

ปัญญา ปทีปธรรม

ปฏิจา - วิสัจฉา

ปัญญา ปทีปธรรม

ปุจฉา - วิสัชนา

หลวงปู่เปเลี่ยน ปัญญาปทีโป
วัดอรุณวิเวก (บ้านปง)
อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

อาทิโอวาท

พระธรรมของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสัจธรรมอันอมตะ ผู้ปฏิบัติย่อมแจ่มแจ้งผลด้วยตนเอง ไม่ว่ายุคใดสมัยใด อาตมภาพก็ได้น้อมนำพระธรรมของพระองค์มาแสดงแก่พระภิกษุสามเณรและญาติโยมทั้งหลายได้ปฏิบัติ เพื่อให้ได้ผลเช่นเดียวกันกับพระบรมครู และพ่อแม่ครูบาอาจารย์ทั้งหลาย

รสแห่งพระธรรมนั้น เมื่อถึงจิตถึงใจแล้ว ไม่มีรสใดในโลกเปรียบได้ เป็นความสุขสงบที่ลึกซึ้ง ไม่เจือไปด้วยกิเลส ดับการปรุงแต่ง หมดสิ้นซึ่งการยึดถือสิ่งทั้งปวงในโลก จึงถึงความสันติแท้จริง ควรที่ท่านทั้งหลายจะใส่ใจเพียรปฏิบัติกันจริงจังเพื่อถึงซึ่งความบริสุทธิ์

ณ โอกาสอายุครบ ๘๔ ปีนี้ มีคณะศรัทธาได้มารวบรวมและเรียบเรียงพระธรรมเทศนาที่อาตมภาพได้แสดงไว้ รวมถึงจัดหมวดหมู่พระธรรมเทศนาเหล่านั้นเพื่อให้ง่ายแก่การศึกษาปฏิบัติธรรมที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล อันจะเป็นประโยชน์ตามกำลังสติปัญญาและความพากเพียรในการปฏิบัติของตน

ขออนุโมทนากับคณะทำงาน ผู้มีจิตศรัทธาร่วมบุญ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดพิมพ์หนังสือชุดนี้ ที่ได้ช่วยกันชำระสืบสานพระธรรมเพื่อประโยชน์แก่อนุชนรุ่นหลังผู้สนใจใฝ่ในธรรมทั้งหลาย และนำทางจิตใจทั้งหลายให้อยู่กันด้วยความสุข เมื่อละจากโลกนี้ไปแล้ว ก็ไปดี เรียกว่าสุคติสุคติ

สุดท้ายนี้ ขออำนวยการอวยพรให้ทุกท่านประสบแต่ความสุขความเจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ และเจริญในธรรมยิ่งๆ ขึ้นไป จวบจนถึงพระนิพพานเทอญ

ดร. ปิยะ ญาณาทิโป

(พระเปลี่ยน ปัญญาปทีโป)

ถ้อยแถลง

หลวงปู่เปลี่ยน ปัญญาปทีโป เป็นพระสุปฏิปันโนที่สมบูรณ์ด้วยศีล สมาธิ และปัญญา ถึงพร้อมด้วยปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ดำเนินตามรอยองค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า นับเป็นปูชนียบุคคลอีกท่านหนึ่งที่หาได้ยากในโลก พระเมตตาคุณพระกรุณาคุณอันมากล้นของหลวงปู่เปลี่ยนย่อมเป็นที่ประจักษ์ชัดและซาบซึ้งอยู่ในจิตใจของศิษย์ทุกคน หลวงปู่จึงเป็นที่เคารพศรัทธาเลื่อมใสยิ่งทั้งของบรรพชิตและคฤหัสถ์ทั่วสารทิศ ทั้งผู้ที่เคยได้มากราบและผู้ที่ยังไม่มีโอกาสได้มากราบหลวงปู่

ด้วยแรงศรัทธาของคณะศิษย์ที่ได้ตระหนักถึงปัญญาอันสุขุมคัมภีรภาพ ปฏิปทาอันงดงาม และปณิธานอันแน่วแน่ของหลวงปู่ที่จะให้สรรพจิตทั้งหลายได้พบกับทางสว่างในการดำเนินชีวิต เพื่อประโยชน์สุขทั้งในชาตินี้และชาติหน้า จนถึงพระนิพพานเป็นที่สุด คณะศิษย์จึงได้รวบรวมพระธรรมเทศนาที่หลวงปู่ได้เพียรอบรมสั่งสอนเหล่าศิษย์ จัดทำเป็นหนังสือชุด “ปัญญาปทีโปธรรม” ตามปณิธานของท่านที่จะมอบให้เป็นมรดกธรรมแก่พุทธศาสนิกชนทั้งหลายเพื่อจะได้ได้น้อมนำไปปฏิบัติ และธำรงพระศาสนาสืบไป

คณะผู้จัดทำขอขอบพระคุณและอนุโมทนาบุญกับทุกท่านที่มีส่วนร่วมในความดีงามแห่งการจัดทำมรดกธรรมชุดนี้ เพื่อน้อมถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา และอาจารย์บูชา แด่องค์หลวงปู่เปลี่ยนในวโรกาสมหามงคลสิริอายุวัฒนะครบ ๘๔ ปี ขออานิสงส์นี้จะเป็นพลวปัจจัยให้ทุกท่านถึงพร้อมด้วยสัมมาทิฐิ มีความเพียรชอบอันยิ่ง มีปัญญาแจ่มแจ้งในธรรม และบรรลुธรรมตามสมควรด้วยเทอญ

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

๑. พระพุทธศาสนา ศีลธรรม และคุณธรรม	๑๘
• ศาสนามีประโยชน์ต่อชีวิตเราอย่างไร	๑๙
• คุณธรรม ศีลธรรมคืออะไร และต้องปฏิบัติอย่างไร	๒๑
• ธรรมะ - ศีล - กุศล มีความแตกต่างกันอย่างไร	๒๒
• การตั้งตนอยู่บนความไม่ประมาท หมายความว่าอย่างไร	๒๓
• เหตุใดจึงกล่าวว่า บาปและบุญอยู่ที่ใจ	๒๔
• ทำไมพระพุทธรูปจึงมีชื่อเรียกต่างๆ	๒๕
• ตำแหน่งอัครสาวก มหาสาวกสลับที่กันได้หรือไม่	๒๖
• พระโสดาบัน พระทรงอภิญา พระอรหันต์ แตกต่างกันอย่างไ	๒๙
• ที่สุดของโลกมีอยู่ที่ไหน	๓๑
• ควรแนะนำอย่างไรกับคนที่ยังไม่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา	๓๓
๒. กรรม ศีล	๓๔
• การทำความชั่วโดยไม่ได้ตั้งใจจะผิดไหม แก้ไขได้หรือไม่	๓๕
• วิบากกรรมทางกายและทางใจต่างกันอย่างไร	๓๖
• ทำความดีลบล้างความชั่วได้หรือไม่	๓๙
• ปฏิบัติธรรมเพื่อตัดกรรม เพื่อลบล้างกรรมได้จริงหรือ	๔๑
• การทำบุญอุทิศและขออโหสิกรรม แก่กรรมได้จริงหรือ	๔๓
• จริงหรือที่ว่าถ้าทานข้าวไม่หมด ชาติหน้าจะได้เกิดมาเป็นนก	๔๔
• ทำไมคนบางคนเพียงแค่ว่าเจอหน้ากันก็รู้สึกไม่ชอบกันแล้ว	๔๕

• การฆ่าสัตว์ที่มาทำร้ายเราก่อนเป็นบาปหรือไม่	๔๖
• การฆ่าสัตว์เพื่อทำงานวิจัยเป็นบาปหรือไม่	๔๘
• การตอกไข่เพื่อปรุงอาหาร ผิดศีลข้อปาณาติบาตหรือไม่	๔๙
• คนที่ฆ่าสัตว์เพื่อเอาเนื้อสัตว์มาขายและคนที่กินนั้น บาปหรือไม่	๕๑
• ทหารฆ่าคนเพื่อป้องกันประเทศเป็นบาปหรือไม่	๕๔
• คนที่คิดอยากตายอยู่เสมอเป็นเพราะอะไร บาปหรือไม่	๕๖
• คนที่ชอบเบียดเบียนกัน เป็นเพราะกรรมเก่าใช่หรือไม่	๕๗
• การโกหกเพื่อทำให้คนอื่นสบายใจผิดศีลหรือไม่	๕๙
• การที่คนสาปแช่งกัน คำสาปแช่งนั้นจะเป็นจริงหรือไม่	๖๑
• การดื่มเหล้าหรือเปียร์ต่างๆ ที่ไม่เต็มใจ ผิดศีลหรือไม่	๖๒
• การผิดศีลของผู้ที่รับศีลกับของผู้ที่ไม่ได้รับศีล เป็นบาปเท่ากันหรือไม่	๖๓

๓. ความตาย ภพภูมิ	๖๔
• คนเราเมื่อตายไปแล้ว จะต้องได้มาเกิดอีกจริงหรือ	๖๕
• นรกสวรรค์มีจริงหรือ คนเราเมื่อตายแล้วไปไหน	๖๗
• อธิษฐานขอให้ชาติหน้าเป็นอย่างไรได้หรือไม่	๗๑
• ดวงจิตมากมายจากไหนมาเกิดเป็นประชากรโลกที่เพิ่มขึ้นอยู่ทุกวัน	๗๒
• ทำอย่างไรจึงจะไม่ต้องพบพระยายมราช	๗๔
• ฝันเห็นคนที่ตายไปแล้วแต่งกายดี แสดงว่าเขาไปสบายแล้วใช่ไหม	๗๕

• เพราะอะไรคนจึงเห็นภาพที่เรียกว่าผีหรือวิญญาณไม่เหมือนกัน	๗๖
• ผีบ้านผีเรือนมีจริงหรือ และช่วยคุ้มครองเราได้หรือไม่	๗๗
• วันปล่อยผีมีจริงหรือ	๗๙
• ถ้าเราไม่แก้บนจะเกิดอะไรขึ้น การทรงเจ้าเป็นจริงหรือไม่	๘๑
• ที่ว่าเทพองค์นั้นองค์นี้มาเข้าร่างทรง เป็นจริงหรือไม่	๘๔
• คนทรงนั้นเคยทำความดีอะไร จึงรู้เห็นเรื่องของบุคคลอื่นได้	๘๕
• เราไม่อยากยุ่งกับคนที่เป็ร่างทรง จะทำอย่างไร	๘๖

๔. ทางโลก ทางธรรม	๘๘
• การปฏิบัติธรรมทำควบคู่กับการทำหน้าที่ทางโลกได้หรือไม่	๘๙
• ต้องละทิ้งภาระทางโลกทุกอย่าง จึงจะได้พบความสุขแท้หรือ	๙๑
• การไม่เชื่อฟังพ่อแม่กรณีที่ทำนไม่ให้นำมาปฏิบัติธรรมเป็นบาปหรือไม่	๙๓
• ความรักทำให้ทุกข์จริงหรือ	๙๖
• ทำไมผู้ปฏิบัติธรรมจึงไม่อยากมีคู่ครอง	๙๗
• การมีคู่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติธรรมหรือไม่	๑๐๐
• ชายหญิงปฏิบัติธรรมคู่กันโดยไม่แต่งงานกันได้หรือไม่	๑๐๒
• สามีภรรยาที่ปัญญาทางธรรมแตกต่างกันจะอยู่ด้วยกันได้หรือไม่	๑๐๔
• ถ้าคู่ขอแยกทางเพราะปฏิบัติธรรมได้ไม่เสมอกันถือเป็นการเบียดเบียนไหม	๑๐๖
• ใช้วิธีธรรมแก้ไขเรื่องบุคคลที่สามทำให้คู่มีปัญหาได้อย่างไร	๑๐๘

๕. การทำบุญ

- บุญกับทานต่างกันอย่างไร
- การทำความดีในสังคมแต่ไม่เคยเข้าวัดหรือใส่บาตรจะได้บุญหรือไม่
- ความอยากทำบุญ อยากทำความดี ถือว่าเป็นกิเลสหรือไม่
- จริงหรือที่คนไขว่คว้าได้ถวายสังฆทานแล้ววันต่อมาลุกขึ้นนั่งได้
- การทำบุญสะเดาะเคราะห์เพื่อต่ออายุจะได้ผลจริงหรือไม่
- ทำบุญอะไรจึงจะเกิดมาแล้วสมบูรณ์ทั้งรูปสมบัติและทรัพย์สมบัติ
- การทำบุญอะไรได้บุญมากที่สุด
- ถ้าเราอยากเลือกทำบุญกับพระแค่บางรูปจะได้หรือไม่
- การถวายสังฆทานไม่ควรที่จะเจาะจงพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งใช่หรือไม่
- ถ้าคนไม่มีอะไรเลย มีแต่ตัวจะทำบุญได้อย่างไร
- ผลจากการทำบุญด้วยจำนวนเงินมากหรือน้อยได้บุญต่างกันไหม
- คนมีน้อย ทำบุญน้อย สร้างวิหาร ศาลา จะได้บุญมากน้อยอย่างไร
- การฝากผู้อื่นไปทำบุญ จะได้านิสงส์ผลบุญหรือไม่
- ทำบุญในขณะที่กำลังโกรธ หรือขณะที่ไม่เต็มใจได้บุญหรือไม่
- การที่เราทำบุญแล้วอธิษฐานกับไม่อธิษฐาน จะมีผลต่างกันอย่างไร
- ทำบุญอะไรจึงจะอุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติที่ล่วงลับไปแล้วได้
- เพื่อจะได้บุญ ผู้ทำบุญต้องกรวดน้ำอุทิศบุญให้ตัวเองหรือไม่
- ควรอุทิศบุญเวลาใด และอุทิศบุญให้ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ได้หรือไม่
- วิธีการกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลที่ถูกต้องคืออะไร

๑๑๐
๑๑๑
๑๑๓
๑๑๕
๑๑๖
๑๑๘
๑๒๑
๑๒๔
๑๒๖
๑๒๘
๑๓๐
๑๓๑
๑๓๓
๑๓๔
๑๓๖
๑๓๘
๑๔๐
๑๔๑
๑๔๓
๑๔๕

- วิธีการกรวดน้ำที่ถูกต้องควรทำอย่างไร
- เวลาเราอุทิศบุญให้หลายๆ บุคคล บุญนั้นจะถูกจัดสรรอย่างไร
- ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วมาอนุโมทนาส่วนบุญที่เราอุทิศให้ได้ทุกครั้งหรือไม่
- อานิสงส์ของการทำบุญต่างๆ โดยการตั้งสัจจาธิษฐาน
- ผลของการทำบุญโดยการสร้างโบสถ์และวิหาร
- ผลบุญจากการทำทาน รักษาศีล ภาวนา ต่างกันอย่างไร
- ผลของการทำบุญกับคนธรรมดาหรือกับพระสงฆ์ที่มีฉานระดับต่างๆ
- การทำบุญในวันสำคัญทางพุทธศาสนาหรือวันอื่นๆ ได้บุญต่างกันอย่างไร
- ความอิจฉาและปิตติที่เกิดจากการทำบุญกุศลเป็นกิเลสที่ควรละ ใช่หรือไม่

๑๔๗
๑๔๘
๑๔๙
๑๕๑
๑๕๓
๑๕๕
๑๕๖
๑๕๙
๑๖๑

๖. การปฏิบัติต่อพระสงฆ์

- การประเคนสิ่งของที้นำไปถวายพระภิกษุสงฆ์ให้ถูกต้องตามกาลเวลา
- วิธีการประเคนสิ่งของแก่พระภิกษุสงฆ์
- น้ำปานะที่จะถวายพระภิกษุสงฆ์ได้
- เวลาทำบุญตักบาตรแก่พระภิกษุสงฆ์ต้องถอดรองเท้าหรือไม่
- พระสงฆ์ยืนรอรับบาตรอยู่หน้าวัดโดยไม่เดินบิณฑบาตได้หรือไม่
- พระสงฆ์เลือกฉันอาหารที่บิณฑบาตมาหรือที่ญาติโยมถวายมาได้หรือไม่
- พระสงฆ์สามารถติดตามข่าวสารและเรื่องราวทางโลกได้หรือไม่
- พระผัดศีลหรือไม่ถ้าผู้หญิงมาโดนจีวรของพระ
- คนที่เป็นกะเทย ตั๊ด เกย์ สามารถที่จะบวชเป็นพระภิกษุได้หรือไม่

๑๖๒
๑๖๓
๑๖๔
๑๖๖
๑๖๗
๑๖๙
๑๗๑
๑๗๒
๑๗๓
๑๗๔

๗. การปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน

๑๗๖

- ทำอย่างไรจึงจะไม่ทุกข์ และจะดับทุกข์ที่เกิดขึ้นแล้วได้อย่างไร
- ควรทำอะไรเวลาที่มีเรื่องทุกข์ใจที่ไม่สามารถลืมได้
- การปฏิบัติธรรมจะทำให้หายจากโรคได้หรือไม่
- การศึกษาระยะช่วยแก้ไขจิตใจที่ห่อเหี่ยว ซบเซาได้อย่างไร
- บางครั้งเราไม่ได้ตั้งใจคิด แต่บางสิ่งโผล่ขึ้นมาเอง ต้องทำอะไร
- ความรู้สึกว่าเราเคยพบเหตุการณ์นั้นๆ มาก่อนคืออะไร
- สัญญา ในที่นี้หมายถึงสัญญาในชั้น ๕ หรือเปล่า
- ถ้ามีกิเลสตัณหา มาก เราต้องประพฤติตนอย่างไรจึงจะมีความสุข
- กิเลสเป็นคุณและโทษอย่างไร
- เรื่องตัวตน ตัวกู ของกู
- วิธีแก้ไขความเป็นคนอารมณ์ร้อน โกรธง่าย
- จะทำอะไรเมื่อมีความอิจฉาเกิดขึ้น
- ควรทำอะไรเมื่อเกิดความอิจฉาริษยา
- คนที่รู้จักความโกรธ ความโลภ ความอิจฉาริษยา
จะเป็นผู้ที่ไม่โกรธ ไม่โลภ ไม่อิจฉาริษยา จริงหรือไม่

๑๗๗

๑๗๘

๑๗๙

๑๘๐

๑๘๓

๑๘๕

๑๘๖

๑๘๗

๑๘๙

๑๙๐

๑๙๓

๑๙๔

๑๙๖

๑๙๗

๘. การปฏิบัติภาวนา

๑๙๘

สวดมนต์

๑๙๙

- การสวดมนต์มีผลดีอย่างไร
- สวดคาถาชินบัญชรแล้วจะหายจากโรคภัยไข้เจ็บจริงหรือไม่
- การสวดมนต์จำเป็นต้องรู้คำแปลและน้อมจิตตามขณะสวดหรือไม่

๑๙๙

๒๐๑

๒๐๓

ความเข้าใจเบื้องต้น

๒๐๕

- การอ่าน การฟัง หรือปฏิบัติธรรม ขจัดกิเลสได้รวดเร็วต่างกัน
- การฝึกจิตจะต้องใช้ระยะเวลาแค่ไหนจึงจะเกิดประโยชน์
- การทำสมาธิแต่ละครั้งจะต้องใช้เวลานานเท่าไรจึงจะได้รับอานิสงส์
- ขรവാสนที่ยังต้องทำงานควรจัดสรรเวลาเพื่อการภาวนาอย่างไร
- ถ้ามีเวลาน้อย จะนั่งสมาธิภาวนาโดยไม่สวดมนต์ก่อนได้หรือไม่
- การนั่งทำสมาธิต้องเลือกเวลาที่เหมาะสมด้วยหรือไม่
- การภาวนา เปิดไฟหรือปิดไฟจะดีกว่ากัน
- การทำสมาธินอกจากนั่งปฏิบัติแล้ว นอนปฏิบัติได้หรือไม่
- คนนั่งวิปัสสนาแล้วบอกว่าพูดภาษาเทพได้ จริงหรือไม่

๒๐๕

๒๐๗

๒๐๙

๒๑๐

๒๑๒

๒๑๓

๒๑๕

๒๑๗

๒๑๘

หลักการและขั้นตอนการปฏิบัติ	๒๑๙	นิรณ	๒๔๑
• ขั้นตอนการปฏิบัติธรรมอย่างย่อตามคำสอนของพระพุทธเจ้า	๒๑๙	• อุปสรรคสำคัญที่สุดในการปฏิบัติธรรมคืออะไร	๒๔๑
• ขอคำแนะนำแนวทางการปฏิบัติสมาธิโดยย่อ	๒๒๐	• วิธีแก้ความง่วงในขณะที่พยายามทำจิตให้ว่าง	๒๔๔
• หลักการปฏิบัติตนเพื่อให้ผลของการปฏิบัติธรรมก้าวหน้ายิ่งขึ้น	๒๒๕	• เมื่อจิตฟุ้งซ่านตลอดเวลาเราควรทำอย่างไร	๒๔๖
จริต	๒๒๗	• เวลาทำสมาธิเมื่อหลับตาแล้วทำให้จิตฟุ้งซ่านควรจะทำอย่างไร	๒๔๘
• จริตและวิธีการปฏิบัติธรรมแบบต่างๆ	๒๒๗	• วิธีแก้ไขความสงสัยเกี่ยวกับบุญบารมี และผลการปฏิบัติธรรม	๒๕๐
• ขอคำแนะนำในการทำสมาธิเพื่อให้เหมาะสมกับจริต	๒๒๙	สภาวะธรรม	๒๕๒
แก้ปัญหาเวทนา	๒๓๐	• ความรู้สึกว่าตัวเองมีร่างกายใหญ่โตเต็มห้องขณะทำสมาธิคืออะไร	๒๕๒
• เวลานั้นสมาธิสามารถเปลี่ยนอิริยาบถบ่อยๆ หรือไม่ควรเปลี่ยนเลย	๒๓๐	• อาการน้ำตาไหลในขณะที่ปฏิบัติธรรมคืออะไร	๒๕๔
• ควรทำอย่างไรเมื่อนั่งสมาธิแล้วเกิดทุกขเวทนาต่างๆ	๒๓๑	• นั่งสมาธิไปแล้วเกิดเสียงระเบิดดังปัง ทำให้สมองโปร่ง ว่าง คืออะไร	๒๕๕
• อาการตัวโยกหรือสั่นของผู้นั่งสมาธิคืออะไร ควรทำอย่างไร	๒๓๓	• นั่งสมาธิแล้วมันวูบลงและดูเหมือนว่างๆ มันคืออะไร	๒๕๗
• เวลานั้นสมาธิรู้สึกว่ามีมดมาไต่จะทำอย่างไร	๒๓๕	• ขณะนั่งสมาธิแล้วเห็นแสงควรทำอย่างไร	๒๕๙
• ในขณะที่อยู่ในสมาธิ จะได้ยินเสียงจากภายนอกหรือไม่	๒๓๖	• ควรทำอย่างไรเวลาทำสมาธิภาวนาแล้วมีนิมิตเกิดขึ้น	๒๖๑
• จะแก้ไขอาการปวดหัวเมื่อนั่งทำสมาธิได้อย่างไร	๒๓๗	• การนั่งสมาธิแล้วไม่เห็นนิมิต ถือว่าปฏิบัติล้มเหลวหรือไม่	๒๖๔
• นั่งสมาธิแล้วแน่นหน้าอกเป็นเพราะสาเหตุใด	๒๓๘	• การรักษาสภาวะที่ได้จากการฝึกสมาธิไปใช้ในชีวิตประจำวัน	๒๖๖
• วิธีแก้ปัญหานั่งสมาธิได้ไม่นาน	๒๓๙	• ความรู้สึกในขณะที่จิตใจเป็นสมาธิของผู้ที่ฝึกอบรมแล้วเป็นอย่างไร	๒๖๘
		• ความสงบจากการอยู่กับธรรมชาติ กับความสงบจากสมาธิ	๒๖๙
		• อธิปนาสมาธิมีสภาวะเป็นอย่างไร	๒๗๐

จิต	๒๗๑	การบรรลุมรรคผล	๓๐๐
• ที่ว่าจิตคิด จิตคิด จิตต่างจากสมองอย่างไร	๒๗๑	• จะรู้ได้อย่างไรว่าการปฏิบัติธรรมของตานั้นถูกผิดหรือเรียนจบแล้ว	๓๐๐
• คนเรามี ๘๙ ดวงจิตหรือ	๒๗๓	• การจะบรรลุมรรคผลนิพพานต้องอาศัยบารมีเก่า ใช้หรือไม่	๓๐๓
• คำอธิบายเรื่องจิต ความคิด อารมณ์ และเทศนาธรรมชั้นสูง	๒๗๕	• นิพพานคือการดับทุกข์ใช้หรือไม่ มีสภาวะเป็นอย่างไร	๓๐๖
ฌาน	๒๘๔	พ่อแม่ครูบาอาจารย์	๓๐๗
• จิตระดับไหนจึงควรนำมาพิจารณาภายในกายเพื่อปล่อยวาง	๒๘๔	• ประวัติการเดินธุดงค์ของหลวงปู่และธรรมะครูบาอาจารย์	๓๐๗
• ฌานและสมาธิแตกต่างกันอย่างไร	๒๘๖	• พ่อแม่ครูอาจารย์หมายถึงอย่างไร	๓๑๑
• ฌานสมาบัติต่างกับนิโรธสมาบัติอย่างไร	๒๘๘	• หลวงปู่ nibัถือครูบาอาจารย์ที่เป็นพระอรหันตองค์ไหนบ้าง	๓๑๓
• โลกียฌานกับโลกุตระฌานต่างกันอย่างไร	๒๘๙		
ปัญญา	๒๙๐		
• ปัญญาต้องเป็นปัจจุบัน ไม่ใช่สัญญาในอดีต หมายความว่าอย่างไร	๒๙๐		
• ปัญญาทางธรรมมีการแบ่งระดับเช่นเดียวกับปัญญาทางโลกหรือไม่	๒๙๑		
• นักปฏิบัติจะรู้ระดับปัญญาทางธรรมของตนเองได้อย่างไร	๒๙๔		
• อะไรคือเครื่องรับรองปัญญาแท้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติธรรม	๒๙๙		

พระพุทธศาสนา คือธรรม และคุณธรรม

ศาสนามีประโยชน์ต่อชีวิตเราอย่างไร

ศาสนาพุทธ หมายถึงคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ลัทธิหรือศาสนาเป็นคำกลางๆ หมายถึงคำสอน จะเป็นคำสอนของศาสนาไหน เป็นพุทธศาสนา หรือเป็นศาสนาคริสต์ หรือเป็นศาสนาอิสลามก็ได้ แต่ว่าศาสนาไหนก็ตาม จุดมุ่งหมายของผู้ที่สอนคือ อยากให้คนที่นับถือได้รับความสุขความเจริญในชีวิต ในการประพฤติปฏิบัติตามคำสอนนั้นๆ นี่เป็นประโยชน์ต่อชีวิต

บัดนี้ พุทธศาสนาของพวกเราที่ปฏิบัติกันอยู่ ก็สอนให้คนประพฤติปฏิบัติดี ไม่ให้กระทำชั่วกระทำความบาป คนที่ไม่กระทำชั่วไม่ทำบาปอันจะนำทุกข์มาให้ มันก็เลยไม่มีทุกข์ ไม่มีความเดือดร้อนวุ่นวาย นี่..พุทธศาสนาให้เราประพฤติปฏิบัติตาม ตั้งแต่ทำบุญทำทานการกุศล รักษาศีล เจริญภาวนา การทำบุญนั้นก็เป็นการพัฒนาตนเอง การรักษาศีลทำให้ตนเองเป็นผู้มีศีลมีธรรม ไม่มีวิปถิสารความเดือดร้อนอะไร มีประโยชน์ต่อชีวิต ถ้าเราทำสมาธิจิตใจสงบ ก็ทำให้เรามีความสุข ถ้าเจริญปัญญา เราก็มีปัญญาเฉลียวฉลาด ให้รู้รอบคอบ ใช้สติปัญญาให้มีประโยชน์ ใช้ให้ถูกต้อง มันก็เลยมีแต่ประโยชน์ ไม่มีความเดือดร้อน

นี่..ศาสนามีประโยชน์ต่อชีวิตของเราอย่างนี้ ถ้าผู้ใดประพฤติปฏิบัติดีแล้วตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ก็นำความสุขความเจริญมาให้แก่บุคคลผู้ประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ส่วนศาสนาอื่นนั้น ก็แล้วแต่ผู้นับถือจะปฏิบัติได้แค่ไหน ที่จะนำความสุขมาให้แก่ผู้ปฏิบัติ แต่ละศาสนาก็มีประโยชน์ แต่จะประโยชน์ได้มากได้น้อย สิ่งที่มีนាំให้มีความสุขทั้งนั้นก็มีมาก ผู้ที่ปฏิบัติได้อย่างกลางก็มีความสุขบ้าง มีความสุขบ้าง ผู้ปฏิบัติได้มากในศาสนานั้น ปฏิบัติคุณงามความดีก็มีความสุขมาก แล้วแต่ผู้ใดจะถือศาสนาอะไร เราจะได้รับความสุขเมื่อปฏิบัติตามคำสอนในศาสนาของเรา

ฉะนั้น ศาสนาต้องเป็นประโยชน์แก่ชีวิตของคนเราที่เกิดมาแน่นอน

คุณธรรม ศีลธรรมคืออะไร และต้องปฏิบัติอย่างไร

คุณของธรรมะหรือศีลธรรม คำว่าศีลธรรมนี้ การปฏิบัติศีล คนปฏิบัติตามศีล นั่นคือคนมีศีล ตั้งแต่ศีล ๕ ศีล ๘ กัฏฐี ศีล ๒๒๗ ข้อ หรือศีล ๑๐ ของสามเณร ผู้ปฏิบัติศีลของตน เขาเรียกว่าผู้มีศีลธรรม

บัดนี้ ธรรมะ คุณธรรมนั้นก็คือคุณของศีล ผู้ปฏิบัติศีลก็จะมีคุณของศีล รักษาตนเองไม่ให้มีวิปการ (ความเดือดร้อน) ผู้รักษาศีล คุณของธรรมะเป็นคุณธรรม บัดนี้ การปฏิบัติฝึกฝนอบรมให้ตนเองมีคุณธรรมก็คือ ทานก็มี ศีลก็มี ภาวนาก็มี สร้างปัญญาให้เกิดขึ้น สามารถละกิเลสได้ การปฏิบัติธรรมเพื่อให้รู้ดีรู้ชั่ว รู้บุญรู้บาป รู้คุณรู้โทษ รู้ประโยชน์หรือไม่ใช่ประโยชน์ สิ่งใดไม่ดีก็ละทิ้ง เรียกว่าการปฏิบัติธรรม สิ่งใดดีก็ปฏิบัติ ให้มีคุณธรรมเป็นเครื่องประดับ เรียกว่าคุณ คุณของการปฏิบัติตนเองให้ดีและมีความสุขนั่นเอง เรียกว่าคุณธรรม เราต้องปฏิบัติละความชั่ว ประพฤติความดี เราจึงจะเป็นคนมีคุณธรรม มีศีลธรรมเป็นที่พึ่ง

ธรรมะ - ศีล - กุศล มีความแตกต่างกันอย่างไร

คำว่า ธรรมะ เป็นเครื่องปฏิบัติ ศีล เป็นข้อบัญญัติ กุศลก็คือ ความฉลาดในการที่จะรักษาศีล กุศลแปลว่าความฉลาด กุศลนั้นเป็นฝ่ายดี ฉลาดในการที่จะหาวิธีที่จะรักษาศีล ละความชั่ว ประพฤติตนให้เป็นผู้มีศีล บัดนี้ ธรรมะก็คืออยากรู้อยากเข้าใจในสิ่งใด มันเป็นบุญหรือเป็นบาปนั่นเอง อะไรเป็นคุณงามความดี อะไรเป็นสิ่งที่ไม่ดี

สังขารทั้งหลายในโลกนี้ เขาเรียกธรรมะ อนุปาทินนสังขาร ก็คือสังขารที่ไม่มีวิญญาณครอง ต้นไม้ รถ เรือ ภูเขา แม่น้ำ หนองคลองบึงอะไรเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ไม่มีวิญญาณ อนุปาทินนสังขาร คือสิ่งที่มีวิญญาณครอง ก็คือมนุษย์พวกเราและสัตว์เดรัจฉานทั้งหลาย เคลื่อนไหวไปมาได้ ก็รวมมาเป็นธรรมะ คำว่า ธรรมะ ก็คือเรื่องของธรรมชาตินี้เอง มันเกิดมาอย่างไร มันตั้งอยู่อย่างไร มันดับไปอย่างไร มันไม่เที่ยงอย่างไร มันอยู่ มันเป็นทุกขอย่างไร มันเป็นอนัตตา ไม่ใช่ของใคร อยู่ในโลกนี้เป็นไปอย่างไร ไปเรียนรู้ให้จบ

สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ เขาเรียกว่าธรรมะ เรารู้เพื่อจะไม่ให้หลง อันนั้นเป็นธรรมะ ก็คือกุศล คนฉลาดนี้แหละเป็นต้นเหตุ ฉลาดแล้วจึงจะรักษาศีลได้ เราจึงปฏิบัติธรรมให้รู้แจ้งได้ ก็แตกต่างกันอย่างนี้

ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ให้ตั้งตนอยู่บนความไม่ประมาท หมายความว่าอย่างไร

พระพุทธเจ้าท่านสอนพวกเราไม่ให้ตั้งอยู่ในความประมาทในชีวิตของเรา แม้เราจะหนุ่มน้อยก็ตาม ท่ามกลางคนก็ตาม หรือแก่ก็ตาม ทุกสิ่งทุกอย่างหรือธรรมะทั้งหลายรวบรวมลงไปในความไม่ประมาท ก็คือเมื่อคนไม่ประมาทในชีวิตของตน ไม่ประมาทในวัยของตนเอง บุคคลนั้นย่อมปฏิบัติคุณงามความดีได้อย่างเต็มที่ คือไม่ประมาทในชีวิตของเรา ว่าชีวิตของเราจะอยู่ไปจนถึงเฒ่าถึงแก่ชราเท่านั้นเท่านั้นปี ไม่ได้คิดอย่างนี้ เขาเรียกว่าไม่ประมาทในวัย เมื่อเป็นหนุ่มเป็นสาวก็ไม่มัวเมาลุ่มหลงในความเป็นหนุ่มเป็นสาวอยู่ เพราะระลึกถึงมรณานุสติ ความตายอยู่ แม้จะเป็นกลางคน ๓๐ - ๔๐ ปีก็ไม่หลงมัวเมาว่าตนเองยังแข็งแรง จะมีอายุยืนยาวไป ถ้าเราแก่กว่านั้น ก็ไม่หลงมัวเมาว่าเราแก่ เจ็บไข้ได้ป่วยเล็กๆ น้อยๆ ก็ไหว้พระสวดมนต์ ทำสมาธิ ไม่ต้องกลัว ไม่มัวเมาลุ่มหลงในโรค ถึงแม้จะเป็นโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ แต่จะทำความดีอยู่ตลอด แสดงว่าบุคคลนั้นมีความเพียรอยู่ทั้งการปฏิบัติร่างกาย ทั้งการพูด ทั้งการคิดอ่าน ทำไปในทางที่ดีตลอด เรียกว่ารวบรวมลงในความไม่ประมาท บุคคลนั้นย่อมเห็นธรรมะเห็นของจริง ย่อมบรรลุธรรมได้ ก็เพราะความไม่ประมาทนั่นเอง การตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ก็คือตั้งอยู่ในความดีตลอด ไม่ได้คิดที่จะทำความชั่ว คนนั้นแหละจะเจริญที่สุด แม้จะเป็นญาติโยมหรือเป็นพระก็ตาม พระรูปไหนไม่ประมาท รูปนั้นแหละจะบรรลุธรรมก่อนเพื่อน ของทั้งหลายจึงรวบรวมมาในความไม่ประมาทหมด คนจะพ้นทุกข์ได้ก็เพราะความไม่ประมาท

เหตุใดจึงกล่าวว่า บาปและบุญอยู่ที่ใจ

มันเขียนไว้อย่างดี บันทึกไว้อย่างดี โยมนี้ทำความดีอยู่ในห้อง นั่งภาวนาอยู่ในห้อง มันก็เขียนไว้ โยมทำบาปอยู่ในห้อง มันก็เขียนไว้ เขียนไว้ทั้งสองอย่างนั้นแหละ พิมพ์ไว้พร้อม พิมพ์ไว้ที่ไหน พิมพ์ไว้ที่ใจ คนอื่นเขาไม่รู้หรอก เราทำบาปอยู่ในห้อง เจ้าของรู้ บาปไม่ได้มีในที่ลับที่แจ้ง บุญไม่ได้มีในที่ลับที่แจ้ง ไม่ต้องประกาศก็ได้ เรามีบุญไม่ต้องประกาศก็ได้ ทำอยู่ในห้องไม่มีใครเห็น มันก็เป็นบุญอยู่นั่นเอง มันจดบันทึกไว้อย่างดีเลย

ทำไมพระพุทธรูปซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า จึงมีชื่อเรียกต่างๆ

พระพุทธรูปมีชื่อเรียกต่างกันไปเพราะให้สมมุติในชื่อต่างๆ กัน พระพุทธเจ้าเราที่ท่านมีหลายชื่อ พระศากยมุนีก็ได้ พระศาสดาก็ได้ พระบรมครูก็ได้ พระชินสีห์ก็ได้ ซึ่งแล้วแต่คนที่จะสมมุติชื่อของท่านขึ้นมาเรียก เพื่อเป็นการสรรเสริญในตัวของท่าน พระพุทธรูปก็เหมือนกัน ตามวัดต่างๆ ใส่ชื่อหลวงพ่อนั้นหลวงพ่อนี้ เช่น หลวงพ่อโคดม หลวงพ่อสมณโคดม อย่างหลวงพ่โตซึ่งก็เป็นพระพุทธรูปนั่นแหละ แต่ใส่ชื่อหลวงพ่โต เพราะท่านเป็นคนสร้าง พระพุทธรูปองค์อื่นก็คล้ายๆ อย่างนี้ พระพุทธเจ้าท่านให้อาชื่อของคนทีสร้างมาเป็นชื่อวัด เพื่อให้เป็นเกียรติ แต่อย่าให้ออกนอกไปจากวงของผู้ที่ควรยกย่องเท่านั้นเอง อย่างวัดในเชียงใหม่ วัดเชียงมั่น เชียงมั่นสร้างวัดมหาวัน มหาวันสร้าง วัดผ้าขาว ผ้าขาวสร้าง วัดทองอยู่ ตระกูลทองอยู่สร้าง พระพุทธรูปก็เหมือนกัน ตั้งไปตามสมมุติ แต่พระพุทธเจ้าของเรานั้น ชื่อแท้ที่จริงก็คือสมณโคดม พระพุทธเจ้านั้นก็คือเป็นเจ้าของความรู้ พุทธะแปลว่าผู้รู้ เจ้าของความรู้ที่ได้ค้นคว้าธรรมะถึงที่สุดแห่งกองทุกข์ก่อนคนอื่นใดในโลกนี้ จึงได้ใส่พุทธะเข้าไป แต่ในพระไตรปิฎกนั้น มีชื่อเรียกกันต่างๆ มากมายเลย เพราะทั้งหมดเป็นคำยกย่องและสรรเสริญ เนื่องจากเป็นบุคคลที่ดี มีคุณงามความดีมาก

ตำแหน่งอัครสาวก มหาสาวกสลัที่กันไต้หรือไมไ้

พวกเราที่เป็นนักเรียนนักศึกษาแล้วไปบูชาไปกราบไปไหว้พระมหากัจจายนะ เราต้องการมีปัญญาเหมือนอย่างท่าน ท่านเป็นสาวกผู้เลิศในการอธิบายความย่อให้พิสดาร เพราะเมื่อพระพุทธเจ้าเทศน์สั้นๆ เป็นภาษิตข้อเดียว พุทธสั้นๆ ข้อเดียวเท่านั้นแหละ แต่พระมหากัจจายนะท่านสามารถขยายออก อุปมาอุปไมยจนแต่งหนังสือได้เป็นเล่ม ที่จะทำไห้คนเข้าใจจนได้ พุทธอย่างนี้ไม่เข้าใจต้องพุทธอย่างนั้น พุทธอย่างนั้นไม่เข้าใจต้องพุทธอย่างนี้ หรือเรียกว่าเหมือนคนไต้หลายๆ ภาษา คนละประเทศหรือคนละภาษามาฟัง ท่านสามารถแปลไต้ทุกภาษาให้ฟัง ให้เข้าใจทุกบ้านทุกคนเลย นี้พระมหากัจจายนะเป็นอย่างนี้ เขาเรียกว่าคนแตกฉานในภาษิต ตำแหน่งของอัครสาวก มหาสาวกนี้เปลี่ยนตำแหน่งกันไม่ได้ พระพุทธเจ้าพยากรณ์แล้วไม่สามารถเปลี่ยนตำแหน่งกันเหมือนกับทุกวันนี้ ไต้เป็นแค่นั้นก็เข้านิพพานเลย พัตยศกัไต้ไต้ให้เหมือนกับทุกวันนี้หรือ ให้ทำงานตามหน้าที่เฉยๆ แต่ถ้าเราไปทำบุญกับท่านไต้บุญเท่ากันหมด พระมหาสาวก ๘๐ องค์มีตำแหน่งหมด และนอกจาก ๘๐ องค์นี้แล้ว ยังมีอีกเป็นหมื่นๆ แสนๆ องค์ ถ้าไปทำบุญก็ไต้บุญเท่ากัน เห็นไหมในทุกวันนี้ บางองค์ท่านเรียนจบเปรียญ ๙ ประโยค แต่เทศน์ไม่เป็น แต่เรียนจบอยู่ เพราะท่านไม่มีโวหารปฏิภาณเหมือนนายแพทย์ที่จบรุ่นเดียวกันแล้วไปเปิดคลินิกไม่มีคนเข้า แต่แพทย์บางคนคลินิกไม่มีเก้าอั้นั ก็เพราะเทคนิคในการรักษาโรคมไต้ต่างกัน

พระพุทธเจ้าของเรานั้นเคยอธิษฐานไว้แล้วตั้งแต่หลายชาติ ท่านเคยเป็นมนุษย์ เคยเป็นฤาษี เป็นกวาง เป็นอิเก้ง เป็นหมาจิ้งจอก แต่ถึงเป็นอะไรก็รู้จักกราบรู้จักไหว้

ในสมัยพระพุทธเจ้าวิปัสสี ท่านฉานมาทางอากาศกับหมู่พระภิกษุเหมือนกับนก นั้ฉานมาในอากาศ พระพุทธเจ้าของพวกเราในสมัยนั้นท่านเป็นกวาง มองเห็นพระพุทธเจ้าก็ยืนดูอยู่ พระพุทธเจ้าท่านมองลงมาเห็น ท่านก็ลอยยั้ยังอยู่บนอากาศ ยังไม่ลงมา กวางก็ไปคาบเอากิ่งไม้ไปไม้ต่างๆ มากองไว้ จากนั้นก็วิ่งไปหาคาบเอาดอกไม้มาไว้บนกองไปไม้กิ่งไม้ แล้วก็แหงนหน้าขึ้นไปมองดูพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็รู้ว่าอาราธนานิมนต์ให้ลงมาประทับนั่งที่นั่น พอพระพุทธเจ้าลงมาประทับนั่งที่นั่น กวางก็นอนหมอบฟังเทศน์ดูซิ ท่านเป็นสัตว์ยังรู้จักการต้อนรับ ตอนนั้นจิตมันตกจึงไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน แต่จิตที่ปรารถนาพุทธภูมิเป็นพระโพธิสัตว์ยังมีอยู่ไม่ลื้ม ไม่ลื้มที่จะสร้างความคิด ต่อมาก็มีกวางตัวอื่นมารวมอยู่ด้วยกัน พระพุทธเจ้าท่านก็บอกว่า พวกอิเก้งพวกกวางพวกนี้มีอุปนิสัยในอนาคตกาลข้างหน้าโน้น เขาจะค่อยปฏิบัติคุณงามความดีจนจะถึงไต้บรรลุนิธรรมในอนาคต ท่านตายไต้อย่างนี้เสียก่อน

ต่อมาพระพุทธเจ้าของเราไต้มาเป็นฤาษี เป็นสุเมธดาบส สมัยนั้นพระพุทธเจ้าคือพระพุทธเจ้าที่ปึงกร พอพระพุทธเจ้าไปบิณฑบาต แต่ทางเดินไปบิณฑบาตทุกวันๆ นั้นเป็นโคลนตม ฤาษีนี้ไปเห็นจึงไปขุดดินทำถนนเพื่อที่จะให้พระพุทธเจ้าเดินไต้สะดวก เป็นการสร้างบารมีเพื่อต้องการเป็นพระพุทธเจ้า บั้งเอิญทำแล้วมันยังไม่เสร็จ แต่พระพุทธเจ้าเสด็จมาบิณฑบาตแล้ว เลยเอาคางนี้ไปพาดข้างหนึ่ง แล้วเอาขาไปพาดอีกฟากหนึ่ง เอาร่างกายนี้ทอดทับกับโคลนตม แล้วนิมนต์อาราธนาพระพุทธเจ้าและพระสาวกทั้งหลายเดินเหยียบหลังเป็นสะพาน ดูซิการสร้างบารมี บัดนี้พระพุทธเจ้าที่ปึงกรก็เลยยืนอยู่ ฤาษีก็อาราธนานิมนต์จะเอาร่างกายเป็นสะพานเพราะต้องการสร้างบารมี พระพุทธเจ้าท่านก็เลยกล่าวว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สุเมธดาบสนั้สร้างบารมีปรารถนาเป็นพุทธภูมิ ในอนาคตกาลข้างหน้านี้ ในภัทรกัลป์ข้างหน้าซึ่งยังอยู่อีกไกล เขาจะได้ตรัสรู้อนัตตสัมมาสัมโพธิญาณชื่อว่า สมณโคตมศากยมุณี พอสุเมธดาบสไต้ยินเช่นนั้นก็มีจิตใจ เพราะว่ามิพระพุทธเจ้าท่านายแล้วจะต้องไต้เป็นแน่นอน พวกสาวกทั้งหลายก็ไม่สามารถที่จะไปเหยียบไต้ เพราะเป็นพุทธภูมิกำลังสร้างบารมี สาวกก็เลยลงไปเดินในโคลนตมไม่เหยียบ

บัดนี้ พระสารีบุตรนั้นไปเห็นสาวกองค์อื่นว่าองค์นี้ทำไมจึงมีปัญญามากเทศน์เก่ง เราก็อยากมีปัญญามากเทศน์เก่งแบบนี้แหละ ในสมัยพระพุทธเจ้าก็สสปะ ท่านก็บริจาคพระไตรปิฎกถวายไว้ในวัดก็เลยเป็นคนมีปัญญามาก ส่วนพระโมคคัลลาน์นั้นชอบเอาแต่ฤทธิ์ เรียนแต่ฤทธิ์แต่เดช เทศน์ก็เทศน์น้อยๆ เรื่องของฤทธิ์นี้ ได้มีในพระไตรปิฎกเรื่องบาตรไม้จันทน์กับราชคหเศรษฐีแห่งเมืองราชคฤห์ ราชคหเศรษฐีนั้นคิดสงสัยว่าใครจะดีหนอ จะดีเท่าอาจารย์ของเราไหม จึงทำบาตรไม้จันทน์ เอาไม้ไผ่มาปักไว้ เอาบาตรวางไว้ข้างบน แล้วประกาศว่าสมณะหรือพราหมณ์ผู้ใดเป็นพระอรหันต์ และมีฤทธิ์ จงปลดบาตรที่เราให้แล้วไปเถิด บัดนี้ มีพระปิณโฑลภารทวาชะ ได้กล่าวกะท่านพระมหาโมคคัลลาน์ว่า ไปเถิดท่านโมคคัลลาน์ จงปลดบาตรนั้นลง บาตรนั้นของท่าน พระโมคคัลลาน์นั้นมิได้ไปปลดบาตรนั้นลง แต่กลับกล่าวเช่นเดียวกันนั้นกับท่านพระปิณโฑลภารทวาชะ ท่านพระปิณโฑลภารทวาชะก็เหาะขึ้นสู่เวหาส ปลดบาตรและถือบาตรนั้นเวียนไปรอบเมืองราชคฤห์ ๓ รอบ นอกจากราชคหเศรษฐีแล้ว ชาวบ้านมากมายเลื่อมใสท่านพระปิณโฑลภารทวาชะเป็นเหตุให้มีผู้ติดตามมาที่อารามมากมาย และส่งเสียงอีกทีก็เกรียวกราว

พระพุทธเจ้าจึงถามถึงสาเหตุแห่งเสียงอีกทีหนึ่ง เมื่อทรงทราบก็ได้เรียกประชุมภิกษุสงฆ์ ท่านได้สอบถามแล้วกล่าวตักเตือนท่านพระปิณโฑลภารทวาชะ ตั้งแต่นั้นมาพระพุทธเจ้าท่านจึงบัญญัติว่า ใครได้ฌาน (ฤทธิ์) ไม่ให้ฌานให้คนหรือศรัทธาญาติโยมเห็น สมมุติว่าจะไปบิณฑบาตที่กรุงเทพฯ ให้ฌานไปลงนอกบ้าน ไปแต่ยังมีดๆ อยู่แล้วอุ้มบาตรเข้าไปบิณฑบาต อันนี้ทำได้ พอบิณฑบาตเสร็จเดินไปในที่ลับตาที่ไม่มีใครเห็นก็ให้ฌานกลับมาวัดเลย เพราะเร็วเท่ากับคิดนิ้ว แป๊บเดียวก็ถึงแล้ว เร็วกว่าเครื่องบินขับไล่อีกเสียด้วย นั่นแหละด้วยอิทธิฤทธิ์ทำได้แต่อย่าให้โยมเห็น ในทุกวันนี้ครูบาอาจารย์บางองค์ท่านทำได้ แต่พระพุทธเจ้าห้ามไม่ให้ทำให้คนเห็น แม้องค์ไหนจะฌานได้ในทุกวันนี้ ท่านก็จะฌานในเวลากลางคืนไปคุยกันหรือไปบิณฑบาตที่อื่นๆ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่าตราบใดที่ยังมีคนปฏิบัติอยู่ สิ่งเหล่านี้ยังมีอยู่เต็มบริบูรณ์

พระโสดาบัน พระทรงอภิญญา พระอรหันต์ แตกต่างกันอย่างไร

พระโสดาบันท่านไม่ได้เป็นพระอรหันต์ พระโสดาบันละสักายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาสได้ ก็เหมือนพวกเรานี้ถ้าได้บรรลุพระโสดาบัน ก็คือรู้ว่าร่างกายนี้ไม่เที่ยง ร่างกายนี้เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา จิตใจรู้อย่างนี้นั่นคง สักกายทิฏฐิ ไม่หลงว่าร่างกายนี้จะหนุ่มอยู่อย่างเดิม แต่จะเหมาจะแก่ไปทุกวัน อันนี้เขารู้ดี มันเจ็บมันป่วยรู้ดี แล้วที่สุดมันถึงซึ่งความตายก็รู้ดี นี่เป็นพระโสดาบันบุคคล วิจิกิจฉา ความสงสัยลังเลในบุญในบาปไม่มี ทำบาปต้องได้บาปแน่ ทำบุญต้องได้บุญแน่ ร้อยเปอร์เซ็นต์เลย มีความเชื่อในคำสอนของพระพุทธเจ้า เมื่อวิจิกิจฉาความลังเลสงสัยในบุญในบาปไม่มีแล้ว สีลัพพตปรามาส ฉันทะมีศีลหรือเปล่า เรื่องนี้ไม่ต้องถาม อันนี้มีแน่นอน พระโสดาบันบุคคลเขามีหิริโอตตปัสเบเป็นเครื่องอยู่ของใจ มีแค่นี้แหละที่ได้บรรลุธรรมเบื้องต้น

บัดนี้ อภิญญานั้นมันก็ต่างกันอีกแหละ มีบุญต่างกันคือมีขั้นสูงต่างกัน เป็นพระอรหันต์นั้นก็เรียกว่าสุดยอด เป็นผู้พ้นทุกข์แล้ว พ้นจากกองทุกข์ทั้งปวงไป เป็นผู้บริสุทธิ์ เหนือกว่าพระอนาคามี เหนือกว่าพระสกิทาคามี อภิญญานั้นเป็นเครื่องประกอบของภิกษุ เหมือนกับเรามีเครื่องมือ เช่น ไฟฉายหรืออะไรต่างๆ ซึ่งถ้าองค์ใดมีไฟฉายก็เดินในที่มืดๆ ได้เพราะว่าองค์นั้นมีเงินซื้อไฟฉาย เหมือนกับเราเป็นเพื่อนกันคนหนึ่งมีสตางค์ อีกคนหนึ่งไม่มี คนหนึ่งมีรถ อีกคนหนึ่งไม่มี คนที่ไม่มีรถก็ต้องอาศัยคนที่มียานพาหนะ แต่ก็ยังเป็นเพื่อนกันนั่นแหละ และก็เรียนอยู่ชั้นเดียวกันด้วย นั่นมันต่างกัน

อย่างนั้น เหมือนกับเราเป็นเพื่อนกัน ๔ คน คนหนึ่งมีคนหนึ่งไม่มี แต่ก็เพื่อนกันได้ ไปด้วยกันได้ เพราะเขามีวาสนาต่างกัน มีสมบัติต่างกัน ก็ดูซิ นักศึกษาที่นั่งอยู่ในที่นั่งนี้อาจจะนั่งรถเบนซ์ รถเปอโยต์ หรือรถบีเอ็มๆ ไปมหาวิทยาลัยก็มี แต่อาจารย์ที่สอนอยู่ จบดอกเตอร์ อาจนั่งรถโตโยต้า รถปิกอัพเก่าๆ หรือนั่งรถเครื่องมาสอนก็มี ถึงจะเรียน จบสูงแต่ท่านไม่มีทรัพย์สมบัติ ส่วนลูกศิษย์นั้นยังเรียนไม่จบเลยได้นั่งรถเบนซ์ไป มหาวิทยาลัยแล้ว นั่นแหละบารมีมันต่างกันอย่างนี้ อันนั้นเรียกว่าคนมีเครื่องประกอบ มันจึงต่างกัน

บุญวาสนาบารมีนั้นแข่งกันไม่ได้ แข่งได้แต่รถแต่เรือ แข่งได้แต่วิ่งแข่งกัน แข่งบุญวาสนาบารมีกันไม่ได้สักคนหรอก พระก็เหมือนกัน บางองค์ท่านบวชใหม่ๆ มีคนไปทำบุญเยอะเลย เพราะท่านสร้างบุญแบบนั้นมา บางองค์บวชได้ตั้ง ๔๐ กว่าพรรษา ไม่มีใครเข้าวัดไปหาเลย จีวรก็จะมีสีนุ่งห่ม ซึ่งท่านก็มีคุณธรรมของท่าน แต่ไม่ได้สร้างบารมีไว้อย่างนั้น ท่านสร้างแต่ด้านปัญญา ไม่ได้สร้างบารมีด้านวัตถุ เหมือนคนเป็นดอกเตอร์ก็สร้างแต่ด้านปัญญา ไม่ทำบุญ ไม่ให้ใครนั่งรถสักที ไม่บริจาคค่ารถให้ใคร ก็เลยไม่มีรถ อันนั้นแหละมันต่างกัน บุญวาสนาบารมีนี้จะเปรียบเทียบ เหมือนสมเด็จพระเทพฯ พระราชธิดาในหลวง กับนางสาวไทยเราที่เป็นนางสาวจักรวาล ให้เดินไปตามถนน นางสาวไทยก็จะมีแต่คนถ่ายรูปเท่านั้นแหละ พวงมาลัยกับของนี้ไม่ค่อยได้ ส่วนพระเทพฯ นั้นท่านเสด็จไปที่ไหน พวงมาลัยจะมีคนถวายจนรับจะไม่ไหว ไม่รู้จะรับของใคร เงินเขาก็ให้มากกว่าพระ คนละ ๑๐ ล้าน ๒๐ ล้านก็มี คนละล้าน คนละแสนก็มี พระนี้เทศน์จนเหนื่อยจนเหนื่อยไม่ได้สักล้านเลย เพราะว่าไม่มีบารมี ไม่มีบุญวาสนา เหมือนอย่างเขา เขาสร้างบุญมามากจึงไปเกิดในตระกูลสูง ดูอย่างนี้จะเห็นได้ชัด ใส่ นาฬิกาก็ใส่โรเล็กซ์แล้วก็ไม่ต้องซื้ออีกเสียด้วย มีแต่บริษัทเขาจะถวายให้ แวนตาของในหลวงก็มีแต่คนแย่งกันถวายให้ กล้องถ่ายรูปก็แย่งกันถวายให้ ไม่ต้องไปขอใคร นั่นแหละคนมีบุญวาสนาบารมี ส่วนปราสาทนั้นก็ไม่ต้องเลื่อยไม้ไผ่กบหรือลงมือทำเอง ไม่ต้องไปติดลวดลาย เมื่อทำเสร็จแล้วใส่รองเท้ามันยิบเดินเข้าไปอยู่พักพาอาศัยได้เลย ส่วนเราหาเงินเกือบตายยังไม่ได้พัก อยู่เฉยๆ แบบนั้นไม่ได้เลย เพราะไม่มีวาสนาบารมี ไม่ได้สร้างเอาไว้ นั่นแหละกรรมมันจึงต่างกันอยู่ในทุกวันนี้

ที่สุดของโลกมีอยู่ที่ไหน

ที่สุดของทางโลกนั้น ไม่มีที่สิ้นสุดหรอก ถ้าไปตามมันไม่มีที่สิ้นสุด แต่ทางธรรมนี้ ต้องหยุด หยุดเดินมันจึงจะหยุด ที่สุดของธรรมะก็คือการพ้นทุกข์ เป็นพระอรหันต์ ถึงที่สุดแห่งกองทุกข์ ที่สุดของโลกมันไม่มี โลกาธิปไตยมันไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าเราเดินตามโลกมันไม่มีที่สิ้นสุดเลย เหมือนที่เขามลิตของขึ้นมานั้น เราจะวิ่งตามตลอดเลยทีเดียวนั่นแหละไม่สุดสักที เพราะความอยากของเราซึ่งเป็นกิเลส

เราอาศัยกิเลส แต่เราก็ตามกิเลส ส่วนทางธรรมะนั้นก็อาศัยกิเลส แต่ไม่ตามกิเลส ไม่ให้กิเลสนั้นมาเหยียบย่ำจิตใจ แต่ทางโลกนั้น กิเลสเหยียบย่ำจิตใจ จู่งจู่มกจู่งจิตใจไป พูดอย่างง่ายๆ ถ้าใส่ นาฬิกาเรือนนี้อยู่ แล้วเกิดมีรุ่นใหม่ออกมา ก็อยากได้รุ่นใหม่อีกแล้ว รถยนต์ยี่ห้อต่างๆ นี่ก็ไม่ต้องยากอะไร เครื่องยนต์อันเก่านั้นแหละแต่ขอให้ทำฝากระโปรง ทำข้างนอกใหม่เท่านั้นแหละ ก็จั่วว่า โอ..นี่รุ่นใหม่ละ เขาออกมารุ่นใหม่ละนี่นะ มันก็จะหลงไปไม่หยุดอยู่อย่างนี้แหละ คนที่จะหลอกก็พยายามทำสิ่งของต่างๆ ขึ้นมาเพื่อจะขายเอาเงิน แต่มันก็เป็นวัตถุอันเดียวกันนั่นแหละ เครื่องยนต์ก็เครื่องยนต์อันเดียวนั่นแหละ แต่เขาก็ทำหลอกข้างนอก แค่นี้เขาก็หลงแล้ว โลกนี้มันก็เลยไม่มีที่สิ้นสุด ตามไปมันไม่มีที่สิ้นสุด เหตุฉะนั้น ในสมัยพุทธกาลจึงมีฤาษีไปถามพระพุทธเจ้าว่า ที่สุดของโลกมันมีอยู่ที่ไหนพระเจ้าข้า พระพุทธเจ้าจึงตรัสบอกว่า ฤาษีนี้ถ้าเธอมีมานเร็วเหมือนตีดนิ้วมือ ให้เธอมัดท่อข้าวใส่เอว แล้วมานได้เร็วๆ เหมือนตีดนิ้วมือไป อยากให้มันสุดโลก แต่มันก็ไม่มีที่สุดของโลก ถึงเธอมีอายุตั้งพันปีเธอก็ต้อง

ตายอยู่กลางทางนั่นเอง เพราะเธอวิ่งตามกิเลส อยากให้มันเห็นที่สุดของโลก พระพุทธเจ้าสอนไว้อย่างนั้น

ที่สุดของธรรมะก็คือเรียนโลกให้จบ ไม่ต้องตามมันไป โลกเขาตื่นนอนอะไรกันเราก็พิจารณาไป ว่าสิ่งไหนที่ควรใช้หรือไม่ควรใช้ ถ้าไม่ควรก็ทิ้งๆ คินให้โลกไป เรียกว่าไม่ตาม เขาเล่นดนตรีก็ไม่ไปฟัง นี่เขาเรียกว่าไม่ตามกิเลส เขาทำอะไรที่มันไม่ดีไม่งาม มันผิดศีลธรรม ก็ไม่ตาม เรียกว่าโลกกับธรรมะนั้นเหมือนหันหลังต่อหลังใส่กัน แต่อยู่ด้วยกัน โลกเขาจะเดินไปทางหนึ่ง ธรรมะจะเดินแยกทางกันหรือสวนทางกัน ถ้าเดินมาก็สวนกัน แต่แท้ที่จริงมันหันหลังใส่กันไปคนละทาง แต่จะอยู่ด้วยกัน คือทางโลกจะทำบาปไปไม่หยุด อยากไม่หยุด หิวไม่หยุด ทุกข์ไม่หยุด ไม่มีการสิ้นสุด แต่ทางธรรมนี้เราต้องหนีจากสิ่งที่มีมันทุกข์ไม่มีสิ้นสุด มีความอยากไม่หยุด เราก็กหนีจาก นี่มันจึงจะพ้นทุกข์ไปได้

ควรแนะนำอย่างไร กับคนที่ยังไม่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนา

คนที่ไม่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาและเราจะให้เขาเชื่อมั่นและเข้าใจในพระพุทธศาสนา อันดับแรกก็ต้องเป็นตัวของเราที่ไปชวนและปฏิบัติให้เขาเห็นความดีในการปฏิบัติ อันดับที่สอง เราต้องชี้แจงเรื่องเหตุผลเรื่องกรรมชั่วและกรรมดีให้เขาเข้าใจ การทำบาปความชั่วนี้มันผิดศีลธรรม ถ้าเขายังไม่เชื่อก็ต้องชวนเขาไปดูในคุกเสียก่อนเพื่อที่จะให้เห็นของหายาๆ เห็นไหมคนจนๆ ไปขโมยฆ่าคนแล้วมันนอนอยู่ในคุก ไปไหนไม่ได้ นี่คือบาป คือกรรม คือความชั่ว ให้สอนเขาเพื่อให้เขาเข้าใจ ถ้าเขาไม่ทำความชั่วทำผิดกฎหมายของบ้านเมือง เขาก็ไม่ได้เข้ามานอนอยู่ในคุก คนที่เขาไม่ได้ทำเขาก็ไม่ได้นอนอยู่ในคุกก็เดินสบาย ยังหากินสบายอยู่ เพราะเขาไม่ได้ทำบาป แต่ถ้าคนทำความดีแล้วมีความสุขแก่คนอื่น ชี้แจงให้เขาเห็น เช่น สมมุติว่าเราอยู่ในวิหารอย่างนี้ นี่แหละคนสร้างความดี สร้างวิหาร ทุกคนได้เข้ามานั่งอยู่ในที่นี่ เวลาแดดออกก็อยู่สบาย เวลาฝนตกก็นั่งนอนอยู่สบาย มีความสุข ก็คือบุญ คือความดีของบุคคลที่ทำ ถ้าเขาไม่ทำแล้วเราจะได้นั่งไหม เราจะได้นอนไหม เราก็ต้องยืนตากแดดตากฝนอยู่นั่น เห็นความดีของคนอื่นไหมที่ได้สร้างคุณงามความดี ให้เขารู้จักทำคุณงามความดี เรียนหนังสือก็เป็นคุณงามความดี เรียนเพื่อให้ได้วิชาความรู้เป็นเครื่องประดับตน ก็เป็นการสร้างความดีทั้งนั้น ชี้แจงเพื่อให้เขาเข้าใจของที่หายาๆ นี่ก่อน

การทำความชั่วโดยไม่ได้ตั้งใจจะผิดไหม และถ้ารู้ตัวแล้วสามารถแก้ไขได้หรือไม่

๒ ก ร ร ม คี ล

พระพุทธเจ้าท่านสอนในหลักของพระว่า สิ่งที่ชั่วแล้วแม้เราไม่ตั้งใจทำ มันก็ชั่ว อยู่ดี มันก็ผิดอยู่ดี เหมือนเราจะไปหลงดื่มเหล้า มันก็ผิดศีลอยู่ดีนั่นแหละ เรา ไม่ได้ตั้งใจว่าจะดื่มเหล้า แต่บังเอิญเข้าใจผิดนึกว่าเป็นน้ำ เราดื่มลงไปมันก็ผิดอยู่ดี นั่นแหละ มันก็เมาอยู่ดีนั่นแหละ แต่เราไม่ได้เจตนา มันเบา เหมือนกับว่าเราจะทำ ความชั่วบางอย่างโดยไม่ได้เจตนา มันเบากว่าเท่านี้เอง

ถ้าเราตั้งใจมีเจตนาจริงๆ แล้วมันผิดมันแรง การกระทำความชั่วทุกอย่างเลย ที่เดียว ถ้าเราเจตนา เจตนาอยากจะทำ ความชั่วจริงๆ มันจะบาปมาก เราไม่ได้เจตนาว่าจะทำแต่มันผลอ เช่น เราเดินไปเหยียบมดนั่น เราเดินไปล้มทับมดทับคนเอย มันไป อย่างนี้ มันก็ผลอสติโดยไม่ได้ตั้งใจ เดินไปตกห้วยลงไป ไปทับปลา ไปทับสัตว์ตาย อย่างนี้ หรือโยนไม้ไป ไม่ได้ไปโยนใส่เขา มันโดนสัตว์โดนอะไร ขว้างก้อนไป อันนี้ ไม่ได้เจตนาจะทำผิด ไม่ได้ตั้งใจ มันก็เป็นกรรมให้เศร้าหมองภายในใจ แต่ว่าไม่ผิดศีล อย่างหยาบ

และถ้ารู้ตัว พร้อมทั้งจะแก้ตัวในเรื่องที่ได้ทำผิด อันนั้นเป็นสิ่งที่ดี ถ้าเรารู้ตัวว่า มันผิด มันเป็นความชั่ว มันไม่ดีแล้ว มันจะนำความทุกข์มาให้ เราก็พยายามที่จะแก้ไข ปรับปรุงตนเอง ไม่ให้มันผลอ ไม่ให้ไปหลงกระทำอย่างนั้น มันก็เป็นสิ่งที่ดี เรียกว่า คนยังรู้ รู้ตัวเองว่าทำผิดก็แก้ตัวมาทำถูกเสีย คือไม่ทำความชื่อนั้นอีก มันก็เป็นฝ่ายที่ดี

วิบากกรรมทางกายและทางใจต่างกันอย่างไร

วิบากกรรมเจ็บป่วย หรือวิบากกรรมอื่นๆ วิบากกรรมทุกข์เฉยๆ แต่ไม่เจ็บ ไม่ป่วย ทุกข์กายหรือทุกข์ใจ วิบากกรรมทุกข์กายอย่างหนึ่ง วิบากกรรมทุกข์ใจ อีกอย่างหนึ่ง เราเป็นวิบากตัวไหน วิบากกายเกิดทุกข์อันนี้เป็นหน้าที่ของการทำบาป ความชั่ว ไม่รักษาศีลตัวปาณาติปาตาไว้ วิบากกายได้ทุบ ได้ตี ได้ฆ่า ได้ฟัน ได้แทง ได้ผูกมัดรัดรั้งตรึงตรรา เข้าคุกเข้าตะรางเรือนจำ จำคุกนี้เป็นวิบากกาย แต่ใจมันก็จะทุกข์ไปด้วย อันนี้เป็นวิบากทางกาย

ส่วนวิบากทางใจ คนไม่ได้ติดคุกนะแต่เหมือนติดคุก อยู่บ้านก็ทุกข์ เดินไปก็ทุกข์ ไปประเทศไหนก็ทุกข์ วิบากทางจิตใจ คนอื่นเขาไม่ทุกข์ตนเองก็ทุกข์ มันเป็นอย่างนี้ นี่เป็นวิบากทางจิตใจ ลึกลึกลับด้วยนะวิบากทางจิตใจ วิบากทางร่างกายยังพอแก้ไขได้ ถ้าติดคุกออกคุกก็สบาย ถ้าเป็นไข้รักษาหายก็สบายเกิดขึ้น วิบากกายมาตากแดด ตากฝน ทำไร่ ทำนา ทำสวน วิบากทั้งนั้นแหละ ขับรถ ขับเรือ ขับเครื่องบิน อะไรต่างๆ นั่นก็เป็นเรื่องกรรม เรื่องกรรมวิบากต้องไม่ได้หลับได้นอน แท้ก็ไม่ได้ได้นอน รถทัวร์ก็ไม่ได้ได้นอน สิบล้อก็ไม่ได้ได้นอน รถเทรลเลอร์ก็ไม่ได้ได้นอน ขับเรือลงทะเลก็ไม่ได้นอน ขับเครื่องบินที่บินอยู่เดี๋ยวนี้ไม่รู้จะไปตกที่ไหน มันเป็นวิบากทางร่างกาย

ถ้าวิบากทางใจนี้ ร่างกายไม่ป่วยนะ แต่มันทุกข์ ทุกข์จนไม่ได้กินข้าวกินน้ำ ทุกข์มีตรอบด้านวิบากทางจิตใจ ไม่มีทางออก เขาเรียกมีตรอบด้าน คนที่มีตรอบด้านนี้ ไม่มีธรรมะ ไม่มีสติปัญญา ไม่มีหนทางจะแก้ไข จึงให้เรียนธรรมะเพื่อหาทางออก พอกลุ่มใจอะไรทุกข์ใจอะไร ถ้ามันไม่มีทางออก มันเป็นอย่างไง ตัดสินใจผิด เมื่อตัดสินใจผิด ไปซื้อยาเบื่อมากิน คิดว่านี่สิทางออก..ตายซะดีกว่า ไปซื้อยาเบื่อมากิน ไม่ซื้อยาเบื่อ ก็เอาอะไรมาผูกคอตาย มีดไม่มีทางไป บางคนก็เอาปืนยิงตนเองตาย บางคนกระโดดตึกตาย บางคนกระโดดน้ำตาย เพราะอะไร เพราะไม่มีทางออก แก้ปัญหาไม่ได้ เขาเป็นกันอยู่ทุกวันนี้ใช่ไหม เมืองเราก็มีย เมืองนอกก็มีย เมืองเรานี้ก็เยอะคนมีตรอบด้าน มันไม่มีประตูออก ลูกกุญแจไม่มี ลูกกุญแจคือปัญญา ถ้าสรุปแล้วตอนนี้あたมาก็จะพูดต่างๆ อย่าคิดว่าพูดหยาบนะโยม คนฆ่าตนเอง ๕ อย่างนี้ละ ชั่วกว่าหมา หมา มันยังไม่รู้จักฆ่าตนเองตายเลย คนเอามือจับปืนยิงตนเองตาย หรือผูกคอตาย มีอันนี้เอาไว้ ขับรถขับเรือทำงานชดเชียนเรียนหนังสือ ตักข้าวใส่ปากกิน เอามือไปจับเชือกผูกคอเจ้าของตาย โง่เท่าไรรละหนอ ชั่วเท่าไรร มันเป็นอย่างนี้ตัวเอง เขาเรียกว่าไม่มีทางไป ไปซื้อยาเบื่อมากิน มันกลุ่มใจมันอยากตายอย่างเดียวก๊เสียชีวิต ไปกระโดดน้ำตาย ถ้าไม่เชื่อ อาตมาเห็นนะไปตามสะพาน ไปยืนหมาจะเตะมันลงน้ำ มันกัดเอานะ ไปลองดูซิ หมา มันกลัวตกน้ำตาย แต่คนนี่มันอยากโดดน้ำตาย มันโง่กว่าหมาตัวนั้นอีก กระโดดตึกโน้นนะตึกสูงๆ หมา นี่มันยังห่วงไม่กระโดดหรอก นี่มันฉลาดกว่าคน

ทุกข์จริงๆ วิบากกรรมทุกข์ใจ หาทางออกไม่ได้ ก็ต้องไปหากุญแจ มีแต่พระนะสอน อย่าไปฆ่าตนเองนะ รูปร่างกายนี้กว่าจะได้มาเป็นผู้หญิงผู้ชาย กว่าจะสมบูรณ์ต้องบำเพ็ญมาหลายชาติ ต้องระลึกถึงอย่างนี้ กว่าจะได้ร่างกายสมบูรณ์นี้ ต้องมีตาสมบูรณ์ หูสมบูรณ์ จมูกปากสมบูรณ์ แขนขาอะไรสมบูรณ์ ร่างกายสมบูรณ์เป็นผู้หญิงผู้ชาย ยากแสนยาก ทำไมจึงยากละ ลองไปดูมัย โรงเรียนคนตาบอด จะรู้ว่ามันเกิดเป็นคน

สมบุรณ์ยากไม่ใช่เกิดง่าย คนเรา ขนาดเป็นคนธรรมดายังไม่เต็มไม่สมบุรณ์ทั้งผู้หญิงผู้ชาย ผู้หญิงก็อยากเป็นผู้ชาย ผู้ชายก็อยากเป็นผู้หญิง ยังไม่สมบุรณ์ ผู้หญิงก็ต้องเป็นผู้หญิง ผู้ชายก็ต้องเป็นผู้ชาย ถ้าเป็นครั้งๆ นี้ เขาไม่ให้บวชในทางพระพุทธศาสนา เพราะเป็นคนไม่สมบุรณ์ ทุกวันนี้ดูง่ายนะโยม นั่นนะกรรมเห็นไหม ผู้หญิงอยากเป็นผู้ชายคือเขาเคยเป็นผู้ชายมาก่อน ผู้ชายอยากเป็นผู้หญิงเคยเป็นผู้หญิงมาก่อน ถ้าเป็นอย่างนี้จิตใจของเราดวงเดิมเก็บข้อมูลไว้ ความรักความยึดมั่นถือมั่นของจิตก็ยังยึดอยู่ เข้าใจไหม นี่เรียนธรรมชาติความยึดมั่นถือมั่น แล้วจะเข้าใจ ยึดมั่นถือมั่นอะไรเราก็จะติดอยู่กับสิ่งนั้น จะเห็นได้ว่าฝรั่งน้ำมันทั้งบ้านไปที่อื่น เวลามันตายจิตมันกลับมาอยู่บ้านเก่า มันกวนเก่งนะ มาเตะมาตึงขา พระอยู่ไม่ได้เลยในนิวยอร์กในชิคาโก บ้านผีสิงเตะชนน้ำมันคิดว่า ผีอินเดียแดงไม่ใช่ของเล่นเลยนะ อาตมาไปที่นั่น ไปนอนไปแผ่เมตตาให้ มันตื่นเพราะมันหวงบ้านมัน ทั้งผู้หญิงผู้ชายเลย นั่นแหละจิตที่ยึดมั่นถือมั่น เหตุฉะนั้น มันเป็นวิบากทั้งสิ้น วิบากกรรมทางกายและทางใจ

ทำความดีลบล้างความชั่วได้หรือไม่

ดูซิ พิจารณาดูให้ดีๆ นะ เราทำความดีลบล้างความชั่ว เราต้องคิดตรงนี้แหละ เมื่อเราทำไปแล้วนั้นนะ เราดูแล้วเหมือนเราคิดในจิตใจของเรานั้นแหละ ถ้าเราคิดไม่ดี เราคิดอิจฉาพยาบาท อาฆาตจองเวร ไม่ได้ทำไปหลอกลวง หรือคิดเบียดเบียนคนนั้น คนนี้ เราคิดเฉยๆ เราคิดจะฆ่าสัตว์ตัดชีวิตทั้งหลาย ที่เราคิดอยู่มันทุกข์ไหม มีความเศร้าหมองจิตใจไหม มันผิดศีลธรรมไหม ระยะนั้นมันคิดอยู่นั่นนะ ถ้ามันคิดนานมันก็เศร้าหมองอยู่นาน ในชั่วโม่งนี้แหละ ในนาที่ที่เราคิด มันเศร้าหมองอยู่ มันผิดศีลธรรมเสียแล้ว คิดทุกข์ มันไม่ดีอยู่นั่นแหละ ของที่ไม่ดี

บัดนี้ เรากลับมาคิดดีเสีย มาทำความดี มาคิดดี ที่คิดชั่วมันเหมือนเราลบไปแล้ว แต่มันไม่ลบหรอก ความทุกข์ไม่หายหรอก ความชั่วไม่หายหรอก บัดนี้ มาสุขมากลับใจใหม่ งานอย่างนี้เรายังทำได้ เราคิดเฉยๆ นะ ส่วนที่กรรมนั้นนะ ลงมือจริงๆ เราทุบเราตี เราแทงเราฟันคนอื่นนั้นนะ เราเป็นโจรเป็นขโมยปล้นจี้ชิงกัน ไปทำให้เขาแข่งขาคะไรต่างๆ ไปด่าไปว่าเขาอะไรต่างๆ เอาไว้ นั่นแหละ ไปหาเรื่องหาราวเขา ขึ้นโรงขึ้นศาลเป็นอย่างนี้แหละ

มันยังงี้แล้วนี่ เราต้องคิดดูให้ดีนะ ทำกรรมชั่วแล้วจะทำกรรมดี ซึ่งซึ่งมาทำกรรมดี เหมือนเขาขโมยของอยู่ทุกวันนี้แหละ เขาปล้นเขาจี้กัน เขาขายหยูกขายยาเสพติดอะไรกันเหล่านี้ ผิดกฎหมายบ้านเมืองอะไรก็แล้วแต่ เขามาทำดีแล้วนี่นะ

ตำรวจก็ไม่น่าจะมาจับถ้ามันลบได้ เขามาปฏิบัติดีแล้วเดี๋ยวนี้ก็น่าจะลบล้างความชั่ว นั้นเสีย แต่มันลบล้างไม่ได้ ตำรวจจึงต้องจับอยู่นั่นเอง เพราะมันผิดมาแล้วแต่อดีต นั้นแหละ

บัดนี้ เราก็มາทำดีแล้ว เป็นสิ่งที่ดีแล้วนั้นแน่ะ เราทำดีอยู่นี้แต่ตำรวจก็ยังจับอยู่ เพราะบาปกรรมอันนั้นมันลบล้างไม่ได้ มันก็ต้องจับไปขังกรงอยู่นั่น ไปขึ้นโรงขึ้นศาล อยู่นั่นแหละ นี่..สิ่งที่ลบล้างไม่ได้มันเป็นอย่างนี้ เหตุฉะนั้น บาปจริงๆ ที่มันลบล้างไม่ได้ ก็คือ อนันตริยกรรม ถ้าเราลองได้ฆ่าพ่อ ฆ่าแม่ ฆ่าพระอรหันต์ ทำสงฆ์ให้แตกสามัคคี กัน เป็นบาป เรียกว่าอนันตริยกรรม เป็นกรรมหนักในทางพระพุทธศาสนา ไม่มีกรรมดี อะไรจะไปลบล้างมันได้ เราต้องได้รับผลของกรรมนั้น เพราะเป็นกรรมหนัก นี่คือกรรม ชนิดที่ทำด้วยร่างกาย

ครั้งถ้าเป็นกรรมชนิดที่เกิดจากความคิด คิดหนัก ถ้าเราคิดทุกข์คิดยาก คิด ลำบาก คิดอยากทำร้ายผู้อื่น คิดอยากทำร้ายตนเองอยู่ เป็นการคิดไม่ดีนะ อยากทำร้าย สัตว์เดรัจฉาน เราต้องพิจารณาดู ความคิดอย่างนั้นมันทุกข์ไหม มันเศร้าหมองไหม จิตใจมีความเดือดร้อนไหม ไฟไหม้หัวใจไหมในระยะนั้น นั้นมันมีความทุกข์ไปแล้ว เศร้าหมองไปแล้ว บอบช้ำไปเลยจิตใจ บัดนี้ จึงเลยมาคิดกลับใจใหม่ นี่ก็พอค่อยยังชั่ว หน่อย พอที่จะแก้ไขที่เราลบล้างความชั่วไปได้ แต่ว่าความทุกข์มันก็ทุกข์ไปแล้ว เรา มาเอาความสุข เหตุฉะนั้น ที่จะลบล้างกรรมจริงๆ นั้นให้หมดไปได้ หรือแม้มันไม่หมดก็ดี แต่มันจะหมดกรรม เรียกว่าเป็นอโหสิกรรมได้ ก็คือทำจิตให้บริสุทธิ์ถึงนิพพานอย่าง เดียว ไม่มาเกิดอีกเท่านั้น จึงจะไม่ได้รับผลของกรรมชั่ว มีทางเดียวเท่านั้น หากใครทำ จิตใจของตนบริสุทธิ์หมดจดแล้ว ถึงนิพพานแล้ว เมื่อคนนั้นตายไปแล้วไม่มาเกิดอีก นั้นแหละ กรรมชั่วทั้งหลายที่ทำมานั้นเหมือนกัน เป็นอโหสิกรรมหมด ลบล้างหมดเลย เพราะติดตามไม่ทัน เพราะไม่มีรูปร่างกาย ไม่มีรูปขันธ์เท่านั้นจึงจะลบล้างได้ เหตุฉะนั้น เราควรต้องศึกษาให้เข้าใจตามคำสอนของพระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้

ปฏิบัติธรรมเพื่อตัดกรรม เพื่อลบล้างกรรมได้จริงหรือ

อันนี้เราก็ไปสร้างกรรมดีของเรา ไปละกรรมชั่วที่ทำมาแล้ว กรรมนี้ก็เหมือนเรา ผ่าตัด มันหายเจ็บแสบไหม มันมีรอยไหม นั้นแหละกรรม กรรมเหมือนเงาติดตาม กรรมชั่ว ที่เรานั้นก็เป็นฝ่ายหนึ่งละ แต่กรรมดีที่เราไปสร้างกรรมดี ถ้าหากว่าเป็นเจ้ากรรม นายเวรที่เราไปด่าเขา เราไปตีเขา ไปว่าเขา ถ้าทำบุญอุทิศส่วนกุศลกรรมดีให้เขา ถ้าหาก เขารับอนุโมทนาให้ เขาอโหสิกรรมให้ ก็พอจะผ่อนคลายกันลงไปหน่อย ถ้ากรรมเราทำ บาปจริงๆ เราต้องฆ่าคน ฆ่าสัตว์จริงๆ มันจะอโหสิกรรมให้ไหม ถ้ามันยังไม่อโหสิกรรม ให้ กรรมมันก็ยังอยู่เดิมๆ เหมือนน้ำกับน้ำมัน ความดีความชั่วมันก็คนละอย่าง

เหตุฉะนั้น จึงเรียกว่า สร้างความดีหนีความชั่ว เรียกว่าละบาปบำเพ็ญบุญ เรา ไปสร้างกรรมดี ไปไหว้พระสวดมนต์ก็ดี ไปบวชชีพราหมณ์ก็ดี ไปรักษาศีลภาวนา อันนี้ เป็นความดีของเรา เราเริ่มต้นที่ความดีเป็นฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายชั่วก็เป็นฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายดำ ความดีก็เป็นฝ่ายขาว เป็นน้ำมันกับน้ำ ไม่เข้ากัน สิ่งที่แล้วไปแล้วจะไปล้างไม่ได้ ใคร ทำบาปคนนั้นก็รับกรรม ลูกทำก็ลูกเข้าคุก แม่ทำก็แม่เข้าคุก พ่อทำก็พ่อเข้าคุก กรรม เป็นของของตน กรรมเป็นที่พึ่งอาศัยของตน เหตุฉะนั้น กรรมดีกรรมชั่วนี้ เรามุ่งอย่าง เดียวว่าเราเคยทำบาปความชั่วมาทางกาย ก็เพียรละบาปเท่านั้นเอง เราเคยพูดชั่วมา เป็นบาปทางวาจาก็จะหยุดพูด ถ้าเราคิดบาปทางใจก็จะหยุดคิด นี่เรียกว่าวิธีดับทุกข์ เราจะทำแต่ความดี เราจะพูดแต่ดีแล้วคิดดีเท่านั้น เรียกว่าจะหาทางพ้นทุกข์ พวกเราก็

นิพพานหมดถ้าพ้นทุกข์ได้ กรรมที่ชั่วทำให้เขาล่าตามเหมือนเงาติดตาม เขาก็ตามไปเหมือนหมาล่าเนื้อ ตามทันกัดตูดเนื้อเท่านั้นแหละ ทีนี้ ถ้ากรรมมันไม่ทันเหมือนคนบางคน มันเป็นขโมย เป็นคอร์รัปชั่นหรืออะไรต่างๆ โกงเงินกัน ถ้ากรรมมันยังตามไม่ทัน มันก็ยังนั่งสบายอยู่ ถึงเวลาสอบสวนได้ก็จับติดคุก กรรมมันตามทัน มันเป็นอย่างนี้ พอฟังเข้าใจไหม เขาเรียกกรรมเหมือนหมาล่าเนื้อ แต่ถ้าพูดถึงกรรมมันเอาเร็วๆ พอเราไปตีเขา เขาก็ตีเราเลย กรรมมันทันสมัยใหม่ คนทำดีเขาก็รับผลดีของเขา เราก็เห็นเต็มบ้านเต็มเมือง คนไม่ดีมันมากกว่าคนดี มันเลยวุ่นวายจะอย่างไร เราก็ควรที่จะตั้งใจปฏิบัติของเรา อย่าไปคิดถึงเขา

การทำบุญอุทิศและขอโอสถกรรม แก้กรรมได้จริงหรือ

แท้ที่จริงแล้วนั้น ท่านว่าเราสามารถที่จะเห็นกรรมของคนว่าเป็นกรรมอะไรกับคนๆ นั้น เราไปทำกรรมไว้กับเขาแล้วเราก็ต้องขอโอสถกรรมสิ่งที่เราทำเพื่ออภัยให้กัน ถ้าว่าเห็นก็คือเห็นว่าคนนั้นไม่มีเครื่องนุ่งเครื่องห่ม คนนั้นไม่มีอาหารการกิน ไม่มีที่อยู่ พึงพาอาศัย จึงจะได้ทำบุญชนิดนั้นอุทิศให้เขา ทีนี้ถ้าหากว่าเราไปทำกรรมให้เขาเราก็ได้รับกรรมนั้นอยู่ เราก็ต้องทำบุญอุทิศให้เขาขอโอสถกรรมให้เรา ถ้าเขายังไม่ขอโอสถกรรมให้เรา เราก็คงป่วยอยู่นั่นแหละ รับกรรมอยู่ ถ้าเขาให้อโอสถกรรม น้ำหนักรับก็จะเบา บางทีกรรมมันเบาก็ผ่อนคลายหายไปจากความเจ็บป่วยนั้นๆ เขาเรียกว่า อุปปีฬกรรม กรรมปีฬนั้นเอาไว้ไม่ให้มีความสุข ตราบใดที่เขาขอโอสถกรรมให้จะเห็นว่าไม่มียามันก็หายป่วยได้ มันป่วยโรคกรรม ถ้าเป็นโรคภัยไข้เจ็บก็ต้องกินยาแก้ป่วย

ความเชื่อที่ว่าถ้ารับประทานข้าวไม่หมดจาน
ชาติหน้าจะได้เกิดมาเป็นนก คอยคาบข้าวที่ละเม็ดๆ
ไปตลอดชาติจริงหรือไม่

อันนี้ไม่เป็นไรหรอก ใจของเรามันเป็นมนุษย์อยู่แล้ว จะไปเป็นนกได้อย่างไร ใจ
ของเราอยู่ในความดี เราจะเอาไปเจือจานให้หมากิน ให้นกกิน ให้อะไรกินก็แล้วแต่
มันเป็นการทำบุญอยู่ดี การที่เราจะไปเป็นนก เราต้องชอบนกก่อน ชอบเลี้ยงนกอยู่
นั้นแหละ พอตายไปจิตของเราพัวพันอยู่กับนก มันก็จะไปเกิดเป็นลูกนก ไม่มีปัญหา
ตรงนี้ได้เป็นแน่ นี่หลักมันเป็นอย่างนี้ แต่จิตของเราเป็นคนอยู่ กินข้าวเฉยๆ แต่ไม่หมด
มันไม่เป็นนกนะ

ทำไมคนบางคนเพียงแค่เจอหน้ากัน
ก็รู้สึกไม่ชอบกันแล้ว

บัดนี้ คนเจอหน้ากันแล้วไม่ชอบกัน อยากด่าว่ากัน เป็นคู่อริกัน นั้นเป็นเพราะ
กรรมเก่าที่ด่ากันมาแต่ชาติก่อน บัดนี้ คนเจอหน้ากันแล้วรักกัน นั้นก็เป็นกรรมเก่า
เหมือนกัน เพราะเคยรักกันมาก่อน เป็นพี่น้อง เป็นเพื่อนกันมาก่อน ไม่ว่าชาติใด
ภาษาใด ศาสนาใดก็แล้วแต่ มันก็จะรักของมันเอง

การฆ่าสัตว์ที่มาทำร้ายเราก่อนเป็นบาปหรือไม่

ศีลตัวปาณา การฆ่าสัตว์นี้ หลักความหมายหลักความจริงของมันมีว่า ปาโณ สัตว์มีชีวิต ปาณสญฺญิตา รู้ว่าสัตว์มีชีวิต วจกจิตฺ จิตคิดจะฆ่า อุปกุโม เพียรเพื่อจะฆ่า เตน มรณํ สัตว์ตายด้วยความเพียรนั้น ศีลหายาบขาด จะดุร้ายหรือไม่ดุร้ายไม่รับรอง ตัวไม่ร้ายกับตัวที่ร้ายก็เท่ากัน

บัดนี้ ศีลอย่างกลาง ถ้าหากเป็นยุ่งกันปล่องบินมาหรือยุ่งลายที่นำไขเล็ดออก บินมาเฉยๆ เราบอกเพื่อนว่า เอามัน เอามัน แคนี่แหละ ศีลอย่างกลางก็ขาด ถึงยังไม่ได้ฆ่าก็ตาม เพราะใช้วาจาที่ไม่มีศีล

ที่นี้ศีลอย่างละเอียด พอเห็นยุ่งกันปล่องหรือยุ่งลายมันบินมาจะมากัดเรา หรือ เห็นหูหรือเห็นอะไรก็แล้วแต่ เพียงนึกในใจเฉยๆ ว่าถ้ามันเข้ามาใกล้จะบี้มัน นึกแค่นี้ก็ ศีลขาดแล้ว อันนี้เป็นศีลละเอียดเรียกว่า อธิศีล

บัดนี้ เรานั่งสมาธิอยู่นี้แหละ เกิดเรานั่งแล้วจิตมันไม่สงบ คิดจะไปฟังดนตรีมัน ก็ผิดศีล เพราะจิตมันไม่สงบ เราอยากไปเที่ยวมันก็ไม่สงบมันผิดศีล นั่นเป็นตัวละเอียด เขาเรียกว่า อธิศีล

ถ้าเราจะรักษาศีลข้อปาณาให้บริสุทธิ์ก็ต้องมีตัวเจตนา มีความเมตตา ยุ่งกันปล่อง บินมาจะมากัด ก็ไล่ไปเสีย ไล่มันไป อย่าไปฆ่ามัน ยุ่งลายบินมาก็ไล่มัน อย่าไปตบไปตี มันเหมือนคนไม่มีศีล ญาติโยมในเชียงใหม่มีหลายคน เขาไม่เชื่ออาตมา มาวัดใหม่ๆ

เห็นยุ่งนี้ตบเอวๆ ตีเอวๆ อาตมาบอกว่าไปตีมันทำไม มันจะเป็นบาป เขาเถียงเลยนะ ว่ามันจะมากัดเรา ฆ่ามันซิเดี๋ยวจะทำให้เป็นไข้ ซึ่งส่วนมากจะมีแต่ผู้หญิง อาตมาก็บอกว่าโยมให้พากันตั้งใจรักษาศีลแม่เมตตา ลองดูซิ พยายามตั้งใจปฏิบัติรักษาศีลข้อนี้ อย่าทำให้โหดร้าย พยายามรักษา ถ้ามันมากก็เป่าลมไล่ไป หายามาหาแขนหาขาไว้ เขาก็มีความตั้งใจ แต่ต้องใช้เวลา พบและคุยกันไม่ต่ำกว่า ๓ ปีจึงได้ผล พอที่หลังเขาไปรักษาศีลเท่านั้น เกิดมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย ทุ้มเทเงินเดือนเจ้าของจนแทบจะไม่เหลือสักเดือนเลย ซื้อสิ่งนั้นสิ่งนี้เลี้ยงหมู ใครเจ็บไข้ได้ป่วยก็ซื้อยาไปให้ทุกทีเลย เดียวนี้ไม่ฆ่าสัตว์แล้ว ทุกวันนี้พอไปทำผิดศีลเท่านั้นแหละจะเป็นไข้ไม่สบายเลย เห็นยุ่งมันบินมาแล้วเอาสเปรย์ฆ่ายุงฉีดเข้าไปยุ่งตกลงมาตาย เจ้าของเป็นไข้เลย ทุกวันนี้ทำไม่ได้เลย แมลงสาบก็เหมือนกัน เดียวนี้รักไปหมด พอมีศีลนั้นนะ นอนก็หลับ อยู่ก็สบาย กินข้าวก็ไม่ต้องกินมากเหมือนแต่ก่อน มันก็อ้วน เห็นไหม ความดีมันทำให้มีความสุขนั้นแหละ

ศีลเมื่อรักษาละเอียดๆ เข้าไปเท่าไร มันจะมองเห็นเลย พอทำผิดมันจะประจักษ์ตนเอง นั่งสมาธิเข้ามันจะโผล่ออกมา สำหรับพระนี้ พอทำนรักษาศีลละเอียดดีแล้ว เมื่อนั่งหลับตาเข้าไป ศีลข้อที่ทำผิดมันจะมาฟ้องเลย ต้องรีบไปแก้ไขไปชำระเสียก่อน จึงจะนั่งได้ นั่นศีลที่เล็กๆ น้อยๆ เขาจะออกมาฟ้องเลยเมื่อจิตละเอียด เพราะความคิดที่มันผิวนั้นมันฝังอยู่ในจิตของเรา ก็เหมือนข้อตันของเรานั้นแหละ ละบาปกลัวบาป เขาเรียกว่าสะดุ้งกลัวต่อบาป หิริ ความละอายต่อบาป โอตตัปปะ ความสะดุ้งกลัวต่อบาป ที่จะตามเรา เมื่อมีหิริ-โอตตัปปะประกอบอยู่ในจิตใจของคนใดหรือในโลกแล้ว จะเป็นธรรมที่คุ้มครองโลกให้โลกอยู่อย่างมีความสุข ก็คือมีธรรมะ ๒ ข้อนี้เป็นเครื่องอยู่ของคนในโลก ถ้าประเทศใดขาด ๒ ข้อนี้ เขาจะยกจรวด ปืน ระเบิดใส่กันอยู่ตลอดเวลา เพราะเขาขาดหิริ-โอตตัปปะ ไม่ละอายต่อบาปเลย ไม่สะดุ้งต่อบาปที่จะเกิดขึ้นเลย ถ้าผู้ใดรู้จักข้อตันดี ก็รู้เรื่องดีว่าบาป มันจะเป็นทุกข์ อย่างเต็มเหล่า ถ้าเราไปตีมันแล้วมา มันไม่ตี มันเสียศักดิ์ศรีของเรา ก็เลยไม่ตี เพราะมันเป็นบาป กลัวศีลข้อที่ ๕ ขาด

การฆ่าสัตว์เพื่อทำงานวิจัยเป็นบาปหรือไม่

เรียนพยาบาลหรือเรียนแพทย์ ฆ่าสัตว์ทดลองมันก็บาปอยู่ดี ฆ่าสัตว์ร้อยเปอร์เซ็นต์เลยทีเดียวนะ แต่ว่าเราฆ่าสัตว์เพื่อศึกษาเราต้องแยกหน่อย ถ้าไม่ไปทดลองเขาก็เหมือนร่างกายเราไม่มีโรคใช้ไหม แล้วเขาก็เอาโรคมารใส่ร่างกายของเราแล้วทดลอง แล้วก็ปรุงยาด้วยเอาไปฉีดไปทดลอง ทีนี้ เมื่อโรคมามากเขาก็เลยตาย ถ้าพูดถึงหลักศีลก็บาปร้อยเปอร์เซ็นต์ มันเป็นอย่างนี้ ทีนี้ เราอยากได้ความรู้จากสิ่งนั้นมาเรียนศึกษากัน แต่ทางพระพุทธศาสนามันเป็นอย่างนี้ มันผิดศีล เพราะสัตว์ตัวนั้นเขารักชีวิตของเขาใช้ไหม เราก็รักชีวิตของเรา ศีลข้อ ๑ เราก็ขาดเลย ถ้าเรารักเขา เราก็ไม่ทำเขา อันนี้เราไม่รักมัน มันผิด ต้องมาถามตนเองดู ตนเองอยากมีโรคไหม ที่นั่งอยู่นี้ ไม่มีสักคนมันเท่านั้นแหละ เหตุฉะนั้น มันจึงผิด อันนี้เป็นโลกาธิปไตยที่พวกเราพัฒนากัน

เหตุฉะนั้น ทางพระพุทธศาสนาท่านจึงเอาตั้งแต่เกสรแบบรากไม้ ต้นไม้ หัวไม้ เปลือกไม้ แก่นไม้ ใบไม้ เอาต้นไม้ทำยาใช้ไหม ทำยารักษากันอย่างพระ ไม่ต้องไปทดลองสัตว์แม้แต่ตัวเดียวเลย มันเป็นอย่างนี้ แต่บัดนี้ทางเทคนิคการแพทย์ ทางพยาบาลเขาก็เรียนอย่างนี้ แต่มันเป็นกรรมนะ ระวังให้ดินะแพทย์กับพยาบาลระวังเป็นโรค ลูกศิษย์ของอาตมานี้ หนีจากอาตมาเยอะ รามาๆ กับจุฬาฯ นี่ยังหนุ่มยังสาวทั้งนั้นเลย ลาก่อนทั้งนั้น ผ่าตัดเดือนหนึ่งก็จากอาจารย์ไปเลย ไปถามหาไปแล้ว ยังไม่มีครอบครัวเลย “อโรคยา ปรมาลาภา” ความไม่มีโรคเป็นลาภอันยิ่ง

การตอกไข่เพื่อปรุงอาหาร ผิดศีลข้อปาณาติบาตหรือไม่

ถ้าไข่มันมีชีวิตจะเป็นตัวได้อยู่แล้ว มันก็ต้องขาดอยู่แน่นอน เพราะมีเจตนาแล้ว จะทำลายศีลข้อปาณาติบาตนี้มีอยู่ เรามุ่งแล้วว่าไข่มันต้องมีเชื้อ มีที่จะก่อเกิดขึ้นมาได้ นะ มันใจ ไม่ใช่ไข่มันไม่มีตัว แต่ว่าถ้าไข่มันไม่มีตัว เป็นไข่ม ไข่เขาเลี้ยงไว้ให้ไข่แล้วเอาไข่มาขาย อย่างนั้นก็คงจะไม่มีปัญหา เพราะมันไม่มีวิญญาณ มันคงไม่ขาดศีลแน่ ถ้าพูดตามความจริง ทุกสิ่งทุกอย่างที่จะเกิดขึ้นมาได้ มันต้องมีพร้อมมูลของมัน นายแพทย์คนไหนจะไปเอาคนเกิดอยู่ในหลอดแก้ว ก็หนีจากเชื้อไม่ได้ ไม่มีนายแพทย์ไหนทำได้หรอก ไปเกิดในหลอดแก้วก็ต้องมีเชื้อ ก็ต้องเกิดอยู่นั่นเอง ทำผู้เดียวไม่ได้ เหมือนกับโยมอยู่คนเดียวนี้ ไม่มีแน่นอนเลย ผู้หญิงอยู่คนเดียวไม่มีแน่นอนเลย เปิดเผยให้ฟังอย่างนี้ก็แล้วกัน ไม่มีเครื่องผสม ผสม วิญญาณมันมี การขาดศีลข้อ ๑ มีองค์ประกอบ ๕ คือ ปาณ เรียกว่าสัตว์มีชีวิต ปาณสยุมิตา แปลว่ารู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิตอยู่ วจกจิตต์ มีจิตคิดจะฆ่า อุปกโม มีความเพียรที่จะฆ่า เช่นจะไปตอกไข่มัน เตน มรณ ไข่แตกตาย ศีลขาด นี่ศีลหายาบ ศีลอย่างกลางก็ เอ้า..คุณไปตอกไข่เถอะ พุดเฉยๆ ด้วยปาก เราไม่ไปทำ ศีลอย่างกลางขาด ศีลละเอียดก็คือคิดเฉยๆ ว่าจะไปตอกไข่ ศีลขาดแล้ว นี่ อธิศีล ศีลละเอียด คิดอยากตำคนเฉยๆ ศีลขาดแล้วตั้งแต่ยังไม่ได้นำ อยู่ทีคิดเฉยๆ นี่..ศีลละเอียด

ศีลของพรหมจรรย์เป็นอริศีล เข้าใจไหม คิดเฉยๆ ก็ไม่ได้นะ ทำไมมันจึงเป็นอริศีล คือมันไม่สงบเป็นสมาธินั่นเอง นั่นเป็นอริศีล ศีลละเอียด ศีลก็มี ๓ ชั้น ปัญญาก็มี ๓ ชั้น ความโกรธของคน ก็โกรธ โทสะ พยาบาท ก็มี ๓ ชั้นเหมือนกัน ปัญญาก็สัญญา วิญญาณ ปัญญา มี ๓ ชั้นเหมือนกัน เขาก็เรียกปัญญา สัญญาเป็นปัญญาชั้นอ่อน วิญญาณ เขาเรียกปัญญาชั้นกลาง ปัญญาจริงๆ เขาเรียกปัญญาชั้นสูง มันมี ๓ ชั้นทั้งนั้น ๓ ชั้นตอน สมาธิก็มี ฌณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ เหมือนกัน พอเข้าใจไหม

พอเข้าใจแล้วนะ ศีลข้อปาณา จะเอาอย่างไร ตอกไข่อย่าไปตอกถ้ามันจะมีตัวอยู่แล้ว ก็ต้องศีลขาดแน่นอนละ ไม่ไปตอกไข่ที่จะเป็นตัวอยู่แล้วละ ยุ้งตัวเล็กๆ บินเข้ามา ก็เอาแซบเข้าไปละ ไปแล้วศีล ถ้ามันไม่มีตัวมันก็ไม่ผิด อันนี้เราพิจารณาดูว่ามันมีหรือไม่มีเท่านั้นเอง ถ้ารู้จักว่ามันมีแล้ว ตรงจิตที่มันมีเจตนาอยู่ที่นั่น อยู่ทีใจ อยู่ทีเจตนา เพราะศีลมันอยู่ที่ใจ คือตัวเจตนา

คนที่มีอาชีพฆ่าสัตว์เพื่อเอาเนื้อสัตว์มาขาย และคนที่กินนั้น เป็นบาปหรือไม่

คนที่ฆ่าสัตว์ก็บาปอยู่แน่นอน จะเป็นทีตัวเล็กตัวใหญ่ ที่มีคุณหรือไม่มีคุณ แต่มนุษย์นี้พิเศษ เป็นสัตว์ที่ฉลาดกว่าสัตว์เดรัจฉาน จึงบาปมากกว่าการฆ่าสัตว์เดรัจฉาน ถ้าฆ่าสัตว์เดรัจฉานบาปก็เบากว่า บัดนี้ คนที่ไปฆ่านี้ เรา รู้จักว่าเขา รักชีวิตของเขา เหมือนกันใช่ไหม มดตัวเล็กๆ เอามือไปจับมดมันจะวิ่งแจ้นเลย เพราะมันกลัวตาย ยุ้งก็เหมือนกัน เราจะฆ่ามัน มันก็รีบบินหนี แต่มันก็อยากมาขอกินเลือดกับเราอยู่ ฆ่ายุ้งมีพิษ เช่น พวกนำเชื้อไข่เลือดออก นำเชื้อมาลาเรีย หรือยุ้งที่ไม่มีพิษก็ตาม ถ้าเราไปฆ่ามันก็บาปเท่ากัน มดก็เหมือนกัน มดชนิดกัดเจ็บกับกัดไม่เจ็บ ถ้าไปฆ่ามันก็มีบาปเท่ากัน พระพุทธเจ้าท่านปรับศีลของพระไว้เป็นอาบัติปาจิตตีย์ ตั้งแต่ฆ่าสัตว์ตัวเท่าช้างมาถึงมดดำๆ ตัวเล็ก ก็ปรับศีลข้อเดียวกัน บัดนี้ ถ้าฆ่ามนุษย์นี้ต้องไปนอนอยู่ในคุก จะเอาตลอดชีวิต ๒๐ ปีหรือ ๓๐ ปีก็แล้วแต่ อันนี้เป็นการลงโทษในทางเมืองมนุษย์ บัดนี้ที่ลงโทษในชาติต่อไปหรือให้ผลในชาติต่อไป ถ้าสัตว์ตัวนั้นมันเกิดได้กี่ปี เราเกิดมาเท่านั้น ปีแล้วก็ตายไป เหมือนที่เขาตายกันอยู่ทุกวันนี้ นั่นแหละรับผลของกรรมที่เป็นบาป

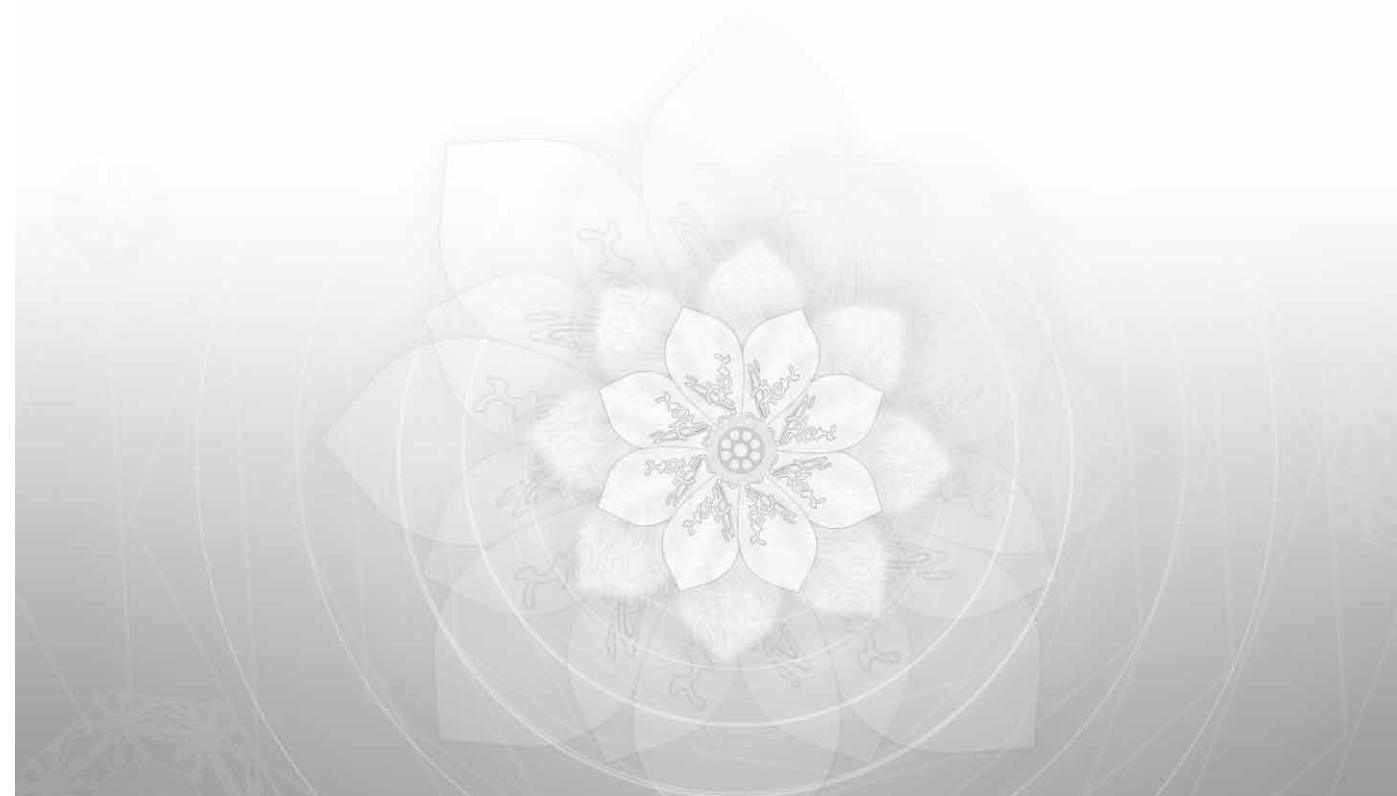

ที่นี้คนที่กิน สำหรับพระภิกษุ พระพุทธเจ้าท่านก็ให้เว้นเนื้อมังสา ๑๐ อย่างเท่านั้น ทั้งสุกและทั้งดิบ เนื้อชนิดอื่นนั้น เมื่อทำให้สุกแล้วก็สามารถที่จะฉันได้ เพราะเราไม่สามารถที่จะไปควบคุมดูแลคนในโลกนี้ได้หมด คนที่ฆ่าสัตว์เป็นอาหารนี้ ก็ฆ่ามาตั้งแต่เรายังไม่เกิด เราไม่สามารถที่จะไปห้ามเขาได้ ที่นี้พวกคนที่เขาเข้าวัด อย่างที่พวกเราเข้าวัดมาแล้ว ก็รู้จักว่ามันเป็นบาป เขาก็จะไม่ฆ่า เขาจะละของเขาเองโดยอัตโนมัติ

คนที่จะไม่ฆ่าสัตว์อยู่ในขณะนี้มันมีเปอร์เซ็นต์น้อย บัดนี้มันยังฆ่าถึงเพื่อนมนุษย์อีก มันยิ่งใหญ่มากเลยทีเดียว ที่เขารบกันเห็นไหม เขาทำปิ่น ทำระเบิด ทำจรวด ระเบิดนิวเคลียร์ฆ่ากัน มันยิ่งยิ่งใหญ่มากกว่า มันเป็นบาปยิ่งใหญ่มากกว่า เหตุฉะนั้น พระพุทธเจ้าท่านจึงไม่ได้ห้าม แต่พระพุทธเจ้าท่านทำอย่างนี้ ท่านว่าศีลตัวปาณาติบาตมีอยู่แล้ว ให้ละเว้นการฆ่าเพื่อนมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย ที่นี้พระราชาก็ไปทำสงคราม ไปตัดคอเขามาแล้วเข้าไปกราบพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนตรงไปอย่างนี้ ลูกอ่อนมหาบพิตรทำไมไปรบ ไปฟันคอเขา ทำไมอยู่บนคอช้าง มันผิดศีล มันอันตรายนะ อย่าไปทำพระพุทธเจ้าไม่ได้สอนตรงๆ อย่างนี้ พระพุทธเจ้าจะสอนเรื่องปาณาติบาต สัตว์เดรัจฉาน เพื่อนมนุษย์ทั้งหลายก็ดี อย่าเบียดเบียนกัน อย่าทำร้ายซึ่งกันและกัน ต้องน้อมเข้ามาสู่ใจ ท่านจะสอนกว้างๆ อย่างนี้ ให้เกิดความสำนึกเอาเอง เมื่อสัตว์มันรักชีวิตของมัน เราก็รักชีวิตของเรา ก็ไม่ควรทำลายกัน ท่านจะไม่เทศน์ตรงๆ ใส่พระราชาก็พระราชากำลังนั่งฟังอยู่ พระราชาจะสำนึกเอาเอง ถ้าเทศน์ตรงๆ แล้วเกิดพระราชาโกรธขึ้นมา เดียวจะมาทำลายพระพุทธเจ้าได้ แต่ให้คนมีปัญญาพิจารณาเอาเอง โดยการน้อมเข้ามาหาตน

ที่นี้ถ้าใครไม่อยากกินเนื้อสัตว์ อยากกินผักกินอะไรก็แล้วแต่ พระพุทธศาสนานี้ท่านไม่คิดถึงเรื่องอย่างนั้น แต่คิดถึงเรื่องใครจะมีสติปัญญากว่า ละความโลภ ความโกรธ ความหลงให้ออกจากใจได้ ท่านเอาทางด้านปัญญาเป็นหลัก ถ้าไปกินผักแล้วมันก็ยังละกิเลสไม่ได้ เห็นไหมที่มันเป็นอยู่ทุกวันนี้ ในที่สุดมันก็พังของมันไปเอง มันน่าจะดีแต่มันเกิดไม่ดี พุดอย่างง่ายๆ พวกเราหมดทุกคนในที่นี้กินผักเสีย ไม่ต้องกินแหละ

พวกเนื้อสัตว์ ถ้าทุกคนในที่นี้สามารถสอได้ทีหนึ่งหมดมันก็น่าจะกลับไปกินผักหมด เพราะพวกกินเนื้อมันสอตกหมด ไม่มีสติปัญญา ผู้พวกที่กินผักไม่ได้ พวกที่กินผักมีสติปัญญาดีกว่า แต่มันไม่ได้เป็นอย่างนั้น พระพุทธเจ้าท่านเอาสติปัญญาของใครจะเก่งกว่ากันที่จะละกิเลสความโลภ ความโกรธ ความหลง เพราะฉะนั้น ท่านจึงไม่ห้ามกินเนื้อที่มันไม่เป็นอันตรายต่อการบำเพ็ญคุณงามความดี จึงถือว่าไม่บาป เพราะเราไม่ได้ฆ่าอย่างกัฏต่างๆ เขาฆ่าอยู่ที่มหาชัยสมุทรสาคร เราไม่ได้ไปสั่งให้เขาฆ่า มันตายมาแล้วมันแห้งมาแล้ว มีแต่จะทิ้งไปเฉยๆ ถ้าใครจะไม่กินก็ไม่กิน ไม่เป็นไร แต่อย่าหลงทางเท่านั้นแหละ โศกระบือมันกินแต่หญ้า แต่เวลามันชนกันเลือดท่วมเลย มันสู้กันตายเลยนะ เห็นไหมกิเลสมัน มันน่าจะละกิเลสได้ เพราะมันกินแต่หญ้าไม่ฆ่าสัตว์สักตัวเลย กิเลสความโลภ ความโกรธ ความหลงอยู่ที่ใจของมัน มันยังละไม่ได้เลย

ทหารฆ่าคนเพื่อป้องกันประเทศเป็นบาปหรือไม่

ทหารก็ต้องบอกว่า เพราะเขาเอาชีวิตเข้าแลกเพื่อให้คนอื่นมีความสุข แต่ถ้าหากทหารเขาจับตัวมาขังอยู่ แล้วก็มาขังกันจริงๆ นั้นเป็นเจตนาฆ่า ทหารนั้นเวลาที่เขาไปอยู่ชายแดน เสียงปืนใหญ่ เสียงปืนเล็ก เขายังมาไม่เห็นตัว แต่เพื่อเป็นการป้องกันประเทศ เขาก็ยิงปืนโต้ไว้เป็นการป้องกันตนเอง ตรงนี้แหละเขาจะไม่ได้บาป เพราะเขาไม่มีเจตนาที่จะฆ่าโดยเฉพาะ เพราะเขายังป้องกันไว้เฉยๆ แต่มันไปโดนเขาตาย แต่เขาก็รักคนที่อยู่ในประเทศเหมือนอย่างพวกเรานี้ เขาเอาชีวิตเข้าแลก ก็เหมือนกับเขาสร้างชีวิตเพื่อให้เรามีความสุข นั้นพวกทหารเขาได้บุญตรงนี้ แต่ถ้าเขาจับมาฆ่าโดยเจตนา นี่มันก็บาป แต่ที่นี้เขาไม่เห็นตัว ได้ยินแต่เสียงปืน ซึ่งถ้าไม่ยิงตอบเขาก็จะยิงเราตาย หรือจะล่งล้าประเทศเข้ามา จะมารบกวนพวกเรานี้หรือบ้านเมืองไม่ให้มีความสุขเลย อันนี้เขาต้องการบ้านเมืองสงบ เขาก็เป็นรั้วรอบบ้านไว้ให้ เราก็ได้นอนหลับเพราะเขา แต่เขานั้นนอนไม่หลับ ต้องอุ้มปืนเฝ้าตลอดคืน ไม่ได้หลับไม่ได้นอน นั้นความเพียรในการรักษาบ้านเมืองของเขา ถ้าไม่มีเรื่องราวอะไรเกิดขึ้นเขาก็ไม่ไปทำลายใคร เขามีความดีตรงนั้น โดยต้องเอาชีวิตของตัวเองเข้าแลก ถ้ามีลูกมีเมียอยู่ก็ต้องไปอุ้มปืนเฝ้าอยู่ที่โน้น ไม่รู้จะตายหนีจากลูกจากเมียเมื่อไหร่ หรือจากพ่อจากแม่เมื่อไหร่

เราเป็นนักศึกษาอยู่อย่างนี้ แล้วมีเพื่อนเป็นทหาร ไม่รู้เขาจะตายจากพวกเราไปเมื่อไหร่ เพื่อที่จะให้พวกเราได้เรียนหนังสืออยู่ที่นี่ ไม่ต้องวุ่นวายอะไร เขาจะเป็นคนป้องกันให้เอง ก็เหมือนกับเอาตัวเขาเองเป็นตัวประกัน นั้นเขาได้สร้างชีวิตตรงนี้ หรือจะพูดอีกอย่างก็คือได้บุญครั้งหนึ่งบาปครั้งหนึ่ง ถ้าไม่เห็นตัวแต่ยิงป้องกันไว้เฉยๆ พระพุทธเจ้าท่านไม่ได้ถือว่าเจตนาฆ่า เหมือนกับเรากินยารักษาพยาธิที่มีอยู่ในลำไส้ หรือว่ากินยารักษาโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ เมื่อมีโรคต้องกินยา อันนั้นมีเสียงปืนที่เขายิงถล่มบ้านเมืองตนเอง ก็ต้องยิงป้องกัน พระพุทธเจ้าท่านสอนให้ทำอย่างนั้น

อย่างพระภิกษุอยู่ในวัดนี้ ถ้ามีพวกโจรมาปล้นมาไล่ฆ่า เมื่อเขาไล่ฆ่าก็วิ่งหนี วิ่งหนีมันก็ไล่ตามไม่หยุด ท่านให้ตีป้องกัน มีค้อนก็ถือตีป้องกันตัวไว้ มีหมัดก็ต่อย ถ้าต่อยไปแล้วโจรเกิดตาย ท่านไม่ให้สึก ไม่ให้เข้าคุก ให้อยู่เป็นพระภิกษุไปอย่างนั้น เพราะพระภิกษุเขาป้องกันตัวของเขาไว้เพื่อสร้างชีวิต ตรงนี้พระพุทธเจ้าท่านอนุญาตไว้ พวกตำรวจสมัยนี้ไม่รู้เรื่องอย่างนี้ ไม่รู้ถึงข้อบัญญัติของพระพุทธเจ้า มีแต่จะจับพระสีกอย่างเดียว หลักของพระพุทธศาสนาต้องป้องกันตัว เหมือนหมามันไล่กัด เราก็เหวี่ยงค้อนไล่มัน ไม่ให้มันเข้ามากัดเรา เพื่อจะรักษาร่างกายนี้เอาไว้สร้างชีวิต ถ้าเราไม่ตาย เราก็ยังจะได้สร้างชีวิตได้มากขึ้นในชีวิตของเราต่อไป

คนที่คิดอยากตายอยู่เสมอเป็นเพราะอะไร บาปหรือไม่ และมีวิธีแก้ไขอย่างไร

คนที่เบื่อชีวิต มีความทุกข์ อยากตาย เป็นคนท้อแท้ เป็นคนที่ไม่รู้จักคุณค่าของชีวิตที่เกิดมา อะไรๆ ก็ไม่ได้สมหวัง อยากให้มันได้สมหวังหมดแต่ก็ไม่ได้สมหวัง ก็เลยเกิดความเบื่อ เมื่ออยากคิดจะฆ่าตนเองตายก็เป็นบาปแล้ว เนื่องจากว่าที่เราจะมาเป็นคนได้นั้นมันยาก เราจะไปคิดฆ่าตนเองทำไม ก็เป็นการเสียกาลเสียเวลาเฉยๆ ไม่ตั้งหน้าตั้งตาที่จะทำความดีอะไร เป็นการเสียหาย บัดนี้ เมื่อเรารู้จักว่าการฆ่าตนเองตายมันจะบาปมาก เพราะร่างกายนี้จะเสียเปล่าประโยชน์ ไม่ได้คุณค่าความดีอะไร เนื่องจากใจของเรากำลังทุกข์ ถ้าไปเกิดชาติหน้าอีก เราก็จะมีทุกข์อีก เมื่อเขาเป็นอย่างนี้เขาก็จะหยุดไม่ฆ่าตนเอง พอเขาไม่ฆ่าตนเอง แล้วก็รู้จักว่าร่างกายตนเองมีคุณค่า ต้องทำความดี ต้องการศึกษาเล่าเรียน ต้องการค้าขาย ต้องการทำงานอะไรที่จะเป็นประโยชน์ในชีวิตของเขา เพื่อเวลาไปเกิดชาติหน้าจะได้ดีกว่านี้ พอเขานึกขึ้นมาอย่างนี้ได้ เขาก็หยุด แล้วชีวิตเขาก็ดำเนินไปได้ ตั้งจิตตั้งใจสร้างความดีต่อไป มันต้องนึกถึงตรงนี้นะมันจึงจะอยู่ได้ คนไหนที่อยากตายไม่ต้องฆ่ามันหรอก ไม่ถึง ๒๐๐ ปีหรอก มันก็ตายของมันเอง คนที่อยากฆ่าตนเองตายนั่นเป็นคนโง่ คนที่ไม่รู้จักคุณค่าของร่างกายกว่าจะได้เกิดมานั้นมันยาก เมื่อเกิดมาแล้วก็ต้องเอามาทำความดี ให้มีคุณค่าสูง จึงจะเป็นคนที่คิดถูกต้อง

คนที่ชอบเพศเดียวกัน เป็นเพราะกรรมเก่าใช้หรือไม่

ตามความจริง คนที่ชอบเพศเดียวกันนั้น ทั้งผู้ชายก็ดี หรือผู้หญิงก็ตาม ในอดีตที่ผ่านมาอันอาจจะเป็นคู่ครองกันมา แต่บังเอิญคนหนึ่งทำผิดศีลไปตกนรกแล้วมาเกิดเป็นเพศเดียวกัน ก็จะกลับคืนไปเหมือนอย่างเดิม ผู้หญิงต่อผู้หญิงก็เหมือนกัน คนที่เป็นผู้ชายเขาก็เป็นผู้ชายมาก่อน แต่เมื่อมีครอบครัวแล้วไปเที่ยวผู้หญิงหรือผิดศีลชู้สาว ตายแล้วจึงไปตกนรก พ้นจากนรกมาก็มาเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน จนกระทั่งมาเกิดเป็นมนุษย์ที่ยังไม่สมบูรณ์ เพราะตนเองเป็นคนผิดศีล ต่อมาต้องตายจากชาตินี้ไปก่อน และต้องปรารถนาเป็นผู้ชายก่อน จึงจะได้เป็นผู้ชายขึ้นมาอย่างเดิม ผู้หญิงคนที่ชอบแต่งตัวเป็นผู้ชายอยู่ทุกวันนี้ แต่เพื่อนเขาก็เป็นผู้หญิงเหมือนกัน ผู้ชายกับผู้ชายหรือคนที่แปลงเพศเป็นผู้หญิงก็คงจะเคยเป็นผู้หญิงมาก่อน แต่จิตใจอยากเป็นทั้งผู้หญิงและผู้ชาย สองจิตสองใจก็เลยได้เป็นคนสองเพศ ในปัจจุบันนี้มีมากมายเลยทีเดียวมันเป็นกรรมมาจากอดีต เคยเป็นเพื่อนกันหรือเป็นคู่ครองกันมา แล้วคนหนึ่งทำผิดศีลอีกคนหนึ่งไม่ผิดศีล มันก็เลยมาเป็นอย่างนี้ อันนั้นคือคนที่ยังไม่สมบูรณ์ คนยังไม่เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ที่จะสมบูรณ์คือผู้หญิงต้องเต็มบริบูรณ์ ผู้ชายก็ต้องเต็มบริบูรณ์ เมื่อนั้นแหละจึงจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผู้ชายจึงจะบวชเป็นพระภิกษุได้ถ้าอยากบวช แต่ถ้าเป็นผู้ชายครึ่งผู้หญิงครึ่ง บวชเป็นพระภิกษุไม่ได้ ซึ่งเรื่องอย่างนี้มีมาตั้งแต่ในสมัย

พุทธกาลมาแล้ว ไม่ใช่ว่ามันจะเป็นแต่ในสมัยปัจจุบันนี้ แต่เหลืออยู่อีกอย่างหนึ่งคือ คนสองเพศที่ยังไม่ปรากฏออกมา คนสองเพศก็คือ ๑๕ วันเป็นผู้หญิงที่มีร่างกายเป็นผู้หญิงสมบูรณ์บริบูรณ์ ๑๕ วันเป็นผู้ชายที่มีร่างกายเป็นผู้ชายสมบูรณ์บริบูรณ์ อาจจะ เป็นคนที่มีความโลภมาก บรรณานายกเป็นทั้งผู้หญิงและผู้ชาย เรียกว่าคนโลภมาก ทางกามารมณ์ ทางพุทธศาสนาท่านไม่ให้บวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา

การโกหกเพื่อทำให้คนอื่นสบายใจผิดศีลหรือไม่

การโกหกของพวกเราเพื่อทำให้คนอื่นสบายใจ อย่างคนเขาเป็นโรคนี้ แต่โกหก เขาไปว่าเป็นโรคนี้ เพื่อที่จะรักษาจิตใจเขาไว้ให้ได้ปฏิบัติ หรือว่าโกหกลูก โกหกน้อง ที่จะเข้าไปในบ้านเพื่อเอาสตางค์หรือจะไปเล่นอะไรก็ตาม ว่ามีแมวอยู่ในนั้น หรือมี ตุ๊กตาอยู่ในนั้น เดียวมันเล่นงานเอานะ แต่แท้ที่จริงมันไม่มีอะไรอยู่ในนั้น อันนี้เป็นการ โกหกเพื่อความดี มันไม่ได้ถึงกับผิดศีล เพราะอยากให้เขาดี

ที่นี้สำหรับพระ พระพุทธเจ้าท่านสอนวิธีหลีกเลี่ยงเรื่องอย่างนี้ สมมุติว่ามีพวก เพชฌฆาตเขาจูงโคไปจะไปฆ่า เชือกที่จูงโคหลุดมือ โควิ่งผ่านหน้าพระไป แต่พระนั้น ยืนอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง เพชฌฆาตก็ไล่ตามไป พระนั้นหัดให้ฉลาดก็ต้องก้าวขาออกไปยืน อยู่ที่ยื่น เมื่อก้าวขาจากที่เดิมแล้วไปยืนอยู่ที่ยื่น พอเพชฌฆาตผ่านมาแล้วถามว่า ท่าน ยืนอยู่ที่นั่นท่านเห็นโควิ่งมาที่นั่นบ้างไหม พระก็จะตอบได้ว่า อาตมายืนอยู่ที่นั่นอาตมาไม่เห็น นี่วิธีหลีกเลี่ยง ถ้ายืนอยู่ที่เก่าไม่พ้นมธุสวาท เนื่องจากเราเคลื่อนที่ออกมายืนอยู่ที่ยื่น ไม่เห็นแล้ว เพราะโคมันวิ่งไปแล้ว ก็เลยไม่เป็นมธุสวาท ที่เรายืนอยู่ที่ใหม่มันไม่มีโค วิ่งมาอีกนี่ ถ้าพูดถึงขั้นลึกๆ ชั้นละเอียดของศีลที่เป็นอธิศีล มันก็น่าจะมีส่วนที่ผิดศีล มันเห็นอยู่ แต่มาไม่เห็นตอนที่เราก่อนที่แล้ว มันก็เลยไม่ผิดตรงนี้เอง ถ้ายืนที่เก่าพ้น การผิดศีลไม่ได้แน่นอน

บัดนี้ บุคคลที่จะเอาเงินไปฝากธนาคาร เหมือนที่อยู่ในธนาคารทุกวันนี้ เขาโกหกหมดนั่นแหละ ถ้าเขาไปฝากเงินแล้ว เขาไม่บอกคนอื่นหรือ ก็ฝากสมุดใคร สมุดมัน ก็ดูซิ พี่กับน้องไม่บอกกันแน่ เพื่อนก็ไม่บอกกันด้วยว่าตนเองมีเงินเท่าไร สมุดฝากก็ไม่ให้เห็นไม่ให้อ่านหรือ ถ้าหากคนไหนทำงานธนาคารไปบอกว่าลูกค้าคนนี้มีเงินเท่านี้ล้านเท่านี้ล้าน เท่านี้หมื่น เขาไล่ออกทันทีเลยไม่ให้อยู่หรือ ถ้าเห็นว่าใครมีมากมีน้อย เขาก็เฉยๆ ก็จะอยู่ทำงานธนาคารได้ นั่นแหละคือเขาปิดความลับ เพื่อที่จะไม่ให้เสียหาย ถ้าเราไปเปิดไปพูดว่าคนนี้เบิกเงินไปสามแสนนะ ถือใส่ถุงกระดาษไปนะ เขาพูดความจริง คนที่เบิกเงินไปก็เสียหาย อาจจะถูกเขาปล้นเขาจับเขาฆ่าตายได้ ก็เพราะว่าเราพูดความจริง มันไม่เสียเรา แต่มันไปเสียกับบุคคลอื่น เขาเรียกว่าพูดไม่รู้จักกาลเทศะ ไม่เหมาะสมที่จะพูด แต่เราไปพูดมันก็เกิดความเสียหายขึ้น ท่านจึงรักษาตรงนี้ไว้ เพื่อคนอื่น

การที่คนสาปแข่งกัน คำสาปแข่งนั้นจะเป็นจริงหรือไม่

คนที่กำลังสาปแข่งอยู่นั้นก็เหมือนกำลังตกนรกอยู่แล้ว เพราะมันทุกข์ คนที่เราไปสาปแข่งยังไม่ได้ตกนรกเลย แต่จิตใจของตัวผู้สาปแข่งนั้นมีความทุกข์แล้ว หน้าเหี่ยว หน้าแห้ง ก็ถามตนเองดูว่ามันเป็นอย่างไร เดียวนี้เจ้าของทุกข์แล้ว คนที่ถูกสาปแข่งยังไม่ทุกข์ บางทีเขาคงกำลังกินอาหารอร่อยอยู่ ร้องรำทำเพลงสนุกสนานอยู่ก็ได้ เหมือนกับเราไปด่าเขา แต่เขามีความแช่มชื่นเบิกบานอยู่

การสาปแข่งนี้มันไม่ได้ง่าย ๆ ในพระศาสนานี้ถึงแข่งก็ตาม ถ้าเราทำความดีแล้ว ใครจะสาปแข่งเราเท่าไรก็ช่างมันเถอะ เพราะเป็นเรื่องอำนาจของกรรม ต้องเชื่อเรื่องของกรรม ถ้าเราไม่มีกรรมอย่างนั้น ใครจะแข่งเราก็อ้าง จะนิินทาเราก็อ้างเถอะ ตรงนี้ทุกอย่างไม่เป็นไปตามที่เราปรารถนา มันเป็นอนิจจัง เป็นของไม่เที่ยง

การดื่มเหล้าหรือเปียร์ตามประเพณีต่างๆ ที่ไม่เต็มใจ ถือว่าผิดศีลข้อห้าหรือไม่

กินน้อยมันก็ผิด กินมากมันก็ผิด ไม่พอใจมันก็ไม่กิน นี่ต้องชอบเสียก่อนจึงได้กิน คนที่รักษาศีลดีเหมือนพระโสดาบันบุคคล แม้ท่านนอนหลับอยู่มีคนเอาเหล้าไปกรอกจะคายทิ้งเลย คนที่มีศีลดีจะเป็นอย่างนั้น ถ้าคนนั้นไม่มีศีลเขาก็จะกลืนเลย เคยมีผู้มาเถียงอาตมา บอกว่ากินได้ๆ ไม่ผิดศีล ผมว่าไม่ผิดศีล ถ้าไม่เมาไม่ผิดศีลหรือกดื่มเหล้านี้แหละ อาตมาก็ว่า เอ..นี่มันคนโง่ ก็เลยยกนิ้วก้อยขึ้นอย่างนี้ และยกแขนขึ้น จูจางเท่านี้นิ้วก้อยหรือเท่ากับแขนนี้มันกัดคนตายมัย รู้หรือเปล่า เขาเป็นหัวหน้าครูทำไมมันไม่มีปัญญาเลย คิดดูดีๆ ถ้าโดนมันกัดมันตายมัย ไม่ว่าจะตัวเท่านี้นิ้วก้อยหรือตัวเท่าแขนนี้ ทุกคนก้มหน้า เงียบ แน่ะคิดได้เร็วทุกคนก็ยังดินะ จะน้อยก็ผิดหรือมากก็ผิด เหมือนคนโกหก โกหกน้อยมันก็เสีย่น้อยหรือ คนก็ไม่เชื่ออยู่เท่าเดิมเข้าใจหรือเปล่า คนโกหกมากเขาก็ไม่เชื่ออยู่เท่าเดิม ไม่โก่งๆ แต่โก่งแต่น้อยมันก็จะมากขึ้น เข้าใจรึเปล่า นี่ดื่มเหล้าก็เหมือนกัน ดื่มน้อยๆ เสียก่อน ดื่มขวดแรกนี้มันราคาแพงนะเหล้า ถ้ามันได้เมาราคามันถูกนะขวดที่สอง มันใจใหญ่ใช้มัย มันผิดจากกินน้อยๆ ยาพิษนั้นละ ให้เข้าอกเข้าใจ ถ้าเราอยากละจะยากอะไร เวลาไปประชุมทำงานอยู่บริษัท ห้างร้าน ธนาคาร หรืออาจารย์สอนสถาบันต่างๆ เวลาประชุมกันนะ ก็ดื่มเป๊ปซี่ ดื่มโคล่า หรือสไปรท์ หรือน้ำส้ม เวลาประชุมอย่าให้ขาดทำงานให้ดี อยู่ในกฎเกณฑ์ระเบียบดี มันก็หมดเรื่อง มานั่งกินของเามา มันก็เมา

การผิดศีลของผู้ที่ได้รับศีลกับของผู้ที่ไม่ได้รับศีล เป็นบาปเท่ากันหรือไม่

มันก็จะบาปเท่ากัน ทำไปด้วยไม่รู้ หรือด้วยรู้แต่ขึ้นทำลงไป พระพุทธเจ้าท่านว่าทำไปด้วยไม่รู้ก็คือผิดศีล หรือด้วยรู้แต่ขึ้นทำลงไป ศีลก็ขาด ทำไปด้วยว่าของนี้ควรแต่คิดว่ามันเป็นของที่ไม่ควร ทำไปด้วยว่าของที่ไม่ควรแต่ไปว่าเป็นของควร ก็ผิดศีลเหมือนกัน บัดนี้ เราจะกินมากกินน้อย ถ้าเป็นพระท่านปรับเป็นประโยคเป็นคำๆ กินคำหนึ่งขาดประโยคหนึ่ง กิน ๑๐ คำ ขาด ๑๐ ข้อ ท่านนับเอาเป็นคำเลย อย่งไปดูหนึ่งที่กำลังฉายอยู่ แต่ยังไม่เห็นเพราะมีวิหารบัง แต่พระอยากไปดู พอพระก้าวขาออกไปจากที่นี่จะไปดู ท่านจะปรับอาบัติพระไปทุกก้าวขาเลย ทั้งๆ ที่ยังไม่ทันเห็นหรือยังไม่ได้ดู จนกระทั่งไปถึงจอหนัง นั่นการผิดศีลของพระ ถ้าขึ้นชื่อว่าขาดมันก็ขาดอยู่นั่นแหละ หรือชื่อว่าไม่มีศีลมันก็ไม่มีศีลอยู่นั่นแหละ คนที่ไม่รับศีล มันก็ขาดเพราะไม่มีศีลข้อนั้น คนที่สมาทานก็สมาทานศีลข้อนั้น สมาทานแล้วมันก็ขาดเหมือนกับไม่ได้สมาทาน

๓

ความตาย ภพภูมิ

คนเราเมื่อตายไปแล้ว จะต้องได้มาเกิดอีกจริงหรือ

สำหรับคำถามนี้ คนเราเมื่อตายไปแล้วจะต้องได้มาเกิดอีกจริงแน่นอน ถ้าหากเราปฏิบัติตนไม่ถึงนิพพานมีอย่างเดียวกับคนตายไปแล้วไม่มาเกิดอีก คือผู้ที่ประพฤติธรรม ขำระกิเลส ความโลภ ความโกรธ ความหลงให้หมดสิ้นจากดวงใจ จิตเข้าถึงนิพพาน เมื่อร่างกายแตกดับไปแล้ว จิตที่บริสุทธิ์แล้ว จิตวิญญานจะไม่มาเกิดอีก

ถ้าคนเราทั้งหลายนี้ยังขำระความโกรธ ความโลภ ความหลงไม่หมดจากดวงใจ กิเลสยังไม่หมดนั้น ต้องมาเกิดอีกแน่นอน เกิดจริงๆ แต่จะเกิดเป็นอะไรแล้วแต่ตนเอง ปฏิบัติได้แค่ไหน มองดูคนเรานี้ เกิดขึ้นมาแล้วไปทำแต่ความชั่ว ทำกรรมอันเป็นบาปด้วยกาย วาจา ใจ หยาบเข้าทั้งหลายเหล่านี้ เมื่อตายแล้วมันก็ไปเกิดในที่ทุกข์บ้าง ตายแล้วไปตกนรกบ้าง ตายแล้วไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานบ้าง ตายแล้วต้องเป็นเปรตบ้าง เป็นอสุรกายบ้าง ในอบายภูมิทั้ง ๔ ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ เมื่อตายแล้วจะไปเกิดตามกรรมที่ตนเองสร้างเอาไว้

บุคคลที่สร้างความดี ทำทานการกุศล รักษาศีล ภาวนา ผู้นี้ตายแล้วไปเกิดบนสวรรค์ ถ้าสามารถทำดีขึ้นไปอีกจนเข้าฌานได้ เมื่อบุคคลนี้ตายแล้วก็ไปเกิดบนพรหมโลก ทั้งสองกลุ่มนี้ เมื่อหมดผลบุญที่สร้างเอาไว้ ก็จะมาเกิดเป็นมนุษย์อีก แล้วแต่อำนาจการทำความดีของบุคคลนั้น

เกิดแน่นอน ร้อยเปอร์เซ็นต์ กิเลสยังไม่หมดจากดวงใจ เกิดแน่นอน แต่จะเกิดเป็นอะไรนั้น เนื่องด้วยอำนาจของกรรมที่ตนเองสร้างเอาไว้แต่งให้เกิด เรียกว่า ชนกรรม กรรมแต่งให้เกิด เมื่อเกิดมาแล้วนี้ด้วยอำนาจของกรรมทำให้เกิดอีก ที่ไม่เกิดหลังจากตายไปแล้วก็มีแต่ผู้ที่ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ หมดจดจากความโลภ ความโกรธ ความหลง เข้าสู่พพานเท่านั้น ตายไปแล้วจึงไม่เกิดอีก

นรกสวรรค์มีจริงหรือ คนเราเมื่อตายแล้วไปไหน

ถ้าพูดในเมืองมนุษย์ นรกก็คือคนทุกชั้นนั่นแหละ ทุกขใจจนอยากจะกินยาตาย มันก็เหมือนกับตนรกอยู่ทั้งวัน ที่เราพูดกันอย่างธรรมดาๆ ว่า สวรรค์อยู่ในอกนรก อยู่ในใจ ที่นี้คนที่ตายไปด้วยอำนาจของกรรม เราทำบาปเราก็ไปเกิดในที่ทุกข์ เราทำความดีก็ไปเกิดในที่สุขตามอำนาจของกรรม เหมือนคนที่เกิดมาทุกวันนี้แหละ ถ้าใครไม่ได้ทำบุญไว้ก็ไปเกิดเป็นลูกคนจน ถ้าทำบุญมาปานกลางก็เป็นลูกพลเรือน ถ้าทำบุญมากขึ้นไปก็มาเป็นลูกคหบดี เป็นลูกเศรษฐี เป็นลูกพราหมณ์มหาศาล เขามาด้วยกรรม เพราะเมื่อเขาตายเขาสร้างความดีมา จึงได้มาเกิดอย่างนี้ ไปตามอำนาจของกรรมที่เขาสร้างเอาไว้ ตายแล้วไปไหน ไปเกิด แต่ไปเกิดตามอำนาจของกรรม อย่าง จมบทวิทาลัยธรรมศาสตร์มานี้ก็ไปตามอำนาจของกรรม สอบสมัครเข้าทำงานได้วุฒิอะไร ก็ได้เงินเดือนตามวุฒิ เพราะไปตามอำนาจของกรรม

ส่วนสวรรค์และนรกนั้นมันมีจริงๆ แต่เราอาจจะไม่เชื่อเพราะเรายังปฏิบัติไม่ถึง ถ้าเราสามารถปฏิบัติทางด้านจิตใจจนเห็นชัดในเรื่องอย่างนี้ ก็จะเห็นว่าเขาจะมีมิติหนึ่งของเขา อยู่ในสวรรค์เขาจะลอยอยู่ในชั้นอากาศเป็นชั้นๆ อยู่ ส่วนนรกนั้นเขาก็จะมีหลุมที่จะอยู่ในเมืองนั้น ซึ่งในแต่ละหลุมๆ นั้นจะไม่มีเครื่องนุ่งเครื่องห่มเลย เปลือยกายหมด อย่างศีล ๕ มี ๕ ข้อ ก็มี ๕ หลุมแน่นอน คนก็กองพะเนินเทินที่อยู่ในนั้นแหละ แต่ก่อนเราไม่เชื่อ พอนั่งสมาธิเห็น เชื่อได้ด้วยตนเองร้อยเปอร์เซ็นต์เลย ที่นี้สวรรค์ก็เหมือนกัน อาตมาขึ้นไปคุยกับเขาอยู่ที่ปราสาทต่างๆ ที่แรกเขาสร้างวิหารหลังเล็กๆ

อยู่ในวัดนี้ วิหารนี้ก็ไปปรากฏเป็นปราสาทอยู่ในสวรรค์ เมื่อเขาตายไปเขาก็ไปอยู่ในปราสาทนั้น อาตมาไปยืนคุยกับเขามาแล้ว จึงมีความเชื่อมั่นว่าสวรรค์เป็นอย่างนี้เอง สวรรค์ชั้นอื่นๆ ก็ชั้นของใครของมัน อยู่ในบรรยากาศของโลกนี้แหละ มีสัก ๕๐๐ ชั้น ก็จะได้ เพราะฟ้านี้ไม่รู้มันสูงเท่าไร เครื่องบินจะบินข้ามหรือบินลอดเขาไปก็แล้วแต่ไม่เห็นเขา เมืองสวรรค์นี้เป็นของทิพย์ เหมือนเราสร้างกุฏิวิหารศาลาไว้อย่างนี้ พอเราอยากจะไปอเมริกาหรือไปอยู่ที่ว่างที่อื่น เมื่อนึกอย่างนี้พอเราไป ปราสาทจะไปตั้งปรากฏคอยอยู่เลย พอเราคิดว่าที่นี่ไม่ต้องการที่จะอยู่แล้วแหละ มันจะหายแวบไปเลย มันก็จะไปตั้งอยู่ในที่ๆ เราจะไป มันเป็นของทิพย์ ที่นี่ใครทำบุญอะไร จะเป็นน้ำส้ม น้ำหวาน อาหารการกินต่างๆ เพียงนึกอยากจะกิน มันจะอิมเหมือนกับเราได้กินสิ่งนั้น แต่ไม่ได้กิน เขาเรียกบุญทิพย์ ถ้าไม่ได้ถวายน้ำส้มไว้แล้วเกิดอยากกิน มันก็หิวอยู่อย่างนั้นแหละ ไม่ได้อิมเหมือนกินน้ำส้ม นี่มันเป็นอย่างนี้ มันเป็นเมืองทิพย์ กินบุญทิพย์ของอย่างนี้มีแน่นอน ร้อยเปอร์เซ็นต์

พระถ้าเขาไม่เห็นเขาก็ไม่เชื่อเหมือนกัน บวชมาก่อนอาตมาตั้ง ๒๐ ปี เขาก็เชื่อว่าไม่มีเพราะเขาไม่เห็น พอไปถามหลวงปู่แหวน หลวงปู่ตื้อ หลวงปู่ดุลย์ หลวงปู่ขาว ท่านว่ามี ดูหลวงปู่พรหมที่เป็นอาจารย์ของอาตมา ขึ้นไปคุยอยู่เมืองสวรรค์ตอนที่ภาวนาอยู่ถ้าเสียงดาว หลวงปู่มันท่านมองไป เห็นแต่ตัวหลวงปู่พรหมนั่งอยู่ที่กุฏิ แต่จิตไม่เห็น หลวงปู่มันขึ้นไปตรวจเมืองสวรรค์ก็เห็นกำลังคุยกับเทวดาอยู่เมืองสวรรค์ ท่านเลยตามไปดูอยู่ที่นั่นว่าไปติดเมืองสวรรค์ ไปคุยกับเทวดาเขาอยู่ทำไมที่นี่ อันนี้หลวงปู่แหวน ท่านเล่าให้ฟัง

คนในเมืองสวรรค์ ผู้หญิงนั้นจะมีแต่หัวหน้าที่สวยงามกว่าเพื่อนชนิดเดียว นอกนั้นสองสามร้อยคนสวยเท่ากันหมดเลย ไม่มีใครที่จะสวยมากกว่ากันเลย มีอายุ ๑๖ ปีเต็มเหมือนกันหมด เทพบุตรหรือผู้ชายก็เหมือนกัน สวยๆ เท่ากันหมด แล้วจะใส่ชุดเดียวกันหมด ผมก็แบบเดียวกันหมด จะผูกโบว์หรือเหน็บดอกไม้เหมือนกันหมด อย่างเดียวกันหมดเลย เหมือนช่างฟ้อนเมืองเชียงใหม่ ใส่เสื้อแขนกระบอกยาวปิดมิดชิดเรียบร้อยหมดทุกคน

ส่วนนรกนั้น ถ้าเป็นนรกตัวปาดๆ นี้ ก็เหมือนคนลอยแหวกว่ายอยู่ในน้ำ น้ำที่สกปรกเปื้อนไปด้วยเลือด และจะตึกกันอยู่ตลอด ผู้ใดขึ้นมาก็ตีหัวจนแตกเลือดอาบ ตึกกันอยู่อย่างนั้นตลอด ฆ่ากันอยู่ตลอด แล้วก็มีการต่างๆ มาตีกันแทงกัน ฆ่ากัน ช้อ อทินนาทานี้ ก็ผูกจองจำกัน ช้อกาเมา นี้ก็ไม่ว่าผู้หญิงหรือผู้ชายแหวกว่ายอยู่ในน้ำ แต่ตึกกันด้วยหมัด ไม่มีอาวุธ เมื่อจมลงไป คนนี้ผุดขึ้นมาตี ขึ้นมาตี ตึกกันอยู่อย่างนั้น เขาก็เรียกให้อาตมาช่วย อาตมาลอยอยู่สูงประมาณ ๒ เมตร ดูเขาอยู่ในอ่างนรก ทั้งผู้หญิงผู้ชายไม่มีเครื่องนุ่งห่ม อาตมาจึงถามเขาว่าผิดกันอย่างไร ผิดผิวเมียกันอย่างไร แต่บังเอิญไปเห็นคนที่เพิ่งตายไปจากเมืองมนุษย์ ผู้ชายคนเดียว ผู้หญิง ๔ คน นั่งคุกเข่าเปลือยตัวเรียงกันอยู่ ที่นรกจะมีเหมือนสารวัตรสืบสวนมาสอบสวนว่าเป็นอย่างไร อยู่ที่ไหน มีดินสอยาวๆ พอพวกนี้ตอบออกมา คนที่สอบสวนก็จะมีสมุดสีเขียวเปิดออกมา ซึ่งจะจดบันทึกประวัติของการทำชั่ว ต่อมา จำมบาลก็จะทำการตัดสินว่าต้องลงนรกกำหนดเท่าไรเท่าไร เหมือนกับผู้พิพากษาศาล พอตัดสินเสร็จแล้วก็จะมีอีก ๒ คน เข้าไป เขาจะเอาดินยันให้ตกลงไปในหลุมนรกเลย ไม่ได้ให้กระโดดลงไปเอง เมื่อตกลงไปแล้ว หมูที่อยู่ในหลุมนรกนั้นก็จะมีหมูตีเลย ใครที่โผล่หัวขึ้นมาก็ถูกตี โผล่ขึ้นมาก็ถูกตี ตอนที่ตกลงไปนั้น ต้องใช้เวลาตั้งหมื่นกว่าปีที่จะโผล่ขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง แต่ว่าไม่ตาย ที่นี้พวกมุสาวาท คนที่โกหกเก่ง ก็จะถูกตีสปาก พร้อมทั้งมีหนอนเจาะอยู่ในปาก คนที่ขี้เหล้าก็จะต่อมวียกันอยู่อย่างนั้น ใครปีนขึ้นมาได้ก็就会被ตีตกลงไปในน้ำ ก็จะไปตึกกันอยู่ในน้ำอีก เหนื่อยแล้วก็นั่ง นั่งแล้วก็ตึกกัน เป็นอย่างนี้อยู่ตลอดไป

บางคนที่นั่งอยู่ในนี้อาจจะได้ไปเกิดสวรรค์มาแล้วหลายครั้ง แต่มันประคองไม่ได้ มันก็เลยเสื่อม มันจะเสื่อมไปเสื่อมมาอยู่อย่างนี้แหละ แต่พวกที่อยู่ในนรกกับสวรรค์จะมีอายุยืนยาวมาก และมีอายุเท่าๆ กัน ผู้ที่อยู่ในสวรรค์นั้นถ้าบุญยังไม่หมด แต่อยากลงมาเกิดในเมืองมนุษย์เพื่อทำความดีนั้น อันนี้สามารถมาได้ แต่ผู้ที่อยู่ในเมืองนรกนั้น เขามาไม่ได้ถ้ายังไม่หมดกรรมชั่วที่เขาทำไว้ ก็ต้องใช้กรรมอยู่ในนรกไปจนหมดกรรมของตนเอง

ส่วนบางคนที่ตายไปแล้วฟื้นขึ้นมาอีกนั้น ก็เหมือนกับเราไปตีสัตว์ สัตว์มันก็สลบไป แล้วมันก็ฟื้นขึ้นมา หรือเหมือนชกมวยกันกลับไป ใส่เพลهامไป เดี่ยวกลับฟื้นคืนมา กรรมเหล่านี้มาให้ผล

อธิษฐานขอให้ชาติหน้าเป็นอย่างใดก็ได้หรือไม่

ถ้าบุญเราพอจึงจะได้พบกับคำที่เราอธิษฐาน อันนี้มันเป็นกิเลส เราจะอธิษฐานอะไรบ้าง ถ้าเราอธิษฐานอยากได้ปัญญามาก เราจะต้องสอนคน ศึกษาธรรมะต่างๆ ไม่หยุด หรือจะบริจาคพระไตรปิฎกเราก็จะได้ปัญญา หรือเราปรารถนาอยากสวย สวยกว่าเพื่อน แต่ปรารถนาเฉยๆ ศีลก็ไม่รักษา อันนี้ก็ไม่หวังที่จะได้สมปรารถนา เพราะว่ามันไม่พร้อม ปรารถนาอยากรวย แต่บุญไม่ทำสักที มันก็ไม่รวยอีกแหละ ท่านให้เชื่อเรื่องอย่างนี้

ความปรารถนานั้นเป็นกิเลส เหมือนกับเราปลูกลำไย ๒ ต้น อีกคนหนึ่งปลูก ๑๐ ต้น แล้วเราปรารถนาจะให้ลูกมันออกมาเท่ากับคนที่มี ๑๐ ต้น มันก็เป็นไปไม่ได้ เป็นเรื่องที่เราต้องทำ ต้องมีเหตุจึงจะได้สมความปรารถนา แต่ให้สมความปรารถนาจริงๆ ไม่มี ต้องถึงเมืองนิพพานก่อน ที่พูดมาให้ฟังว่าตัดผมไปขายเอาเงินมาทำบุญ แล้วปรารถนาอยากจะให้ผมสวย ก็เพราะเขาทำบุญจริงๆ ไม่มีเงินทำบุญจนถึงต้องตัดผมไปขาย ขายแล้วได้เงินก็เอาไปทำบุญ และไปทำบุญกับพระที่มีศีลธรรมมีคุณธรรมอีกเสียด้วย ก็เลยได้ผลบุญมากตามความปรารถนาของตน

ดวงจิตมากมายจากไหน มาเกิดเป็นประชากรโลกที่เพิ่มขึ้นอยู่ทุกวัน

สัตว์เดรัจฉานมีมากมายเลยทีเดียวที่จะมาเกิดเป็นมนุษย์ เช่น ลิงก็ดี สุนัขก็ดี ไก่ก็ดี เป็ดห่านอะไรต่างๆ ลิงอุรังอุตัง ชะนี ซึ่งพวกนี้ใกล้มนุษย์ที่สุด ใกล้ที่จะเป็นมนุษย์แล้ว ใช้งานต่างๆ ได้ใกล้เคียงกับมนุษย์แล้ว พวกนี้แหละเขาตายไปก็จะมาเกิดเป็นมนุษย์ได้ มีจำนวนเยอะแยะอยู่ ซึ่งมากกว่าที่เราเกิดอยู่เดี๋ยวนี้อีกเสียด้วย พวกที่จะมาเกิดเป็นมนุษย์

บัดนี้ มนุษย์ตายแล้วจะไปเกิดเป็นสัตว์ก็เยอะเหมือนกัน เพราะจิตมันตกต่ำ จิตเหมือนสัตว์เดรัจฉาน พวกเราที่นั่งอยู่ที่นี้รักษาตัวให้ดี ชาติหน้าจะได้เป็นคนหรือว่าจะได้เป็นอย่างอื่น ถ้าติดหมาก็จะไปเกิดเป็นลูกหมา ติดควายก็เป็นลูกควาย ติดอะไรก็ไปอยู่ที่นั่น นี่ตรงนี้ที่คนเรามันจะตกไปเป็นสัตว์

ส่วนสัตว์มันก็เขยิบขึ้นมา มันก็เคยเป็นคนมาหลายชาติแล้วก็มี แล้วก็กลับมาทำความดีเกิดเป็นคนก็ได้ ไม่ต้องสงสัยเลยเรื่องอย่างนี้ วิญญาณต่างๆ ยังจะเกิดอีกไม่รู้กี่ล้านกี่โกฏี คนที่ตายไปแล้วกลับมาเกิดอีกก็มี บัดนี้พวกที่อยู่ในสวรรค์ก็มีมากมายเลย ออกจากสวรรค์ก็มาเกิดเป็นมนุษย์ ที่จะมาค้าจุนพระพุทธรูปศาสนาก็มีเยอะเหมือนกัน วิญญาณที่จะมาเกิดมีมากมายไม่ต้องสงสัย จอมปลวกอันหนึ่งมีก็หมีตัวที่อยู่ในนั้น มดง่ามยังมาเกิดเป็นคนได้เลย มดง่ามรังหนึ่งสามารถตั้งหมู่บ้านได้หมู่บ้านหนึ่งเลย เราอย่าสงสัยเลยในเรื่องอย่างนี้ มีแน่นอน วิญญาณที่จะมาเกิดนั้นไม่อดไม่อยากมีเยอะแยะ

ท่านเปรียบเทียบใบไม้ที่อยู่ตามต้นไม้ เหมือนกับวิญญาณมันมีอยู่ทุกใบเลย มันคอยที่จะเกิด จะไปเกิดที่ไหน จะเกิดอย่างไร มันมีมากมายทีเดียว ผู้ที่มีตาดีคือตาปัญญาจะเห็น ผู้ตาไม่ดีจะไม่เห็น ก็คือบุคคลที่ไม่มีสติปัญญาละตานั้นเองก็จะมองไม่เห็นวิญญาณทั้งหลายเลย

สัตว์เขาก็มีการศึกษา มีการทำความดี ก็สูงขึ้นตามลำดับในการศึกษา สัตว์นี้ บางตัวมันดุ บางตัวมันไม่ดุ บางตัวใช้ไปซื้อของได้ ลิงใช้ให้ขึ้นต้นมะพร้าวได้ ช้างนี้ทำงานได้ แต่บางคนที่เกิดขึ้นมามันเกรไม่ทำงานเลย มันก็ต่ำแล้ว พวกนี้จะเขยิบขึ้นมา สุนัขมันก็ทำความดีโดยการรักษากัน ฝ้าบ้านให้เจ้าของบ้านได้ ไม่ไปกัดใคร โคน กระบือ เขาก็ไถนา แล้วก็ลากเกวียนลากข้าว เจ้าของก็เอาข้าวมาทำบุญจำแนกแจกทาน พวกนี้ก็ได้สร้างความดี เขาก็ได้มาเกิดเป็นมนุษย์ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์แล้วเขาก็พัฒนาขึ้นมาเหมือนอย่างพวกเรา เขาก็มีการศึกษาเล่าเรียนอะไรต่างๆ แต่จิตของมนุษย์ที่มันตกต่ำไปมันก็จะไปเกิดเป็นสัตว์ เพราะจิตมันตกต่ำ มันจะสลับกันไปอย่างนี้อยู่ตลอด

ทีนี้ถ้าเราครองการเป็นมนุษย์ได้ ก็จะเจริญขึ้นไปตลอดจนถึงนิพพาน ถ้าเราครองไม่ได้ก็จะตกต่ำลงไป เห็นไหม คนเราไม่เคยโกรธมันยังโกรธคนอื่นได้ ไม่เคยฆ่าคนมันยังฆ่าคนได้ เมื่อไม่ฆ่าคนอื่นมันยังฆ่าตนเองได้ ตรงนี้จิตใจมันตกต่ำกว่าสัตว์แล้ว ไม่ใช่ว่าอาตมาพูดหยาบนะ มันมีจิตตกต่ำกว่าหมา (สุนัข) หมามันยังไม่อยากยิงตนเองตาย ไม่อยากผูกคอตาย ไม่อยากกินยาเบื่อตาย ถ้าอยู่บนสะพานยันมันลงน้ำ มันก็กลัวถอยหลังมาและยังจะมากัดเราอีก มันกลัวตกน้ำตาย ส่วนคนนั้นยังกระโดดน้ำตาย นี่มันต่ำกว่าสัตว์หรือว่าต่ำกว่าหมาตัวนั้นหรือไม่ มันก็ต่ำกว่าซิ นี่ตรงนี้จิตที่มันจะไปเป็นสัตว์ได้สบายเลยคนเรา หลักระบบจิตใจของเรานี้มันขึ้นๆ ลงๆ สูงๆ ต่ำๆ มีเจริญ มีเสื่อม ถ้ามันเสื่อมไปเรื่อยๆ มันก็ตกต่ำไปเรื่อยๆ ถ้ามันเจริญขึ้นเรื่อยๆ มันก็พัฒนาไปหมาบางตัวเขาขายตั้ง ๑๔ ล้าน เป็นหมาที่คุณโชคชัยคิดจะซื้อมาจากเยอรมัน ทำไมคุณค่ามันสูงแท้ เขาว่ามันไปซื้อของได้ มันรู้หมดของราคาถูกราคาแพง ของจริงของปลอม คุณซิแค่มันเป็นสุนัขเฉยๆ แสดงว่ามันต้องเคยเป็นคนมาก่อน แต่มันพัฒนากลับลงไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เพราะจิตใจตกต่ำนั่นเอง

ทำอย่างไรจึงจะไม่ต้องพบพระยายมราช

มีศีล มีสมาธิ รู้จักบุญจักบาป มีhiriโอดตปปะอยู่ในใจ ไม่สร้างบาปความชั่วเกิดขึ้น ทำแต่ความดี มันจะไปหาสิ่งที่ดี พระยายมราชก็ไม่เห็นกัน ปิดประตูได้ การปิดประตูได้ต้องเป็นโสดาบันบุคคลก่อน นั่นแหละ ถ้าเป็นโสดาบันบุคคลก็เป็นการปิดอบายภูมิ เปรต อสุรกาย เดรัจฉาน นรก ปิดหลุมเทคอนกรีตเลย เรียกว่าปิดได้แล้ว เดินทางถูกต้องแล้ว เขาเล็งถูกแล้ว ถึงบ้านแน่ ระวังให้ดีกลับบ้านอย่าให้เข้าเลนผิด จะไม่ถึงบ้านเลย นั่นแหละก็คือการปฏิบัติ ถ้าเป็นพระโสดาบันบุคคลก็เป็นผู้เดินทางถูกต้องเรียบร้อยแล้ว ในการปฏิบัติในพุทธศาสนาจะถือว่าเป็นกุลบุตรกุลธิดาของพระพุทธเจ้า แต่เรายังไม่ได้เป็นกุลบุตรกุลธิดาของพระพุทธเจ้าจะต้องเป็นโสดาบันบุคคลก่อนที่จะได้เป็น ยังอยู่นอกเขตอยู่ ให้เข้าใจในเรื่องนี้นะ

ฝันเห็นคนที่ตายไปแล้วแต่งกายเรียบร้อย สะอาด แสดงว่าเขาไปสบายแล้วใช่ไหม

คนเรานี่ ถ้าหากตายไปแล้ว แต่คนอื่นจะฝันเห็นคนนั้นแต่งกายเรียบร้อย สะอาด แจ่มใส เราก็แน่ใจว่าคนนั้นไปสู่คติตามขั้นตอนที่เขาปฏิบัติได้ ถ้าจะไปเกิดในสวรรค์ก็ดี ก็ตามระดับการสร้างคุณงามความดีของบุคคลที่ตายไปแล้วนั้น เพราะสวรรค์ก็มีถึง ๖ ชั้น พรหมก็มีถึง ๑๖ ชั้น ก็แปลว่าบุคคลนั้นไปดี ไม่ควรที่จะสงสัย

ถ้าใครฝันเห็นปู่ย่าตายาย พ่อแม่ก็ดีญาติพี่น้องทั้งหลาย ฝันเห็นเขาแต่งกายเรียบร้อย สะอาด สวยสดงดงาม สีใดก็ตาม แปลว่าบุคคลนั้นไปสู่คติ ถ้าหากบุคคลใดฝันเห็นบุคคลที่ตายไปแล้วไม่มีเครื่องนุ่งเครื่องห่ม หิวโหย ผอมโซ ออดอยาก มาขอส่วนบุญด้วย อันนั้นเราก็แน่ใจว่าบุคคลนั้นหรือญาติคนนั้น เป็นคนกำลังตกทุกข์ได้ยาก เป็นเปรตมาขอส่วนบุญอยู่ อันนี้เราก็ควรที่จะเข้าใจ นี่จึงอธิบายไว้ให้ฟังทั้ง ๒ อย่าง

เพราะอะไรคนจึงเห็นภาพที่เรียกว่าผี หรือวิญญาณไม่เหมือนกัน

ข้อนี้ก็เพราะเหตุว่า ที่คนเห็นภาพว่าผี หรือฝันเห็นผี หรือเห็นวิญญาณไม่เหมือนกันนั้น ก็แล้วแต่วิญญาณนั่นเองจะมาแสดงรูปร่างอย่างไร เช่น เขาตกทุกข์ได้ยาก ลำบาก ไปเกิดในที่ทุกข์ ในภพภูมิทุกข์ ก็แสดงต่างๆ น่ากลัว หรือชั่วร้ายชั่วเหว นี้ก็เรียกว่าผี หรือหลอกคน รบกวนคน ก็จิตวิญญาณนั่นเอง แต่บางบุคคลนั้นก็เห็นจิตวิญญาณคนที่ทำความดีไปเกิดดี มันก็เห็นรูปร่างสวยงามดงาม มันก็ไม่เหมือนกัน เพราะวิญญาณคนที่ตายไปแล้วนั้น คนทำดีก็มี คนทำชั่วก็มี เมื่อมาปรากฏ คนทำชั่วปรากฏเป็นผีที่กายชั่วร้ายชั่วเหว น่ากลัวอีกเสียด้วย ส่วนคนที่ทำกรรมดี วิญญาณก็ต้องไปเกิดในที่ดี เป็นเทพบุตร เทพธิดามาปรากฏสวยงาม มันก็ต่างกันเช่นนั้น ด้วยอำนาจการกระทำกรรมดีและกรรมชั่วของบุคคลที่เป็นมนุษย์นั่นเอง ให้ผลอย่างนั้น

ผีบ้านผีเรือนมีจริงหรือ และช่วยคุ้มครองเราได้หรือไม่

อันนี้เปรียบเทียบแล้วว่า ในบ้านช่องของคน ถ้าบ้านไหนรู้จักเคารพ หรือบ้านไหนจะไปเลี้ยงเหมือนพวกภูไท เลี้ยงไว้ตามริมบ้าน เป็นพวกภูมิตีเฝ้าบ้านของเขา เขาเลี้ยงเขาถือกัน อันนี้เป็นหมู่หนึ่ง ส่วนหมู่พวกอีกก็ มูเซอ ลีซอ กะเหรี่ยง ที่อยู่ในป่า ก็ชอบเลี้ยงผี แต่หากเราเป็นพวกถือพุทธ มีหิ้งพระไว้กราบไหว้บูชา มีพวกรุกขเทวดา ภูมเทวดาอาศัยอยู่ เป็นพวกวิญญาณที่ดี เป็นฝ่ายดี อาศัยอยู่ในบ้านหลังนั้น แล้วแต่ว่าใครจะเอาอะไร ถ้าพวกนี้จะเอาผีวิญญาณ ผีพ่อผีแม่ ผีปู่ย่าตายายมาอยู่ที่บ้าน หรือว่าคนนี้จะเอาเทวดา ซึ่งถ้าพ่อแม่ไปเป็นเทวดา เขาก็จะมาเป็นรุกขเทวดา เป็นภูมเทวดา เขาจะไปอยู่ในสถานที่ที่เราเคารพกราบไหว้ เป็นผู้คุ้มครองอยู่ที่บ้าน เพราะว่าเขาจะไปได้เป็นอย่างนั้นได้ เขาก็ต้องมากราบไหว้บูชาเหมือนอย่างพวกเราก่อน

ถ้าปู่ย่าตายายเป็นภูมเทวดาอาศัยอยู่ที่บ้าน บ้านหลังนั้นถึงจะปิดกุญแจไปเที่ยว ที่อื่นสืบทว่าวันก็ไม่มีขโมยมาจับบ้าน เพราะเวลาขโมยจะมาขโมยของ เขาจะจำแลงกายเป็นตัวคนเดินอยู่ ทำให้พวกขโมยไม่กล้าเข้ามาในบ้าน บ้านที่ไม่มีคนขโมย เพราะเขาจะเห็นคนเฝ้าหรือคนเดินอยู่ในบ้าน ไม่สามารถที่จะเข้าไปจับบ้านหลังนั้นได้ นั่นแหละเขาเรียกว่ามีภูมเทวดารักษาบ้าน ถ้าหากบ้านใดมีแต่เถียงกันด่ากัน จะไม่มีเทวดารักษา พวกขโมยขึ้นไปจับบ้านได้สบายเลย เนื่องจากไม่มีใครไปแสดงให้เห็น เหตุฉะนั้น

พ่อแม่ของเรานั้น ถ้าฟันของท่านหลุดออกมานี้ ท่านจึงให้เก็บไว้ เอาผ้าขาวห่อใส่เก็บไว้ในกระเป๋าลือหรือกระเป๋าสตางค์ ถ้าเราไปลืมนำที่ลืมไม่เวลาเราไปเที่ยว เมื่อย้อนกลับมาถามคนที่อยู่แถวนั้น ว่าเห็นอะไรวางอยู่ที่นั่น หรือเห็นห่ออะไรวางอยู่ที่นั่น บ้างไหม เขาอาจตอบว่าไม่เห็นอะไรหรอก เห็นแต่คนแก่คนหนึ่งนั่งอยู่ที่นั่น พอไปที่นั่นกลายเป็นกระเป๋าสตางค์เจ้าของที่ลืมอยู่ที่นั่น เพราะว่าฟันของพ่อแม่อยู่ในนั้น ดุชิพ่อแม่ตายไปแล้วยังรักษาลูกอยู่ แค่อำพาฟันท่านไว้เคารพเท่านั้นเอง พวกที่จะขโมยก็ขโมยไปไม่ได้ เพราะมีคนเฝ้าอยู่ เหตุฉะนั้นท่านจึงให้เคารพถึงขนาดนี้ ฟันของพ่อแม่ที่หลุดออกมา ล้างให้สะอาดดีๆ แล้วห่อผ้าเก็บเอาไว้ เพราะฉะนั้นสิ่งที่รักษาบ้านนั้นมียู ถ้าเป็นรุกขเทวดาก็มีอยู่ตามต้นไม้ ถ้าเป็นภูมเทวดาจะอยู่ในบ้าน ส่วนพระภูมิเจ้าที่หรือเจ้าของที่จะอยู่รอบบ้านเฉยๆ ที่เขาทำตุบผี หอพระภูมิ ศาลพระภูมิ อันนั้นเป็นพวกที่เป็นเจ้าของที่ดิน แต่ถ้าไม่สร้างให้ก็ไม่เป็นไรหรอก

วันปล่อยผีมีจริงหรือ

ตามหลักพระพุทธศาสนานี้ คนชอบทำสลากภัตในวันเพ็ญเดือนสิบ ก็เปรียบเทียบกับว่าวันนั้นสมัยพระโมคคัลลาน์ยังมีชีวิตอยู่ ท่านไปเมืองนรก เมื่อไปเมืองนรกแล้วไฟนรกดับด้วยอิทธิฤทธิ์ของท่านด้วยบุญฤทธิ์ แล้วเปรตทั้งหลายหรือสัตว์นรกทั้งหลายก็ขอฝากคำมาให้ไปบอกญาติคนนั้นบอกญาติคนนี้ด้วย ว่าตายแล้วมาตกรนรกไม่ได้กินอะไรเลย แล้วจะไปอนุโมทนารับ เพราะไฟนรกดับเขาจะมาได้ วันนั้นเรียกว่าวันปล่อยผี เขามาอนุโมทนาในวันเพ็ญเดือนสิบ ทางเมืองเหนือเรียกว่าก๋วยสลาก ไม่เลือกวันเลย เอาวันนั้นวันนี้ต่างๆ กัน พ้นจากวันนั้นไปแล้ว เขาก็เอา กลับคืนไปใส่คุกไว้อย่างเก่า แต่วันนั้นเขาปล่อยสัตว์นรกเพราะไฟนรกดับ ปล่อยวิญญาณของสัตว์ทั้งหลายให้ไปรับส่วนบุญที่ญาติอุทิศให้

ส่วนพระมาลัยนั้นท่านก็ไปนรกเหมือนกัน แต่เป็นพระสาวกรุ่นหลัง สัตว์นรกก็สั่งท่านมาเหมือนกัน เหตุฉะนั้นจึงถือว่าท่านทำบุญวันนั้นหมดเลย อย่างทางภาคอีสานจะทำบุญในวันเดียวกันหมดทุกวัด แต่ทางเมืองเหนือนี้เขาเอาแล้วแต่จะสะดวกวันไหนเปลี่ยนวัดกันไปเรื่อยๆ ซึ่งถ้าตามหลักแล้วเมื่อถูกจำคุกอยู่ เขาก็มาเอาวิญญาณคืนไปจำคุกเหมือนเก่าแล้ว เขาปล่อยได้แค่วันเดียว ก็คงมีช่วงโอกาสเหมือนคนเมืองเราที่อยู่คุก คนอยู่ในคุกเมืองเราที่เขาเอาออกมาทำงาน ใกล้เคียงปล่อยออกจากคุกแล้ว แต่โทษอาญานั้นไม่ได้ออกมาแน่ แต่อันนี้เป็นนักโทษประเภทที่อีกสักเดือนสองเดือนจะพ้น

จากโทษแล้ว จะได้ออกจากคุกแล้ว เขาก็เอาคนพวกนี้ออกมา พวกผีพวกเปรตก็คงจะเป็นพวกเช่นนี้ที่ได้ออกมารับส่วนบุญ เขาเรียกเปรตที่รับทาน

บัดนี้ พวกเราคงสงสัยว่าทำไมไฟนรกจึงดับได้ ที่ดับได้ก็เพราะอิทธิฤทธิ์ของพระโมคคัลลาน์ จึงมีคาถาเป่าเวลาโดนไฟลวกไฟไหม้โดยไม่ต้องใส่ยา เมื่อโดนไฟไหม้แล้วมีอาการเจ็บๆ ร้อนที่ผิวหนัง เมื่อเป่าคาถานี้แล้วมันจะเย็นทันที ถ้าพูดหรือท่องคาถาให้มันติดให้มันขลังแล้ว ซึ่งเขาก็ใช้คาถาของพระโมคคัลลาน์นั่นเอง ส่วนคาถาเหยียบไฟนั้นสามารถที่จะเดินลุยไปบนถ่านไฟแดงๆ ได้เลย ไฟจะดับไปทันที เหยียบที่ไหนดับที่นั่น

ถ้าเราไม่แก้บนเมื่อได้สิ่งที่ขอไว้แล้วจะเกิดอะไรขึ้น และการทรงเจ้าเป็นจริงหรือไม่

ถ้าเราไปบนบานศาลกล่าวไว้กับพระ พระพุทธรูป ต้นไม้ หอผี หรือที่ศักดิ์สิทธิ์อะไร เราไปบนไว้ว่าอยากได้สิ่งนั้นแล้วสมหวัง ถ้าเราไม่ไปแก้บน เราก็ผิดสังขะ ศีล มุสาวาทก็ขาด เป็นคนที่ไม่มีความดี อันนี้มันไม่ดี บนอะไรไว้ต้องแก้ ถ้าเป็นคนด้วยกัน ถ้าไม่มีเงินให้ ก็ต้องไปพูดแก้ไขกับเขา เราจึงจะไม่ขาดจากศีลธรรม ไม่ขาดจากศีลข้อที่ ๔ เป็นมุสาวาทโดยตรง ถ้าเกิดไปบนกับพระพุทธรูปอย่างนี้ แล้วมีเทพเจ้าทั้งหลาย เขาเป็นพยานอยู่ บนว่าขอให้สอบได้หรือขอให้ได้เลื่อนตำแหน่ง หรืออะไรต่างๆ ถ้าสำเร็จแล้วเกิดเราไม่มาแก้ไข เทพนั้นอาจมาลงโทษได้ พวกปีศาจที่เขาเป็นวิญญาณเหมือนมนุษย์เรา มันก็จะตามกระทำเราได้ แต่ถ้าทำกับคน เช่น เราไปยืมเงินเขา แล้วว่าจะเอาคืนให้ แต่เราไม่คืน อย่างนี้มันก็เกิดเรื่อง เพราะว่าวิญญาณทั้งหลาย เป็นวิญญาณอันเดียวกัน มันรับรู้ได้ เพราะฉะนั้นควรที่จะแก้ไข ถ้าทำไม่ได้ก็อย่าเพิ่งไปทำอย่างผู้ชายที่เขาไปบนว่าจะบวช ถ้าตนเองไม่ได้บวชก็ต้องซื้อพระพุทธรูปไปถวายไว้ที่วัด เป็นการบวชแทนหรือซื้อเครื่องบวชเป็นบาตร เป็นจีวร ให้ครบชุดที่จะบวชพระได้ ไปให้คนอื่นบวชแทน ถ้าเราสัญญาไว้อย่างนั้น อันนี้ทำได้ไม่เป็นอะไร เพราะเราไม่ได้โกหก

ส่วนการทรงเจ้าเข้าผีที่คนหลงอยู่ทุกวันนี้ คือเป็นวิญญาณอื่นมาคุมวิญญาณของเรา ทำให้เราเข้าไปตามอำนาจของวิญญาณนั้น ก็เหมือนกับผีปอบ หรือตามภาษาเมืองเชียงใหม่เขาเรียก ผีกะ ผีจำพวกนั้นแหละมาคุมวิญญาณของคนนี้ วิญญาณของคนนี้อ่อน อ่อนไหวไปตามเขา ก็เลยพูดไปตามเขา อันนี้มีจริง มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลแล้ว เป็นของพวกพราหมณ์ที่เขาทรงกัน ไม่ใช่มีแต่ในสมัยนี้ อย่างในประเทศจีนทุกวันนี้ ก็ยังมีอยู่แยะเลย ถ้าต้องการวิญญาณมาเข้าร่างหรือมาทรง ก็คือจิตของเราเชื่อเขา อ่อนน้อมกับเขา เขาก็เลยเข้ามาควบคุมได้ เหมือนกับคนไหนมันเชื่อ คนนั้นก็สามารถจูงจมูกไปได้เลย ควบคุมให้ทำอะไรไหนมันทำหมด ทำบาปมันก็ทำ ก็จะเป็นวิญญาณชนิดนี้แหละที่จะมาคุม มาคุมวิญญาณของเราอีกทีหนึ่ง ทำให้เราไปตามอำนาจของเขา ก็จะพูดไป ไม่รู้จะถูกจะผิด พูดสัก ๑๐ อย่าง ถูกอย่างหนึ่งก็ว่าถูกแล้ว ก็เลยหลงไหลกันอยู่ทุกวันนี้

แต่พระพุทธเจ้าท่านไม่ให้หลงไหลในเรื่องอย่างนี้ ถ้าบุคคลใดไม่มีที่พึ่ง จะเจ็บไข้ได้ป่วย หรือไม่มีเงินมีทอง ไม่มีบ้านมีช่อง ไม่มีที่พึ่งพาอาศัยก็ตาม แล้วไปพึ่งผีสังนางไม้ ผีเข้าเจ้าทรง ไร่นาเรือกสวน ไปพึ่งภูเขา แล้วไปบนพื้มๆ พำๆ เอาเหล้าไหไก่ต้มไปเลี้ยง เอาน้ำชาหรือผลไม้ต่างๆ ไปเลี้ยง มันเป็น เนต์ โข สรณ์ เชม ไม่เป็นสรณะอันเกษม เนต์ สรณมุตตม ไม่เป็นสรณะอันอุดม เนต์ สรณมาคมม บุคคลใดน้อมหน้าเข้าไป ก้มเข้าไป ไปกราบไปไหว้ ผีสังนางไม้ ผีเข้าเจ้าทรง สัพพทุกขา ปมุจติ ย่อมไม่ก้าวล่วงทุกข์ไปได้ เวลาเจ็บป่วยก็ไปขอกับคนเข้าทรงให้รักษา ผีหรือวิญญาณมันเรียนจบเกสซ์หรือเปล่า ปรงยาให้เราเป็นไหม นี่ที่คนหลงอยู่ทุกวันนี้ เราอย่าไปหลงอย่าไปหลงผีเข้าเจ้าทรง อย่าไปยุ่งกับเขา เพราะว่ามันเป็นวิญญาณต่ำ ไม่ใช่วิญญาณที่จะมาช่วยเรา

บัดนี้ พระพุทธเจ้าท่านสอนต่อไปว่า โย จ พุทธญจ ธมมญจ สงฆญจ สรณํ คโต บุคคลใดเคารพพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นสรณะเป็นที่พึ่ง ทุกขํ ทุกขสมุปปาตํ ทุกขสส จ อติกุภมํ บุคคลใดมีสติปัญญา สามารถจะรู้ว่าอะไรทำให้เกิดทุกข์ และหา

วิธีดับทุกข์ได้ อริยสัจจํ ก็คือ ทุกขํ สมุทัย นิโรธ มรรค ศील สมาธิ ปัญญา ถ้าบุคคลใดเคารพพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และทั้งศีล สมาธิ ปัญญา นี้ จึงเป็น เอตํ โข สรณํ เชม เป็นสรณะอันเกษม เอตํ สรณมุตตมํ เป็นสรณะอันอุดม เอตํ สรณมาคมม บุคคลใดน้อมหน้าเข้าไปเคารพกราบไหว้บูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เหมือนที่เราสวดสรรเสริญกันอยู่ที่นี่ สัพพทุกขา ปมุจติ บุคคลนั้นและก้าวล่วงทุกข์ไปได้ นี่พระพุทธเจ้าท่านสอนไว้อย่างนี้ อันนี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า เราอย่าไปหลงมกมายกับเขา อย่าไปยุ่งกับเขาทั้งผู้ชายผู้หญิงก็ดี ปล่อยให้เขาทรงกันอย่างนั้นแหละ มันเสียศักดิ์ศรีของคนที่ศึกษาธรรมะ พระองค์ได้ไปหลงกับเขาเป็นพระโง่ ถ้าเขาเชื่อก็ปล่อยเป็นเรื่องของเขา เราก็ไม่ต้องไปยุ่งกับเขา เพราะว่ามันต่ำกว่าเรา จะไปกราบไปไหว้ไปบูชาทำไม

ที่ว่าเทพองค์นั้นองค์นี้มาเข้าร่างทรง เป็นจริงหรือไม่

การที่บุคคลว่ามีเทพองค์นั้นองค์นี้มาเข้าร่างนั้น ไม่ถูกต้อง ส่วนมากแล้วจะเป็นพวกภูมิเจ้าที่ หรือผีปีศาจทั้งหลายที่มาเข้าร่างทรงอยู่ ในปัจจุบันนี้ที่คนพากันหลงอยู่ ที่คิดว่าเป็นวิญญาณชั้นต่ำเร่ร่อนอยู่มาเข้าร่างนั้น ถูกต้องตามที่คิดแล้ว

ส่วนพวกเทพบุตร เทพธิดานั้น หรือพระพรหมก็ดี หรือครูบาอาจารย์ที่มีคุณธรรม ตั้งได้อ้างอิงกันมาว่าเป็นองค์นั้นองค์นี้ นั้นไม่ใช่ เพราะท่านประพฤติดิปฏิบัติดีต้องได้ไปเกิดที่ดีที่สูง เทพเจ้าองค์นั้นองค์นี้ก็ดี ท่านไม่มาเข้าร่างคน เพราะร่างคนนั้นมันสกปรก ส่วนเทพเจ้านั้นท่านสะอาดเป็นกายทิพย์ ไม่เข้าร่างสกปรก ก็เหมือนพวกเรานี้แหละ คนสะอาดคนไหนบ้างอยากไปอยู่ที่สกปรก แคนี่ก็รู้เรื่องกัน เทพเจ้าทั้งหลายนั้นร่างกายหอมเหมือนดอกมะลิ จึงได้เป็นเทพบุตร เทพธิดา ยิ่งเป็นพระพรหมก็ยิ่งจะละเอียดกว่าสะอาดกว่า จะมาเข้าร่างกายของมนุษย์ที่สกปรกทำไม อันนี้วิญญาณที่ด่ามันอ้างว่าเป็นเทพองค์นั้นองค์นี้ อันนี้มันอ้างเอาเอง มันหลอกว่ามันเป็นเทพเป็นพรหม เราควรเข้าใจอย่างนี้

เหตุฉะนั้น ถ้าผู้ใดหลงเชื่ออยู่ องค์สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า เนตฺ โข สรณํ เชม! ไม่เป็นสรณะอันเกษม เนตฺ สรณมฺมุตฺตมํ ไม่เป็นสรณะอันอุดม เนตฺ สรณมฺมาคฺคมฺ บุคคลใดก้มหน้าก้มหน้าเข้าไปกราบไหว้ ไปหลงเชื่อผีเข้าเจ้าทรง สัพพทุกฺขา ปมฺจุจติ ย่อมไม่ก้าวล่วงทุกข์ไปได้ ย่อมมีความทุกข์ต่อไปอีกอยู่ อุบาสกอุบาสิกาไม่ควรหลงเชื่ออย่างนี้ ผู้ถือพุทธศาสนาจริงๆ ควรเข้าใจอย่างนี้

บุคคลที่เป็นร่างทรงนั้นเคยทำความดีอะไร จึงรู้เห็นเรื่องของบุคคลอื่นได้

ในข้อนี้ บุคคลที่เกิดมาเป็นร่างทรงนั้น ชาตินี้ที่แล้วนั้นไม่ได้คิดว่าเขาทำความดีอะไรเท่าไรนัก เพียงได้มาเกิดเป็นคนในชาตินี้ แต่ก็ไม่หลงผิดอีก การที่ไปรู้เห็นนั้น คนที่เป็นร่างทรง รู้เห็นต่างๆ กับเรื่องของบุคคลอื่นได้นั้น เขาอาศัยวิญญาณที่มาเข้าร่างทรงนั่นเอง เหมือนเขาพูดกันว่า พรายกระชิบมากระชิบหูเขา เขาเล็งวิญญาณไว้ คนชนิดนี้ก็จะมาเป็นร่างทรงมาหลายชาติแล้วก็ไปได้ ชอบเรื่องผี ชอบเรื่องผีนั้นผีนี้ตามต้นไม้ภูเขาบ้าง ตามถ้ำบ้าง เล็งเอาไว้ เล็งไว้ที่บ้านบ้าง ชอบเชื่อผีเข้าเจ้าทรง ชอบหลงไปอย่างนี้ คงจะหลงมาหลายชาติละมัง คนชนิดนี้ แต่การที่มันรู้เห็นเรื่องของคนอื่นนั้น ก็อาศัยวิญญาณที่มาเข้าครอบงำร่างมนุษย์เราเอง คนที่ไปหาร่างทรงนั้นพอตนเองจะถาม ตนเองก็ไปนึกบอกเรื่องราวต่างๆ ของตนที่ตนเองถามร่างทรงนั้นแล้วสมมุติว่าบ้านมีกี่คน เราคิดว่าบ้านเรามีเท่านั้นเท่านี้คน เราคิดแล้วจะไปถามเขา วิญญาณนั้นมันมารับฟังที่เราคิดไว้นั่นเอง แล้วก็ไปกระชิบบอกคนที่เป็นร่างทรงนั้น ให้คนที่เป็นร่างทรงนั้นพูดออกมา

เรื่องที่มีอยู่ในปัจจุบันและอดีตที่ผ่านมา ส่วนมากอาจจะถูกต้อง รู้ได้ ส่วนอนาคตนั้นมันรู้ไม่ได้ ผีที่ร่างทรงมันรู้ไม่ได้ เพราะมันต่ำ พอจะเข้าใจไหมเรื่องนี้

เราไม่อยากรุงกับคนที่เป็ร่่างทรง จะทำอย่างไร

ถ้าเราไม่อยากรุงกับคนที่เป็ร่่างทรง เราก็ต้องไม่สนใจในเรื่องของเขาเหล่านั้น แล้วก็ไม่ต้องไปมาหาสู่เขา เพราะเราถือว่ามันไม่ใช่ทางในการปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา

ถ้าหากเรามีความเกี่ยวข้อง เราเคยเข้าไปเกี่ยวข้องกับเขาแล้ว แล้วเราอยากออก เราก็ต้องมาตั้งใจรักษาศีล ระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่ง สิ่งเหล่านั้นก็ไม่มายุ่งกับเรา ก็หมดเรื่องกันก็มีแค่นั้น บางคนเมื่อเข้าไปเกี่ยวข้องกับเขาแล้ว และคิดอยากจะเลิก แต่ก็หาทางออกไม่ได้ เหมือนกับคนที่เป็ร่่างทรงอยู่ เคยมีคนกรุงเทพฯ กลุ่มหนึ่งมาปรึกษา เป็นผู้หญิงสาวตั้ง ๓-๔ คน เข้าไปเกี่ยวข้องกับร่่างทรงมา และอยากจะทำออกจากวงการณ์นั้น อาตมาแนะนำให้รักษาศีล ก็หายทุกคน เพราะไม่ไปยุ่ง ไม่เกี่ยวข้องกับเขาอีก เรามุ่งปฏิบัติรักษาศีล ทำความดีของเราไปเลย ใครจะชวนไป เราก็ไม่ต้องไป ไม่ยุ่งกับเรื่องอย่างนี้

บัดนี้ เมื่อเราปฏิบัติความดี อยู่ในศีลธรรมแล้ว เขาคิดจะทำอะไรกับเรา ไม่มีผลหรอก ไม่มีผลเพราะเรื่องนั้นมันเป็นฝ่ายต่ำ ฝ่ายธรรมปฏิบัติคุณงามความดีเป็นฝ่ายสูง มันก็ไม่มีเรื่องอะไร สำหรับบุคคลที่ยังเกี่ยวข้องกับร่่างทรงนั้น ใจเขายังชอบอยู่ เมื่อเราไม่ชอบแล้ว เราก็ไม่ไปข้องเกี่ยวต่อไปอีก มันก็เหมือนธรรมดาคนจะคบหาสมาคมกัน ถ้าไม่ชอบ ไม่ไปยุ่ง ไม่มีเรื่องอะไรกัน มันก็ห่างกันเอง เท่านั้นเอง

ถ้าสงสัยว่าเมื่อเราปฏิบัติธรรมรักษาศีลแล้ว ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเขาเลย เขาจะทำให้เราเดือดร้อนได้หรือไม่ นั่น ตอบได้ว่าเขาทำไม่ได้หรอก เขาไม่สามารถทำให้เราเดือดร้อนได้ ถ้าเรารักษาศีลภาวนา ตั้งอยู่ในธรรม ไม่มีปัญหาอะไร เราไม่ต้องเกรงกลัวอะไร เพราะมันคนละเรื่องกัน ธรรมะคำสอนทางพระพุทธศาสนา เป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ส่วนเรื่องร่่างทรงนั้นมันเป็นฝ่ายทางโลกทางโลกียะ

ทางโลก ทางธรรม

การปฏิบัติธรรมทำควบคู่กับ การทำหน้าที่ทางโลกได้หรือไม่

เราอยู่กับทางโลกแล้วเราปฏิบัติธรรมของเราอยู่ ธรรมะที่เราอยู่นั้นอยู่ในชั้นอะไร ที่นี้ถ้าปฏิบัติสูงขึ้น เราจะอยู่กับโลกกระทบกับโลก ก็คือการสอนคนให้รู้จักบาป รู้จักบุญ สิ่งของต่างๆ ด้านวัตถุก็สอนโลกให้ทำอย่างนั้นอย่างนี้ สร้างอันนั้นอันนี้ เหมือนพระท่านสอนให้จุดธูปจุดเทียน ทำการเวียนเทียน หรือสอนให้สร้างกุฏิวิหาร แต่ถ้าท่านมีธรรมะในชั้นสูงหรือปฏิบัติสูงแล้ว ท่านไม่ปรารถนาของอย่างนี้แล้วนะ ท่านสร้างอะไรทุกอย่างท่านไม่ปรารถนาบุญแล้ว แต่ก็อยู่กับโลกคุยกับโลกได้ แต่ก็ไม่ติดกับโลก อันนี้ก็สบายหน่อย บัดนี้ ถ้าอยู่กับครอบครัวเป็นสามีภรรยา กัน จะปฏิบัติธรรมก็ได้แค่ศีล ๕ อยู่แค่ศีล ๕ ก็ได้อยู่แค่พระโสดาบันบุคคล แต่ประเภทที่สูงขึ้นไปกว่านี้เขาจะออกหนีจากกันเอง หรือถ้าเป็นพระโสดาบันบุคคล เวลาอยู่บ้านก็อยู่ใครอยู่มัน อยู่ด้วยกัน กินข้าวกินน้ำด้วยกัน ทำการทำงานด้วยกัน แต่ทางใจมันอยู่ใครอยู่มันอยู่ในตัวของมัน ไม่ยุ่งเรื่องโลก แต่ก็บริหารว่าตนเองอยู่กับโลกอยู่เฉยๆ นี่เป็นขั้นหนึ่ง ขั้นของครอบครัว

ถ้าขั้นที่แยกออกไปแล้ว มันสูงกว่าครอบครัว ก็เหมือนครูบาอาจารย์ หลวงปู่ หลวงตาต่างๆ ท่านให้สร้างนั่นสร้างนี่ ทำอันนั้นทำอันนี้ แต่ท่านไม่ได้ปรารถนาหรอก ท่านทำเพื่อโลกเฉยๆ ท่านอยากให้เราอยู่ให้เราสะดวกสบาย บุคคลผู้ซึ่งจะพ้นทุกข์ท่านไม่ปรารถนาที่จะเอาบุญ ท่านไม่อยากจะมาเกิดอีก แต่ท่านสงเคราะห์ไว้เฉยๆ เหตุฉะนั้นเทศน์หมดวันยันค่ำจึงไม่คิดเอาค่ากัณฑ์เทศน์สักบาทเดียว

การอยู่กับโลกมันพอจะอยู่กันได้ถ้าการปฏิบัติธรรมอยู่ในขั้นต่ำ แต่ในขั้นที่สูงขึ้นไปมันอยู่ไม่ได้ อันนี้โยมเขายังไม่เข้าใจ เทศน์ข้ามหัวพระ โยมผู้หญิงผู้ชายพูดออกทางวิทยุ ฟังดูแล้วพูดธรรมะเก่งกว่าพระเสียอีกด้วย ทั้งๆ ที่ยังมีครอบครัวอยู่ ยังอยู่กับลูกกับผัวกับเมีย เขายังเทศน์เก่งกว่าพระอีกเสียด้วย เขายังละไม่ได้ แต่เทศน์เก่งกว่าละได้เก่งกว่าพระอีกเสียด้วย แต่ก็ยังนอนเฝ้าบ้านอยู่ ไปไหนก็ไปไม่ได้ อันนี้เป็นเรื่องที่น่าคิด เขาไม่ดูตัวตนเองว่าตนเองทำได้อย่างไรในทุกวันนี้

อาตมาก็หน้าหัวเราะเขาเหมือนกัน แพทย์ทหารอากาศเป็นนาวาอากาศเอก มา ก็น ๓ คู่ มาคุยเกี่ยวกับอาตมาอยู่ใต้ถุนกุฏิ เกียงไม่หยุด เกียงว่าเขาเก่งอันนั้น เขารู้ อันนี้ อาตมาเลยท้วงไปว่าน่าจะมาบวชด้วยกัน แม่บ้านให้บวชใหม่ ออกจากแม่บ้าน ได้ใหม่ ออกจากลูกได้ใหม่ ออกจากยศที่เขาประดับให้ได้ใหม่ มาบวชกับอาตมาที่วัด สักพรรษาหนึ่งลองดู ถ้าเก่งจริงๆ เพราะตอนนี้มันเก่งกว่าพระแล้วนะ แต่ทำไมจึงละ แม่บ้านยังไม่ได้ ทำไมจึงโง่แท้ ทำคุยท่อมหัวพระ ถ้ามาบวชอาตมาจะหาบาตรจีวรให้ เขาเลยเงียบไม่พูดต่อไป นี่วิธีตัดกระแสของโลก ถ้าอาตมาไม่พูดอย่างนี้ โยมเขาจะ คุยท่อมหัวเราตลอด อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นอย่างไร ไม่รู้เรื่องเลย พูดป๋าๆ ดงๆ ไป ได้อย่างไร ไม่รู้ต้นเหตุรากเหง้าเค้ามูลตามความเป็นจริงมัน พระเขาค้นมาไม่รู้กี่ปีแล้ว อาตมาเอาแบบนั้นแหละเพื่อที่จะได้ไม่ต้องคุยกันนาน

ผู้หญิงบางคนแถมเล็บตีนเล็บมือ แถมปาก แถมแก้ม คุยท่อมหัวพระเลยว่า ฉันทะผิวได้ ละลูกได้ ละอันนั้นอันนี้ได้ ก็เลยแย้งไปว่าทำไมยังแถมปากอยู่ แสดงว่า ลิปสติกนี้ยังละไม่ได้ หมัดเดียวสอยคางเอาเลย หลับบนอากาศเลย ทำไมยังไปติดสืออยู่ อย่างพวกเราที่มวัดก็ยังไม่ทำ ตนเองไปหามาทา เล็บมือ เล็บเท้าก็ไปทาทำให้เปลืองสี อีก อายุก็ไฉน ๖๐ ปีขึ้นไปแล้ว นั่นแหละที่ไปกุฏิอาตมามีคุยไม้หลายคน อาตมาก็ สงสาร เมื่อพูดไม่หยุด พูดข้ามหัว เราก็ต้องแก้ไข ถ้าไม่แก้ไขเขาก็จะหลงไปจนตาย เตือนให้เขารู้สึกตัวขึ้นมา เพื่อโยมคนนั้นจะได้พิจารณาตนเองเสียใหม่ว่าตนเองละ ได้ไหม จึงพูดคุยไม้เกินตัวเอง แล้วจะได้ปฏิบัติตนเองต่อไป

ต้องละทิ้งภาระทางโลกทุกอย่าง จึงจะได้พบความสุขแท้หรือ

ถ้าเราพูดตามความจริงนี้ ทางโลกก็คือพื้นฐานในการสร้างหนทางให้พ้นทุกข์ ก็ ต้องอาศัยวัดก่อน เราทำบุญนี่นะ ทำบุญแล้วมีความสุขเข้าใจมัย ทำความดีนี่มันก็ดับ ทุกข์ในตัวมันไข่มัย มันจะบรรลุละธรรมก็เหมือนนางวิสาขา เขาจากานุสติกรรมฐาน เขา ไม่ได้เอาพุทโธนะ ระลึกถึงกองบุญกองกุศลที่ตนเองได้บริจาคทานแก่ภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย จิตใจเขาดับทุกข์ได้ก็มีแต่ความสุข เอิบอ้อมอยู่ในบุญ ดับทุกข์เบื้องต้นก็ได้เป็นโสดาบัน บุคคล เพราะถ้าจิตมันเกิดทุกข์แล้วนึกถึงบุญให้เกิดความสุขมันก็ดับทุกข์ ฉะนั้นพวก เราก็เหมือนกันควรที่จะพิจารณาอย่างนั้น ถ้าจิตมันกลุ้มใจนึกถึงความดีของตนเองว่าดู ครอบครัวดี ทำคุณงามความดีอะไร ช่วยอะไร เป็นครูเป็นอาจารย์ ทำงานบริษัทห้างร้าน ที่ไหน ช่วยกันทำกิจการงานอะไร เรารวมเอาความดีของเราไว้ในใจของเรา คนร้องให้ พอนึกถึงความดีก็ยิ้มได้เข้าใจมัย มันดับได้ ทำไมจะดับไม่ได้ ดับทุกข์ เขาเรียกว่า เปลี่ยนความคิดเปลี่ยนอารมณ์ เปลี่ยนความคิดใหม่ก็จะหลุดพ้นเป็นเปลาะๆ ไป

หากจะหลุดพ้นถึงนิพพานเป็นพระอรหันต์ไปจริงๆ นะต้องเจริญสติปัฏฐาน ๔ พิจารณาชั้น ๕ รู้แจ้งเห็นจริง ปล่อยวางได้ จิตจึงจะว่าง จิตว่างก็คือไม่มีสิ่งพัวพันใน จิต จิตรู้แจ้งเห็นจริง ปล่อยวางได้ ไม่มีโกรธแค้น อาฆาตพยาบาทจองเวรใคร จิตจะมี ความสุขตลอด ทำไม่มีความสุข จิตอยู่ว่างๆ ว่าอย่างนั้นดีกว่า ทุกอย่างเป็นสมมุติ ถ้า กล่าวถึง นิพพาน ปรม สุข นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง นิพพาน ปรม สุข นิพพานสุข

จากชั้นห้า เข้าใจมัย ตัดภพตัดชาติก็คือนิพพาน ถ้าไม่เกิดอีกมันก็ไม่ทุกข์ พุดง่าย ๆ ถ้าเกิดอีกจะทุกข์อีก เอ้า..ไม่ได้คิดเอาเองนะ ก็มันปฏิบัติอยู่นี้ มันก็เลยสบาย พอมาเกิดอีกก็เอาแล้วทุกข์อีกแล้ว ธรรมดา มันไม่พ้นมันก็เกิดอีกอยู่ดี ไม่อยากเกิดมันก็เกิดอีกอยู่ดี ก็เลยต้องรีบทำกันไป ปฏิบัติไปเพื่อด้านวัตถุก็ดี รักษาศีลก็ดี ทำสมาธิแล้วก็สร้างปัญญาเกิดขึ้น ให้รู้แจ้งเห็นจริง พระพุทธเจ้าโลกวิทู รู้แจ้งโลกเสียก่อนจึงพ้นโลก เข้าใจมัย ถ้าไม่รู้แจ้งโลก ไม่พ้นโลก มันก็ติดโลกเข้าใจมัย คนรู้แจ้งโลกคือคนไม่ติดโลก ไม่ติดโลกมันก็ไม่ทุกข์ เราทำที่ใจเท่านั้นเอง ร่างกายนี้มันอยู่กับโลก มันก็อาบน้ำ กินข้าว มีที่นอน มีรถ ใช้กันไปอย่างนี้ ไม่คิดเลย ไม่รู้จะอยู่อย่างไหน จะสบายแค่ไหน

การไม่เชื่อฟังพ่อแม่กรณีที่ท่านไม่อนุญาต ให้มาปฏิบัติธรรมเป็นบาปหรือไม่

การที่เราจะทำความดี แต่เราอยู่กับพ่อกับแม่ สมมุติว่าเรายังเรียนไม่จบ ยังศึกษาเล่าเรียนอยู่ พ่อแม่ยอมต่อต้านบ้างเพราะเรายังไม่มีที่พึ่งของตน เกิดเราไปปฏิบัติแล้วเรียนไม่จบอย่างนี้ เราก็จะไม่มีหน้าที่การงานที่จะทำ ก็เกิดความลำบาก ต้องอาศัยท่านอีก ที่นี่สมมุติถ้าเราเรียนจบหรือมีงานทำแล้ว มีเงินเดือนใช้ เราทำได้ ปฏิบัติได้ ถ้าเราตั้งใจปฏิบัติให้ดีกว่าพ่อกว่าแม่ ให้พ่อแม่เห็นว่าเราเป็นคนดี มีเงินเดือนใช้ เราใช้เงินนี้เลี้ยงดูพ่อแม่ด้วย ปฏิบัติธรรมดีกว่าท่าน อันนี้ก็คงหมดปัญหา ท่านคงไม่ห้าม แต่ตรงที่เราไม่มีอะไรเป็นที่พึ่งนี้ซิ ท่านก็รักษาเราอยู่ กำลังห่วงเราอยู่ เป็นห่วงเราอยู่ เมื่อเราฝืนมันจะเป็นบาป แต่เราก็ขอโอกาสท่านไปปฏิบัติธรรม เหมือนที่พวกเรา มากันนี้ ก็คงจะไม่มีปัญหา เป็นแค่ชั่วระยะหนึ่ง เพื่อมาฝึกฝน แล้วก็ฝึกฝนไปเรื่อย เราเรียนไปเรื่อย ฝึกฝนไปเรื่อย พอเรียนจบเราก็จะได้พื้นฐานของธรรมะมากขึ้น พอเราได้ ที่พึ่ง เราเรียนจบแล้ว ได้ทำงานแล้ว เราก็ยังจะได้ดีเพราะเรามีเงินใช้ เราก็ได้ปฏิบัติธรรมมากขึ้น เมื่อเห็นความดีของเรามากขึ้นเท่าไร พ่อแม่ก็จะรักเรา ที่นี่เราก็ไม่ถือ หรือว่าท่านจะให้เรามีคูครองหรือไม่ให้มี ก็เป็นเรื่องของท่านที่ท่านอยากได้ แต่เราก็อยากได้อยู่ของเราเอง

ถ้าในระยะที่ท่านกำลังดูแลเราอยู่นี้ ท่านก็ยังไม่บาปเนื่องจากท่านจะเตือนให้เราปฏิบัติ ให้ตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียน เหมือนคนบางคนไปเที่ยวเล่นเสียเวลาเฉยๆ เรียนไม่จบ ก็ทำให้เสียเงินเสียทองของท่านมากมายแล้วตั้งแต่ที่ท่านดูแลมา และทำให้ท่านเสียใจด้วย ถ้าหากว่าเรามาบวชเหมือนพระอย่างนี้ บวชไปเลยไม่มีกลับหลัง ท่านก็หมดห่วง เพราะถือว่าลูกดีแล้ว เนื่องจากมีความตั้งใจในการปฏิบัติ ท่านจะปลื้มปิติยินดีว่าลูกปฏิบัติธรรม อันนี้ก็หมดห่วง เหตุฉะนั้น ถ้าท่านหมดห่วงท่านก็มีความสุขกับลูก ที่ลูกของท่านเป็นคนดี ถ้าเราเป็นผู้หญิงปฏิบัติดีกว่าท่าน ท่านก็สบายใจ เพราะเราไม่ทำตัวเสียหายอะไร เราปฏิบัติตัวให้เป็นคนดีของพ่อของแม่ เรียนหนังสือก็ตั้งใจเรียน จนจบตามพื้นฐานและสติปัญญาของตน เมื่อสมัครเข้าทำงานก็ตั้งใจทำงาน ตั้งใจปฏิบัติศีลธรรม เวลาที่มีช่วงว่างก็ได้ปฏิบัติไปเรื่อยๆ อยู่ตลอด พ่อแม่ท่านก็ยังจะดีใจ ท่านมีความสุขกับเรา ก็เหมือนกับท่านก็ได้บุญ เพราะท่านเลี้ยงดูเรามา เราก็เป็นคนดีด้วย มีคุณธรรมด้วย อันนี้ก็ไม่มีปัญหา

ปัญหาในเบื้องต้นจะเป็นปัญหาที่ท่านขัดขวางเนื่องจากเรายังไม่มีที่พึ่ง ยังพึ่งตนเองไม่ได้ อายุ ๒๐ ปียังต้องขอสตางค์จากท่านอยู่ ท่านก็ต้องห้ามชู้ เพราะท่านอยากให้เรามีวิชาความรู้ เหมือนที่เราเรียนอยู่เดี๋ยวนี้ เรียนจบแล้วเราจะได้ไปทำงาน จะได้เงินเดือนมาใช้ จะได้ไม่ต้องมารบกวนพ่อแม่อีก พ่อแม่ท่านมีเจตนาอย่างนั้น ท่านจึงห้ามอยู่ก่อน อันนี้ท่านไม่บาปหรอก ท่านอยากให้เราเรียนจบมีวิชาความรู้เป็นที่พึ่งของตน อยากให้เรามีความสุข แต่เรายังไม่มีเป้าหมาย ยังไปเที่ยวไปเล่นไปอะไรต่างๆ เสียเงินเสียทองเสียประโยชน์ของท่านอยู่ ท่านต้องการให้เราตั้งใจศึกษาเล่าเรียนจริงๆ แต่บางอย่างเรายังเสียหลัก เรายังไปเที่ยวเล่นนั้นเที่ยวเล่นนี้จ่ายเงินไม่ให้เป็นประโยชน์

ถ้าเรามีงานทำแล้ว เมื่อเรามีช่องมีเวลาว่าง เราก็ขอท่านไปได้ ไม่บาป เพราะเราจะไปทำความดี และเราก็ได้เลี้ยงท่านด้วย เรามีเงินก็จะได้อื้ออาหารการกินให้ท่าน เวลาเจ็บป่วยก็พาท่านไปหาหมอได้ ถ้าเรามีความสามารถถึงขนาดนั้น พ่อแม่ก็คงจะไม่มีปัญหา ขอไปทำความดีไปปฏิบัติธรรม ท่านจะห่วงก็ไม่ใช่ไร เพราะเราไปทำความดี

แต่ยังเป็นช่วงๆ พอเรากลับไปบ้านเราปฏิบัติตัวดีกว่าเดิมขึ้นไปเรื่อยๆ ท่านก็หมดประตูลืม ห้าม กลัวไปแล้วมันจะไม่ดีเท่าตัวเอง กลับไปบ้านไปภาวนามายังด้าพ่อด้าแม่อีก อันนี้ยิ่งไปกันใหญ่เลย ยิ่งบาปใหญ่ กลับไปบ้านต้องยิ้มแย้มแจ่มใสเข้มแข็งเบิกบาน อะไรที่เราทำยังไม่รอบคอบก็รอบคอบกว่าเดิม สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยกว่าเดิม ขยันช่วยกิจการงานของพ่อแม่ จนท่านดีใจว่าลูกเราไปฝึกฝนอบรมจิตใจมาแล้ว ทำให้ดีกว่าแต่ก่อนมากมาย ท่านมีความปลื้มใจนอนหลับสบาย เราปฏิบัติแล้วกลับไปบ้านต้องให้ดีกว่าเดิม สิ่งใดที่ไม่ดีก็ต้องละทิ้ง เราจะพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นก็หมดปัญหาเท่านั้นเอง

ความรักทำให้ทุกข์จริงหรือ

ความรักที่ทำให้เกิดทุกข์ ก็คือความรักด้วยโลภะกับราคะ มันเป็นกิเลส ยกตัวอย่าง สมมุติว่าเรารักปากกา ถ้ามีคนมาดึงออกจากกระเป๋าเสียไป เราไม่ให้ เพราะเรารักปากกาดำนั้นอยู่ มันจะโกรธขึ้นมา เกิดความทุกข์ หรือถ้ามีโจรมาขโมยรถนาฬิกาที่เพิ่งซื้อใหม่ หรือไม่ว่าสิ่งของอะไรที่เรารัก ถ้าหาย เราก็จะทุกข์เพราะความรักในวัตถุ

ที่นี้ความรักในบุคคลอย่างเพื่อนกัน เมื่อต้องจากกันไปเรียนคนละโรงเรียนก็เกิดทุกข์ ยิ่งถ้าเป็นแฟนแล้วต้องจากกันไป ยิ่งทุกข์ไปกันใหญ่ นี่คือทุกข์จากความรักคนภายนอก บัดนี้ รักในสิ่งใดล้วนทำให้เกิดทุกข์ ยิ่งความรักในตัวเองนั้นยิ่งทำให้ทุกข์มากขึ้น อะไรมาดะมาต้อง ยุงมากัดก็ไม่ได้ มันโกรธไปหมดเลย เจ็บป่วยไม่หายมันก็ทุกข์ ไม่ได้กินข้าวกินน้ำก็เป็นทุกข์เพราะรักตัวเอง นี่แหละ เพราะความรักมันจึงเป็นทุกข์

ทำไมผู้ปฏิบัติธรรมจึงไม่อย่ามีคู่ครอง

แค่ตนเองก็ทุกข์แล้ว เขาเลยไม่ต้องการคนที่มาเพิ่มทุกข์ให้ มันทำให้มีภาระ มีชั้น ๕ แล้วไม่ต้องเอามาเป็นชั้น ๑๐ จะต้องมาแบกอีก แบกภาระอีก มันจะลำบาก มันจะทุกข์ เขาก็เลยไม่ต้องการ

ถ้าเรามีนาฬิกาเรือนหนึ่งแล้วเอามาใส่แขนอีก ใส่ข้างเดียว ๒ เรือน เขาจะว่าอย่างไร มันก็หนักแขน ทุกสิ่งทุกอย่างถ้ามันเพิ่มเข้ามาจะเกิดทุกข์หมด เหมือนเรามีเสื้อนี้แหละ ถ้าเรามีหลายตัว จะซักทำความสะอาดก็ซักไม่ไหวแล้ว มันเกิดทุกข์ แล้วก็ต้องเอาไปตากแดดอีก ตากแดดมาแล้วก็ต้องมารีดอีก ทุกข์อีกแหละ รีดเสร็จแล้วก็ต้องหาตู้ใส่ ต้องไปหาซื้อตู้อีก ทุกข์อีก นี่แค่เสื้อผ้านะนี้ ของใช้ทุกอย่างถ้ามีมากมันจะเกิดทุกข์หมด ต้องมีภาระดูแล เหมือนมีรถคันหนึ่งก็ทุกข์กับรถอีก มี ๒ คันก็ทุกข์สอง มี ๓ ก็ทุกข์สาม ทุกข์เข้าไปเรื่อย

ที่นี้ ถ้ามีคนมาอยู่กับเราอีกคนหนึ่งก็ต้องดูแลเขา มีภาระอีก เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยก็ยุ่งอีก เขาไม่มีข้าวกินก็ยุ่งกับเขาอีก มันเป็นการอย่างนี้ ผู้ปฏิบัติธรรมจึงไม่ต้องการเขาอยากอยู่เป็นพรหมจรรย์ ลองดูซิ ลองมีสักคน จะเกิดเป็นภาระขึ้นมาทันที ถ้าเจ็บไข้ได้ป่วยยิ่งยุ่งขึ้น ต้องพาไปหาหมอ แล้วต้องไปเฝ้าอยู่โรงพยาบาลอีก ไปไหนก็ไปไม่ได้ เกิดทุกข์ขึ้นมาอีก ตั้งแต่ยังไม่ได้เฝ้ามันก็ทุกข์อยู่แล้ว แค่เป็นแฟนกันเฉยๆ ก็คิดถึงกันเป็นห่วงกัน ก็เป็นทุกข์เหมือนตกนรกแล้ว เมื่อมาอยู่ด้วยกันก็ยิ่งจะทุกข์มากขึ้นเป็น

ภาระมากขึ้น เกิดเขาไม่ฟังคำสั่งสอนของเรา เดียวก็จะตีกันละทีนี้ เราก็อำนาจของเรา แต่แท้ที่จริงไม่ใช่ บัดนี้เขามารักเรา เขาก็ว่าเราเป็นของเขาอีก นี่มันจะฆ่ากันอยู่ตรงนี้ มองเห็นคนอื่นคุยกับเราเฉยๆ เขาก็จะฆ่าเราแล้วถ้าเกิดเขาหวงขึ้นมา ถ้าอยู่คนเดียวก็ไม่ต้องไปหวงใคร มันจะได้สบายหน่อย อันนี้ประพัตติพรหมจรรย์ เขาอนอยู่คนเดียว ถ้านอน ๒ คน เขาหนาวก็ต้องห่มผ้าให้เขา ถ้าอยู่คนเดียวก็ห่มแต่เจ้าของไม่ต้องห่มให้ใคร นั่นแหละเขาเรียกพรหมจรรย์ อันนี้เป็นการฝึกธรรมชาติของโลก ฝึกกิเลสของโลก ไม่ได้ไปตามกิเลส เขาหักล้างกิเลส เขาหนีจากสิ่งที่ทำให้เกิดทุกข์

ธรรมชาติของคนที่มีปัญญากับคนไม่มีปัญญามันก็ต่างกัน คนหนึ่งรู้จักทุกข์ อีกคนหนึ่งไม่รู้จักทุกข์ เหมือนกับคนที่วิ่งหาเงินจนเฒ่าจนแก่นี้แหละ ถ้าคนที่รู้จักแล้ว ไม่ต้องวิ่งมาก ถ้าว่าพอใช้แล้วก็เอาแค่นี้แหละ ตายแล้วไม่ได้หาบหามเอาเงินไปด้วยหรอกนะ ถ้าหากเขาารู้เรื่องอย่างนี้ เขาก็เลยจะหาแต่พอใช้เท่านั้น

บัดนี้ ถ้าเราว่าไม่อยากฝึกธรรมชาติ เราก็อำนาจ เมียเอา ๑๐ คนก็ได้ ผัวเอา ๑๐ คนก็ได้ ถ้าอยากได้หลายคนก็ลองดูซิ ถ้าอยากตกนรก แต่เราคนเดียวก็ยังตกนรกแล้ว เห็นไหมที่เขาต่อยดีฆ่ากันอยู่ทุกวันนี้ แค่นั้นแหละเขาก็ฆ่ากันแล้ว ไม่ต้องมากมายอะไร นั่นแหละคนที่ไม่มีคุณธรรม ที่นี้เขาเห็นความเกิดที่มานอนอยู่ในท้องแม่มันเป็นทุกข์ เขาก็เลยไม่อยากมาเกิดอีก นั่น พวกที่เขาหนี ที่ไม่อยากมาเกิดอีก ออกมาแล้วก็มาทุกข์ ทั้งร้อนทั้งหนาว ทั้งเจ็บทั้งป่วย แล้วยังจะไปทุกข์กับคนอื่นอีก เจ้าของทุกข์ เพราะต้องดูแลเลี้ยงดูเจ้าของก็ยังไม่ไหวแล้ว เขาเห็นโทษอย่างนั้น ก็ดูพ่อกับแม่เราเป็นตัวอย่าง หรือคนที่มึนครอบครัวยังไม่ไหว มันทุกข์แค่ไหน มีความลำบากอย่างไร ถ้าเราไม่พิจารณาเรื่องอย่างนี้ เราก็ต้องการอยากจะมี เมื่อต้องการจะมี แล้วเป็นอย่างไร ก็ดูอาจารย์เขาจุลลูกผูกหมามาสอนเราที่มหาวิทยาลัยว่าเป็นอย่างไร ไหนจะจุลลูก ทั้งจะส่งลูกเรียนหนังสือ ทั้งจะมาสอนหนังสือ ทั้งจะไปส่งผัวหรือส่งเมีย วุ่นวายกันอยู่นั่นแหละกว่าจะได้ไปสอนที่มหาวิทยาลัย เมื่อมีมากเท่าไรก็จะมีทุกข์

มากเท่านั้น มีภาระมากเท่านั้น คนที่มีปัญญาเขารู้จักว่าเป็นภาระ แต่คนที่ไม่มีความปัญญาก็จะไม่รู้จักเรื่องอย่างนี้ เหมือนกับคนที่ลงไปมปลาทูในคลองหลอดกรุงเทพฯ หรือเขาไปมุดเล่นน้ำแม่น้ำเจ้าพระยา มีทั้งขี้ทั้งเยี่ยว คนที่สะอาดให้เอาเท้าไปแตะเขายังไม่แตะเลย นั่นปัญญาของคนมันต่างกัน เห็นไหมคนที่เมาเหล้าทั้งวันทั้งคืน เราไปเห็นก็ว่า โอ้..มันเสียศักดิ์ศรีของการเป็นมนุษย์ นี่ปัญญามันคนละชั้นกัน

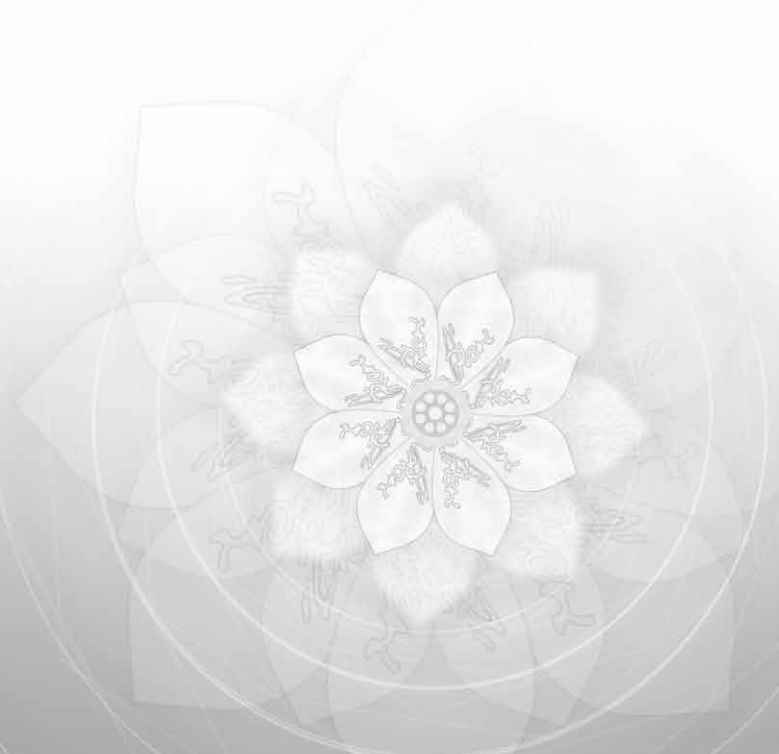

การมีคู่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติธรรมหรือไม่

เรายังไม่ได้แต่งงานเป็นคู่กัน แค่เป็นแฟนกันเฉยๆ ก็เป็นอุปสรรคแล้ว พุดง่ายๆ ก็คือมันเป็นภาระ ถ้ามันไม่ถูกต้องกัน ไม่พร้อมกัน มันเป็นอุปสรรค ถ้าเราเป็นผู้หญิง เราจะไปปฏิบัติธรรม เขาไม่ให้ไปก็เกิดอุปสรรคขึ้น ถ้าเป็นผู้ชาย ผู้หญิงเขาไม่ให้ออกจากบ้านก็เป็นอุปสรรคอีก ทำให้ไม่มีอิสระ แต่ถ้าอยู่คนเดียวมันมีอิสระ สามารถออกมาบำเพ็ญหรือมาปฏิบัติธรรมได้ง่าย ไม่มีจิตใจไประแวงระวังในเรื่องอย่างนั้น มันอยู่ลอยๆ ของมันต่างหากเลย ถ้าพร้อมกันทั้งคู่เหมือนในสมัยครั้งพุทธกาล มีความพร้อมใจกันที่จะไปปฏิบัติธรรม เกิดได้บรรลุพระโสดาบันบุคคลทั้งคู่ มันก็หมดอุปสรรคแล้ว แต่ตรงที่ยังไม่ได้บรรลุนี้ซิ ถ้าเกิดคนหนึ่งบรรลุธรรม อีกคนหนึ่งไม่บรรลุ มันก็ยังเป็นอุปสรรคขัดข้องกัน สามิภรรยาก็ต้องแยกกัน เกิดภรรยาบรรลุธรรมแต่สามิไม่ได้บรรลุธรรม สามิก็ไปวุ่นวายกับภรรยาของตน ภรรยาก็ต้องขอแยกทางเพราะเป็นผู้อยู่ในความสงบ ถ้าสามิเขาบรรลุธรรม ภรรยาไม่ได้บรรลุธรรม อาจจะว่าอย่างโน้นอย่างนี้ อยู่ตลอด ไปวุ่นวายเขา เขาก็ไม่สงบ เขาก็ต้องแยกกัน เหตุฉะนั้น ในสมัยครั้งพุทธกาล จึงมีการแยกกัน แต่เมื่อคู่ไหนได้บรรลุทั้งคู่ไม่มีการแยกกัน พระโสดาบันบุคคลยังมีคู่ครองอยู่ ถือศีล ๕ อยู่ แต่จิตใจสูงรู้จักธรรมะ ไม่ใช่ว่าบวชเป็นพระก่อนจึงจะบรรลุธรรม ญาติโยมถ้าเป็นผู้หญิงเรียกสาวิกา ผู้ชายเรียกว่าสาวก ยังไม่ได้ห่มผ้าเหลืองเลยนะ แต่เป็นสาวกแล้ว เป็นผู้เดินทางถูกต้องในวิถีชีวิตแล้ว จะไปในทางที่สุข

สามิและภรรยาต้องมีความเห็นพร้อมกันก่อนจึงจะไม่เป็นอุปสรรค ที่วัดนี้ในวันพระ บางคู่ก็นั่งสมาธิทั้งสองคน ไม่ขัดไม่เถียงกันเพราะมีความเห็นอันเดียวกัน อันนี้ก็คงไม่เป็นอุปสรรค ถ้าหากว่าภรรยาได้บรรลุก่อน แต่ว่าสามิอยากไปปฏิบัติอยากไปบวช เพราะตนเองนี้ใจไม่เย็นเท่าภรรยา ภรรยาหาบาตรหาจีวรให้ทันทีเลย เนื่องจากเขารู้ว่าไปทางดี เขาไม่หลงแล้ว ในสมัยครั้งพุทธกาลมีเยอะเลยที่ภรรยาบรรลุก่อน แต่สามิอยากไปปฏิบัติ ก็หาซื้อบาตรจีวรให้ไปบวชกับพระพุทธเจ้า และถ้าบรรลุธรรมเลย ภรรยาไปจนเป็นพระอรหันต์ ภรรยาก็ไม่ว่าอะไร ก็ยังจะได้ใส่บาตรกันอยู่ แต่ไม่เกี่ยวข้องกัน สงเคราะห์ช่วยเหลือกันได้เฉยๆ ก็ดูแลกัน เป็นแค่เพื่อนกันเฉยๆ ถ้าจะไปบำเพ็ญจะไปปฏิบัติ มันก็คิดถึงกันอยู่แล้ว มันก็ไม่สงบแล้วเพราะมันคิดถึงเขา ใจอยู่กับเขา ไม่ได้อยู่กับตัวเอง ดูซิว่ามันเป็นอุปสรรคไหม ดูแค่นี้ก็พอแล้วทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ครั้นถ้าอยู่คนเดียวมันก็ไม่มีเรื่องอะไรเป็นอุปสรรคแก่ผู้ที่ปฏิบัติธรรม

ผู้ชายยอมรับที่จะไม่แต่งงานกับเพื่อนหญิง
ที่ปฏิบัติธรรมได้สูงกว่า
และทั้งคู่ยังคงปฏิบัติธรรมต่อไปจะได้หรือไม่

ก็ทำได้ สอนเตือนกันได้ ถ้าใครมีความรู้เหนือกว่ากัน อันนี้ไม่มีปัญหาอะไร อยู่เป็นหมู่กันก็ได้ เป็นเพื่อนกันได้ แต่ว่าถ้าเป็นเพื่อนทางธรรมะนั้นไม่มีเสียหายอะไร เพราะเขาจะรักษาตัวของเขาทุกคนเลยที่จะไม่ให้เสียหาย แต่ที่นั่นมันจะเป็นไปได้ไหม เท่านั้นแหละ แต่ในพระศาสนานั้น คนที่เป็นคู่ครองกันจริง เป็นสามีภรรยาจริงๆ เขาบรรลุปุระโสดาบันด้วยกันทั้งคู่ ถึงมีลูกก็หมดปัญหา ไม่มีลูกก็หมดปัญหา และถ้าปฏิบัติธรรมไปจริงๆ แล้ว จะไม่พัวพันกัน จะอยู่กันเฉยๆ ถ้าปัญญาสูงขึ้นเขาก็จะแยกกันออกบวชออกบำเพ็ญ ไม่อยู่ด้วยกันต่อไป ถ้าเป็นเพื่อนก็แยกเพื่อนแน่ ผู้ชายก็จะไปบวชเป็นพระภิกษุ ผู้หญิงก็จะไปเป็นแม่ชีหรือไปบำเพ็ญเลย ถ้าอยู่ด้วยกันไปอย่างนั้นก็คือคนยังชอบกันอยู่ ยังพัวพันกันอยู่ มันจะทำให้ไม่สงบ ถ้ามีธรรมะแล้วจะแยกกันเอง ธรรมะยิ่งสูงขึ้นเท่าไร มันก็ยิ่งแยกออกไปเท่านั้น เหมือนคนอยู่ติดกันนี้แหละ เดี่ยวมันจะห่างออกไปเรื่อยๆ เมื่อมาคุยกันก็จะคุยกันเฉยๆ แต่มันจะห่างออกไปเรื่อยๆ เพราะไม่ต้องการความยุ่งวุ่นวาย อยากอยู่อย่างสงบคนเดียว ถ้าคนเราปฏิบัติไปถึงศีล ๘ ก็อยากจะอยู่คนเดียวแล้ว เป็นพรหมจรรย์ ถ้าเป็นพระ ท่านก็อยู่เป็นหมู่ แต่จะอยู่คนละกุฏิ กุฏิใครกุฏิมัน เขาไม่เข้ายุ่งกัน ไม่ไปหยอกกันหรอก ถ้าคนยังปฏิบัติอยู่ต่ำๆ

มันก็จะอยู่ด้วยกัน ถ้าปฏิบัติสูงขึ้นแล้วจะอยู่คนเดียว ซึ่งมีความสุขที่สุด ถ้าอยู่เป็นหมู่หลายๆ อย่างนี้แล้วเราทำเหมือนอยู่คนเดียว คือไม่ยุ่งกับใคร คนที่มีคุณธรรมมีธรรมะอยู่ในใจจะต่างกัน อย่างถ้าเราอนอยู่คนเดียว โอ้..มันมีความสุขเหมือนนอนอยู่ในแอร์เลย ไม่มีใครมาคุยมูบมิบๆ อยู่ข้างๆ ไม่มีใครมายุ่งกับเรา เราก็อยู่อย่างสงบมีความสุข

สามีภรรยาที่ปัญญาทางโลกเสมอกัน แต่ปัญญาทางธรรมแตกต่างกันจะอยู่ด้วยกันได้หรือไม่

ถ้าเราเรียนจบเหมือนกัน จบปริญญาเท่ากัน จะเป็นตรี โท เอกก็แล้วแต่ แต่คุณธรรมต่างกัน ถ้าผู้หญิงปฏิบัติธรรมจิตใจเยือกเย็นกว่า และผู้ชายไม่ได้ฝึกฝนอบรมศีลธรรม จิตใจก็จะมีความร้อนกว่า ไม่มีความสุขเท่าบุคคลที่มีศีลธรรม ทีนี้ถ้าจะอยู่ด้วยกัน ถ้าอยากให้เสมอกัน ผู้ชายก็ต้องศึกษาปฏิบัติ แต่มันจะคัดค้านกันตรงที่ว่า ผู้หนึ่งเฉยๆ นั้นพอที่จะอยู่ด้วยกันได้ มันมีรักส่วนอื่น เช่น รักความดี เก็บเงินเก็บทอง ปฏิบัติตนไม่นอกใจภรรยาของตน อันนี้ก็มีธรรมะอีกแหละ แต่เขาไม่นอกใจ มันก็มีธรรมะในตัว หรือเป็นคนที่ไม่ดูร้าย วิชาเขาเรียนได้แค่นั้น แต่เขาไม่ค่อยได้เข้าวัด อันนี้ก็เป็นความดี ถ้าเกิดเขาดูร้าย ก็จะหวังภรรยาของเขา ว่าภรรยาดีกว่า เขาก็จะหวังแทน ทีนี้ถ้ามีใครมายุ่ง มันก็จะเกิดเรื่อง สามารถจะฆ่ากันได้ ปัญหามันอยู่ตรงนี้ ถ้าหากผู้ชายก็มีคุณธรรม ผู้หญิงก็มีคุณธรรม ศีลข้อ ๓ ก็สมบูรณ์เลยทีเดียว ไม่มีการระแวงระวังกันแหละ ถ้ามันมีเท่ากัน เหมือนกับเรียนจบปริญญาทางโลกเท่ากัน ถ้าเกิดธรรมะเท่ากัน แล้วก็หมดปัญหา ได้เงินมาเท่าไรก็เอาให้เมียหมด ไม่มีเสียสักบาท ได้เงินเท่าไรเอาให้สามีเก็บ ก็ไม่มีเสียสักบาทเลย เพราะทั้งคู่มีคุณธรรม เขาเรียกว่าคนไวใจกันได้ทั้งคู่ เกิดจะมีใครมาแย่ง มันก็แย่งไม่ได้สิ เพราะเขามีคุณธรรมทั้งคู่ เขาไม่นอกใจกัน จะสวยแค่ไหนก็ไม่เอาแล้ว ไม่ยุ่งแล้ว นี่ถ้ามีคุณธรรมมันจะดีอยู่ตรงนี้ บัดนี้ ถ้าผู้หญิงมี

คุณธรรม แต่ผู้ชายมันดื้อไม่มีศีลธรรม สามารถที่จะทิ้งสามีไปได้ไม่หวง เพราะว่ามันไม่ดี ถ้าภรรยาไม่มีคุณธรรม สามีมีคุณธรรมก็สามารถที่จะเสียสละภรรยาให้กับคนอื่นได้ เพราะเขาเป็นคนมีคุณธรรม รู้ว่าเป็นคนที่ไม่ดี อยู่แล้วมีความลำบากยุ่งยากเฉยๆ เขาก็ทิ้งได้ นั่นแหละ ตรงนั้นที่เขาทิ้งกันอยู่ทุกวันนี้ ถ้ามีความเห็นไม่ตรงกัน ถ้ามันมีคุณธรรมเท่ากันก็อยู่ด้วยกันได้ แต่ถ้าเกิดไม่มีทั้งคู่ ครอบครัวนั้นก็ยิ่งระเบิดหรือแตกกันง่าย หย่าร้างจากกันไปง่ายๆ เพราะทั้งคู่ขาดคุณธรรม ไม่มีอยู่ในตน

การขอแยกทางกันโดยสามีหรือภรรยา
ที่ปฏิบัติธรรมได้ไม่เสมอกัน
จะเป็นการเบียดเบียนอีกฝ่ายหนึ่งหรือไม่

ก็ไม่ถือว่าเป็นเบียดเบียนหรอก ถ้าอยู่ไม่ได้ก็ต้องแยกกันเพราะเขาไม่ดี มันอยู่ไม่ได้โดยอัตโนมัติของมัน คนที่ดีกับคนที่ไม่ดีเขาอยู่ด้วยกันไม่ได้ ต้องอยู่ในหมู่หรือในครอบครัวที่ใกล้เคียงที่สุดจึงจะอยู่กันได้ ปัญหามันอยู่ตรงนี้ การทุบตีนั้น ผู้ที่ไม่ดีมันก็ต้องตีคนที่ดี ถ้าเขารู้จักพิจารณาว่าภรรยาของเขาดี เขาจะต้องไม่ตีภรรยาของเขา แต่ถ้าอยู่ไม่ได้มันต้องแยกกัน เหมือนที่เขาแยกกันอยู่ในปัจจุบันทุกวันนี้ เพราะเหลือวิสัยที่เขาจะทนอยู่ได้ เนื่องจากดีกันต่างกันทั้งวัน เราต้องดูตนเอง ผู้หญิงก็ดี ถ้าผู้ชายอยู่ด้วยไม่ได้ ต้องมาดูการพูดการกระทำของตนเอง การรับผิดชอบภายในครอบครัวเป็นอย่างไร ถ้าเราเกิดขาดตกบกพร่องเขาก็สามารถที่จะหนีจากเราไปได้เหมือนกัน เนื่องจากเรารับผิดชอบไม่ดี ดูแลไม่ดี ทีนี้ถ้าผู้หญิงไม่ดี ผู้ชายก็ขอแยกเหมือนกันนะ เพราะถ้าอยู่ด้วยกันจะมีแต่ความทุกข์ เขาก็ไม่อยากทุกข์ ไม่อยากกระแวงระวังให้เกิดความเดือดร้อน ถ้าคนมีคุณธรรมจะไม่ทุบตีกัน ไม่ฆ่ากันแน่ แต่จะขอลาแยกทางกันไปเฉยๆ ผู้หญิงก็เหมือนกัน ผู้ชายก็เหมือนกัน จะไม่ทำร้ายตีกัน แต่เขาจะขอแยกกันไปอย่างสบายเลย

แต่บัดนี้ท่านอยากให้ทำความดีทั้งคู่ แต่ถ้าเราอยู่ด้วยกันมีความดี พอรู้จักความดีของกันและกันก็จะอยู่ได้ เพราะเขาจะมีความสุขของเขาเอง คนเป็นสามีอยู่ด้วยกันก็ถือว่าเป็นคู่บารมีเฉยๆ ไม่ใช่ของเราจริงๆ อยู่ด้วยกันเฉยๆ เมื่อตายไปแล้วก็แยกทางกัน ถ้าเราทำความดีเราก็จะไปเกิดในที่ที่ดีที่สูง เขาจะตกทุกข์ได้ยากก็เป็นเรื่องของเขา ทีนี้คนที่อยู่ด้วยกัน ก็คือมีลูกด้วยกัน ๑ คน ๒ คน ๓ คน อยู่กันเพื่อที่จะเลี้ยงลูกช่วยกัน มีลูกเป็นเครื่องผูกให้อยู่กับสามี ให้อยู่กับภรรยา ถ้าไม่มีลูกทั้งกันไปนานแล้ว อันนี้มีเยาะแยะเลยในปัจจุบันนี้ เหตุฉะนั้น คนเรานี้จะไม่ทุบตีกัน เพราะเขามีธรรมะ ถ้าไม่มีธรรมะก็จะตีกันทั้งคู่เลย อยู่กันไปไม่นานก็แยกทาง หย่าร้างกันไปแฉะในวันใดวันหนึ่งในอนาคต

ใช้วิธีธรรมแก้ไขเรื่องบุคคลที่สาม ทำให้คู่มีปัญหได้อย่างไร

ถ้าว่าตามหลักทางพระพุทธศาสนา เราเคยผิดมา เราเคยไปแย่งของคนอื่นมา ศีลข้อ ๓ เราไม่สมบุรณ์มาแต่อดีต พอมาเกิดในชาตินี้กรรมตัวนั้นมันตาม ไม่มีเครื่องรักษาก็เลยมีคนมาแย่งของตนเอง หลักพระศาสนาบอกไว้ ถ้าชาติที่แล้วมาไม่เคยทำ ชาตินี้ก็ไม่มีใครมาแย่งเอาคู่ครองของเราไป อยู่ด้วยกันจนเฒ่าจนแก่

เรื่องกรรมอาตมาจะพูดให้ฟังให้เข้าใจได้ง่ายหน่อย เหมือนคนทั่วไปในโลก เดียวนี้ในโลกเราไปประเทศไหนก็มีหมด มีเหมือนกันหมด เรื่องอย่างนี้นะเป็นเรื่องของโลกเป็นธรรมดา ถ้าจริง ๆ เป็นเรื่องกรรมหมด มันเคยเป็นอย่างนั้นมา พูดอย่างง่าย ๆ เราก็กเคยเห็นคนมีสามผัวสี่ผัวนะ มันก็มีนะ มาเล่าให้อาตมาฟังมาจากอุดร ผู้หญิงอายุ ๔๐ ปี ผู้ชายอายุ ๔๑ ปี พอมีผู้ชายอายุ ๒๐ ปีมาชอบเมีย ผัวเห็นว่าเมียชอบก็เลยให้อีกคนหนึ่ง อยู่มาอีกสองปีอายุ ๔๒ มีผู้ชายอายุ ๒๐ ปีมาชอบอีก ผัวก็ให้อีกก็เลยได้สามคน คนเพียงผู้เดียวมีผัวสามคน ที่เป็นอย่างนี้นั้น เพราะเขาเป็นคู่ครองกันมาตั้งแต่อดีต เข้าใจมั๊ย มีนายแพทย์คนหนึ่งอายุ ๗๖ ปี ก็พาผู้หญิงมาด้วยกัน ยังสาวอยู่ก็เลยถามว่าลูกสาวเรียนจบหรือยัง เขาว่าไม่ใช่ลูก เมียของผมนะ อายุ ๑๘ ปีเอง ผู้หญิงนะ ก็เลยพิจารณาเรื่องนี้ก็เลยเข้าใจ ทำให้นึกถึงผู้หญิงคนหนึ่งที่อยู่แม่แตง มีผู้ชายอายุ ๑๘ ปี ผู้หญิง ๖๒ ปี เป็นผัวเมียกัน เวลาไปคัดเลือกทหารตอนอายุ ๒๐ ปี

ผู้หญิง ๖๐ กว่าไปดูผัวคัดเลือกทหาร แท้ที่จริงคือเขาเป็นคู่ครองกันมาแต่อดีต แต่บังเอิญผู้หญิงหมดบุญมาเกิดก่อน ผู้ชายมีบุญก็มาเกิดทีหลัง พอเห็นอย่างนี้ก็เข้าใจว่า มันเป็นกรรม ดูแล้วชัดเจนที่สุดเรื่องกรรม มันมาเจอกันไม่รู้เท่าไร ไม่รู้ว่าเป็นสัตว์หรือเป็นคน มาเกิดอยู่ประเทศไหนบ้าง อันนี้มารวมกัน มาเกิดยุคเดียวกัน ไม่ต้องสงสัย มันเป็นกรรมของเขา

หรือมีหลานคุณสุชาดาเป็นโยมอยู่วัดมาเกิด ดูแล้วอายุ ๔-๕ ขวบนี้ คุณยายนั่งเหลียวหน้าเหลียวหลัง หลานสาวว่าอ๊อย..เพื่อก็คิดทุกซัดคิทยาอะไร หลานสาวเขาเป็นเพื่อนกัน น้ำตาร่วงเลยยาย เอ..หลานเป็นเพื่อนกันกับเรา ฉลาด มันต้องกราบ พระพุทธรูปก่อนถึงมากราบอาตมา พระองค์อื่นไม่กราบ โยมเคยอยู่วัดมาเกิดถ้ามาในวัดเข้าโบสถ์กราบพระพุทธรูปก่อน ถ้าไม่กราบพระพุทธรูป ไม่กราบอาตมา นี่เขาเป็นคนเข้าวัดมาก่อน เหมือนลูกเหมือนหลานทุกวันนี้ กำลังหัดนั่งหัดยืน บอกให้มันยังไหวเป็นเข้าใจมั๊ย นี่คนพวกนี้เคยเข้าวัดมาก่อน ให้จำไว้ให้ตึนจะลูกหลานผู้หญิงผู้ชายอาตมาให้เด็กผู้ชายคนหนึ่งอายุ ๒ ขวบสวดอิติปิโส สวาชาโต สุปฏิปันโนไม่หลงสัคนิดเดียวเลย ไม่หลงสักร้อเลย จำเก่ง คงเคยเข้าวัด คงจะเคยบวชมาแล้วในชาติก่อน เก็บข้อมูลเป็นโน้ตบุ๊กไว้ เก็บข้อมูลไว้ความดีของเขา นี่..ให้เข้าใจ

๕ การทำบุญ

บุญกับทานต่างกันอย่างไร

สรุปอย่างย่อๆ ก็คือ บุญคือความสุขใจ แต่ทานนั้นคือ การละความโลภ ด้วยการบริจาคสิ่งของเพื่อให้แก่บุคคลทั่วไปก็ดี หรือจะให้ทานวัตถุต่างๆ เมื่อให้กับผู้รับแล้ว ผู้ให้ก็มีความสุขขึ้นมาจากการบริจาคสิ่งของทั้งหลายเหล่านั้น ดังนั้นการให้ทานจึงเป็นการทำบุญอย่างหนึ่ง

คำกล่าวที่ว่า การรักษาศีลก็เป็นบุญ ก็คือการละความโกรธของตนให้เบาบางลงไป ให้เกิดความสุขภายในจิตใจขึ้นมา การรักษาศีลเป็นการทำบุญอีกวิธีหนึ่ง

การทำสมาธิ หรือการภาวนานั้น คือการละความหลง เป็นการฝึกฝนอบรมจิตใจให้สงบเป็นสมาธิหนักแน่นมั่นคง อยู่ในอารมณ์หนึ่งอารมณ์เดียว จิตก็มีความสุข ต็มตำในความสงบนั้นก็เป็นบุญคือมีความสุขใจ เมื่อจิตสงบเป็นสมาธิดีแล้ว จึงฝึกพิจารณาอบรมเจริญปัญญาให้รู้เท่าทัน เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริงตามธรรมชาติ และเมื่อเจริญปัญญาได้ ปัญญานั้นจะกำจัดกิเลส ละความโลภ ความโกรธ และความหลงออกจากจิตใจ เพื่อให้จิตเจียนั้นได้อยู่มีอิสระ มีความสงบสุขอยู่ตลอดนั้น ขั้นนี้เป็นบุญที่มีความสุขมาก เป็นคนละชั้น จึงเรียกว่าความสุขเป็นตัวบุญ การปฏิบัติสมาธิภาวนาก็เป็นการทำบุญอีกวิธีหนึ่ง

แต่การทำทานหรือบริจาคที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นนั้น ก็เป็นบุญในระดับหนึ่ง ได้บุญ มีความสุขต่างไปจากบุญหรือความสุขที่เกิดจากการรักษาศีล และการทำสมาธิ เจริญปัญญา ฉะนั้นที่เรียกว่า บุญ กับ ทาน จึงต่างกันอย่างไร ขอให้เข้าใจ

ในหลักของพระพุทธศาสนานั้น ก็แล้วแต่บุคคลจะทำได้ตามฐานะของตน ใน การทำความดีที่จะให้มีความสุข สรุปลแล้ว ความสุขใจนั่นเองคือตัวของบุญ

การทำความดีในสังคม แต่ไม่เคยเข้าวัดหรือใส่บาตรจะได้บุญหรือไม่

การที่เราทำความดีในสังคมมันก็ได้บุญ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในสังคม อันนั้นก็มีประโยชน์ ก็ได้บุญ ได้ความสามัคคี ได้ความดีในสังคม แต่ว่าสังคมที่เราทำอยู่นั้น ถ้าขาดคุณธรรม จริยธรรม ก็ต้องมาฝึกกับพระ เพราะว่าพระท่านศึกษาโดยตรง เราทำได้ ได้บุญอยู่ แต่ว่าสังคมจะเป็นสังคมที่ดีไหม หรือว่าเป็นสังคมที่ไม่ดี ถ้าไปในฝ่ายดี มันก็ได้ประโยชน์ แต่เรื่องเกี่ยวกับทางวัดนี้เราจะไม่รู้ เราจะถือว่าพระนี่ไม่มีประโยชน์ เสีย ให้ระวังตรงนี้ไว้ด้วย ระวังตรงที่ว่าเราอยู่กับสังคมก็ได้อยู่แล้ว ไม่ต้องเข้าวัด ไม่ต้องเข้าไปศึกษา ที่นี้เราอยู่ในสังคมดี ๆ นั้นแหละ เป็นกลุ่มเป็นก้อนอยู่ดี ๆ แต่เวลาเกิดทุกข์ขึ้นมาในสังคม มันจะทำให้แตกกัน สังคมหลายสังคมมันเข้ากันไม่ได้ มันต้องมาเรียนธรรมะ หนีจากพระไปไม่ได้หรอก เห็นไหมที่เขาชุมนุม เขาเดินขบวน เขาจะปฏิบัติกัน ลืมพระได้เมื่อไหร่ ให้พระในประเทศไทยหมดทุกวัดสวดชัยนโตให้ เพราะมันไม่สงบ มันจะฆ่ากัน เนื่องจากไม่ได้ศึกษาธรรมะ

แต่เหตุนี้ก็ได้บุญอยู่ แต่มันคนละส่วน แต่ว่าลึกๆ ความลึกของคนในสังคมที่มันคิดไม่ถึง สังคมมันมีหลายสังคมใช้ไหม มันมีหลายหน่วยในสังคม สังคมก็ญาคูก็มี แคบก็มี ฝิ่นก็มี เฮโรอีนก็มี สังคมยาฆ่าก็มี สังคมเหล้าก็มี สังคมเล่นไฟก็มี สังคมเป็นโจรเป็นขโมยก็มี สังคมที่ปฏิบัติดีก็มี ที่กล่าวมานี้เป็นสังคมทั้งนั้นแหละ แต่สังคมที่ชั่วมี

มากกว่าสังคมที่ดี แต่มันก็ทำด้วยกัน อย่างซื้อเหล้ามันก็ช่วยกัน ซื้อแคปชั่นเฮโรอีนมันก็ช่วยกัน มันก็ว่ามันสนุก มันดี สังคมมือปืนซื้อปืนให้กัน มันก็ว่ามันดี การไปฆ่าคนอื่นนั้นแหละสังคมทั่วไป แต่บัดนี้เราไปช่วยมันก็เหมือนกับเราไปช่วยโจร คนนี้ต้องไปปล้นมานะ แล้วไปซื้อปืนซื้อลูกปืนให้ เมื่อได้เงินแล้วต้องเอามาแบ่งเรานะ นี่ก็สังคมหนึ่ง แต่ถ้าเป็นสังคมดีมันก็ได้ประโยชน์ ไม่เสียหายอะไร ไม่ได้เข้าวัดฟังธรรมจำศีล แต่ระวังให้ดีนะ มันจะไม่มีศีล ทำให้เป็นสังคมที่ไม่มีศีลธรรม เดียวมันจะเกิดเรื่อง เพราะถ้าคนอยู่ด้วยความเมตตาต่อกันก็คือคนมีศีลธรรม เห็นไหมที่เขาสงเคราะห์ เขาก็สงเคราะห์ ได้ทั้งนั้นแหละ สงเคราะห์เงินทอง ช่วยกัน แต่ถ้าขาดหลักธรรม มันจะเกิดความยุ่งขึ้นมา เหตุฉะนั้นก็ได้ประโยชน์อยู่ในสังคมนั้นๆ

แต่ถ้าเข้าวัดมันเป็นอย่างหนึ่ง ได้รู้จักบาปรู้จักบุญ รู้จักว่าสังคมนั้นดีหรือไม่ดี เพื่อที่จะได้เลือกคบหาสมาคม ใครเป็นบัณฑิต ใครเป็นคนพาล คนที่เขาศึกษาธรรมะเขารู้จักนะว่า กลุ่มนี้อันตราย กลุ่มนั้นอยู่ในขั้นนั้น กลุ่มนั้นอยู่ในขั้นนี้ เขาเลือกได้หมด และรู้ว่ากลุ่มนี้ต่อไปในภายข้างหน้าจะแตกสลาย กลุ่มนี้จะพองพองตัวอยู่ได้ กลุ่มนี้จะมี ความเสียหายในอนาคต สิ่งเหล่านี้ผู้ที่ปฏิบัติธรรมเขาจะรู้หมด แต่ถ้าเราไม่รู้ธรรมะแล้ว จะเป็นปัญหาใหญ่ เลยหลวมตัวเข้าไปหาเขา เช่น ไปนั่งกินนั่งเฝ้าขวดเหล้ากับสังคมเขา

ความอยากทำบุญ อยากทำความดี ถือว่าเป็นกิเลสหรือไม่

บัดนี้ การที่เราทำบุญ มันก็อาศัยกิเลสทั้งนั้น การจะทำความดีหรือความชั่วก็ต้องอาศัยกิเลส ดังนั้น เราต้องใช้กิเลสให้ถูกต้อง เพราะเดี๋ยวนี้คนใช้ไปในทางไม่ดี จึงเป็นโทษมาก แต่เมื่อเราใช้กิเลสในทางดี เขาเรียกว่า ความดำริใช้ให้มันเป็นประโยชน์ ไม่ให้มีโทษ ถึงเป็นกิเลส แต่ก็ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา คือ เราใช้กิเลสทำคุณงามความดี เราจะรักษาศีลก็ต้องอาศัยกิเลสอยากมีศีล เราอยากทำสมาธิก็ใช้กิเลสอยากให้จิตมันสงบ หรืออยากมีปัญญาเกิดขึ้นเพื่อปลดทุกข์จากใจ ก็ต้องอาศัยกิเลสคือความอยากพ้นทุกข์ แต่เมื่อพ้นทุกข์แล้ว มันจึงหมดกิเลส

จริงหรือที่คนไข้ไอซียูได้ถวายสังฆทานแล้ว วันต่อมาลุกขึ้นนั่งได้

ถ้าพูดตามความจริง ถ้าเป็นเรื่องของกรรม เรื่องของกรรมของบุคคลที่ป่วยอยู่ บัดนี้เมื่อถวายสังฆทาน ทำบุญ ทำกุศล อุทิศส่วนกุศลให้แล้ว อำนาจของบุญอาจจะไปเพิ่มพูนจิตใจให้จิตใจเข้มแข็งขึ้นมาได้ นั่นอย่างหนึ่ง สอง จะลดจากกรรมที่ผู้เป็นเจ้ากรรมนายเวรต่อกันนั้นเขาอนุโมทนารับส่วนบุญ เขาก็จะไม่ลงโทษต่อไป ก็ว่าแล้วกัน ลดโทษให้ อโหสิกรรมให้ ก็ทำให้คนนั้นสบายขึ้นมาได้ ดีไม่ดีก็หายไปได้ด้วยอำนาจว่าหมดกรรม มันใกล้จะหมดกรรมแล้วมันจึงจะหายนะ บางที่เราไปทำ คนนั้นจะหมดกรรมจะหายอยู่แล้วละ เหลืออยู่อีกนิดเดียว เวลาไปแก้ไขให้ ก็เหมือนเขาติดหนี้เหลือสักร้อยหนึ่ง เราก็ไปให้เสียร้อยหนึ่ง ก็เลยหมดหนี้ คนนั้นก็เลยสบายใจ ว่าอย่างนั้นก็แล้วกัน ถ้าติดหนี้เป็นล้านๆ ก็คงสู้ไม่ไหว ก็ต้องค่อยๆ เพิ่มไปเรื่อยๆ มันจึงจะหมด มีเยอะอย่างนี้ คนที่ใกล้จะตายแล้วนอนลุกไม่ได้ ไปสวดอภิธรรม ไปทำอะไร ไปทำบุญ ต่อหน้าเขา นี่แหล่ะ..หายไป บางคนนี้เป็น ๔ เที้ยว หาย ๔ เที้ยวเลยหลังจากครูบาอาจารย์สวดอะไรๆ ให้ ทำสังฆทานต่อหน้าไม่ถึง ๔ - ๕ วัน ลุกขึ้นมาได้เลย นอนลุกไม่ได้ก็ตั้ง ๕ เที้ยวแล้วก็มีบางคน ทางอีสานโน้น อยู่ในกรุงเทพฯ ก็อาจจะมีครูบาอาจารย์ทางอีสานโน้นทำให้ก็มีกำลังใจ มันเป็นเรื่องสำคัญอยู่ มันเจ็บนิดหน่อยหายไม่รู้ตัวเลย กำลังใจนี้มันดึงดูดขึ้นมา ก็หาย ถ้าอ่อนแอ อ่อนเข้าไปโรคยิ่งเหยียบเข้าไป พอคิดดูรี จะคิดออก

ไหม ถ้าเราเดินไปในที่มีดนี่ เกิดไปคล้องเชือกหรืออะไร ไปเหยียบไม้กระเดื่อง แล้วไปโดนแก้วเหยียบแก้ว มันบาดเท้าเลือดออก โอ๊ย..ว่าเป็นงูกัด เป็นงูสวัดวิ่งไปหาหมอ โอ๊ย..งูจริงๆ ใจอ่อนแอคิดเข้าไปนั่น ผู้ที่วิ่งไปตรวจ ไปตรวจเป็นเชือก หรือเห็นว่าไม้กระเดื่อง โอ๊ย..มีแต่ไม้ งูมันไม่มีหรอก หายตืดตูดลุกขึ้นมาเลย กำลังใจหายโรคได้ ไม่ต้องฉีดยาเลย หายออกจากโรงพยาบาลได้เลย เพราะขาดแก้วบาด ไม่ใช่งู นี่.. กำลังใจเป็นเรื่องสำคัญ ฉะนั้น แพทย์ก็คงอยากได้คนไข้ที่ใจกล้าแข็ง ไม่อ่อนแอ โรคก็หายง่าย ก็สบายกับหมอกับพยาบาล พยาบาลอยู่แถวนี้มีหลายคนมั้งนี้ พยาบาลก็สบาย เอายาไปให้กินก็กินสบาย เขาก็ภาวนาไปเรื่อยๆ ใจก็กล้า โรคก็หายได้ง่าย มีกำลังใจ

การทำบุญสะเดาะเคราะห์ เพื่อต่ออายุจะได้ผลจริงหรือไม่

อันนั้นเป็นศาสนาพราหมณ์ ไม่ใช่ศาสนาพุทธ การสะเดาะเคราะห์ ผูกแขน เจริญหน้าอะไรต่างๆ การตัดกรรม การไปดูดวงดูโชคชะตา โชคไม่ดีดวงไม่ดี เหล่านี้เป็นพราหมณ์ ศาสนาพุทธไม่ได้พูดถึง ศาสนาพุทธจะพูดถึงผลของกรรมดี ผลของกรรมชั่ว ถ้าเหตุดีผลออกมาก็ดี ถ้าเหตุไม่ดีผลก็ออกมาไม่ดี แล้วจะไปสะเดาะเคราะห์สะเดาะกรรมที่ไหน ก็คือว่าเราต้องรับว่าเหตุนี้มันไม่ดี ผลที่จะออกมามันก็ไม่ดี เราก็ไม่ต้องไปทำเหตุนั้น หยุดเสีย เหตุนี้มันดี เหมือนเราตั้งใจศึกษาเล่าเรียนให้จบคือว่าเหตุดี พอจบแล้วผลคือต้องไปสมัครสอบเข้าทำงาน ก็ไม่ต้องทำงานหนัก ได้เงินเดือนสบาย นั่นแหละเหตุมันดี เพราะตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ผลมันก็คือเรียนจบ ผลสรุปแล้วก็ได้ทำงานแล้วได้เงินเดือนมาใช้

การสะเดาะเคราะห์นั้นเป็นพราหมณ์ ศาสนาพุทธแท้ไม่เรียกสะเดาะเคราะห์ พราหมณ์นั้นต้องมีวันจมน้ำ เสียชีวิต วันไม่ดี ดวงดี ดวงไม่ดี ทุกวันนี้พราหมณ์กับพุทธมันปนกันอยู่ เนื่องจากพราหมณ์นั้นเกิดก่อนพุทธศาสนา ถ้าไม่เอาของพราหมณ์ไว้สักหน่อยคนก็จะไม่เข้าวัด พอเข้าวัดมารู้เหตุรู้ผลดีแล้ว เดียวเขาก็ทิ้งพราหมณ์ มาบวชกันและได้บรรลุนิพพานเป็นแถว เพราะเข้าถึงพุทธว่าพุทธนี้มีเหตุผล ต้องพากันทำความเข้าใจให้รู้ พุทธศาสนานี้ดีทุกวัน วันไม่ดีไม่มีเลย เราทำความดีนี้ได้ดีทุกวัน ไม่ว่าเข้าสวดมนต์ เวียนเทียน คำคัมภีร์ดี ทำบุญต้องได้บุญ ทำความดีต้องได้ความดี ถ้าทำสมาธิ

จิตใจสงบตอนตีสองตีสาม มันก็สุข หรือว่าตอนกลางวันก็ได้ ส่วนพราหมณ์นี้ไม่ได้ จะเดินทางไปไหนต้องดูฤกษ์ดูยามก่อนว่าวันนั้นไม่ควรที่จะเดินทางไป เดินทางวันนั้นมันจะมีอุบัติเหตุอย่างนั้นอย่างนี้ พราหมณ์เขาจะคิดไปอย่างนั้น ทีนี้ใครเป็นพราหมณ์อยู่ในที่นี้ ถ้ามีใครโทรศัพท์มาบอกว่าวันพรุ่งนี้ให้ไปเอาเงิน ๑๐ ล้าน หรือว่าวันนี้แหละพราหมณ์บอกว่าวันนี้วันไม่ดีไม่ให้เดินทางไป ส่วนคนถือพุทธไม่ต้องรือร้อหรอก ถือลูกกุญแจไปทิ้งรถ จะตีหนึ่งก็ช่าง หรือจะนั่งเครื่องบินไปก็ตาม ไปเอาเงินมาก่อน จะได้เงินมานอนสบาย ส่วนพราหมณ์นั้นต้องตื่นขึ้นมาวันใหม่หรือวันดีจึงจะไป คนอื่นเอาไปกินแล้ว

ศาสนาพุทธเป็นปัจจุบันธรรม ไฟไหม้บ้านเดี๋ยวนี้ต้องดับเดี๋ยวนี้ โกรธอยู่เดี๋ยวนี้ต้องหาวิธีละเดี๋ยวนี้ อันนี้เป็นพุทธแท้ เจ็บท้องเดี๋ยวนี้ต้องหายามากินเดี๋ยวนี้ เจ็บป่วยต้องไปหาหมอเดี๋ยวนี้ ไม่ต้องดูว่าจะวันดีหรือไม่ดี เหตุฉะนั้น เราควรศึกษาให้รู้จักพุทธแท้ เราจึงจะไม่หลงมกมายไปกับพราหมณ์ เห็นไหมพราหมณ์ต้องมีธง มีหัวหมู หัวไก่เปิดห่าน ต้องมาบวงสรวงอะไรต่อมิอะไร หมดเงินหมดทองมากมายที่ตั้งใส่โต๊ะ ๓ โต๊ะ ๔ โต๊ะ พุทธนั้นไม่เอาแหละ จะเอาความดีเป็นหลัก

วัดนี้อาตมาจะให้เป็นวัดพุทธ สิ่งก่อสร้างในวัดนี้ไม่มีการวางศิลาฤกษ์สักอันเลย เดียวนี้ หอฉันที่นั่งอยู่นี้ก็ไม่มีมีการวางศิลาฤกษ์ว่าวันนั้นวันนี้ เข้าสวดมนต์เพียง หรือ ๙ โมง ๑๙ นาที วัดนี้ไม่มี หรือว่าเอาบายเท่านั้นเท่านั้นนาที ไม่มี จะเอาพุทธเป็นหลักเลย เจดีย วิหาร โบสถ์ ก็ไม่มีมีการวางศิลาฤกษ์ แต่พวกเจ้าฟ้าเจ้าคุณชั้นเทพชั้นธรรมชั้นพรหมบอกว่า มันไม่เสร็จหรอกถ้าไม่วางศิลาฤกษ์ ต้องหาคนตีๆ มาวางศิลาฤกษ์ให้ จึงจะเสร็จ แต่อาตมาไม่คอย เอาฤกษ์สะดวก ถ้าเรามีเงินพร้อม เขียนแบบออกมาเสร็จแล้ว วันไหนสะดวกก็หาช่างมาลงมือทำเลย ไม่ต้องคอยเวลา ก็เสร็จให้พวกเรานั่งอยู่ที่นี่แหละ เสร็จก่อนเขาวางศิลาฤกษ์เสียอีกด้วย เพราะเราพร้อมที่จะทำ เหตุฉะนั้น ถ้าเราไปเอาพราหมณ์ เมื่อเขาทำอาหารมาให้กิน ว่าตอนนี้อย่างไม่กิน ต้องคอยเวลาอีกสัก ๒ ชั่วโมง ๑๙ นาที จึงจะกินเพราะฤกษ์ดี แต่พุทธนั้นไม่รอแหละ กินก่อนก็อิ่มก่อน

เหตุฉะนั้น พวกเราต้องเข้าใจว่า การสะเดาะเคราะห์นั้นอย่าไปสะเดาะเคราะห์ จะทำบุญก็ตั้งใจทำบุญเลย ทำความดีเลย โชคดีโชคไม่ดีไม่ต้องไปคิดแหละ พยายามทำความดี ให้เป็นคนที่ไม่ประมาท ไม่ค่อยเวลา รีบทำความดีให้ได้ เรียกว่าชาวพุทธที่ไม่ประมาทในชีวิตของตน จะรีบทำแต่ความดีอยู่ตลอด ความชั่วนี้ไม่เอา จะหาวิธีละอยู่ตลอด ละยังไม่ได้ก็หาวิธีละ ก็เหมือนร่างกายของเราสกปรกนี้แหละ เราก็จะหาน้ำมาล้างอยู่อย่างนั้นแหละ หาแป็บหาสบู่มาถูอยู่นั้นแหละ เพื่อให้ความสกปรกออกจากร่างกายของตนให้หมดไป จึงเรียกว่าเราเป็นชาวพุทธแท้ แก่ไข้อยู่แต่ในปัจจุบันเท่านั้น

ทำบุญอะไรจึงจะเกิดมาแล้วสมบุญ ทั้งรูปสมบัติและทรัพย์สมบัติ

เราจะเอาอะไรบ้าง เราจะเอาทำบุญด้านวัตถุ มันก็มีหลายอย่างที่ควรทำ เราก็สร้างไว้ สร้างบุญสร้างกุศล อาหารการกิน ที่อยู่พักพาอาศัย ยารักษาโรคภัยไข้เจ็บ เครื่องนุ่งห่ม ก็ทำบุญเตรียมพร้อมไว้ อยากอยู่สบายไม่อดไม่ยาก ข้างน้ำก็ต้องบริจาคไว้ในสมบัติอันนี้ มันจะให้คนมีสมบัติ ถ้าเราไม่ทำอย่างนั้น แต่เราบริจาคเงิน เงินก็เป็นเหมือนปัจจัย ๔ สามารถที่จะซื้อสิ่งของ ๔ อย่างนี้ได้หมด ถ้าอยากได้รถ เราก็ต้องบริจจาค่ายานพาหนะไว้ มันจึงจะได้รถมานั่ง ถ้าไม่บริจจาคก็ไม่มี ไม่มีเงินซื้อ ท่านว่า *อนนโท พลโท โหติ* ผู้ให้ข้าวให้น้ำคือผู้ให้พละทำให้ร่างกายแข็งแรงสมบุญ *วตฺถโท โหติ วนฺณโท* ผู้ใดอยากสวยงามก็ต้องมีเครื่องนุ่งห่มเป็นเครื่องประกอบให้คนสวยงามขึ้น ก็ต้องทำบุญด้วยผ้าไว้ แต่ตัวนี้ต้องคู่กับการรักษาศีลด้วย *ยานโท สุขโท โหติ* ใครอยากได้ยานพาหนะก็ต้องให้ความสุขคือยานพาหนะ ต้องให้นั่งรถนั่งเรือ หรือค่ารถ ค่าเรือ *ทีปโท โหติ จกฺขุโท* ผู้ใดให้ดวงประทีปดวงไฟ คนนั้นก็ไม่ต้องใส่แว่นตา ตาจะดี แจ่มใสแล้วสวยด้วย ถ้าถวายเป็นดอกไม้ ก็ได้สวนดอกไม้รอบบ้าน สร้างกุศลก็ได้บ้านอยู่สบาย ถ้าใครอยากได้ผมสวย เมื่อมีผมยาวๆ ก็ตัดไปขายที่ร้านเสริมสวย แล้วเอาเงินนั้นไปทำบุญ ขาดหน้าเกิดมาจะได้ผมสีสวยๆ ถ้าใครอยากได้ฟันสวย ฟันขาว ก็ให้ซื้อแปรงสีฟัน ยาสีฟัน ไม้จิ้มฟัน ถวายพระ ถ้าใครอยากได้แขนสวย นิ้วมือสวย ก็ต้องพยายามซื้อบอกทางให้เมื่อคนหลงทาง เมื่อเกิดมาจะได้นิ้วมือสวยแขนสวย ถ้าอยากได้

ปัญญาดี ก็ต้องทำบุญทางด้านหนังสือและด้านสอนคน อยากได้ร่างกายไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ ก็ต้องซื้อหยูกซื้อยามาบริจาทาน อยากได้เสียงดังก็ถวายเครื่องขยายเสียง จะได้พูดเสียงดังก้องกังวาน ถ้าต้องการสวรรค์สมบัติก็ต้องรักษาศีล ส่วนเงินนั้นมันจะมาพร้อมกันนั้นแหละในเวลาที่เร บริจาคอาหารการกิน เครื่องใช้รอบตัวที่เราใช้อยู่

บัดนี้ สิ่งที่ทำบุญกับพระต้องเลือกว่า สิ่งนั้นท่านควรจะมีโรคหรือไม่ ทีนี้ถ้าเป็นสิ่งที่บริจาคให้พระไม่ได้ เช่น นาฬิกา แหวน สายสร้อย เพชร พลอย ต้องเอาไปแจกทานในที่อื่น ให้ญาติโยมหรือให้คนอื่นเพื่อจะเอาบุญ หรือว่าจะเอาไปประดับแท่นพระพุทธรูป แต่ถ้าอยากได้สวยจริงต้องถวายพระพุทธรูป อย่างปิดทองพระพุทธรูปนี้เกิดขึ้นมาสวยจนบอกไม่ถูกเลย

แต่อย่าปรารถนามากเกินไป อย่าปรารถนาสวยเกินไปเพราะมันจะเป็นทุกข์ เนื่องจากคนอื่นมาหลงใหล เหมือนกับนางอโนชาที่ตัดผมไปขาย คือไม่มีอะไรจะทำบุญ เพราะเกิดเป็นลูกคนจน แต่อยากจะทำบุญกับเขา ก็เลยตัดผมไปขาย แล้วเอาเงินนั้นมาทำบุญมาบริจาทกับพระ เสร็จแล้วจึงตั้งจิตอธิษฐานว่าเกิดมาภพใดชาติใดขอให้ข้าพเจ้าได้เกิดเป็นลูกเศรษฐี ให้ข้าพเจ้านี้สวยสดงดงาม ด้วยความเคารพอ่อนน้อมในการบริจาทาน เพราะไม่มีเงินกับเขาจึงได้ตัดผมขาย พอมาเกิดใหม่มันปรารถนาเกินไป มันสวยกว่าทุกคน ผู้ชายใครก็มัวมองดูแต่เขา จึงได้เดินตามไม่ตามต่อชนต้นไม้ไป ใครเห็นไม่ได้เลยหลงใหลไปหมด เพราะเขาทำบุญและตั้งความปรารถนา กับพระที่มีคุณธรรมจึงได้บุญมาก ก็เลยสมหวัง ได้เกิดมาเป็นลูกมหาเศรษฐี แล้วก็สวยด้วย เมื่อมันประกอบเต็มที่แล้วทำให้คนอื่นหลงใหล ทำให้คนอื่นเกิดทุกข์ ต่อมาลูกชายเศรษฐีได้ยินข่าวว่าลูกสาวเศรษฐีสวยที่สุดอยู่ในเมืองนั้น ก็ให้พราหมณ์สามคนที่เป็ นหมอโหรไปดูลักษณะว่า ผมสวยไหม ผมก็สวยมีสีเทา นิ้วมือนิ้วเท้าก็ครบลักษณะ ดูการพูดจาปราศรัย การต้อนรับ เขาดูแล้วก็ถูกลักษณะหมด พอได้ครบแล้วก็กลับมาบอกพราหมณ์มหาเศรษฐี ก็เลยได้แต่งงานให้ลูกชาย ในวันแต่งงานก็มีการเลี้ยงอาหาร พราหมณ์หมอโหรก็ไปใน

งานกินเลี้ยงด้วย แต่ตามองดูแต่ผู้หญิงคนนั้น พราหมณ์คนหนึ่งจึงเอาข้าวยัดเข้ารูจมูก คนหนึ่งเอาข้าวยัดเข้าคอ อีกคนหนึ่งเอาข้าวหูก ไม่เอาเข้าปาก เพราะตามัวแต่มองดูผู้หญิงคนนั้น ดูซิมันหลงใหลถึงขนาดนั้นเลย อันนี้มันเกินไป เราอย่าไปเอามากเกินไป เอาพอดีดีกว่า นั้นแหละ

ครั้นอยากได้มนุษย์สมบัติพร้อม อย่าให้นิ้วมือนิ้วเท้าขาด อย่าไปหาตัดขาโก่ตัดขาขาเขียด อย่าไปตัดอะไรต่างๆ ที่เป็นบาป อย่าไปเด็ดขาหรือเด็ดก้นมดแดงให้ขาด แล้วเอามากัดกันเล่นเหมือนเด็กทุกวันนี้ อย่าไปเอาปลากัดมากัดกันเดียวท้องมันแห้ว มีอัมพาต ปากมันก็เจ็บ หางก็ขาด เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์มันจะไม่สมบูรณ์ เรื่องอย่างนี้ต้องรักษาให้ดี มันจึงจะได้รูปร่างกายที่สมบูรณ์ อย่าให้เป็นคนก้ำกึ่งนะ อย่าคิดว่าจะอยากเป็นผู้หญิงบ้าง อยากเป็นผู้ชายบ้าง อย่าเอามากัดในใจนะ เดียวเกิดมาแล้วจะกลายเป็นคน ๒ คน ถ้าจะอยากเป็นผู้ชายก็เป็นผู้ชายจริงๆ อย่าให้ใจของเราเป็นหน้าๆ หลังๆ อยู่ มันจะได้สมบูรณ์ ถ้าไม่อย่าใส่แว่นตา ให้ทานรูปทานเทียนทานไฟฉายไว้ เกิดมาชาติหน้าไม่ต้องหาแว่นตามาใส่ อันนี้เป็นอานิสงส์ผลบุญทางด้านวัตถุที่มันให้

ดูพระพุทธเจ้าท่านได้ครบบริบูรณ์หมด ครบมหาปุริสลักษณะทั้งแขน ทั้งนิ้วมือทั้งคิ้ว ทั้งตา ทั้งจมูก ทั้งฟัน เพราะท่านทำบุญมาหมด ในพระไตรปิฎกท่านเล่าไว้หมดทุกอย่าง ว่าทำบุญอย่างนั้นๆ ถ้าอยากได้ตาสวยจริงๆ ดีจริงๆ ก็เจาะลูกตาตนเองให้คนอื่นไปเลย ให้ดิบๆ มาชาติหน้าตามันสวยหมดทั้งสองข้าง แต่คนทุกวันนี้กลัวบริจาคตาไปแล้วจะเกิดมาเป็นคนตาบอด ก็เลยไม่อยากให้ใคร แต่แท้ที่จริงมันได้บุญเยอะ ฉะนั้นเราทุกคนอยากเกิดมาอีกให้สมบูรณ์ ก็ควรบริจาทานให้พร้อมทุกอย่าง

การทำบุญอะไรได้บุญมากที่สุด

การทำบุญแต่ละประเภทให้อานิสงส์ต่างกัน ถ้าทำทานวัตถุมากก็ได้ความสุขใจ และทำให้ได้วัตถุมาก เหมือนคนที่มีเงินมีทรัพย์สมบัติอยู่ทุกวันนี้ก็เพราะเขาทำทานด้าน วัตถุ แต่ถ้าบังเอิญเขาไม่รักษาศีล แม้เขาร่ำรวย แต่เขายังฆ่าฟันยังทำลายกันอยู่ ยัง เบียดเบียนกันอยู่ เขาก็จะยังมีทุกข์ ที่นี้คนที่รักษาศีลได้ แม้เขาไม่ทำทางด้านวัตถุมาก แต่เขามีศีล ทำให้คนอื่นมีความสุขด้วย เนื่องจากเป็นคนไม่มีภัย เราลองคิดดูซิ คนที่มี เงินแต่เราก็ก้าว ก้าวที่เขาจะฆ่าเราได้อยู่ แต่คนที่รักษาศีลไปอยู่บ้านเรา นี้ เราไม่ต้อง กลัวว่าเขาจะมาฆ่า เราจะนอนหลับได้สบายเลย อะไรมันจะสุขกว่ากัน มีน้ำหนั กมากกว่ากัน ถ้าเกิดคนนี้มีสมาธิ จิตใจสงบดี จิตใจเยือกเย็น เจ้าของบ้านก็ยิ่งสุข เพราะ เขามีคุณธรรม มีความสงบ ถ้าเกิดคนนั้นได้บรรลุนิพพานเป็นพระโสดาบันบุคคลทั้งผิว ทั้งเนื้อ ทั้งที่ทั้งน่อง พวกนี้หมดภัยแล้ว อยู่ด้วยกันเท่าไรก็ไม่อันตรายเกิดขึ้น นอนหลับ ได้สบายหมดทุกคน บุญอะไรจะได้มากกว่ากัน ก็ดูที่ความสุขความปลอดภัยนั้นแหละ แม้จะไม่มีสมบัติด้านวัตถุมาก แต่ใจของคนมีความสุข คนที่ฉลาดแล้วนั้นไม่มีภัย

เรามองได้ในปัจจุบันนี้ เขามีเงินเป็นพันๆ ล้าน แต่ก็ยังจะเอาปืนไล่ฆ่ากันอยู่ เห็นไหมอย่างนี้มันมีความสุขหรือเปล่า มันก็ไม่สุข เพราะมันไม่มีศีล ไปที่ไหนก็ทุกข์ เนื่องจากต้องหามือปืนคุ้มกันไปด้วย แต่ก็ยังถูกลูกปืนจนได้ นั้นแหละ เขาเรียกว่าคน ทำแต่ทานสมบัติ ไม่รักษาศีล ไม่ภาวนา ไม่อบรมจิตใจ ถ้ามันพร้อมคือ ทำบุญทำด้าน วัตถุก็ทำ รักษาศีลก็รักษา ภาวนาก็ภาวนาให้จิตใจสงบ อันนี้ก็ยอดบุญเลย เพราะ พร้อมหมดทุกอย่างเลย เรียกว่าคนมีความสุขทุกอย่าง เรียกว่าได้บุญมาก แต่เรายัง ไม่ได้ อย่างนั้นก็ต้องเอาทางด้านจิตใจ ต้องเสียสละทั้งความเจ็บปวด เสียสละทั้งยุ่งจะ มากินเลือด นั้นแหละ บุญของผู้ที่มีความสุขต่างกัน พวกเราทุกๆ คนก็รีบพากันปฏิบัติ ตนเร็วๆ หน่อย เพื่อจะได้มีความสุขมาก

ถ้าเราอยากเลือกทำบุญกับพระแค่บางรูป จะได้หรือไม่

การจะทำบุญกับพระรูปไหน ถ้าเราไม่พอใจอย่าไปทำเลยดีกว่า มันไม่ได้บุญ และจะเกิดเป็นบาป เพราะการทำบุญนั้นต้องมีความพอใจ เต็มใจในการทำ บัดนี้ มีภาชิตในพระพุทธศาสนา ว่า

ตสฺมา ทเท อปปฏิวณจิตฺโต ยตถ ทิณฺณํ มหฺปผลํ

ทายกควรเป็นผู้มีจิตไม่ทอดয় ให้ในที่ใดมีผลมาก ควรให้ในที่นั้น

ภาชิตนี้หมายถึงให้เลือกทำบุญ สมมุติเรามีกล้าข้าวอยู่สองตัน เราก็ต้องเลือกไปปลูกในนาที่ดินดี มีปุ๋ย ต้นข้าวจึงจะงาม มีดอกมีผลมาก ท่านจึงเปรียบว่า ภิกษุเป็นเนื่อนาบุญของโลก ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งไปกว่า

ถ้าภิกษุทุศีล คือ ไม่มีศีลเลย ทั้ง ๒๒๗ ข้อ เปรียบเหมือนพื้นดินมีแต่ทราย เราเอาข้าวไปปลูกในทราย ที่ไม่มีปุ๋ย มันจะงามมั๊ย มันอาจจะได้ผลบ้างแต่ก็น้อย

ถ้าภิกษุมีศีล เปรียบเหมือนพื้นที่ดินนั้น เมื่อแบ่งเป็นสี่ส่วน จะมีปุ๋ยอยู่ส่วนหนึ่ง นอกนั้นเป็นทรายสามส่วน

ถ้าภิกษุมีศีล มีสมาธิ เปรียบเหมือนพื้นดินมีปุ๋ยสองส่วน มีทรายสองส่วนผสมกันอยู่ ปลูกข้าวจะงามมากขึ้น

ถ้าภิกษุมีทั้งศีล สมาธิ ปัญญาเกิดขึ้น เปรียบเหมือนพื้นดินมีปุ๋ยสามส่วน มีทรายหนึ่งส่วน ปลูกต้นข้าวถึงอกงามดี เขาเรียกว่า นาดี ทุ่งน้ำดี

ถ้าภิกษุเป็นพระอรหันต์ บริสุทธิบริบูรณ์จริงๆ เปรียบเหมือนพื้นดินเต็มไปด้วยปุ๋ย แม้เราปลูกข้าว ลงไปต้นเดียว มันจะงอกงามดี แตกผลออกไปมาก เขาเรียกว่า นาชั้นหนึ่ง

บัดนี้ ถ้าไม่มีพระที่ศีลดีจะทำยังไง สมาธิก็ไม่ดีด้วย คำญาติ คำโยม ใจไม่สงบอยู่ จะทำบุญอย่างไรดี เอาเป็นว่าพอทำได้ก็ทำไป วัดไหนอยู่ใกล้ก็ทำไป เหมือนน้ำบ่อทรายมันไหลออกมาทีละน้อย ก็ค่อยตักไปที่ละน้อยอย่างนั้นแหละ ตักไปหลายเดือนหลายปี ก็ได้เป็นหม้ออยู่ ค่อยๆ ทำไป แต่ถ้ามีโอกาสพบพระปฏิบัติดีๆ ก็ทำมากๆ เท่าไรก็ได้ นี่ เขาเรียกว่า เลือกทำบุญ

บัดนี้ ถ้าจะไม่ให้ขาดบุญ ก็คือ คนไหนจะพอใจทำกับพระองค์ไหน วัดไหน ก็ทำไปเถอะ ถ้าเต็มใจก็ได้บุญมากแน่ๆ

การถวายสังฆทานไม่ควรที่จะเจาะจง ถวายต่อพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งใช่หรือไม่

ที่ท่านถวายให้เป็นสังฆทานเพราะอะไร คำว่าสังฆทานคือไม่เจาะจง เจือจานทั่วไป เพื่อให้ใจของเรามีความสุขมาก เวลาพระสงฆ์อยู่กันมากๆ ไม่รู้องค์ไหน บริสุทธ์หรือไม่บริสุทธ์ เมื่อเราบริจาคให้หลายองค์ได้ใช้ของ เช่น ผงซักฟอก สบู่ หรือ อาหารการกินหม้อเดียวตักฉันหมดทุกองค์ เราก็จะมีความปลื้มใจว่าองค์ไหนก็ได้ฉัน องค์ไหนก็ได้ฉันแกงหม้อเดียวของเรา เราจะมีความสุขมาก ที่นี้อาตมาจะเฉลยให้ว่า องค์หนึ่งศีลขาดข้อหนึ่ง องค์หนึ่งศีลข้อนั้นขาด องค์หนึ่งศีลไม่ขาด เลยรวมกันเป็นหลายองค์ มันเลยเป็นความบริสุทธ์ นี่จุดมุ่งหมายของท่านเป็นอย่างนี้ ภิกษุ ๑๐ องค์ หรือ ๒๐ องค์ ก็เลยไม่มีศีลขาดเลย เหมือนหมดทุกองค์มารวมเป็นอันเดียวกัน ก็เลยได้ศีลบริสุทธ์มีคุณธรรม นี่จึงอยากให้ถวายเป็นสังฆทาน

ถวายเป็นสังฆทาน คือเป็นคนใจกว้าง ไม่ใช่เป็นคนใจแคบ ถ้าบุคคลิกทานคือเป็นทานที่ให้เจาะจง ถวายให้องค์นี้แหละใช้ เช่น สบู่ ดินสอ หรืออาหารการกิน ก็ให้แต่ องค์นี้แหละฉัน องค์อื่นไม่ให้ฉัน องค์อื่นไม่ให้ใช้ บุคคลผู้นั้นเป็นคนใจแคบ อย่างนั้นอยู่เป็นหมู่เยอะๆ อย่างนี้ คนนี้ได้แกงมาหม้อหนึ่งแต่กินอยู่คนเดียว ไม่ยอมให้คนอื่นมา ไกล่หรือมากินด้วย ถ้าทำอย่างนี้เดี๋ยวก็โดนหมู่ที่นั่งอยู่รุมตีเอา จะเป็นคนไม่มีเพื่อน และไม่มีกำลังด้วย สร้างอะไรก็ไม่มีความแข็งแรง เหตุฉะนั้น ท่านจึงไม่ให้ถวายเป็นบุคคลิกทาน

นิยมถวายเป็นสังฆทาน เพื่อให้จิตของเรากว้างขวาง อย่างเราถวายแกงหม้อหนึ่ง ก็ไม่ต้องกล่าวสังฆทานหรอก เพียงแต่ต้องการจะให้พระภิกษุทั้งหมดนี้ฉัน แค่นี้ก็พอแล้ว ถือว่าเป็นสังฆทาน การกล่าวคำถวายนั้นเป็นการปฎิญาณให้เราได้ยินกันว่า เรามีแกงหม้อหนึ่ง ทุกคนในที่นี้ต้องตักเอาไปกินหมดทุกๆ คน คนละทัพพีหรือคนละช้อน คนนี้เป็นคนใจกว้างและจะเป็นคนที่มีเพื่อนเยอะ จึงนิยมถวายสังฆทานเพราะถือว่าได้บุญมาก

ถ้าคนไม่มีอะไรเลย มีแต่ตัวจะทำบุญได้อย่างไร

สามารถทำได้ไม่ยากเลย ถ้าเป็นคนฉลาด ก็มาวัด มาเสิร์ฟอาหาร ปิดกวาด เช็ดถูศาลา เก็บทำความสะอาดถังขยะ หรือเห็นเขากำลังสร้างโบสถ์วิหารอยู่ ก็ช่วย ถูไม้ ถูกระเบื้องไปให้เขาถู หรือเดินถือน้ำสักริ้วไปให้หมูกินก็ได้บุญทันที นี่คือนคน จะเอาบุญ ทำได้ทั้งนั้น

อย่างเวลามีสงานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ ก็ตั้งใจไปช่วยเจ้าของบ้านในสิ่งที่ช่วยได้ จัดถ้วยจัดชาม เตรียมสถานที่ เสร็จงานแล้วก็ช่วยเก็บของทำความสะอาดเรียบร้อย ตอนลากลับ เจ้าของบ้านใจบุญอาจจะให้สักสิบยี่สิบบาทก็เป็นได้ สมมุติถ้าเขาให้เงิน มาหนึ่งบาท นี่ก็ถือว่าดีแล้ว ก็แบ่งเป็นสี่ส่วน พอมีบุญผ้าป่ามา เราก็ขอทำบุญ ด้วยหนึ่งสลึง หรือถ้านำไปซื้อกระเทียมมา ขอถวายกระเทียมสักหนึ่งหัว ทำบุญในงาน ก็ได้บุญแล้ว เป็นวัตถุดิบขึ้นมาแล้ว นี่คือนคนทำบุญ จะไปยากอะไร

ผลจากการทำบุญด้วยจำนวนเงินมากหรือน้อย ได้บุญต่างกันไหม

คนที่ทำบุญด้วยกัน จะมีเงินมากเงินน้อย ถ้าคนมีมากนั้น เขาทำแต่เขาเฉยๆ อยู่ เขาไม่ได้คิดถึงบุญอะไร ส่วนคนที่มีเงินน้อย เขาทำเขาปลื้มใจของเขา เขาจะมีความสุขมากกว่าตรงที่ทำความใจให้มีความสุข มันได้บุญมากกว่า เหมือนกับคนที่มีเงิน แล้วเขาโยนๆ ให้เฉยๆ ไม่เคารพของบุญของตัวเอง เหตุฉะนั้น การทำบุญต้องพร้อม มีศรัทธา มีเจตนาที่ดี ทำจิตใจให้มีความสุขเอิบอิ่มในบุญในกุศล เคารพของบุญของตนเองด้วย บุญนั้นก็จะได้มาก พระพุทธเจ้าท่านสอนไว้อย่างนี้ เมื่อคนที่จนเขาทำ อย่างนั้น ในชาติต่อไปพลังของความสุ พลังของบุญก็จะมีมากขึ้นกว่าปกติ ก็คือ ความสุขนั่นเอง เพราะว่าบุญคือความสุขใจ และท่านยังแบ่งการทำบุญไว้ ๓ อย่าง

๑. ทาสทาน ของกินที่จะทิ้งแล้ว จึงเอาไปให้คนอื่น เป็นของต่ำ

๒. สหายทาน มีอะไรในบ้านของเรา หรืออยู่ในหอพักของเรา เพื่อนไปหากก็ให้ กินอันนี้แหละ มีแค่นี้แหละ เราก็กินอันนี้ เพื่อนก็กินอันนี้ เราก็ทานอันนี้ เรียกว่า สหายทาน มันได้บุญมากขึ้นตามลำดับ

๓. สามิทาน คือของที่เรายังไม่ได้กิน ให้เพื่อนกินก่อนเราก่อนกินทีหลัง อันนั้นเป็นยอดทาน ของนั้นเป็นของไม่แพง แต่เป็นยอดของทาน เพราะเราให้เพื่อนกิน ก่อน เครื่องนุ่งห่มก็เหมือนกัน สมมุติว่าได้ผ้ามาผืนหนึ่ง จะเอาไปทำบุญกับพระ หรือว่า

จะให้เพื่อนไปตัดเสื่อตัดกางเกงก่อน แล้วเราค่อยเอาผ้าที่เหลือมาตัดทีหลัง ตัดชุดที่เท่ากัน แต่เราเสียสละให้ก่อน อันนี้เป็นยอดความดีในการบริจาคทาน

ถ้าเป็นเพื่อนกัน คนทำมากทำน้อย ถ้าบอกเอาบุญด้วยกัน จะได้เท่ากันนะ เหมือนที่นั่งอยู่หมดทุกคนนี้ คนหนึ่งทำบุญ สาธุพร้อมกัน อนุโมทนา เอาคนละห้าสิบสตางค์แล้วมารวมๆ กัน อนุโมทนาได้ด้วยกัน ก็จะได้บุญเท่ากัน

แต่บางคนเขาบอกว่าทำมากได้มาก ไม่อธิบายเรื่องความพอใจหรือไม่พอใจอย่างให้มากๆ แต่ให้สิ่งเดชอย่างนี้ หรือว่าโยนให้เลย ไม่เคารพกองบุญของตน บุญจะไม่ได้มาก เพราะไม่เคารพในกองบุญกุศลของตนเอง

การทำบุญสร้างวิหาร สร้างศาลา บางคนมีเงินน้อย ได้ทำบุญเล็กๆ น้อยๆ จะได้บุญมากน้อยอย่างไร

การทำบุญนี้ คนทำมากทำน้อย มันก็ได้ตามที่ทำนั้นแหละ บัดนี้ ถ้าหากคนทำมาก แต่รู้สึกเฉยๆ ส่วนคนทำน้อยเขาปลื้มปีติมาก บุญก็ได้มากตรงที่เขามีความพอใจมากๆ ดังนั้น คนทำน้อยก็ได้มากขึ้นมา สมมุติว่าเราทำน้อย เราปลูกกระเบื้องสองแผ่น ส่วนคนอื่นจองเสา จองหน้าต่าง จองหลังคา หรือส่วนใหญ่คนอยากจองช่อฟ้า ก็ถ้าวิหารมีแต่ช่อฟ้าแต่ไม่มีกระเบื้องมุงหลังคาจะอยู่ที่ไหน ดังนั้น คนทำบุญเก่ง เอาที่ไหนได้ทั้งนั้น เพราะเป็นประโยชน์ทั้งหมด ให้ทำบุญโดยที่เราจะขอถวายสักห้าบาท สิบบาท แต่ทำทุกอย่าง ในวิหารหลังนี้ ให้เอาแบบนี้ อย่าไปจองเป็นที่

การสร้างโบสถ์ วิหาร มีประโยชน์ เพราะทุกคนมีสิทธิ์เข้ามานั่งได้ เป็นของสาธารณะ เป็นของส่วนรวม ไม่เหมือนถ้าเราไปบ้านเขา เราต้องเกรงใจ จะนั่งที่ไหนก็นั่งไม่ลง เพราะเป็นของส่วนบุคคล

ดังนั้น การทำบุญมาก ทำบุญน้อย ทำได้ตามฐานะ แต่ขอให้ปลื้มใจในการทำบุญของตน

เวลาทำบุญ ถ้าหากไม่มีโอกาสไปทำด้วยตนเอง
แต่จัดเตรียมรูป เทียน เครื่องสักการะต่างๆ
แล้วฝากผู้อื่นไปทำบุญ จะได้านิสงส์ผลบุญหรือไม่

การที่เรามีศรัทธาความเชื่อในการที่จะทำความดี มันก็เป็นบุญแล้ว ตัวเจตนา มันได้แล้ว ได้ความสุขที่จะทำบุญ ถ้ายกตัวอย่างให้ชัด อย่างพ่อบ้านไม่ค่อยได้เข้าวัด มีเงินเดือนก็ให้แม่บ้านไปจัดสังฆทานไปทำบุญ จริงๆ พ่อบ้านก็ได้บุญอยู่แล้วเพราะเป็นเงินเดือนของเรา แต่ถ้าจะให้บุญของเราเต็มเปี่ยม เราต้องพอใจในการไปทำบุญ ดังนั้น พ่อบ้านอยู่ในบ้านก็ต้องอนุโมทนาที่แม่บ้านจัดของไปทำบุญ ให้เขาทำให้สำเร็จ ส่วนแม่บ้านก็ตั้งใจเตรียมของไปทำบุญจริงๆ เป็นคนถือสังฆทานไปถวายพระ บุญจึงสำเร็จตามเป้าหมาย สรุปก็คือ ได้บุญทั้งสองคน

แต่ถ้าใครอยากรับบุญจริงๆ ก็ตัวของตัวเองไปนี้แหละดีที่สุด ถ้าฝากคนอื่น อาตมาจะขอฝากไว้ สมมุติถ้าเราฝากผลไม้ ขนม อาหารการกิน ของใช้ต่างๆ ให้คนอื่นไปทำบุญแทน ถ้าไปที่ไกลๆ ไปจังหวัดอื่น ใจมันจะไม่ดีนะ มันจะคิดไปว่า ถ้าคนที่เราฝากไปเกิดหิวอาจะกินหมดก่อนพระ หรือเอาเงินฝากไปเขา จะเอาไปซื้ออย่างอื่น เมื่อใจยังไม่สบาย บุญก็ยังไม่เต็ม ต่อเมื่อเขาเดินทางกลับมา บอกว่าถวายพระเรียบร้อยแล้ว รับพรมาแล้ว ใจเราก็จะปลื้มปีติยินดีมีความสุข แต่บางคนก็ยังไม่มั่นใจ ต้องเอาใบอนุโมทนามาด้วย ถึงจะเชื่อ เมื่อไม่มั่นใจอย่างนี้ อย่าฝากดีกว่า การฝากของไป

ทำบุญ ก็เหมือนเราเอาไม่ไปสอยมะม่วง มันไม่ได้มะม่วงง่ายๆ นะ หลุดหน้าหลุดหลังอยู่บัดนี้ ถ้าเราเอามือจับลูกมะม่วง ดึงมันขาดติดมือเลย ก็คือทำบุญด้วยมือของตนเอง จะเต็มใจที่สุด ได้บุญที่สุด

บัดนี้ เอาอย่างนี้ดีกว่า ให้ปลงใจเสียเมื่อบริจาคเงินไปแล้ว เขาจะเอาไปซื้ออะไรก็ช่าง คิดว่าได้ทำบุญแล้วเท่านั้นแหละ แต่บางทีมันก็หายจริงๆ หายตามร้านข้างทาง มันก็เสียหาย แต่ถ้ามั่นใจเพื่อนจริงๆ ก็ฝากเถอะ ไม่เป็นอะไร ส่วนถ้าใครอยู่ใกล้ก็ไปทำบุญด้วยมือเจ้าของนี่แหละ การเตรียมของฝากของไปทำบุญ สู้ตนเองไปทำไม่ได้ตัวเองทำเอง จะมีความสุขทันทีเลย

ทำบุญในขณะที่กำลังโกรธ หรือขณะที่ไม่เต็มใจได้บุญหรือไม่

ได้บุญ แต่มันได้น้อย ไม่เต็มสมบูรณ์เพราะจิตใจเศร้าหมอง ไม่มีความสุข เพราะการกระทำบุญต้องมีความพอใจในการทำ จึงจะได้บุญเต็มบริบูรณ์ การทำบุญ เพื่อจะได้บุญมาก ต้องเริ่มตั้งแต่เจตนา ประกอบด้วยเจตนาดีทั้ง ๓ ขั้นตอน

๑. *บุพเพเจตนา* การที่เราทำบุญนี้ เราต้องการให้ถูกต้องเพื่อจะได้บุญมากนั้น มีอยู่ว่า เริ่มต้นตั้งแต่เราจะไปแสวงหาสิ่งของต่างๆ มาทำบุญทำทาน เราต้องได้ปัจจัย ที่ได้มาด้วยความบริสุทธิ์ แล้วเราไปซื้อของมาด้วยความบริสุทธิ์ เรียกว่าได้วัตถุไทยทาน ที่ได้มาด้วยความบริสุทธิ์

เมื่อเรากำลังไปหาซื้อของที่มีความต้องการเพื่อจะไปทำบุญ เราก็ทำใจของเรา ให้สบาย ให้มีความสุขอยู่ว่าเราจะซื้อหาสิ่งของนั้นไปทำบุญ ของที่ทำบุญนั้นจะมีมาก น้อยเพียงไร แต่เราต้องทำใจของเราให้มีความสุขถ้าเราจะเอาของไปทำคุณงามความดี จึงเรียกว่าเป็นบุพเพเจตนา คือเจตนาในเบื้องต้นเป็นเจตนาที่ดีบริสุทธิ์

๒. *มูญจนเจตนา* ถ้าเราไปหาซื้อของที่ได้มาด้วยความบริสุทธิ์ ก็เรียกว่าวัตถุ บริบูรณ์แล้ว และกำลังถือสิ่งของมา จะไปทำบุญที่วัดใดวัดหนึ่ง ครูบาอาจารย์องค์ใด องค์หนึ่งก็ดี สมมุติเราจะมาทำบุญถวายที่วัด เมื่อหากเรามาทำบุญที่วัดแล้วต้องการ บุญที่มีความบริสุทธิ์จริงนั้นก็คือ เราต้องไหว้พระรับศีลก่อน ให้ตนเองมีศีล เช่น การทำ สังฆทาน เป็นต้น

บัดนี้ เราผู้เป็นทายก คือผู้ถวายทานก็เป็นผู้มีศีล และภิกษุผู้เป็นปฎิคาหก คือ ผู้รับสังฆทานก็เป็นผู้มีศีล แล้วเราจึงน้อมของทานไปถวายด้วยความเคารพในกองบุญ ของตน ก็เรียกว่ามันพร้อม เรียกว่าวัตถุไทยทานบริสุทธิ์ ทายกผู้บริจาคทานก็บริสุทธิ์ ปฎิคาหกผู้รับทานคือพระภิกษุก็เป็นผู้มีศีลเหมือนกัน ของทานของเราจะมากจะน้อย เพียงไร เราก็ยอมถวายด้วยความเคารพ ขณะที่ถวายด้วยความเคารพนั้น ก็เรียกว่า มูญจนเจตนา

๓. *อปราปรเจตนา* เมื่อพระภิกษุให้พร มีความเต็มใจ และเราผู้รับพรก็ทำจิตใจ ของเราให้เข้มแข็งเบิกบาน มีความสุขอยู่ที่เราได้ทำความดี เราจะได้บุญมาก เรียกว่า อปราปรเจตนา

ถ้าของน้อยเท่าไรก็ไม่คิดว่ามันน้อย จะทำทางด้านปัจจัยเงินทอง จะทำทาง ด้านวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ หรือจะทำด้านอาหารการกินเครื่องใช้สอยอะไร วัตถุไทยทาน ทั้งหลายนั่นแหละแล้วแต่ มีหลายอย่าง ได้แก่ ยารักษาโรคภัยไข้เจ็บ อาหารการกินก็ดี เครื่องใช้สอยก็ดี จะเป็นปัจจัยเงินทองอะไรก็แล้วแต่ แต่ให้เราได้มาด้วยความบริสุทธิ์ อย่างนั้น

บัดนี้ ที่จะได้บุญมากก็คือ เราก็มีความสุขมากแต่เรายังไม่ได้แผ่เมตตาให้ใคร เลย บุญเราได้เต็ม จึงเต็มใจแผ่กุศลผลบุญ และแผ่เมตตาให้แก่สรรพสัตว์ทั้งหลายด้วย

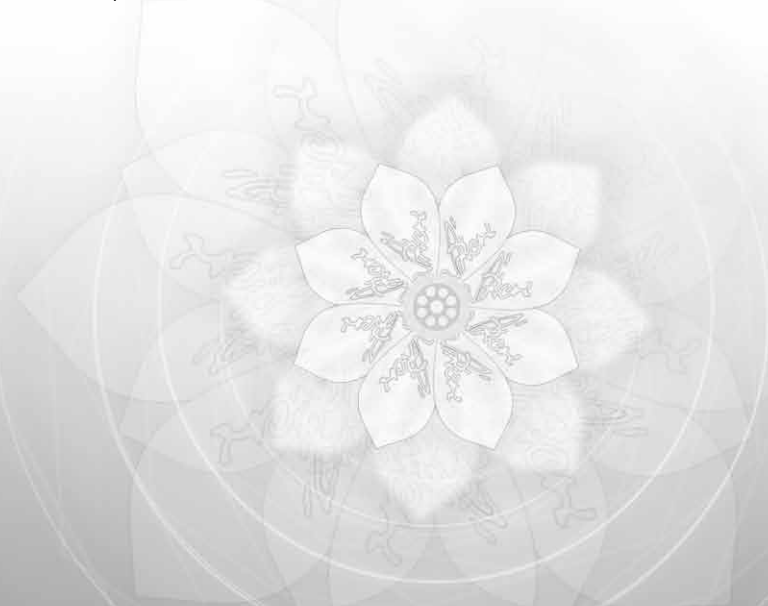
การที่เราทำบุญแล้วอธิษฐานกับไม่อธิษฐาน จะมีผลต่างกันอย่างไร

การทำบุญนี้ ถ้าเราตั้งใจทำบุญ จะมากจะน้อยเพียงใดก็ดี ถ้าทำแล้ว เราไม่อธิษฐานก็ได้บุญเท่าเท่านั้นแหละ จะอธิษฐานก็ได้เท่าเท่า บัดนี้ ถ้าเราอธิษฐานปรารถนาอันนั้นอันนี้ มันเป็นกิเลสขึ้นมาแล้ว และถ้าเกิดไม่ได้สมปรารถนามันจะเศร้าใจ ท่านจึงว่าเมื่อได้ทำบุญแล้วต้องได้บุญ ได้กุศล ต้องได้รับผลบุญอันนี้ ท่านอยากให้อธิษฐานเพียงแค่นั้น ไม่ต้องอธิษฐาน ไม่ต้องยกจบใส่ศีรชะ อยากเอาบุญเสียอย่างเดียว เหมือนเราทำอาหารเสร็จแล้ว คนอื่นได้กิน เจ้าของก็สุขใจ ไม่ต้องยกหม้อขึ้นมาจบบันหนกหม้อเปล่าๆ พอคนอื่นกินอิ่ม มันก็มีความสุขใช่ไหม เมื่อเรามีความสุข ตนเองก็มีความสุขด้วยเพราะตนเองเป็นคนทำ ถึงแม้ตนเองยังไม่ได้กินก็ตาม ไม่ต้องไปอธิษฐานหรอก ที่อธิษฐานนั้นเพื่อจะให้เรามั่นใจว่าเราจะเอาสิ่งนั้นสิ่งนี้ คนเขาจะคิดกันอย่างนี้ แต่อีกคนไม่ต้องอธิษฐาน แต่มีความเชื่อว่าทำบุญต้องได้บุญ นี่มันจะสู้คนนี้ได้ไม่ได้ เพราะเป็นผู้ที่เชื่อมั่นกว่า คนที่อธิษฐานนั้นยังไม่มั่นใจในการทำบุญของตนเอง จึงอธิษฐานอีกทีหนึ่ง นี่มันต่างกันอย่างนี้ แต่การได้บุญนั้นถึงไม่อธิษฐานมันก็ได้บุญเท่ากัน ถ้าวัดถุมนเท่ากัน ได้ความสุขเท่ากัน ลองดูซิ ถ้าให้ของ เช่น นาฬิกาที่เป็นยี่ห้อเดียวกัน ราคาเท่ากัน คนหนึ่งอธิษฐาน อีกคนหนึ่งไม่อธิษฐาน ให้เพื่อนไป เมื่อเพื่อนใส่แล้วก็สุขเท่ากัน

การแผ่เมตตากับการอธิษฐานเป็นคนละอย่างกัน ถ้าเราจะแผ่เมตตา เราก็แผ่เมตตาไปเลย ไม่ต้องอธิษฐาน แผ่เมตตาก็นึกถึงผู้ตกทุกข์ได้ยากลำบากอยู่ วิญญาณอยู่ที่ไหนให้มารับส่วนบุญกับข้าพเจ้า ข้าพเจ้าได้ทำความดีจะขออุทิศส่วนกุศลให้ เมื่อรับแล้วถ้ามีทุกข์ก็ให้พ้นจากทุกข์ ถ้ามีสุขก็ให้มีความสุขยิ่งๆ ขึ้นไปตามเจตนาที่ข้าพเจ้าได้อุทิศให้ แค่นี้พอแล้ว ให้นึกในใจของเรา ไม่ต้องอธิษฐาน นึกในใจเฉยๆ ว่าจะให้เขา ถ้าคนที่เราจะให้ตายไปแล้วก็นึกถึงคนนั้น

เราจะทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้คนเป็นก็ได้ คนที่เราอุทิศให้เขาจะมีความสุขใจ แล้วเขาจะนึกถึงเราว่า โอ้..ไปอยู่ที่ไหนหนอคนนี้ สุขใจจริงๆ แท้ที่จริงเราอุทิศความดีไปให้เขา เขาได้รับความดีจากเรา เราได้ส่งความสุขไปให้ จิตวิญญาณของเขาก็มีความสุข และคิดถึงเราด้วย ถ้าเราไปอธิษฐานแข่งค่าเขา มันก็ยิ่งจะชิงรังเกียจเราเมื่อนึกถึงเรา มันคนละอย่างกัน เราเอาไฟไปให้เขา เอาไฟไปไหม้เขา คนหนึ่งเอาน้ำแข็งไปให้ คนหนึ่งเอาไฟไปให้ มันก็เกิดเดือดร้อนขึ้นมา เอาของที่ไม่ดีแข่งค่าไปให้เขา เขาก็ร้อน ถ้าเราเอาของดีมีเมตตาให้เขา เขาก็เย็น มันอยู่ที่ใจของเรา

ส่วนการกรวดน้ำโดยใช้หยาดน้ำนั้น ควรหยาดน้ำในช่วงที่พระท่านกล่าว “ยถาวาริวหา ปุรา....มณิ โชติโรส ยถา” เมื่อพระท่านกล่าวสวดมนต์ว่า “สพพิติโย วิวชฺชนตุ....” จึงหยุดหยาดน้ำ แล้วนั่งพนมมือรับพร

ทำบุญอะไรจึงจะอุทิศส่วนกุศล ให้แก่ญาติที่ล่วงลับไปแล้วได้

ทำบุญด้วยอาหารการกินก็ดี ด้วยผ้าผ่อนเครื่องนุ่งห่ม ด้วยที่อยู่พักพาอาศัย เครื่องใช้ต่างๆ ที่ควรจะใช้ได้ สิ่งทั้งหลายเหล่านี้เป็นสิ่งที่ควรกระทำ เมื่อเตรียมจัดหาสิ่งของสำหรับทำบุญแล้ว เมื่อเรานำของไปถวายพระ เราก็ตั้งใจไปกระทำบุญกุศลด้วย หลังจากเราทุกคนทำบุญแล้ว ก็มีความตั้งใจอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปในเวลาพระให้พร ส่วนการที่ผู้ล่วงลับไปแล้วจะสามารถรับส่วนบุญได้นั้นต้องถึงพร้อมด้วยองค์ประกอบทั้ง ๓ อย่างนี้ คือ

๑. เมื่อเราทำบุญถวายสิ่งของกับภิกษุสงฆ์แล้ว
๒. เราตั้งใจอุทิศส่วนกุศลที่เราตั้งใจระทำนั้นให้แก่ผู้ล่วงลับไป
๓. วิญญาณของผู้ที่ล่วงลับไปนั้น มาอนุโมทนารับส่วนบุญกับพวกเราที่กำลังอุทิศให้อยู่

เมื่อพร้อมทั้ง ๓ อย่างนี้เอง ผู้ที่ล่วงลับดับไปนั้นจะได้รับส่วนบุญบริบูรณ์

เพื่อจะได้บุญ ผู้ทำบุญต้องกรวดน้ำ อุทิศบุญให้ตัวเองหรือไม่

เมื่อเราทำบุญแล้ว เวลาพระให้พร เราก็กกรวดน้ำให้แต่คนอื่น เราจะได้บุญไหม เพราะไม่ได้กรวดน้ำให้ตนเอง เราจะไปกรวดให้ตนเองทำไม เพราะตนเองเป็นคนทำอยู่แล้ว มันสุขใจอยู่แล้ว มีความสุขแล้วจึงแบ่งให้คนอื่น เหมือนเรามีสตางค์นี้แหละ เรามีแล้วจึงแบ่งให้คนอื่นได้ ไม่มีหรอกที่นั่งอยู่ในที่นั่งที่แบ่งให้เขาหมด หรือจะควักสตางค์ให้เขาหมดจนตนเองไม่มีสตางค์ มันต้องมีเงินเหลืออยู่ แต่ให้แล้วมันมีความสุขนะ บัดนี้ตนเองมีความสุข นั่นแหละเขาเรียกว่าบุญ อุทิศให้คนอื่นอยู่ แต่ใจของเรามีความสุข ถ้าเราเป็นเพื่อนกันอย่างนี้ มีอาหารการกินหรือขนม แล้วแบ่งให้เพื่อนกินกันทุกคน เมื่อเพื่อนกินอิ่มกันทุกคน เราจะมีความสุขไหม

ความสุขใจก็คือบุญ พวกฝรั่งเขาไม่รู้เรื่องตรงนี้แหละ เนื่องจากไม่มีใครสอนเขาให้เขารู้จักทำบุญ เวลาไปกินข้าวด้วยกันก็ต้องจ่ายใครจ่ายมัน ไม่มีการเลี้ยงกัน ถึงแม้จะเป็นพี่น้องกันก็ตาม ไม่เหมือนคนไทยที่ออกเงินเลี้ยงแทนกันได้ นั่นแหละ เมื่อเราแบ่งปันให้แก่คนอื่น ตนเองก็มีความสุขอยู่แล้ว ทำไมจึงว่าไม่เมตตาเจ้าของเล่า ตนเองมีความสุข นั่นแหละคือตัวบุญแท้ๆ บุญคือความสุขใจ มันก็ได้บุญอยู่ดี

การที่เราจะเมตตาตนก็คือการสร้างความดีให้เกิดขึ้นแก่ตน เขาเรียกว่าเมตตาตน ถ้าเราไม่มีแล้วเราจะเอาอะไรไปให้เขา เราไหว้พระสวดมนต์นั่งภาวนาก็เป็นบุญ มีวัตถุก็เป็นบุญจึงจะให้เขาได้ เราไม่มีอะไรเราจะเอาอะไรไปให้เขา เราต้องมีความดีสิจึงเอาไปให้เขาได้ เขาก็มีความสุข เหมือนเพื่อนไม่ดี เราใช้ปากเราสอนว่า อย่าไปทำนะ อันนี้มันไม่ดี พอเพื่อนหยุดทำเท่านั้น ตนเองก็มีความสุขแล้ว เนื่องจากเราเป็นคนสอนเขา เขาก็หยุดทำความชั่ว เราไม่ต้องการสิ่งตอบแทนแต่เรามีความสุขใจ เพื่อนกำลังจะดีมีเหล่า เราไปเตือนว่าอย่าดีมีนะเดี๋ยวมันจะเมา พอเขาหยุดเท่านั้นแหละเราก็ดีใจแล้ว เพราะว่าเพื่อนของเราไม่ทำความชั่ว ไม่ผิดศีล

เวลาใดที่ถูกต้องสำหรับการอุทิศบุญ และอุทิศบุญให้ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ได้หรือไม่

การกรวดน้ำ สมมุติว่าเราทำบุญ หลักของความจริงนั้นท่านให้ทำบุญก่อน เราต้องมีบุญจึงจะสามารถที่จะอุทิศส่วนกุศลไปให้แก่ผู้ที่ล่วงลับดับไปหรือคนที่ยังมีชีวิตอยู่ เวลาพระให้พรเป็นเวลาที่จำเป็น ถ้าพระให้พรไปแล้วจึงจะไปกรวดน้ำอุทิศอยู่ที่บ้าน ระยะเวลาไม่นานค่อยจะได้รับผล เพราะพระพุทธรูปเจ้ามีกฎเกณฑ์บังคับว่า เวลาทำบุญเสร็จ พระให้พรก็ลงมือกรวดน้ำอุทิศให้เลย ถ้าเราอุทิศส่วนกุศลไปให้เปตาญาติทั้งหลาย เวลาเขามารับก็จะได้รับพอดี ถ้าเราไม่กรวดเวลานั้นวิญญูณเขาก็หนีไปแล้ว เมื่อเราไปกรวดเวลาใหม่เขาก็จะไม่ได้รับเลย

ทีนี้ถ้ากรวดไปให้คนที่ยังมีชีวิตอยู่ เราแผ่เมตตาไปเขาก็ได้รับเหมือนกัน เขาจะมีความสุขเอิบอิ่มใจ เขาจะได้รับเพียงเท่านั้น จะระลึกถึงเราผู้ที่อุทิศส่วนกุศลไปให้ เหมือนกับการแผ่เมตตาหรือส่งความดีไปให้เขา หากคนเราตายไปแล้ว ไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานซึ่งมีหลายๆ อย่าง ทั้งมีขาและไม่มีขา มีขามากขาน้อย พวกนี้ส่วนมากจะรับได้ยาก เพราะที่เราทำบุญอุทิศไปให้นั้นมันไม่เหมาะสมกับฐานะของสัตว์ ทีนี้ถ้าเราอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้เทวดา พรหม หรือพระอรหันต์อย่างนี้ อันนั้นท่านไม่รับเพราะว่าท่านรวยกว่าเราแล้ว ท่านกินบุญทิพย์ของตนเอง เหตุฉะนั้น คนที่ถวายทานแล้วอุทิศไปให้เทวดา ให้อินทร์ ให้พรหม ให้พระอรหันต์ทั้งหลาย มันไม่ถูกหลักของพระศาสนา

แต่คนก็คิดอยากอุทิศให้เขา เขามีเงินอยู่ตั้งแสนๆ ล้าน แต่เราจะเอาเงินไปให้เขา ๑๐ บาท พวกนั้นเขารวยอยู่แล้ว เขาอยู่ในบุญทิพย์อ้อมอยู่แล้ว

ในการอุทิศส่วนกุศลนั้น ต้องทำในเวลาพระท่านให้พร ส่วนว่าเราจะแผ่เมตตาเฉยๆ ให้เพื่อนมนุษย์ที่เป็นมนุษย์ด้วยกันนั้น อันนี้ทำได้ทุกเวลา เมื่อเราทำบุญแล้วหรือสวดมนต์เสร็จแล้ว สามารถอุทิศความดีไปให้ได้ ส่วนที่เป็นเปตาญาติทั้งหลายจะมานุโมทนารับ ต้องมารับหลังทำบุญเสร็จพระให้พร จึงจะเหมาะสมกับกาลสมัยที่เขาจะมากอยรับส่วนบุญกับเรา

วิธีการกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลที่ถูกต้องคืออย่างไร

ในข้อนี้ การกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลที่ถูกต้องนั้นเราควรทำดังนี้ คือว่าเมื่อเราทำบุญทำทานการกุศลบริจาคทานอะไร เพื่อจะอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับดับไปนั้น หรือเราไม่มีเจตนาที่จะอุทิศให้ใครอื่น แต่อุทิศให้เฉพาะเปตาญาติทั้งหลาย ผู้ที่ล่วงลับดับตายไป ตั้งแต่ปู่ย่าตาทวดของเราเท่านั้นหรือเพื่อนฝูงก็ได้ แต่ถ้าเราระลึกถึงว่าเราเกิดชาติใดภพใด คงมีญาติของเราที่จะตกทุกข์ได้ยากลำบากอยู่บ้างนั้น เมื่อเราพากันกระทำบุญกุศลบริจาคทานให้แก่พระสงฆ์แล้ว เมื่อพระภิกษุสงฆ์สามเณรท่านให้พร คือยกยำนั่นเอง เริ่มตั้งแต่ “ยถา วาริวหา” จนถึง “มณิ โชติโรโส ยถา” ตอนนี้องพวกเราควรตั้งใจอุทิศ กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลไปให้แก่เปตาญาติทั้งหลายของเราในระหว่างที่พระภิกษุสงฆ์สามเณรกำลังให้พรอยู่นั้น เพื่อญาติของพวกเราท่านทั้งหลายนั้นจะได้มารับอนุโมทนาส่วนบุญกับพวกเรา

เมื่อพระภิกษุสามเณรขึ้น “ลัทธิ” เราควรหยุดกรวดน้ำ แล้วตั้งใจรับพรจากพระภิกษุสามเณรต่อไป (สพพิติโย วิวชชนตุ...อายุ วณฺเณ สุขํ พล)

ก็จะได้รับผลที่ถูกต้อง เราควรพากันทำอย่างนี้

แม้พวกเราจะใส่บาตรก็ดี เรียกว่าการกระทำบุญกุศลนั่นเอง ถ้าเราไม่มีน้ำกรวด เราก็อุทิศส่วนกุศลอยู่ที่ใจของเรา บุญอยู่ที่ใจ บุญคือความสุขใจนั้นให้แก่เปตาญาติของพวกเขาได้ ภาษาพวกเขาเรียกว่า “กรวดแห้ง” จะแห้งอะไร ใจของเรามีความสุข เราได้ทำทานการกุศล ก็บุญอยู่ที่ใจของเรานั้นเอง อุทิศส่วนกุศลให้แก่เปตาญาติผู้ที่ล่วงลับดับตายไปแล้วในตอนที่เราให้พร นั้นเป็นทางที่ถูกต้อง

ถ้าเราไปทำเวลาอื่น เช่น หลังจากเราทำบุญเสร็จแล้วนั้น เรากลับไปบ้านก่อน จึงไปหยาดน้ำอุทิศส่วนกุศล สิ่งนั้นไม่ถูกต้องไม่ควรกระทำ เพราะญาติทั้งหลายก็จะไม่ได้รับส่วนบุญส่วนกุศล

วิธีการกรวดน้ำที่ถูกต้องควรทำอย่างไร

แก้วนํ้าที่ใส่นํ้าต้องสะอาด ที่รองรับก็ต้องสะอาด ห้ามไม่ให้ใช้นิ้วมือไปรองน้ำ เพราะว่ามีคนมันสกปรก เนื่องจากน้ำที่จะหยาดน้ำอุทิศเหมือนน้ำใจของคน คนมีบุญต้องสะอาด ที่นี้เวลารินน้ำต้องรินตลอด อย่าให้มันขาด ให้มันหมดไปเลย ก็เปรียบเทียบเหมือนกับว่าเราอุทิศส่วนบุญนั้นให้อย่างสิทธิ์ขาด ไม่เอากลับคืนมา เหมือนน้ำที่ขาดจากจอกแก้วที่ลงใส่ภาชนะที่สะอาด จิตใจอุทิศส่วนความดีให้สิทธิ์ขาดอย่างนั้น ไม่ให้เป็นทานอาศัย ทานอาลัย เป็นทานจริงๆ

ทานอาศัย ก็คือบริจาคทานให้พระ เมื่อเวลาพระไปเมืองนอกจะได้ซื้อของมาฝากบ้าง หรือพระจะบอกหอยบ้าง หรืออะไรต่างๆ

ทานอาลัย คือบริจาคทานไปแล้ว ก็คิดว่าพระองค์นี้คงจะไม่ดี อยากได้เงินเจ้าของคืนมา ไม่อยากให้อีกแล้วกับองค์นี้ บุญมันเลยไม่ได้ เพราะมันอาลัยกองบุญของตนเองอยู่ ก็คือว่าเราไม่เต็มใจบริจาคส่วนบุญให้จริงๆ

ทานจริงๆ นั้น ต้องเสียสละให้ไปเลย เพื่อที่จะให้ผู้นั้นได้รับประโยชน์เท่านั้น เรียกว่าเป็นการบริจาคที่แท้จริง เหมือนเราหยาดน้ำที่ให้อย่างสิทธิ์ขาด ไม่เอากลับคืนมาอีก แต่ถ้าเราไม่มีน้ำ เราก็อุทิศอยู่ที่ใจ เพราะบุญคือความสุขอยู่ที่ใจ เกิดเราไปหยาดน้ำเฉยๆ หมดตั้งแท็งก์หนึ่ง แต่ใจเราไม่ให้ ไม่มีหวังสำหรับผู้ที่จะมารับส่วนบุญที่จะได้ ต้องใจของเราให้ด้วย หยาดน้ำด้วย ที่นี้ถ้าคนไม่มีน้ำ ก็คือใจเป็นคนให้ก็พอแล้ว เมื่อไม่มีน้ำที่จะหยาดอุทิศ

เวลาเราอุทิศบุญให้หลายๆ บุคคล บุญนั้นจะถูกจัดสรรอย่างไร

ก็เหมือนกับเราปล่อยลมไปนั้นแหละ มันก็จะพัดเย็นกันไปทั่วเลยถ้าเรามีพอ แต่ถ้าเรามีบุญน้อยมันก็ไปได้น้อยๆ มันแบ่งหลายคน ก็เย็นน้อยๆ ไปอย่างนั้นแหละ ถ้าเรามีบุญมากก็สามารถที่จะให้ได้ทั่วโลกเลย บุญนั้นเรานึกขึ้นมาว่าให้ทั่วไปแก่เพื่อนมนุษย์ มันก็ได้เท่ากันหมดทั่วไป ถ้าเราเจาะจงเอาเฉพาะคนนั้น คนอื่นไม่ให้ ก็จะได้รับแต่คนนั้น เหมือนเราแบ่งอาหารให้กิน

ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วสามารถมาอนุโมทนาส่วนบุญ ที่เราอุทิศให้ได้ทุกครั้งหรือไม่

ถ้าเราทำบุญไปให้คนที่ตายไปแล้ว ถ้าหากเขาทำบาปด้วยกาย วาจา ใจของเขา เขาล่วงลับดับไปแล้ว เขาไปตกทุกข์ได้ยากอยู่ แม้เราจะทำบุญอุทิศไปให้แค่ใดก็ตาม เขาไม่สามารถมารับส่วนบุญส่วนกุศลได้ เพราะเขาไปอยู่ในนรก นั้นเป็นข้อที่ ๑

ถ้าคนทำบาปหยาบซ้ำด้วยกาย วาจา ใจของเขาเบาลงมา ถ้าตายแล้วเขาไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน อาหารการกินเครื่องใช้ก็ไม่เหมือนกัน แม้เราจะทำบุญแค่ไหน เขาก็มารับไม่ได้ ก็ไม่ได้เป็นข้อที่ ๒

ข้อ ๓ คือญาติของเรา หากเขาทำคุณงามความดี เขาตายแล้วเขาไปเกิดอยู่บนสวรรค์ เขาก็ไม่ต้องมารับส่วนบุญกับเรา เพราะเขาเสวยผลบุญของเขาเองแล้ว เขาอนุโมทนาเฉยๆ ผู้ที่อยู่ในภพนี้ก็ไม่ได้รับเหมือนกัน

เปรตที่ควรได้รับส่วนบุญคือ เขาทำบาปบ้าง ทำบุญบ้าง ตายแล้วก็ไปตกนรก ย่อมๆ ไม่หนัก พอออกจากนรกมาแล้วก็เป็นภพ ปรตตูปชีวีเปรต ควรรับส่วนบุญจากญาติผู้บริจาคทานอุทิศไปให้ แต่ถ้าหากว่าเวลาที่เรากำลังทำบุญอยู่ เกิดว่าเปรตจำพวกนี้เขามากคอยอนุโมทนารับอยู่ แต่เวลาพระ “ยถา” ให้พร (ยถา วาริวหา....) ญาติที่ทำบุญก็ไม่ได้อุทิศให้เขา เขาก็มานั่งคอยอยู่ เมื่อพระให้พรจบแล้ว เราจึงไปอุทิศ

ให้เขา พวกเปตาศาตถิกก็ไม่ได้รับเหมือนกัน เพราะเราไม่ได้อุทิศส่วนบุญในเวลาที่เรา
กำลังให้พรอยู่นั้น เปตาศาตถิกจึงไม่ได้รับส่วนบุญ

บัดนี้ ถ้าหากว่าเราทำบุญแล้ว เราก็ตั้งใจอุทิศส่วนบุญ แต่เปตาศาตถิกของเรานั้น
อยู่ไกล ไม่สามารถที่จะมาอนุโมทนารับส่วนบุญได้ ก็ไม่ได้รับเหมือนกัน เว้นแต่เทพเจ้า
ทั้งหลายจะไปตักเตือนบอกกล่าวให้เขามารับ มาอนุโมทนาส่วนบุญกับญาติที่อุทิศให้
เขาจึงได้รับ แต่เมื่อไม่มีใครไปตักเตือน เพราะเขาอยู่ไกลเกินไป เขาก็ไม่มารับเหมือนกัน
เราอุทิศให้อยู่ แต่เขาก็ไม่ได้มารับ มันก็ไม่ได้รับ

ถ้าหากว่าเราทำบุญ แต่เราไปทำบุญกับฮวงซุ้ย กับศพธรรมดา เอาเงินเอาทอง
ไปเผา เอาบ้านไปเผา เอารถไปเผา มันไม่มีประโยชน์ ไปอุทิศอย่างนี้ให้เขา เขาก็ไม่ได้
รับเพราะของมันไม่สำเร็จประโยชน์ ไม่ได้ทำบุญกับพระเหมือนไม่ได้สำเร็จประโยชน์
แม้เขามาคอยอยู่ เขาก็ไม่ได้รับส่วนบุญอันนี้ เพราะมันไม่มีประโยชน์ นั่นก็ไม่ได้รับ

บัดนี้ ถ้ามันจะได้รับ ต้องเปรตตัวนั้นมาคอยรับส่วนบุญกับเรา เราก็ทำบุญกับ
พระ เมื่อพระให้พร เราก็ต้องตั้งใจอุทิศส่วนกุศลให้เขา เขาก็จะได้รับส่วนบุญโดย
สมบูรณ์ นี่..ต้องอย่างนี้

เมื่อเปรตจำพวกนี้จะได้รับส่วนบุญจริงๆ นั้น ก็ต้องมีองค์ประกอบ ๓ อย่าง คือ

๑. เมื่อญาติไปกระทำบุญกับพระ

๒. เปตาศาตถิกมาคอยรับและอนุโมทนาส่วนบุญกับญาตินั้น

๓. เมื่อทำบุญแล้ว ขณะที่พระกำลังให้พรอยู่ ญาติก็ตั้งใจอุทิศส่วนบุญให้แก่
เปรตนั้น เปรตนั้นก็จะได้รับส่วนบุญตามความปรารถนาของเปรต และของญาติผู้อุทิศ
ส่วนบุญให้

อานิสงส์ของการทำบุญต่างๆ โดยการตั้งสัจจาธิษฐาน กับการไม่ตั้งสัจจาธิษฐาน ต่างกันอย่างไร

การทำบุญ คนอธิษฐานกับคนไม่อธิษฐานนั้น คือคำอธิษฐานนี้ก็เหมือนกับว่า
เรายืด เรายืดบุญนั้น การยืดนี้มันเป็นกิเลส แต่มันก็มีกำลังของมัน การตั้งสัจจาธิษฐาน
ไว้ เหตุฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงยังมีสัจจาธิษฐานเอาไว้ในบารมี ๓๐ ทัศ เพื่อความมั่นใจ
เหมือนเรานั่งเจริญเมตตากาวนาเหมือนกัน จะทำอะไรเหมือนกัน ต้องตั้งสัจจะของ
ตนเองไว้ อธิษฐานเอาไว้ มันจึงไม่ล้มเหลว ก็เหมือนคนไปจำศีลเข้าพรรษาก็เหมือนกัน
ต้องอธิษฐานเอาไว้ ๓ เดือนนั้นจะเอาจริงๆ มันเป็นอย่างนี้คำสัจจาธิษฐาน มันเป็น
เครื่องยึดเหนี่ยว แต่ถ้าไม่ตั้งสัจจาธิษฐานนั้น การทำบุญนี้ เมื่อเราพอใจในการทำบุญนี้
มันก็ได้บุญเท่ากัน ไม่มีอะไรมากอะไรน้อย ของทำบุญมันมีเท่ากัน มีความพอใจแล้ว
มันก็เท่ากัน ไม่อธิษฐานมันก็เท่ากัน อธิษฐานมันก็ได้เท่ากัน แต่ความยึดมั่น ความ
ห่วงของคนนั้น คือมันรักษาไว้ด้วยนะ คนมีสัจจาธิษฐานนี้มันรักษาไว้ด้วย ถ้าคน
ทำบุญนี้ไม่ได้อธิษฐาน แต่ว่าทำแล้วเหมือนกับกำหนดในพรรษานี้อยากไปก็ไป ไปรักษา
ศีลก็เหมือนกัน วันไหนอยากไปก็ไป ไม่อยากไปก็ไม่ไปมันก็ได้ แต่สัจจาธิษฐานนี้มันมี
กฎบังคับในตนเอง ว่าอย่างนั้นเถอะ บังคับในตนเองนี้ ให้มันไปทำอยู่ตลอด ให้รักษา
อยู่ตลอด มีจุดมันกว่ากัน อย่างหนึ่งนั้นทำอะไรมันจะต้องมีสัจจาธิษฐานเอาไว้ นี่มันก็
ต่างกันอย่างนี้ ใครจะเอาอย่างไรดี ทานมากทานน้อย มันก็ได้บุญอยู่นั้นแหละ ไม่ไปไหน
ได้บุญอยู่ แต่มันไม่มั่นคงเหมือนคนที่ตั้งสัจจะไว้ เหมือนเราทำบุญเราอธิษฐานว่าจะ
บวชไปนิพพาน ตั้งไว้อย่างนี้ ถึงไม่ถึงก็ต้องตั้งหลักไว้อย่างนั้น เหมือนคนภาวนาอยู่

ทุกวันนี้ จะมีจุดหมายอย่างนั้นแหละ ไม่ตั้งสัจจาธิษฐาน มันก็ตั้งอยู่แน่นอนเพราะอยากพ้นทุกข์ อยากไปอยู่จุดนั้น มันมีจุดหมายอยู่ ถ้าคนไปที่ไหนไม่มีจุดก็เหมือนกับคนไม่มีบ้านนั้นแหละ ไปเรื่อยๆ เรียกว่าจรจัดเลยทีเดียว ไม่มีจุดหมายปลายทางเลยทำอะไรก็ไม่เป็นขึ้นเป็นอันเลย นี่มันก็เหมือนเราทำงานภายนอก ว่านั่นเออะ งานภายในวันนี้งานทำบุญก็เป็นงานภายนอก งานภาวนานี้เป็นงานภายใน ภายในมันก็ต้องมี เราจะทำอะไรได้แค่ไหน เราจะทำอะไร วันนี้เราจะทำอะไรให้ได้ มันก็ต้องมีเครื่องควบคุมของมันไว้ เราจะทำกิจอะไร ฉะนั้น มันจึงอยู่ในบารมีของพระพุทธเจ้า มีสัจจะแล้วก็อธิษฐานเอาไว้ ควบคุมเอาไว้

เราคิดดู พระพุทธเจ้าท่านนั่งอยู่ใต้ร่มโพธิ์ ท่านทำอะไร ถ้าไม่สำเร็จไม่ลุกออกจากที่นั่งคืออะไร ก็คือสัจจาธิษฐานนั่นเอง จนสำเร็จนะ เป็นอย่างนี้ มันก็เลยสำเร็จจริงๆ เพราะไม่ยอมลุก ว่านั่นเออะ สู้..สู้เอาจริงๆ คนทำงานก็เหมือนกัน เขียนหนังสือนี้มีสัจจะ ไม่เสร็จจะไม่ลุกไปล่ะ เราเขียนอยู่นี่จนให้สำเร็จจึงจะนอนอย่างนี้ ถ้าไม่นอนมันก็สำเร็จ ถ้าจะเอาตามใจ เขียนได้แถวหนึ่ง นอนเสียก่อน มันอยากนอน มาเขียนใหม่อีก ๓ วันมันก็ไม่เสร็จ จะเอาอย่างไร ใครว่าอย่างไรดีกว่ากัน พิจารณาดู แต่อย่าไปยึดมันเป็นกิเลสเท่านั้นเอง อธิษฐานนะ มันมีกำลังอย่างนั้นนะ กำลังไปได้หลายภพหลายชาติเหมือนกันนะ ก็มีครูบาอาจารย์บางองค์บวชมาแล้วก็ไม่พ้นทุกข์ในชาตินี้ชาติหน้าขอให้บวชตั้งแต่ตัวเล็กๆ ท่านว่าอย่างนั้นก็มี บางองค์นะ ตั้งสัจจะไว้เหมือนกัน ศรัทธาก็เหมือนกัน เกิดชาตินี้เป็นผู้หญิง ชาติหน้าขอให้เป็นผู้ชายเออะ จะได้บวช จะได้เดินธุดงค์ไปโน่นมานี่สบาย นี่ก็ไม่ว่าก็ร้อยแล้วมาตั้งสัจจาธิษฐานกับอาตมาไว้ นี่ อย่างนั้นก็ดี ตั้งสัจจะไว้ว่าจะสำเร็จในชาติต่อไป อย่างนี้เหมือนกัน ที่นี้ทำบุญอะไรก็ขอให้เกิดสติปัญญาห่วงใยเสียก่อน มันก็มีสัจจะเอาไว้ มันจดอยู่ในดวงจิตของเรา บันทึกลงไว้ นี่ เกิดชาติหน้าพอระลึกได้ เอ๊ะ..เรามันตั้งทำไว้อยู่แล้วนี่ ทำไมจะมาล้มเหลวนี้ สัจจะอันนั้นมันออกมา สัจจาธิษฐานออกมา ทำไป ทำไป ตามที่เราตั้งไว้ มันก็เลยถึงจุดหมายปลายทางได้ พอเข้าใจไหม เอาอย่างนี้ ใครว่าอย่างไรดี ถ้ายังไม่เข้าใจก็ถามมาอีก อาตมาว่าอะไรจะมันกว่ากัน แน่นกว่ากัน ว่าอย่างนั้นเออะ อะไรหลวม อะไรจะแน่น

ผลของการทำบุญโดยการสร้างโบสถ์และวิหาร

การสร้างโบสถ์และวิหารนั้น ตามหลักความจริงก็คือ เมื่อคนได้พักพาอาศัยมากเท่าไร เราก็ได้บุญมากเท่านั้น บัดนี้ การสร้างโบสถ์ก็คือเป็นที่ฝังรกรากของพระพุทธศาสนา เพราะต้องเข้าไปอุปสมบทเป็นพระภิกษุที่นั่น เรียกว่าคนที่สร้างนั้นเป็นบุคคลที่เชิดชูพระพุทธศาสนา คำจุนจรรโลงพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคง บุญได้มากอยู่ตรงนั้น ถ้าไม่มีโบสถ์ก็บวชไม่ได้ ท่านจึงสมมุติเขตให้ ที่นั่นจึงเป็นบ่อเกิดแห่งพระภิกษุที่จะศึกษาพระศาสนาต่อไป

ส่วนวิหารนั้นเป็นสถานที่ส่วนรวม หรือเป็นที่รวบรวมกันจะมาทำบุญ คนที่สร้างขึ้นมากเป็นคนที่เมตตาเหมือนกัน อย่างเรานั่งอยู่ในวิหารหลังนี้ เรามีสิทธิ เมื่อนั่งแล้วคนอื่นมาไล่ไม่ได้ และก็มีสิทธิกันทุกๆ คนในวิหารหลังนี้ อยากจะนอนตรงไหนก็ไปไหนก็ได้ ถึงจะมาจากจังหวัดไหนก็ไล่เขาไม่ได้ แต่ถ้าเป็นบ้านของคนนั้นจะทำอย่างนี้ได้ บ้านใครจะหลังใหญ่ก็ตาม เจ้าของบ้านจะเป็นผู้ว่าผู้กำหนด แต่วิหารนี้เรานั่งได้ ห้องน้ำที่บ้านคนอื่นเวลาจะเข้าต้องขออนุญาตก่อน แต่ที่วัดนี้ไม่ต้องขออนุญาตจะเข้าห้องน้ำที่วัดนี้ทั้งคืนก็ได้หรือจะอาบน้ำก็ได้ นี่มันมีบุญมากกว่ากันอย่างนี้ เพราะมันมีเมตตากว้างขวาง ให้ความร่มเย็นเป็นสุขแก่คนทั่วไป เกิดมาชาติหน้าก็จะได้บ้านหลังใหญ่ หรือได้ปราสาทหลังใหญ่เป็นที่อยู่อาศัย ถ้าใครไม่ได้สร้างโบสถ์ สร้างวิหาร หรือสร้างกุฏิไว้ เกิดมาชาติหน้าก็จะได้อยู่ตึกใบตอง เหมือนแมว อีโก้ มูเซอ ลีซอ ที่เขาอยู่ในทุกวันนี้ เห็นไหม คนในสลัมบางชื่อ คลองเตย อยู่บ้านหลังเล็กๆ มีแค่

สังกะสี ๒ แผ่น แต่บ้านบางหลังสร้างหมดไป ๒๐ กว่าล้าน ซึ่งพวกนี้เขาทำบุญสร้าง
ความดีไว้ ให้ความอบอุ่นแก่คน เมื่อมาเกิดเขาก็ได้ไปเกิดในที่ดี ลองเราไปสร้างอยู่ใน
มหาวิทยาลัยสักหลัง มีทั้งพัดลมและแอร์ แล้วให้คนเข้าไปพักพาอาศัยกันมากๆ เจ้าของ
ก็ได้บุญซิ เพราะเราให้ความสุขกับคนอื่น เราก็มีความสุขกับเขาด้วย สุขสฺส ทาวตา
เมธาวิ สุขํ โส อธิคฺจฉติ บุคคลใดมีปัญญาให้ความสุขแก่บุคคลอื่น ความสุขนั้นย่อม
กลับคืนมาเป็นของตน พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้อย่างนี้

ผลบุญจากการทำทาน รักษาศีล ภาวนา ต่างกันอย่างไร

ความดีนั้นมีแต่บุญอย่างเดียวซึ่งจะนำมาแต่ความสุข ทำตามกำลังที่เราจะทำได้
ถ้าเราทำบุญด้านวัตถุ เราก็ได้แค่วัตถุที่จะทำให้เรามีความสุขมาบ้าง ถ้าเรารักษาศีล
เป็นผู้มีศีล ก็จะได้ความสุขมากขึ้น เมื่อรักษาศีลแล้วก็นั่งทำสมาธิ ถ้าเราสามารถทำ
จิตใจให้สงบ เราก็จะได้มีความสุขมากยิ่งขึ้นไปตามขั้นตอน เมื่อจิตใจเราสงบดีแล้ว
เราก็รู้ว่าอะไรเป็นบุญ อะไรเป็นบาป สิ่งใดควรทำหรือสิ่งใดไม่ควรทำ สิ่งใดควรพูดหรือ
สิ่งใดไม่ควรพูด สิ่งใดควรคิดหรือสิ่งใดไม่ควรคิด จะเป็นการละกิเลส ละได้มากเท่าไร
ก็ได้บุญมากเท่านั้น ยิ่งจะมีความสุขมากขึ้นไปด้วย

บุญนั้นไม่สามารถจะเอาเครื่องอะไรมาวัดมาชั่งได้ บางบุคคลไปทำบุญแล้วมี
ความปลื้มปิติยินดีจนน้ำตาไหล ใจมีความสุขจนร่างกายสะเทือน ใจก็ไม่รู้เหมือนกันว่า
มันมีน้ำหนักเท่าไร บอกไม่ได้ เป็นเรื่องของตนเองที่จะรับรู้ได้ว่าใจมีความสุขแค่ไหน
สบายแค่ไหน เพราะบุญมันอยู่ที่ใจ บุญคือความสุข เราจะรู้ได้ด้วยตนเอง ถ้าเราทำได้
ปฏิบัติได้ พระพุทธเจ้าท่านสอนไว้ว่า คนประพฤติดุทธธรรมย่อมได้รับความสุขตามสมควร
แก่ผู้ปฏิบัติในธรรมนั้นๆ

ผลของการทำบุญกับคนธรรมดา หรือกับพระสงฆ์ที่มีมานระดับต่างๆ ต่างกันอย่างไร

ย่อมได้บุญต่างกันเป็นธรรมดา พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนไว้ว่า ภิกษุเป็นเนื้อนาบุญของโลก ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งกว่า

บัดนี้ เราจะทำบุญกับสัตว์เดรัจฉาน หมู หมา เป็ด ไก่ เช่น เราให้อาหาร การกิน ก็ได้บุญ แต่มันได้บุญน้อย เพราะเขาไม่มีศีล ไม่มีสมาธิ แต่เราก็มีเมตตาให้เขามีความสุข เราสุขใจว่ามันได้กินอาหารที่มันกินได้

ที่นี้มาทำกับคนทุศีลหรือคนที่ไม่มีศีลสักข้อเลย จะเป็นคนจนคนรวยก็แล้วแต่ แต่เขาไม่มีศีล คนทุพพลภาพ แขนขาด ขาขาด หูหนวก ตาบอดอะไรต่างๆ คนดุร้าย ที่ไม่มีศีลธรรมเลย มันก็ได้บุญดีกว่าสัตว์เดรัจฉานหน่อย เพราะมันพูดกันรู้เรื่อง เข้าใจภาษากันได้

ถ้าทำบุญกับผู้ที่มีศีลขึ้นมาอีก ญาติโยมนี่แหละ มีศีลสัก ๓ ข้อ ไม่ถึง ๕ ข้อ เลี้ยงดูกัน ก็ได้บุญมากขึ้นตามลำดับ

ถ้าญาติโยมมีศีล ๕ เราก็ทำบุญกับเขา เลี้ยงดูเขา เราก็ย่อมได้บุญมากขึ้นตามลำดับ ผู้ที่ได้ศีล ๘ ก็จะได้มากขึ้นตามฐานะ

ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ซึ่งเป็นของพระ ถ้าหากพระรักษาศีลได้ดีบริบูรณ์ เราก็ได้บุญมากขึ้นตามนั้น

บัดนี้ ถ้าพระรูปนั้นท่านมีสมาธิ เหนือกว่าศีลขึ้นไปอีกเป็นคนละชั้นกัน เราก็ย่อมได้บุญมากขึ้นไป ถ้าท่านมีสมาธิอยู่ในฌาน อยู่ในความสงบ จิตนั้นเป็นพรหม ท่านก็เป็นพรหม เราทำบุญก็ย่อมได้มากขึ้น ถ้าเกิดท่านได้บรรลुธรรมเป็นพระโสดาบัน พระสกิทาคามี พระอนาคามี และได้บรรลुเป็นถึงพระอรหันต์พ้นทุกข์ไปแล้ว เป็นผู้บริสุทธิ์เรียกว่าพระอริยสงฆ์ ก็ย่อมได้บุญมากต่างกัน ที่นี้ถ้าท่านบรรลุธรรมได้เท่ากันหมด จะเป็นองค์ที่บวชเก่าบวชใหม่ก็แล้วแต่ ทำบุญได้บุญเท่ากัน องค์นี้บวชได้พรรษาหนึ่งแต่บรรลุธรรมได้ที่สุดแห่งกองทุกข์ องค์นั้นบวชได้ ๖๐ พรรษาจึงได้บรรลุ ก็ได้บุญเท่ากัน เหตุฉะนั้น เราทำบุญจึงต้องลงมือตั้งใจด้วยเจตนาที่จะสงเคราะห์และทำความดีของเรา เพื่อให้คนนั้นได้มีกำลังและมีความสุข เอาแค่นั้น

ที่นี้ครูบาอาจารย์แต่ละองค์ๆ องค์ไหนอยู่ชั้นไหน หรือว่าท่านบรรลุถึงที่สุดแห่งกองทุกข์แล้ว เราก็ไม่รู้ได้ ท่านจะรู้ได้ด้วยตนเองของท่าน จะให้ท่านบอก ท่านก็ไม่บอก ว่าท่านได้บรรลุธรรมถึงชั้นไหน พระพุทธเจ้าท่านห้ามพูด มีแต่ฟังเทศน์ท่าน แล้วแต่ท่านจะเทศน์ไปถึงไหน จะเทศน์อย่างไรเท่านั้น

ท่านจึงเปรียบเทียบไว้ว่า พระภิกษุเหมือนกับพื้นที่ดินหรือพื้นที่นา ถ้าพระภิกษุไม่ได้รักษาศีลเลย บวชมาเล่นเฉยๆ ก็เหมือนนาชายทะเลมีแต่ทราย แล้วเอากล้าข้าวปลูกลงไป ข้าวก็ไม่มีปุ๋ยกิน ต้นก็ไม่งาม รวงข้าวก็ได้น้อย ถ้าพระภิกษุเป็นผู้มีศีลดี ก็เหมือนมีดิน ๔ ส่วน มีปุ๋ยอยู่ ๑ ส่วน อีก ๓ ส่วนเป็นทราย ปลุกข้าวลงไปก็งามขึ้นมาได้รวงข้าวมากขึ้น ถ้าพระภิกษุมีศีลมีสมาธิ ก็เหมือนปุ๋ยมี ๒ ส่วน ทราย ๒ ส่วนผสมกัน ข้าวก็จะงามมากขึ้น ถ้าหากว่าพระภิกษุมีศีล สมาธิดีขึ้นอีก ก็จะได้ปุ๋ยมากขึ้นเป็น ๓ ส่วน ทรายส่วนเดียว ต้นข้าวก็จะงามมากขึ้น ที่นี้พระภิกษุได้บรรลุธรรม เหมือนดินมีแต่ปุ๋ย ปลุกอะไรลงไป จะเป็นข้าว ถั่ว จ๊ี่ หรือลำไยก็ตาม ต้นมันจะงามจะออกดอก

ออกผลมาก ท่านเปรียบเทียบการทำบุญเหมือนอย่างนี้ จึงว่าพระภิกษุเป็นเนื่อนาบุญของโลก ไม่มีนาบุญอื่นยิ่งไปกว่า ก็คือเป็นพื้นที่ที่จะปลูกพืชลงไป ก็คือการทำบุญนั่นเอง

บัดนี้ มีบางบุคคลจะพูดว่าไม่ทำหรือกับพระภิกษุ จะไปทำกับคนจน อันนี้ก็ไม่ใช่ จะไปช่วยคนทุกข์คนจน คนพิกลพิการก็แล้วแต่นั้น เขาก็จะได้บุญตามนั้นแหละ เกิดเขาไม่มีศีล ไม่มีสมาธิ ถ้าเราทำบุญกับเขาไป เกิดเขาเอาไปซื้อเหล้ากิน ซื้อแคปชั่นเฮโรอีนกินอย่างนี้ หรืออย่างเราเอาผ้าห่มไปแจก เมื่อเขาได้มากก็เอาไปขายกิน เรา ก็จะได้บุญน้อยอยู่ดี แต่ว่าเรามีเมตตาสงเคราะห์เขา คือทำบุญเพื่อสงเคราะห์เขา ก็ได้บุญอยู่ แต่มันได้น้อย เพราะอะไร ก็เปรียบเทียบเหมือนครูเหมือนอาจารย์ที่สอนอยู่ในมหาวิทยาลัย จะเป็นดอกเตอร์หรือไม่ได้เป็นก็ตาม คนๆ นั้นถ้าเราเลี้ยงเขาไว้ดีๆ เขาจะสอนคนได้มากที่สุด คนจะได้วิชาความรู้จากเขา ได้รับความสุขมาก เหมือนอย่างพระนี่แหละ ถ้าได้บรรลุนิพพาน รู้จักธรรมะ ท่านจะสามารถสอนคนได้มากมายกว่าอาจารย์ที่สอนอยู่ในมหาวิทยาลัยเสียอีก สอนตั้งแต่คนจนจนถึงคนรวย ตลอดถึงคนที่มียศถาบรรดาศักดิ์สูงๆ เมื่อสอนแล้วก็ไม่ได้คิดเอาอะไรเลย ไม่ได้คิดเป็นชั่วโมง สอนเพื่อให้เขาได้รับประโยชน์ มันจะต่างกันตรงนี้แหละ ถ้าจะพูดข้างนอกให้เห็นง่ายๆ บุคคลที่มีความดีมีเมตตา เหมือนคนที่มีเมตตาน้อยก็ได้ตั้งขึ้นมา ๒ หรือ ๓ คิว ผู้มีเมตตามากขึ้นก็ได้ ๘ คิว หรือมีเมตตามากขึ้นไปอีกก็ได้ ๑๐๐ คิว ที่นี้มันเย็นกว่ากันซิ สามารถที่จะแจกน้ำแข็งให้คนได้กินมากกว่ากัน ให้คนมีความร่มเย็นเป็นสุขมากกว่ากัน อันนี้เป็นเครื่องวัดของการกระทำบุญกุศล

ผลจากการทำบุญในวันสำคัญทางพุทธศาสนาหรือวันอื่นๆ ได้บุญต่างกันอย่างไร

ได้เท่ากัน ทำบุญมากทำบุญน้อยได้เท่ากัน เหตุฉะนั้น คนทั้งหลายก็ยังชอบทำบุญแต่วันพระ แต่วันนี้ไม่ใช่วันพระก็ไม่ชอบอยากไปทำบุญกันเท่าไร เหมือนกับเรากินอาหารวันไหน เราก็ต้องอิ่มในวันนั้นเอง ถ้าทำบุญแล้วก็มีความสุขเท่าเดิม บุญคือความสุขใจ ในทางพุทธศาสนาทำบุญวันพระหรือไม่ใช้วันพระได้บุญเท่ากัน วันพระนั้นพระพุทธรูปเจ้าทรงบัญญัติไว้เพื่อเตือนสติไม่ให้พวกเราลืมหะระทำบุญกุศลคุณงามความดีปลูกไว้สักวันหนึ่งหรือให้สะดุดไว้สักวันหนึ่ง ให้เรามีสติระลึกไว้ว่าวันนี้เป็นวันพระ ถ้าเราจะทำบาปก็เลยไม่ทำ ให้ระลึกว่าวันนี้จะเข้าวัดฟังเทศน์จำศีลภาวนา เตือนไว้ถ้า ๗-๘ วันเตือนครั้งหนึ่ง แต่ในสมัยครั้งพุทธกาลเขากำหนดเอาวัน ๑๔ ค่ำ ๑๕ ค่ำ และกวัน ๗ ค่ำ ๘ ค่ำ ๙ ค่ำ เป็นวันจำศีลและไม่ฆ่าสัตว์ นอกจากนั้นคนที่ฆ่าสัตว์ก็ฆ่าตามปกติ เพราะเขาเหล่านั้นไม่เข้าวัดฟังธรรมจำศีลภาวนา จึงทำแต่บาป บ่อยๆ ไม่เหมือนบุคคลที่เข้าวัดฟังธรรมจำศีลภาวนาในทุกวันนี้

การทำบุญนั้นจำวันนะ ทำวันไหนก็ได้บุญในวันนั้นในทางพุทธศาสนา ดีทุกวัน เมื่อมีโอกาสวันไหนก็ทำบุญในวันนั้น การทำสมาธิ มีโอกาสวันไหนก็นั่งทำสมาธิในวันนั้น ถ้าเขาบอกให้เราไปเอาเงินในวันนี้ เราก็ไปเอาเงินในวันนี้เลย นี่คือพุทธแท้ ถ้าหาวันนั้นวันนี้วันที่ดีหรือหาฤกษ์หายาม นั้นเป็นของพราหมณ์ แต่พระพุทธศาสนานี้ อนุโลมไว้ให้เฉยๆ เพื่อที่จะขโลมจิตใจของคนเอาไว้ เนื่องจากในสมัยพุทธกาลมีคนนับถือศาสนาพราหมณ์มากมาย มีสักประมาณ ๗๐ เปอร์เซ็นต์ เห็นจะได้

ความอึดใจและปีติที่เกิดจากการทำบุญกุศล ก็เป็นกิเลสที่ควรละ ใช่หรือไม่

การทำบุญกุศลนี้ มันก็ทำให้มีความสุขอึดใจ คนอึดใจอยู่มีความสุขอยู่นั้น ระยะนั้นก็เหมือนว่าอยู่ในบุญตลอด แต่มันยึดบุญก็ต้องละอีก ต้องเรียนให้รู้ความยึดอีก เพราะจะเรียนให้รู้ทั้งทุกข์และทั้งสุข เราเรียนนี้ เรียนเพื่อความพ้นทุกข์ ต้องเรียนให้รู้ทั้งสองอย่าง ก็ตั้งแต่มีงานอยู่ มีงานทำที่จะละ ไม่ใช่ละไม่ทำบุญ ไม่ทำอะไรหรอก คือการทำบุญนี้เราอาศัยทำทุกสิ่งทุกอย่าง อาศัยซึ่งกิเลสก่อน อาศัยกิเลส ความอยากนี้เป็นกิเลส อยากพ้นทุกข์ อยากไปนิพพานก็อาศัยกิเลส อยากไปในทางที่ไม่ดีก็เป็นกิเลส ก็เลยเรียนให้รู้ทั้งสองอย่างนี้ ถ้าเรียนรู้ทั้งสองอย่างนี้แล้ว ก็เลยจะไม่เอาทั้งสองเลย จึงจะพ้นทุกข์ เรียนรู้ทั้งทุกข์ทั้งสุข ให้รู้ โอ้..อันนี้กำลังทุกข์ อ้อ..เป็นอย่างนี้ก็สบาย อันนี้กำลังสุข อันนี้ก็ไม่เที่ยงเหมือนกัน มันทำให้สบาย เราจะติดมันก็ให้รู้เหมือนเราเข้าห้องแอร์นี้ เราไม่ติดห้องแอร์นะ ออกมานั่งห้องไม่แอร์ก็ได้ เดินทางไปจังหวัดอื่นก็ได้ อันนั้นแหละ รู้ทั้งร้อน รู้ทั้งเย็น มันสบายกว่าคนที่รู้แต่ไปติดเย็นนั้น ถ้าติดห้องแอร์แล้ว ไปไหนมาไหนก็ไปไม่ได้ ไปทำงานก็ไปไม่ได้ ไปจังหวัดอื่นก็ไม่ได้ ติดอยู่ในนั้นแหละ ติดอยู่ในห้องแอร์ ไปจำลองกับเขาก็ไปไม่ได้ ไปภูวนาที่ไหนก็ไปไม่ได้ เพราะไปติด นี่มันติดสุข ติดสุขก็คือติดอยู่ในบุญ คือหมายความว่ามันสุข ก็เป็นกิเลส ต้องละให้ได้ จะต้องเข้าใจมัน นี่ยังละอยู่ ยังไม่หมดหรอก แต่มันก็ได้สุขอยู่

๒

การปฏิบัติต่อพระสงฆ์

การประเคนสิ่งของที่นำไปถวาย พระภิกษุสงฆ์ให้ถูกต้องตามกาลเวลา

เราควรรู้ว่าสิ่งของอะไรบ้างที่จะถวายพระในตอนเช้าได้ หรือสิ่งของอะไรบ้างที่จะถวายพระในตอนบ่ายได้ เช่น ถ้าเราเอาอาหารไปถวายพระตอนบ่าย เราไม่ต้องไปประเคนท่าน เพราะหากว่าท่านรับประเคนอาหารนั้นแล้ว ในวันต่อไปพระท่านจะฉันอาหารที่ได้รับประเคนไว้แล้วนั้นไม่ได้ เพราะผิดศีลของพระ เหตุฉะนั้น ญาติโยมจึงควรนำอาหารเหล่านั้นไปเก็บไว้ที่โรงครัว เพื่อจะได้ให้โยมวัดนำเอาอาหารมาถวายพระในวันต่อไป อย่าไปบังคับให้พระท่านรับประเคนไว้ ส่วนมากแล้วญาติโยมทั้งหลายยังไม่เข้าใจเรื่องการถวายสิ่งของต่างๆ กับพระ ไม่รู้อะไรควรประเคนพระในตอนเช้า ไม่รู้ว่าอะไรควรประเคนในตอนบ่ายแล้วไป (ตั้งแต่เที่ยงตรงเป็นต้นไป) อะไรพระฉันได้ทุกกาลทุกเวลา เราต้องศึกษาให้รู้ให้เข้าใจว่าอะไรที่เป็นอาหาร เราก็ประเคนพระในตอนเช้าไปถึงแค่เที่ยงวัน สิ่งที่ประเคนพระได้ตั้งแต่ตอนบ่ายไปจนถึงเที่ยงคืนก็คือ น้ำปานะ เภสัชที่พระรับประเคนแล้วเก็บไว้ฉันได้ ๗ วันคือ น้ำผึ้ง น้ำอ้อย น้ำตาลทราย เนยใส เนยข้น สำหรับสามเณรจะเก็บเภสัชเหล่านี้ไว้ฉันได้ตลอดไป แต่เภสัชยารักษาโรค อย่างอื่นทุกชนิด เมื่อพระภิกษุสามเณรรับประเคนแล้วเก็บไว้ฉันได้ตลอดชีวิต สิ่งที่เราควรประเคนพระได้ทุกกาลทุกเวลา ก็คือยารักษาโรคทุกชนิด

วิธีการประเคนสิ่งของแก่พระภิกษุสงฆ์

การถวายสิ่งของต่างๆ ให้แก่พระภิกษุรับ เรียกว่าประเคนสิ่งของ เราควรทำความเข้าใจให้รู้ก่อนว่าทำอะไรจึงจะเหมาะสมและถูกต้องดี ในการประเคนของนั้น ขนาดและน้ำหนักของสิ่งที่จะประเคนนั้น ควรจะเป็นสิ่งของพอบุรุษมีกำลังยกคนเดียวได้ หรือไม่หนักเกินไป เพื่อจะยกประเคนได้สะดวก และพระก็รับประเคนได้สะดวกเช่นกัน ส่วนสิ่งของที่น้ำหนักเบาและขนาดเล็กน้อยนั้น ก็ไม่มีปัญหาอะไร เมื่อหากว่าทายกจัดเตรียมสิ่งของเหล่านั้นเสร็จแล้ว พระก็นั่งเรียบร้อยแล้ว เราก็ถือสิ่งของเหล่านั้นเข้าไปใกล้พระ ให้ได้หัตถบาส คือให้ห่างกันประมาณ ๑ ศอกคืบ หรือ ๒ ศอก พอเหมาะสมกับสถานที่นั้นๆ ด้วย แล้วยกของนั้นประเคนพระภิกษุให้สูงพอแมวลอดได้ พระภิกษุก็น้อมรับสิ่งของที่โยมถวายแก่ตนด้วยความเคารพเช่นกัน

การรับประเคนสิ่งของนั้น ถ้าโยมยกของถวาย ๒ มือ พระก็ต้องรับของ ๒ มือ ถ้าโยมยกของถวายมือเดียว พระก็รับของมือเดียวเช่นกัน ถือว่าถูกต้องในการประเคนสิ่งของสำหรับโยมผู้ชาย

ถ้าหากว่าเป็นโยมผู้หญิงประเคนสิ่งของแก่พระภิกษุนั้น ก็ควรจะนั่งห่างจากพระภิกษุประมาณ ๒ ศอก หรือให้เหมาะสมกับสถานที่นั้นๆ พระภิกษุเมื่อจะรับประเคนสิ่งของจากโยมผู้หญิงนั้น ก็ควรมีผ้าสำหรับรับประเคน หรือผ้าที่ควรหาได้ว่าเหมาะสมก็ได้ แล้ววางผ้านั้นลงที่ตรงหน้าของตนให้เรียบร้อย แล้วโยมผู้หญิงก็น้อมสิ่งของที่จะ

ถวายพระวางลงบนผ้าที่พระท่านจัดปูไว้นั้นด้วยความเคารพ ถ้าโยมยกของถวาย ๒ มือ พระก็ต้องจับผ้า ๒ มือ ถ้าโยมยกของถวายมือเดียว พระก็จับผ้ามือเดียวเช่นกัน ด้วยความเคารพในสิ่งของที่ตนบริจาคตานด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย จึงเรียกว่าเป็นการประเคนสิ่งของให้พระภิกษุอย่างถูกต้อง และแลดูสวยงามเหมาะสมในทางพระพุทธศาสนา

เมื่อประเคนสิ่งของเรียบร้อยแล้ว ควรกราบ ๑ ครั้ง เพื่อเป็นการเคารพในกองบุญของตน หรือถ้าสถานที่ไม่เหมาะสมที่จะกราบ จะไหว้ ๑ ครั้งก็ได้

น้ำปานะที่จะถวายพระภิกษุสงฆ์ได้

น้ำที่จะถวายได้นั้น ต้องเป็นน้ำผลไม้ที่ไม่ใช่มีผล และต้องกรองด้วยผ้าสะอาด ๗ ครั้งเสียก่อน หรือไม่ถึง ๗ ครั้งก็ได้ แต่ต้องกรองกากออกให้หมดจริงๆ แล้วจึงนำไปถวายพระภิกษุสามเณร ตามหลักพระธรรมวินัยทางพระพุทธศาสนา ที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้

ส่วนน้ำผลไม้ที่เป็นมีผลทุกชนิด ที่บรรจุขวดหรือบรรจุกระป๋อง ห้ามถวายพระภิกษุสามเณรในตอนบ่ายแล้วไป น้ำดังกล่าวนี้ควรถวายตั้งแต่เช้าไปถึงเที่ยงเท่านั้น จึงจะถูกกาลเวลาที่พระภิกษุสามเณรควรฉันได้ เพราะจัดเป็นอาหาร

น้ำผลไม้บรรจุกระป๋องและขวดทุกชนิด แม้ไม่ใช่มีผลก็ตาม ถ้าไม่ได้กรอง ก็จัดเป็นอาหารเหมือนกัน ควรถวายพระภิกษุสามเณรตั้งแต่เช้าไปถึงเที่ยงเท่านั้น

เก็กฮวย จับเลี้ยง หล่อฮังก้วย ถั่วเป็นยา เมื่อนำมาต้มกับน้ำตาล ใช้เป็นน้ำปานะได้

เวลาทำบุญตักบาตรแก่พระภิกษุสงฆ์ ต้องถอดรองเท้าหรือไม่

การทำบุญตักบาตรแก่พระภิกษุสามเณรนั้น ญาติโยมควรพากันปฏิบัติให้ถูกต้องเช่นกัน เมื่อพระภิกษุสามเณรออกไปบิณฑบาตตามกิจวัตรของท่าน ถ้าญาติโยมมีความประสงค์อยากทำบุญใส่บาตรพระตามกำลังศรัทธาของตน เมื่อพระเดินมาบิณฑบาต หากเราเตรียมอาหารเพื่อจะตักบาตรเรียบร้อยแล้ว ก็นำอาหารเหล่านั้นออกมาตั้งในโตที่หนึ่งที่เราเห็นว่าสมควร หรือถืออาหารออกไปเพื่อใส่บาตร เมื่อพระมายืนเฉพาะหน้าของตน ท่านเปิดฝาบาตรออกเพื่อรับภัตตาหารจากโยม โยมก็จัดอาหารนั้นใส่บาตรพระตามความประสงค์ของตน เมื่อตักบาตรเรียบร้อยแล้ว โยมควรจะยกมือไหว้หนึ่งครั้ง เป็นการเคารพในกองบุญของตน

การตักบาตร หรือที่มักเรียกกันว่าใส่บาตรนั้น ถ้าญาติโยมสวมรองเท้าอยู่ ควรถอดรองเท้าเสียก่อนจึงตักบาตร เพราะว่าพระภิกษุสามเณรท่านไม่ได้ใส่รองเท้ามาบิณฑบาต เราก็ไม่ควรที่จะสวมรองเท้าเหมือนกัน เพราะจะทำให้อยู่สูงกว่าพระภิกษุสามเณร จึงเป็นการไม่เคารพต่อพระภิกษุสามเณรและกองบุญของตน เว้นไว้แต่ข้าราชการทหารตำรวจที่อยู่ในชุดเครื่องแบบประจำ จึงใส่บาตรได้โดยไม่ต้องถอดรองเท้า นอกนั้นต้องถอดรองเท้า จึงเป็นการเคารพในการทำบุญตักบาตรของตน

ถ้านิมนต์ให้พระท่านยืนรับบิณฑบาตบนยกพื้นที่อยู่สูงกว่าที่โยมยืนอยู่ โยมจะสวมรองเท้าเวลาตักบาตรก็ได้ เพราะพระท่านอยู่ในที่สูงกว่าโยมแล้ว หรือถ้าโยมถอดรองเท้า ยืนรอตักบาตรอยู่บนเสื่อ แล้วจะนิมนต์ให้ท่านยืนรับบิณฑบาตบนเสื่อด้วย ก็ใช้ได้ เพราะโยมไม่ได้ยืนอยู่บนที่สูงกว่าพระ คืออยู่บนที่สูงระดับเดียวกัน ก็ได้เช่นกัน

ทั้งภิกษุสามเณรและอุบาสกอุบาสิกา ควรพากันนำไปปฏิบัติตนดังกล่าวแล้ว

พระสงฆ์ยืนรอรับบาตรอยู่หน้าวัด โดยไม่ออกเดินบิณฑบาตตามบ้านได้หรือไม่

อันนี้ทำได้ไม่ผิดศีลอะไร แต่ถ้าท่านไปเดินบิณฑบาตตามบ้าน จะได้โปรดคนที่ไม่มีกิจธุระไม่สามารถจะมาใส่บาตรที่วัดได้ เช่น บุคคลยังมีลูกเล็กๆ อยู่ เอาลูกใส่เปลไว้แล้วก็ลงมาใส่บาตรพระเณรได้ พวกนี้จะได้มีโอกาสที่จะทำบุญ พระพุทธองค์ทรงให้พระไปบิณฑบาต เนื่องจากมีโอกาสโปรดสัตว์โปรดญาติโยมได้มากกว่าดีกว่า บัดนี้ ถ้ารับนิมนต์ ไม่ได้ไปบิณฑบาตอย่างที่วัดนี้ในวันพระ พระไม่ได้ไปบิณฑบาต แต่ใครอยากไปก็ได้ แต่โยมเขาจะมาทำบุญที่วัด ซึ่งถ้าไปบิณฑบาตแล้วก็ไม่มีใครใส่บาตร อันนี้จะไปเดินเฉยๆ เป็นกิจวัตรก็ได้ไม่เป็นไร ก็ถือว่าพระปฏิบัติตามกาลเทศะกิจวัตรของท่านได้ถูกต้องแล้ว

พระสงฆ์เลือกฉันอาหารที่บิณฑบาตมา หรือที่ญาติโยมถวายมาได้หรือไม่

พระพุทธเจ้าท่านสอนไว้ ถ้าฉันอาหารชนิดใดทำให้วงเหงาหวานอน ทำให้ร่างกายไม่สบาย ท่านให้งดอาหารชนิดนั้น ถึงจะทำดีมาแค่ไหนก็ตามท่านให้งด เพราะร่างกายของคนเราไม่เหมือนกัน แม้คณะศรัทธาญาติโยมจะถวายสิ่งนั้นที่ตนเองฉันไม่ได้ ก็ไม่ต้องฉัน ฉันแล้วมันไม่สบาย ให้เลือก เลือกอาหารที่จะฉัน เรียกว่าคนฉลาดที่รู้จักรักษาร่างกาย รู้จักรักษาสุขภาพของตน อะไรที่กินแล้วมันจะติดกับร่างกาย กินแล้วเป็นไข้ กินแล้วเจ็บท้อง หรืออะไรสารพัด ถ้าภิกษุองค์ไหนยังฉันอยู่ ภิกษุนั้นก็เป็นภิกษุโง่นั้นแหละ ภิกษุไม่ฉลาดในการรู้จักประมาณ คำว่าประมาณในอาหาร ก็ประมาณในเรื่องอาหารมันจะถูกกับร่างกายให้พออยู่ได้ ท่านจึงให้เลือกร่างกายของแต่ละคนชอบไม่เหมือนกัน บางคนก็กินเนื้อ บางคนก็กินผัก บางคนก็กินเปรี้ยว บางคนก็กินหวาน บางคนก็กินเผ็ด บางคนก็ต้องกินเค็มจัดจึงกินได้ ใน ๑๐๐ คนนี้จะกินได้อย่างเดียวกันมันยาก แต่ก็อาจจะกินไปอย่างนั้นแหละ ถ้าเป็นของที่ชอบกินแล้วมันจะสุขทั้งวัน จิตมันไม่ได้กินหรืออก แต่มันสุขไปด้วยกัน เพราะว่าร่างกายมันไม่เป็นอะไร ฉันอาหารอะไรพอฉันได้ ก็ฉันอาหารนั้นพอประมาณอยู่เป็นวันๆ ไป เรียกว่า มัตตัญญูตา

พระสงฆ์ควรจะปฏิบัติทางธรรมเพียงอย่างเดียว หรือสามารถติดตามข่าวสารและรับรู้เรื่องราวทางโลกได้ด้วย

พระภิกษุชั้น ๆ จริงๆ แล้วท่านเรียนไปคู่กันพร้อมๆ กัน เพราะธรรมะก็คือโลก ถ้าเราไม่รู้โลกว่าเขาทำผิดอะไรต่างๆ เราจะสอนคนไม่ได้ จึงต้องเรียน แต่เป็นการเรียนโดยอัตโนมัติ คุณคน คุณภรรยา คุณการกระทำต่างๆ นั้นแหละ เขาเรียนโลกโดยตรง เขาศึกษาแขนงไหน วิชาความรู้ไหน ซึ่งต้องมาไตร่ตรองว่าเสร็จแล้วเขาจะไปทำงานอะไร อันนี้ต้องศึกษาไว้ว่าเราจะสอนคนให้ถูกกับกาลเทศะกับหมู่กับกลุ่มเขา กับแขนงวิชาความรู้ของเขา พระภิกษุจะได้เป็นคนทันสมัย ส่วนทางธรรมนั้นต้องศึกษาให้สูงกว่า เพื่อจะได้นำมาสอนคนที่ยังไม่รู้ ท่านให้เร่งเรียนธรรมะก่อน พอมาดูโลกแล้วจะเห็นเป็นธรรมะหมด ความดีความชั่วที่โลกเขาทำกันอยู่ จะได้เก็บข้อมูลนี้มาวิจัยในเหตุที่ว่าอันนี้มันเป็นสิ่งที่เสียหาย ก็ห้ามไม่ให้เขาไปทำความชั่ว ให้เขาประพฤติดี อันนี้ท่านเรียนไปเป็นคู่กัน ในทางพระก็เหมือนกับปริยัติและปฏิบัติ หรือคันถธุระและวิปัสสนาธุระ คันถธุระก็คือการศึกษา วิปัสสนาธุระคือการมาวิจัย มาทำความเข้าใจแล้วออกมาวิจัยสิ่งที่ตนเองศึกษามา ว่าอะไรมีเหตุผลไม่ดีควรละเสีย ว่าอะไรมีเหตุผลดีก็ควรปฏิบัติตนเองไปตามในทางที่ดีเท่านั้น ผลก็จะได้รับมีแต่ความสุขตลอดไป

พระผิดศีลหรือไม่ถ้าผู้หญิงมาโดนจีวรของพระ

พระพุทธเจ้าท่านอนุญาตให้มืออย่างนี้ ถ้าเราเป็นพระเดินไปบิณฑบาต จะให้เดินห่างกันระยะมีคนวิ่งลอดหรือผ่านได้คนหนึ่ง ไม่ให้ติดกัน เนื่องจากในสมัยก่อนพระเดินบิณฑบาตติดกัน ผัวกับเมียไล่ฆ่ากัน ก็เลยชนพระล้มเพราะเขาไม่มีทางไป เนื่องจากพระเดินเป็นแถวยาว อันนั้นท่านก็ไม่ให้ผิดศีล แต่ท่านให้พระเตรียมตัวในทีหลัง ให้เดินห่างกันพอคนวิ่งผ่านได้คนหนึ่ง บัดนี้ ถ้าหากจำเป็นในเวลากลางคืน หรือไปในงานพวกผู้หญิงเขาไล่กัน เพื่อนไล่หยอกกัน หรือสามีภรรยาไล่กัน แล้วมาชนเอาพระ อันนั้นท่านก็ไม่ให้ผิดศีล เนื่องจากผู้หญิงมาชน ไม่ใช่พระไปแกล้งชนเอาผู้หญิง ท่านเอาเจตนาของพระเป็นหลัก ถ้าเราแกล้งจะไปชนอันนี้ไม่ได้ เวลาเราไปคนเดียวแล้วแกล้งไปชนไม่ได้ เพราะมันมีเจตนา มันก็เป็นบาปของตนเอง แต่ถ้าเขามาโดนหรือมาชนพระเข้าพระนี้ไม่ผิดศีล

คนที่เป็นกะเทย ตู้ด เกย์ สามารถที่จะบวชเป็นพระภิกษุได้หรือไม่

คนที่เป็นกะเทย ตู้ด เกย์ เขาก็เป็นคนอยู่ แต่เมื่อบวชมาแล้ว มันจะไม่เหมือนคนธรรมดา คนที่เป็นเกย์นี้มันเหมือนคนจิตวิปริต เดินก็ไม่เหมือนผู้ชายที่สมบูรณ์ การพูดก็ไม่เหมือน กิริยามารยาทก็ไม่เหมือน ที่มันเสียหายที่สุดคืออะไร ก็คือเวลาเพื่อนพระภิกษุเขายืนอยู่ เมื่อเขาขอบก็จะกอดคอจูบปากจูบแก้มให้คนดู เดียวคณะศรัทธาญาติโยมก็แตกหนีหมด นี่ ตรงนี้ซิคนที่เป็นกะเทยท่านจึงไม่ให้บวช แต่ถ้าอยู่ทางโลกเรียนหนังสือก็ได้ ทำการงานก็เก่ง อันนี้ไม่เป็นอะไร แต่ห้ามไม่ให้มาบวชเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนา เพราะเขาจะไม่เป็นคนปกติเหมือนคนอื่น จะเป็นคนโกรธง่ายด้วย ใจหวั่นไหวง่ายด้วย และพวกนี้ก็ดูด้วยถ้าไม่ได้ตามใจ มันสามารถที่จะฆ่าคนได้เนื่องจากเป็นคนจิตใจหวั่นไหวง่าย ไม่กล้าไม่แข็งแกร่ง เหตุฉะนั้น ท่านจึงไม่ให้บวช แต่ถ้ามีบวชเป็นพระอยู่ตามวัดต่างๆ นั้น อาตมาดูแป็บเดียวก็รู้ ดูการเดินไปเดินมา ดูการพูดคุยกัน หรือแค่บิ๊บนั่นก็รู้จักแล้ว เพราะมันจะแสดงอาการออกมาทันที ถ้าหมู่พระยืนอยู่เป็นกลุ่ม ถ้าพวกนี้เดินเข้ามาจะหนีแตกกระจุยเลย เพราะมันจะไปหยอกหมดทุกคน นี่แหละในทางพุทธศาสนา คนที่เป็นกะเทยท่านจึงไม่ให้บวช ซึ่งในครั้งพุทธกาลมีเข้ามาบวช แล้วมาทำร้ายพระภิกษุอย่างนี้แหละ พระพุทธเจ้าท่านจึงให้สีกไปเสีย ไม่ใช่มันไม่มีเหตุที่จะไม่ให้มาบวช มันมีเหตุมาก่อน

แต่ผู้หญิงต่อผู้หญิงมันเป็นอีกเรื่องหนึ่ง คงจะไม่ให้บวชเป็นนางภิกษุณีเหมือนกันนั่นแหละ นางโคตมิผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าคงจะไม่ให้บวช เพราะจะมาทำเหมือนผู้ชายอยู่ในหมู่ภิกษุณีก็ไม่ได้ มารบกวนหมุ่ไม่ได้ พวกเราเป็นหมุ่กันเราก็จะเห็นเอง ถ้ามีอยู่ที่ไหนเราจะอยู่กับพวกเขาไม่ได้นะ ระวังจะตายนะเพราะพวกนี้รุนแรง ผู้หญิงกับผู้หญิงนี่ยิ่งรุนแรงมาก อาตมาเห็นหลายคู่แล้ว ที่อยู่ร้านเสริมสวยก็เยอะแยะผู้หญิงกับผู้หญิงแต่งงานกันอย่างดีเลย แต่ถ้าจะเป็นฆราวาสตั้งใจปฏิบัติธรรมไปก็ได้ ไม่เป็นไรนะ ก็คงมีประโยชน์ในชีวิตของตน

๗

การปฏิบัติธรรม ในชีวิตประจำวัน

ทำอย่างไรจึงจะไม่ทุกข์ และจะดับทุกข์ที่เกิดขึ้นแล้วได้อย่างไร

ทุกข์จะไม่เกิดขึ้น เหตุจะไม่เกิดขึ้น ก็ต้องมีสติสัมปชัญญะตลอดเวลา บัดนี้ บังเอิญเราทำให้เหตุเกิดขึ้นแล้วมันมีทุกข์ จะดับทุกข์ได้ก็ต้องรู้จักเหตุที่มันเกิดขึ้นมานั้น แล้วก็ดับที่เหตุ ทุกข์ก็ดับไป อันเป็นหลักง่ายๆ แต่มันทำยาก เหตุมันเกิดมาจากอะไร เมื่อเรารู้เราก็ดับที่เหตุนั้น ก็เหมือนกับไฟไหม้ตรงนี้ รดดับเพลิงก็ต้องมาดับที่ตรงนี้ คนที่ไม่รู้จักเหตุนั้นแหละก็ไม่รู้จักดับ ไม่รู้ว่าเหตุมันมาจากที่ไหน คนที่รู้จักเหตุ คนนั้นก็รู้จักดับทุกข์ได้ ที่เราไปทำอะไรจึงทำให้เกิดทุกข์ขึ้น เราก็ต้องหยุดทำ นั่นคือเหตุ เราพูดอะไรที่มันผิด เถียงกัน โต้แย้งกันแล้วเกิดเรื่อง ก็ให้หยุดพูดในเรื่องนั้น ถ้าเราไปคิดอะไรขึ้นมา พอเรารู้ว่าสิ่งนั้นที่คิดขึ้นมามันเป็นทุกข์ ก็หยุดคิด อันนั้นสั้นที่สุด ถ้ารู้จักเหตุจะดับได้ทันที ทุกข์ดับไปทันทีเลย ถ้าเหตุดีผลมันก็ดี เราก็จำเอาสิ่งที่ดี ถ้าทำแล้วมันมีความสุขทั้งตนและบุคคลอื่นก็ทำ ถ้าพูดแล้วทำให้อยู่ด้วยความสามัคคีกันดี และมีเหตุมีผลด้วยการพูดก็พูด ถ้าคิดแล้วมันมีความสุขก็คิด เขาเรียกว่าคนฉลาดในการปฏิบัติตน ความสุขก็จะเกิดขึ้น มี ๒ ทางเท่านั้นเอง สุขกับทุกข์ มันมีเหตุทั้งนั้น ถ้าไม่มีเหตุก็ไม่มีผล คือต้องสร้างสติปัญญาให้เกิดขึ้นกับตนเอง

ควรทำอย่างไรเวลาที่มีเรื่องทุกข์ใจที่ไม่สามารถลืมได้

เวลาความทุกข์เกิดขึ้น มันติดอยู่ที่นั่นแก้ไขไม่ได้ ต้องมีสติสัมปชัญญะรู้จักเหตุ มัน มันจึงจะแก้ไขได้ เมื่อรู้จักเหตุ ก็รู้จักโทษของอารมณ์ที่ตนเองกำลังยึดมันอยู่ด้วยว่า ทำให้เราเกิดทุกข์ แล้วย้อนมาถามตนเองว่าอยากทุกข์ไหม ย้ำเข้าอีกที ไม่อยากทุกข์ เมื่อไม่อยากทุกข์แล้วไปยึดมันให้มันทุกข์ ให้มันค้างคาอยู่ทำไม ทำไมไม่ปล่อยวาง บัดนี้ เมื่อจิตของเรายอมรับแล้ว เมื่อนั้นจิตเราก็ปล่อยวางเอง นี่แหละคือวิธีแก้ มีจุดเดียว ให้จิตยอมรับก่อนว่ามันเป็นทุกข์ เมื่อจิตรู้ว่าทุกข์ จิตมันก็วางของมันเอง ไม่ต้องไปบอกให้จิตมันวาง จิตมันวางของมันเอง ทุกข์นั้นก็ดับไปจากจิตใจทันทีเลย จะไม่ค้างคาอยู่กับจิตใจ โกรธก็เหมือนกัน พอรู้ว่าความโกรธนี้เป็นของที่ไม่ดี ทำให้เกิดเป็นทุกข์เท่านั้นแหละ จิตมันก็จะปล่อยวางทันที มันหายโกรธเลย มันปล่อยวางได้

การปฏิบัติธรรมจะทำให้หายจากโรคได้หรือไม่

มันจะหายที่ใจ แต่โรคยังไม่หาย ก็จะสบายดีกว่าคนที่ไม่ปฏิบัติธรรม เพราะเขารู้ว่าโรคภัยไข้เจ็บมันเป็นธรรมดา ก็กินยา กินยา เขาก็ไม่เดือดร้อนวุ่นวายมาก ความดีอยู่ตรงนี้ แต่บางทีโรคเล็กๆ น้อยๆ มันหายโดยอัตโนมัติ เช่น เป็นไข้ หรือเป็นอะไรบางอย่าง ปฏิบัติธรรมมากๆ มันเข้าใจ จิตใจแข็งแรงขึ้นมา หมั่นเดินจงกรมภาวนา ก็หายโดยอัตโนมัติ โรคเหน็บชา ก็หายได้ง่ายๆ ถ้าคนทำความเพียร อย่างหลวงปู่ขาว ท่านป่วยมากๆ ท่านก็เดินจงกรมภาวนา โรคมาลาเรียนี้หายเกลี้ยงโดยไม่ได้กินยา สักเม็ดเลย หลวงปู่มั่นป่วย หมอที่โรงพยาบาลในเชียงใหม่ไม่รักษาแล้ว ซึ่งตอนนั้นท่านเดินไม่ได้แล้ว ก็หามกันไป ไปเดินจงกรมภาวนา ไม่ถึงเดือน ท่านก็หายจากโรค เดินได้สบายเลย ท่านใช้ธรรมโอสธ แต่ถ้าโรคมันหนัก ก็ต้องกินยาไปด้วย ปฏิบัติไปด้วย คนที่ปฏิบัติธรรมเขารู้ เขาวางได้ง่าย แต่คนที่ไม่ปฏิบัติธรรมนี้ หน้าจะเหี่ยวหน้ายุ่งไปหมดเลย อย่างเป็นไข้หน่อยก็จะยิ่งป่วยหนักเข้าไปเรื่อยๆ

การศึกษาธรรมะช่วยแก้ไขจิตใจที่ห่อเหี่ยว ชบเซา ไม่เข้มแข็งเบิกบานแจ่มใสได้อย่างไร

ถ้าพูดตามความจริงนั้น จิตใจไม่เข้มแข็ง ไม่เบิกบาน ก็อาศัยซึ่งว่าเรานี้รับ
อารมณ์บางสิ่งบางอย่าง มาคิดมาอ่านแล้วทำให้จิตใจหงอยเหงาชบเซา เราต้องพัฒนา
จิตของเรา ศึกษาให้มีสติปัญญาให้อารมณ์ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มันเกิดขึ้นกับจิต ให้รู้ว่า
ทุกสิ่งทุกอย่างมีอยู่ในสากลโลกนี้ มันเป็นเรื่องของโลกโดยเฉพาะ แต่เมื่อเราไม่ได้ศึกษา
เราก็ไปยึดมันถือนั่น ยึดสมมุตินั้นออกมา เราก็เลยว่ามันจะเป็นไปตามสมมุติ มันก็เลย
หงอยเหงา

บัดนี้ อีกอย่างหนึ่ง ทุกสิ่งทุกอย่างนี้เป็นสิ่งที่ไม่ได้สมหวัง เป็นสิ่งที่ผิดหวัง ถ้า
ใครปรารถนาอะไร อยากได้สมหวัง ทุกข์จะเกิดขึ้นเลย เพราะมันไม่มีอะไรสมหวัง มีแต่
สิ่งที่ผิดหวัง มันก็เลยหงอยเหงาที่ไม่ได้สมหวังนั่นเอง ดังนั้น เราก็ต้องศึกษาให้รู้ว่ามัน
ไม่ได้สมหวัง

บัดนี้ เราจะแก้ไขให้จิตใจฟูขึ้นมา ก็ให้ศึกษาว่าสิ่งทั้งหลายเป็นอนิจจัง อะไร
ข้างนอกมันจะได้สมหวังได้ยังไง ทำงานก็ไม่ได้สมหวัง เงินเดือนก็ไม่ขึ้น อยู่กับหมูกี่
ไม่ได้สมหวัง อยากทำงานด้วยกันให้มันถูกต้องกัน มันก็ขัดคอกันอยู่ จะเอาเลื่อยตัด
ขาเก้าอี้กันอยู่

นี่ ตามความจริง เราก็ศึกษาว่าสิ่งทั้งหลายมันเป็นโลกธรรม เราต้องศึกษาให้รู้
โลกธรรม ๘ มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ สุข ทุกข์ สรรเสริญ นินทา มันก็มีประจำ
โลกอยู่อย่างนี้ ทีนี้ อนิฏฐารมณ์ อารมณ์ที่ไม่พอใจ ก็คือ เสื่อมลาภ เสื่อมยศ ทุกข์
นินทา ไม่ใช่ใครอื่น ก็ใจนั้นเป็นคนรับอารมณ์ ส่วนอิฏฐารมณ์ อารมณ์ที่พอใจ ก็คือ
มีลาภ มียศ สุข สรรเสริญ เมื่อเป็นอารมณ์ที่พอใจ ตนเองก็ว่า มีความสุข สบาย มันก็
มีอยู่สองอย่างนี้ คือ โลภะและโทสะ ก็คือกิเลสนั่นเอง

บัดนี้ เพราะเราหลงโลกก็คือ โมหะ จริงๆ โลกธรรม ๘ มันไม่มีอะไร ที่เรายัง
ไม่หลุดออกมา เพราะเรายังไม่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดพอ เราก็เอาออกไม่ได้ เหมือน
เรามีความโกรธ เราก็อยากละมันให้หมดเสีย แต่มันก็ยังไม่หมด ก็เพราะยังไม่รู้โทษ
ความโกรธอย่างแท้จริง ความโลภ เราอยากจะได้มันออกหมด แต่เราก็กังขาได้
มันก็ไม่หมดอีก มันเป็นความปรารถนาทั้งนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างมันก็อยากได้ ก็ต้องอาศัย
กิเลสเหมือนกัน คนจะพ้นทุกข์ ก็ต้องอาศัยกิเลสอยากให้มันพ้นทุกข์ไป เมื่อสุขเกิดขึ้น
ก็อยากให้มันอยู่อย่างนั้น แต่มันก็เป็นอนิจจัง เป็นของไม่เที่ยง

เหตุฉะนั้น เราก็สรุปว่า ทุกสิ่งทุกอย่างนั้นเป็นอนิจจัง ลงมาที่ไตรลักษณ์ โลก
มันเป็นอยู่อย่างนี้ เราจะปรารถนาอะไรได้ ตั้งแต่เราเล็กๆ อยู่ อยากได้ก็อยู่แค่นั้นไม่ให้
มันแก่เฒ่า มันก็แก่เฒ่ามาเรื่อยๆ มาเป็นหนุ่มเป็นสาว ก็อยากอยู่แค่นั้นแหละ มันก็
ไม่อยู่อีก ก็ไม่สมหวังอีก ตรงนี้แหละ ตัวตนเองก็ยังไม่ได้สมหวังตนเอง จะไปหาที่ไหน
มาได้สมหวังในโลก มันไม่มี ถ้ามันเป็นของเรา บอกว่าผมอย่าขาวอย่าหงอกนะ มันก็
ไม่ขาวไม่หงอก แต่นี่มันคือตึงหงอกอยู่ ฟันของเราอย่าหลุดนะ มันก็หลุดออก หนังกี่
อย่าให้ย่นให้เหี่ยว มันก็เหี่ยวอีก กำลังวังชาแข็งแรงอยู่ อยากให้มันแข็งแรงอย่างเดิม
มันก็อ่อนเพลียลง ตรงนี้มันผิดหวังแล้วนะ มันเป็นอย่างนี้แหละ ไม่มีอะไรได้สมหวัง
ในเมื่อโลกธรรม ๘ มันไม่มี เราก็เรียนให้รู้เท่านั้นเอง ทำใจให้สบาย มันจึงไม่ทุกข์

การศึกษาธรรมะ มันมีประโยชน์แก่ชีวิตของเรา ที่เราจะได้ปรับปรุงพัฒนาจิตใจของเรา ให้มีความเข้มแข็งเบิกบาน เหตุฉะนั้น การทำสมาธิให้เกิดให้มีได้ มันมีความดี คือ

๑. ความจำดี
๒. อยู่ในสังคมไม่ผิดใคร
๓. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเอง ไม่ต้องอาศัยคนอื่นแก้ปัญหาให้

ในข้อที่ ๓ นี่เป็นสิ่งที่น่าปรารถนา สมมุติเรารู้สึกว่าทำไมใจมันห่อเหี่ยว มันฝ่อ มันแห้งขนาดนี้ ก็ลองตรวจดูว่าเราไปทำอะไรไว้ที่ทำให้เกิดทุกข์ จิตใจเหี่ยวแห้งอย่างนี้ เมื่อเรารู้ เราจะได้ละสิ่งที่เราทำ แน่ะ..มันก็แก้ปัญหาได้ บัดนี้ ถ้าเราเกิดไปพูด ไปเถียง ไปโต้แย้งขัดคอกัน ไปพูดคุยเรื่องนี้แล้วมันทำให้ใจเหี่ยวแห้งเศร้าหมอง เราก็หยุดพูด เรื่องนั้น ก็ดับทุกข์นั้นไป บัดนี้ ถ้าเราไม่ได้ทำ ไม่ได้พูด แต่เราคิดขึ้นมาเอง แล้วทำให้ใจมันห่อเหี่ยว เศร้าหมอง ง่วงเหงาซบเซา ถ้ามันเป็นอย่างนี้ เราก็หยุดคิดเรื่องนั้นเสีย นี่แหละวิธีแก้ทุกข์มันอยู่ตรงนี้ มันก็จะดับทุกข์ได้ด้วยตนเอง

บัดนี้ เหตุถ้าหากว่าเรามีความสุขอยู่ในปัจจุบัน เราก็สาวหาเหตุว่าความสุขนี้เกิดมาจากไหน เกิดมาจากไปทำอะไรไว้ ไปช่วยคนไว้ หรือไปทำบุญสงเคราะห์อะไรไว้ หรือเกิดเวลาพูดคุยสมานสามัคคีปรองดองกัน ไม่ผิดไม่เถียงกัน หรือเมื่อเราคิดเรื่องต่างๆ ขึ้นมาแล้วทำให้มีความสุข ใจมันไม่เหี่ยวแห้ง ใจมันเบิกบานเข้มแข็งแจ่มใสรื่นเริงอยู่ เราก็รู้จักว่าสุขมันเกิดมาอย่างนี้

ดังนั้น ถ้าจิตมันเหี่ยว มันฝ่อ มันตก มันต้องมีอะไรสักอย่างอยู่ในนั้น เขาเรียกว่าจิตไม่ว่าง เรียกว่าจิตรับอารมณ์ไม่ดีมา เหตุฉะนั้น เราต้องเลือกอาหารจิต อย่าเอาอาหารไม่ดีมาให้จิตมันกิน ทำให้จิตใจเหี่ยวแห้ง มีความทุกข์ เขาเรียกว่า กินยาพิษ เมื่อเราให้อาหารดีๆ แก่จิตซึ่งก็คือ ธรรมะ มันก็จะมีความสุข

บางครั้งเราไม่ได้ตั้งใจคิด
แต่บางสิ่งโผล่ขึ้นมาเอง แล้วจิตก็แพบไปเลย
สวดมนต์ นั่งสมาธิก็ไม่ได้ ต้องทำอย่างไร

อันนั้นเขาเรียกว่าคิดขึ้นมา ปรุงขึ้นมา มันเป็นสิ่งขาร เราต้องฝึกแก้ไขตนเอง คนอื่นเป็นผู้ชี้ทางให้เท่านั้นเอง แต่เวลาแก้ไขจริงๆ เป็นเรื่องของตน กรรมเป็นของของตน ถ้าเราคิด จิตเราก็แพบเอง ถ้าไม่คิดอารมณ์นั้นจิตก็ไม่แพบ เป็นกรรมของตัวเองที่คิดขึ้นมา เหมือนกรรมดี เราก็คิดเอง ทำเอง พูดเอง ในพระพุทธศาสนากล่าวว่ เรามีกรรมเป็นของของตน เป็นผู้รับผลของกรรม มีกรรมเป็นแดนเกิด มีกรรมเป็นผู้ติดตาม มีกรรมเป็นที่พึงอาศัย เมื่อจิตกำลังเกิดอยู่ในอารมณ์ไม่ดีนั้น ก็มีกรรม คือ ความทุกข์ ความห่อเหี่ยว เป็นเงาติดตาม มันก็อยู่ของมันแต่เราไปดึงมันเข้ามา แล้วว่ามันโผล่มาจริงๆ มันไม่ได้โผล่มา แต่เพราะจิตมันไปรับเอาอารมณ์หรือปรุงขึ้นมา

มันแปลกอยู่อย่างหนึ่ง จิตใจของคน ถ้ามันคิดทุกข์มันชอบคิดเก่ง คิดนาน แต่ถ้าคิดสุขมันคิดไม่นานมันก็ลืม ทั้งที่จิตเองมันก็อยากสุขนะ แต่มันยังต้องไปคิดทุกข์อยู่ตรงนี้เราควรสนใจ เหมือนการฟังเทศน์ คุยธรรมะกัน ไปสักหน่อยมันก็ลืมง่ายๆ นะความสุข แต่ถ้าเขาตำรา โอ๊ย..สามปีก็ไม่ลืม มันจำดีจะตาย ไม่เห็นหน้าก็ยังซัง คิดถึงไม่ได้ อันนี้เราต้องรีบทำให้มันหายจากจิตใจ ถ้าใครหายก็มีความสุข เรียกว่า เป็นคนฉลาด เราต้องหัดฉลาด ต้องหัดแก้ไขตนเอง เวลาเปรอะ ตกโคลนตม ก็ต้องอาบเอง ที่สอนอยู่นี้ คือหาน้ำให้ แล้วก็บอกให้อาบเถอะ ครั้นไม่อาบมันก็สกปรกอยู่นั่นแหละ

เขาเรียกว่าชี้ทางให้เดิน ว่าให้เดินไปทางนี้นะมันจะถึงบ้าน ถ้าไปเส้นใหม่มันก็ไม่ถึงสักที อย่าไปเส้นนี้นะ ที่นี้มันมีอันตราย มันก็ยังจะบุกเข้าไปเส้นนั้น เหมือนเวลาเขาไปซื้อ บัตรดูคอนเสิร์ต ต้องเหยียบหลังปิ่นกันเข้าไปช่องเล็กๆ จะเหยียบกันก็ไปเพราะอยาก ได้บัตร แต่เวลาชวนเข้าวัด ประตูกะว้างได้สองคนกลับไม่เข้า ชวนเข้าประตูกว้างๆ ไม่เข้า แต่ประตูเล็กๆ แคบๆ มันกลับเข้า จิตใจของคนมันชอบอย่างนั้น พระพุทธเจ้า ท่านจึงสอนว่ามันจะไปหาหมู่ของมันเอง

ฉะนั้น ถ้าใจเราแพบ เราควรที่จะเฉย ไม่ต้องคิดมัน ทำให้มันฟูขึ้นมา พัฒนา ปรับปรุงมันใหม่ ออกกำลังใหม่ นั่นแหละจิตใจของคน ท่านจึงเปรียบเทียบเหมือนกับ เอาสัตว์มาขังไว้รวมกัน เอานก ปลา เสือ งู อีแร้ง อีกา แมลงวัน ลิง หมา เอาสัตว์ ต่างๆ มาขังรวมกัน เราจะมีเวลาปล่อยออกไป หมามันก็ไปหาสิ่งสกปรก แมลงวันก็ บินเข้าหลังบ้าน ลิงก็วิ่งขึ้นต้นไม้ งูก็เข้าป่ารก จระเข้ ปลาก็ลงน้ำ เสือก็เข้าป่ารกในเขา นกก็บินขึ้นฟ้าไปหาต้นไม้ อีการก็ไปหาหมาเน่า มันไปของใครของมัน ที่นี้คนก็เหมือนกัน คนชี้เหล้ามันก็เสาะหากันเองของมัน หาหมู่ชี้เหล้าของมันเอง พวกเล่นไพ่ก็หา หมู่เล่นไพ่ พวกเที่ยวก็หาพวกเที่ยว พวกหมอกก็ไปทำงานคลินิก โรงพยาบาล พวก เย็บผ้าก็ไปเย็บผ้า งานของใครของมัน มีหน้าที่ก็จะไปคนละอย่าง

จิตใจของคนก็เช่นกัน เขาจะไปหาหมู่เขาเอง เราไม่ต้องบอกมัน มันจะเสาะหา ของมันเอง นี่ ตรงนี้ มันเป็นอย่างนี้ แต่จิตใจของคนมันชอบต่ำ ถ้าไปทางต่ำมันไปง่าย เหมือนเรานั่งเรือ ปล่อยมันไปกับน้ำไหล ไม่ต้องแจวให้เหนื่อย มันไปของมันเองไม่หยุด เลย มันไปง่าย ที่นี้ ที่แรกมันไปสบายๆ จากแม่ปิงไปปากน้ำโพ ไปปากน้ำสมุทรปราการ แต่เมื่อลงทะเล ทุกข์จะเกิด ถูกคลื่นน้อยใหญ่ซัด เรือก็อับปางตาย บัดนี้ เวลาใครทำดี มันเหมือนแจวเรือขึ้นเหนือ หรือตัดกระแสน้ำ มันต้องหนัก ต้องเหนื่อยน้อยในการ ทำความดี แต่พอไปถึงฝั่งแล้วมันก็ปลอดภัย

การที่เราทำหรือพูดอะไรสักอย่างหนึ่ง
แล้วเราเกิดความรู้สึกว่าสิ่งเหล่านี้เคยเกิดขึ้นกับเรา
เมื่อนานมาแล้ว นี่คืออะไร หมายความว่าอย่างไร

อันนั้นเขาเรียกสัญญาความจำ เป็นสัญญาความจำเฉยๆ จำสิ่งที่ผ่านมาแล้ว จำ ไว้บันทึกไว้ บันทึกไว้ในจิต บัดนี้มันก็เลยคิดขึ้นมา เราเรียกว่าอดีตที่ผ่านมาที่เรา เคยประสบพบเห็นมาแล้วแต่มันเลยไป แต่เราย้อนกลับคิดขึ้นมา ถ้าเราภาวนาถึงจิต ได้สำนึก ตัวนี้จะหายสงสัยทันทีเลย จะจำมาได้ตั้งแต่อายุ ๑ ขวบจนถึงปัจจุบันนี้ ทันทีเลย ถ้าทำได้แบบนี้ เรียนเก่งแน่ อาจารย์สอนแค่ครั้งเดียว เมื่อเรานั่งสมาธิจิตใจ สงบเข้าไปถึงจุดนั้น เหมือนกับอาจารย์มาเล่าสอนตลอดเลย จะรู้จักหมด เรื่องอย่างนี้ หายห่วง อาตมารู้เรื่องดี นั่นแหละเขาเรียกอดีต จิตมันคิดถึงอดีต แต่มันจะเปิดออกได้ เมื่อจิตมีความสงบ ถ้าจิตไม่สงบนี้ไม่เห็น นั่นแหละเขาจึงทวนเรื่องเดิมขึ้นมา เวลาคน โกรธมันจะฝัง ขนาด ๓ ปี ๔ ปี มันยังแค้นอยู่ คู่มันฝังลึกแค่ไหน มันฝังอยู่ในจิต ถ้า มันลืมไปบ้างแต่มันมาเจอหน้าคนที่มันโกรธเท่านั้นแหละ มันจะคึกคักโกรธขึ้นมาหรือ จะออกมาทันทีเลย มันเก็บข้อมูลไว้ที่จิตใจนั่นแหละ มันจะไปเคาะคอมพิวเตอร์ออกมา ประจานเลย ก็คือว่ามันอยู่ในจิตอยู่แล้ว เก็บเอาไปบันทึกไว้แล้ว ความดีความชั่วอะไร ต่างๆ จะบันทึกเก็บเอาไว้อยู่ที่จิต เหมือนคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ไฟจะเสียไม่ได้ แต่ อันนี้ไฟมันไม่เสีย มันสามารถค้นได้ทุกเวลา เราจะระลึกถึงอดีตได้อย่างแม่นยำถ้าจิต สงบ ถ้าจิตไม่สงบแล้วจะไม่เห็น อย่างเรื่องที่เกิดขึ้นเมื่อวานนี้ มาถึงวันนี้ลืมแล้ว นั่นแหละจิตที่ไม่สงบ

สัจญญา ในที่นี้หมายถึง สัจญญาในชั้น ๕ หรือเปล่า

สัจญญานั้นคือความจำ จำรูป จำเสียง จำกลิ่น จำรส สัมผัสอะไรต่างๆ สัจญญาว่าคนนั้นหน้าตาอย่างนั้นอย่างนี้ สัจญญามีเพียงเท่านี้ แต่ไม่ได้เรียนลึกเข้าไปถึงความนุ่มนวล หรือความละเอียดสุขุมอย่างไร อันนั้นเรียกสัจญญา ถ้ามันรู้จักความละเอียดสุขุมลงไป เรียกวิญญูณ ความหมายรู้ และถ้ารู้ละเอียดจนถึงที่สุดก็เรียกว่า ปญญา

ความรู้มี ๓ ชั้น คือ ๑. สัจญญา ๒. วิญญูณ ๓. ปญญา

เหมือนเราโกรธฉุนเฉียวหรือความหงุดหงิดนี้แหละ เขาเรียกเป็นเพียงสัจญญามันเป็นของเบาๆ เดียวก็ลืมไป ถ้าหากเป็นวิญญูณก็เหมือนโทสะ โดนตีนี้จะเจ็บเลย ปญญาก็คือจะฟันแหลกยิงแหลกให้ตายไปเลย เข้าใจว่าทำลายให้ถึงที่สุด คือรู้ที่สุดเลย ต้องทำให้ตาย นั่นแหละจะมีความละเอียดต่างกัน น้ำหนักต่างกัน ความโกรธคือไม่ต้องฆ่ามันหรอก แคโกรธ หงุดหงิดเฉยๆ โทสะก็คือตีมันซิ ให้มันเจ็บ มันจะหลาบ ตัวยพยาบาทก็ต้องฆ่าให้ตายเลย มันจะไม่ได้มารุ้งรังกับเราอีก พยาบาทเขาจะรู้รอบคอบ ฆ่าให้เรียบร้อยเลย นั่นคือเขาถึงที่สุด รู้ถึงที่สุด อันนั้นเขาเรียกว่าปญญา

ถ้าเรามีกิเลสและตัณหามาก เราต้องประพัตติตนอย่างไรจึงจะมีความสุข

ถ้าคนเรามีกิเลสมาก ตัณหาก็กี่มาก เราจะต้องประพัตติปฏิบัติฝึกหัดตนเอง หาวิธีละปล่อยวาง จึงจะมีความสุข แหม การละปล่อยวางกิเลสตัณหาเนี่ย ใครๆ ก็มีเหมือนกัน กิเลสตัณหา แต่มีมากมีน้อยไม่เท่ากัน ความโลภ โลภะ ความอยากได้อะไรทุกอย่าง มันอยากได้ มันเป็นคนโลภ มันมีทุกคน ตัณหาก็คือความอยากมากๆ เลย อยากมากเท่าไรมันก็ทุกข์มากเท่านั้น มันต้องมีทุกคน อยากได้สิ่งได้ของ อยากได้อะไรต่างๆ มาเพื่อร่างกาย เพื่ออยากมีความสุข แต่มันมีความทุกข์ ต้องประพัตติกายของเรา อยู่ในสุจริตธรรม ละความชั่ว ประพัตติความดี ละกิเลส เมื่อมีโลภะก็ต้องพิจารณาอย่าให้มันโลภ มันโลภมาก ตัณหา มันอยากก็อย่าให้มันอยากมาก ค่อยลดละลงไป อย่าให้มันถึงปล้นถึงจี้ ถึงทุบตี ถึงฆ่าคนอื่นเอาสมบัติทั้งหลาย ต้องประพัตติด้วยกายของตน

การพูดก็เหมือนกัน มันโกรธ มันเกลียด มันตำคนนั้นคนนี้ พูดไม่มีความซื่อสัตย์สุจริต ก็ละปล่อยวาง ต้องปฏิบัติเพื่อมาพูดซื่อสัตย์สุจริต มาพูดคำสมานสามัคคี มาพูดมาจาปราศรัยอ่อนหวาน มาพูดมีเหตุมีผล ประพัตติตนอย่างนี้ หาวิธีละการพูดที่ไม่ดีให้ได้

เราคิดก็เหมือนกัน เราคิดโลภะอยากได้ของคนอื่น เราคิดโทสะก็อยากด่าคนอื่น โมหะหลงไม่รู้จักทำนองคลองธรรมอะไร คิดผิดเราก็พยายามหาคิดไปในทางที่ถูก โลภะมากเราก็ทุกข์มาก อยากได้ของคนอื่นมาเป็นของตนหมด โทสะก็ชอบแต่พยาบาท ชอบแต่อยากทุบอยากตี โกรธเกลียดคนนั้นคนนี้อยู่ ก็พยายามละ ไปโกรธไปเกลียดเขาทำไม หาวิธีละปล่อยวาง ถ้าหลงเราก็ศึกษาเพื่อให้เข้าใจสิ่งนี้เองว่า อะไรเป็นบุญอะไรเป็นบาป อะไรมีคุณมีประโยชน์อะไรมีโทษอย่างไร เราก็ศึกษา พยายามจะศึกษาประพฤติปฏิบัติ ภาย วาจา ใจของตน ให้อยู่ในสุจริตธรรม ละทุจริตคือความชั่ว

เมื่อเราละออกไปแล้ว มันก็เบาบางลงไปเรื่อยๆ การที่เราอยากปฏิบัติอยากละก็ อาศัยกิเลสตัณหานั่นเอง กิเลสเป็นเหตุไคร่ ตัณหาคือความอยาก ไคร่อยากทำความดี อย่าไปไคร่หรืออยากทำความชั่ว เพราะทุกข์จะเกิดมากขึ้น ไคร่อยากประพฤติปฏิบัติ ตนเองให้ดี อยากพูดดี อยากคิดดี นี่คือการใช้กิเลสตัณหาเป็นเครื่องมือเพื่อละกิเลส ตัณหานั่นเอง มันก็จะเบาบางลงไปเรื่อยๆ ประพฤติปฏิบัติตนอย่างนี้ก็จะทำให้ตนเอง มีความผาสุก ก็จะได้ละความโลภ ความโกรธ ความหลง เบาบางลงไปเท่าไรเราจะมีความสุขมากขึ้นไปเท่านั้น ละไปเท่าไรก็สุขไปเท่านั้น ละได้มาก ละไปจนได้หมด เหมือนพระอรียเจ้าทั้งหลาย ท่านจะสุขแค่ไหน

นี่ การประพฤติปฏิบัติวิธีฝึกหัดตนเอง ฝึกหัดกาย วาจา ใจของตนเองให้อยู่ใน สุจริตธรรม ก็จะนำตนให้มีความสุข จะมีทาน ศีล ภาวนา เป็นเครื่องประดับตน หาแต่คุณงามความดีทั้งนั้น มันก็จะทำให้เรามีความสุขไปตามการประพฤติปฏิบัติของตนเองกระทำเองได้

กิเลสเป็นคุณและโทษอย่างไร

กิเลสมีทั้งคุณและโทษ คนถ้าไม่มีความอยากก็ไม่อยากพ้นทุกข์กัน ถ้าไม่มีความอยาก คนก็ไม่อยากเรียนหนังสือให้มีวิชาความรู้ ก็เพราะอาศัยกิเลสอยากดี อยากมีวิชาความรู้ ก็อาศัยกิเลส คุณของมันก็คือมีวิชาความรู้ เขามีคุณมีประโยชน์คือ จะต้องเรียนอย่างนั้น ทุกสิ่งทุกอย่างมีทั้งคุณมีทั้งโทษ อาหารก็เหมือนกันกินมากมันจะตาย อยู่ไม่ได้มันมีโทษ กินน้อยมันก็หิว กินพอดียังอยู่ได้ ยารักษาโรคภัยไข้เจ็บถ้ากิน มากก็ตาย ยานอนหลับถ้ากินมากกินแล้วก็หลับไปเลย ถ้ากินน้อยมันก็นอนไม่หลับ ต้องกินให้พอดีมันถึงจะนอนหลับ เครื่องนุ่งห่มถ้ามีมากก็มีโทษคือต้องหาเงินไปให้เขา ซักฟอก มีหลายชุดก็ทุกข์มากขึ้น ต้องหาตู้ใส่มันอีก นั่นแหละคือโทษของมัน รถก็มีคุณ มีโทษ คุณก็คือมันพาเรามาทำบุญมาภาวนาที่วัด แต่โทษของรถก็คือเมื่อซื้อมาแล้ว มันต้องกินน้ำมัน กินน้ำมัน ต้องสร้างบ้านให้มันอยู่ ต้องอาบน้ำให้มัน เวลาอะไรมันหลุด ซักอย่างมันก็พาเราเข้าป่าเข้าเขาตกเหวตกบ่อมันพาเราหลงทาง เวลามันป่วยก็ต้องพา มันไปโรงพยาบาลไปซ่อมรักษา นั่นแหละคือโทษของมัน แต่คุณมันมีเพียงอย่างเดียวคือ มันพาเรามาถึงที่เท่านั้นเอง เหตุฉะนั้นทุกอย่างมีทั้งคุณทั้งโทษ ทุกสิ่งทุกอย่างมันเป็น ภาวะ เป็นทุกข์

เรื่องตัวตน ตัวกู ของกู

บุคคลทั้งหลายทุกคนก็ว่ามันเป็นตัวเป็นตนของตนเอง อันนี้เป็นธรรมดา วิปัสสนากรรมฐานชั้นสูง ตัวกูของกู ตัวเราของเรา มันแปลว่า อหังการ มมังการ เราๆ เขาๆ ความวุ่นวายอยู่ในโลกนี้ก็เกิดขึ้นจากตัวเราตัวเขาตัวเอง เพราะเราไม่รู้จักหลักดูร่างกายของตนเอง เมื่อจิตใจสงบแล้ว มาดูร่างกายของตนเองนี้ มาพิจารณาภายในกาย เราจะเรียนรู้ว่าร่างกายตั้งแต่เกิดขึ้นมา ตั้งแต่อยู่ในท้องแม่ เกิดขึ้นมาอยู่ในท้องแม่ เป็นทุกข์ชาติเกิดเป็นทุกข์ เรียนตรงนี้ จะเรียนตัดตัวนี้ ชาติเกิดเป็นทุกข์ ออกจากท้องแม่มาก็ทุกข์มาตลอดเลย ทุกข์ทั้งร้อน ทั้งหนาว ทั้งหิว ทั้งกระหาย ทั้งเจ็บ ทั้งป่วย เกิดทุกข์มาตลอดเลย ก็เมื่อมันเกิดมารู้จักทุกข์ ก็อยากพ้นทุกข์นะสิ นี่ทางออกมันอยู่ตรงนี้ อยากพ้นทุกข์ ถ้าเราดูแล้วมันเป็นทุกข์จริงนะ ชาติเกิดเป็นทุกข์ พยาธิโรคร้ายไข้เจ็บเกิดขึ้นในร่างกายทุกส่วนนั้นเป็นทุกข์ มันเป็นอย่างนี้ มีอะไรเกิดเป็นโรคหัด อยู่ในตัวเรา เราสมมุติออกมา นายแพทย์ก็เรียนมาทุกแขนงทุกสายเลย มันจะเป็นลมเอา นายแพทย์ทุกวันนี้ทุกข์กับร่างกายของคน ชราความแก่ก็เป็นทุกข์ไข้ใหม่ คนแก่มันเป็นทุกข์ ที่นั่งอยู่นี้ก็จะแก่หมดทุกคน เตรียมตัวให้ดี เวลาเมื่ออายุมันจะได้จับไม้เท้า จะเฒ่าจะแก่ เรียนอย่างนี้ ที่นี้ของที่ไม่เที่ยงก็คือ มันไม่เที่ยงแท้แน่นอน ที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่เล็กๆ ก็ใหญ่ขึ้นมาเรื่อยๆ มาจนถึงเฒ่าถึงแก่ก็เรียนเป็นอย่างนี้ ร่างกายมันเป็นทุกข์ มันมีโรคร้ายไข้เจ็บและควบคุมดูแลไม่ได้สมใจหวังแก่ตนเอง อยากให้ร่างกายนี้สมใจหวัง มีชักคนโหมที่นั่งอยู่นี้ อยากให้ร่างกายสมหวังได้ ไม่มี มีแต่ผิดหวัง เกิดขึ้น

มาแต่น้อยๆ เป็นนักเรียน ตอนเป็นหนุ่มเป็นสาวเรียนมหาวิทยาลัย ต่อมา ๓๐-๔๐ ปีอยากอยู่แค่นี้ ก็ไม่อยู่อีกแล้ว มาถึง ๕๐-๖๐ ปีร่างกายยังแข็งแรง อยากอยู่แค่นี้แหละ มันก็ไม่อยู่ ๗๐-๘๐ ปีพออยู่ได้ก็อยู่ ๙๐ ปี ๑๐๐ ปีก็หายากมากไปเรื่อย อยู่ที่นี่ไม่ฟังใครเลยทีเดียวนะ เป็นโรคร้ายไข้เจ็บมันไม่ฟังใคร สุดท้ายก็เลย เอวัง คือ ตาย ไม่อยากตายซักคน แต่ต้องตาย ตัวนี้ประกาศเป็น อนัตตา ไม่ใช่ตนตัวบุคคล ตัวตนของกู ของเราของเขา “ไม่ใช่” แล้วทำไมปฏิเสธพุทธศาสนาอย่างนี้ เราถือว่าเป็นของเราที่ไม่จริง ถ้าเป็นของเราจริงๆ เราก็บอกได้สิ เราก็ควบคุมดูแลร่างกายให้อยู่สมใจหวังได้สิ อันนี้มันไม่ใช่ มันบอกไม่ฟัง มันไปไม่หยุดเลยทีเดียวนะ จนตาย สุดท้ายบอกไม่อยากให้ตาย ต้องตาย ชัดเจนที่สุดคือตรงนี้ เรียกว่าเป็น อนัตตา

ถ้าเรารู้จักอนัตตานี้ เรารู้ทันทีเลยว่า ตัวกู ของกู คือใคร “ไม่มี” เมื่อไม่มีแล้ว เราจะรู้จักลดมานะทิฐิว่าคนเรามันอยู่แค่นี้เอง ถ้าเราจะมีมานะทิฐิ เราก็ว่าเราเก่งหรือว่าใครเก่ง ไม่มีใครสู้พระยามัจจุราชได้ ไม่มี ตายทั้งนั้น แพทย์เรียนจบดอกเตอร์มาจากอเมริกาก็ตายทั้งนั้นแหละ อยู่ถึงอายุ ๑๐๐ ปีก็ตายทั้งนั้น ตัวนี้แหละเขาจะตัดตัวกูของกู มันเป็นไตรลักษณ์ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ของไม่เที่ยงเรารู้ว่ามันเที่ยง เราหลง ของมันทุกข์เรารู้ว่ามันมีสุข ของไม่ใช่ตัวเรา เรารู้ว่า เรา เรา เรา อยู่ นั้นแหละ เขาเรียกว่า เราหลง เขาแก้ไขให้รู้ เพราะฉะนั้น เขาก็เลยไม่คิดติดอยู่ในไตรลักษณ์ ไม่เที่ยงหนอ ไม่เที่ยง เป็นธรรมดาบอกไม่ฟัง มันเป็นทุกข์รักษาไป เจ็บป่วยรักษาไปอย่างนี้แหละ มันบอกไม่ฟัง มีใครมอยู่หัวดำๆ ก็ขาวหงอก บอกฟังไหม ของดำกับของขาว ของยาวกับสั้น ของมันกับคลอน ภาษาเมืองเขาเรียก ของอยู่บนหัวดำๆ ก็ขาวหงอก มีใครบอกได้บ้างละ อย่าหงอกๆ มีไหม มันบอกไม่ได้ ของมันกับคลอนคือ ฟัน อย่าออกเด้อ ฟันเรา เกิดทีหลังหลุดออกไปก่อนเลย บอกไม่ฟังอีกแล้ว ของยาวของสั้นคือสายตา ถ้าเฒ่ามาแล้วเราก็มองเห็นใกล้ๆ มองไกลไม่ได้ นั้นแหละภาษาธรรมะ คนโบราณท่านสอนแน่นอนที่สุด เราเรียกว่าเป็น อนัตตา ฝรั่งเศสกำลังคุยเรื่องอย่างนี้แหละทุกวันนี้ ฝรั่งเศสเท่าใดยังแต่งตัวเก่งกว่าสาวนะ เดินสับไม้เท้าก้าวขาที่ยัง

ไม่ออก อาตมาก็ไปเห็นนี่ ถ้าเราไปเทศน์เรื่องไตรลักษณ์นะมันลูกหนี ไม่ฟังเทศน์ มันไม่ยอม จะเอาเป็นตัวตนอยู่อย่างเดิม

เหตุฉะนั้น เราเป็นคนหลงว่า ร่างกายนี้เป็นของไม่เที่ยงแต่เราว่าเป็นของเที่ยง เราหลง ร่างกายนี้มีความทุกข์แต่เราว่ามันมีความสุข เราก็อ้างอีก ร่างกายนี้ไม่ใช่ตน ใช้ตัวของเราจริงๆ ควบคุมไม่ได้ เราก็อ้างว่าเป็นตัวของเรา เราก็อ้างอีก เหตุฉะนั้น ถ้าผู้ใดเรียนเข้าไปได้ว่า ร่างกายนี้เป็นของที่ไม่เที่ยงแท้แน่นอน คนนั้นจะถูกต้อน นี่หลักธรรมนะ ถ้าคนไหนเห็นว่าร่างกายเกิดขึ้นมา ตั้งแต่ออกมาจากท้องแม่มาเป็นทุกข์ตลอดเลยทั้งเดี๋ยวนี้ แสดงว่าคนเห็นถูกต้อง ถ้าผู้ใดเห็นว่ารูปร่างกายไม่ใช่ตนใช้ตัวควบคุมดูแลไม่ได้สมตามความปรารถนา คนนั้นเห็นถูกต้อง อันนี้ในพระศาสนาเห็นถูกต้อง มันจะขัดกับใครคิดเอาเองเนื้อ ไปนั่งภาวนาอยู่บ้าน นั่งอ่านอยู่คนเดียวเลย ให้พิจารณาเอง จะเข้าใจเอง

วิธีแก้ไขความเป็นคนอารมณ์ร้อน โกรธง่าย

ถ้าเราโกรธง่าย เราจะต้องมีขันติความอดทน เพราะความโกรธเป็นสิ่งไม่ดี ทำให้เกิดทุกข์ พระพุทธเจ้าตรัสว่า *โกธ ฆตฺวา สุขํ เสติ* บุคคลใดฆ่าความโกรธได้ บุคคลนั้นย่อมอยู่เป็นสุข บัดนี้ เราจะอดทน เวลาเขาด่า แม้มันเป็นของทำยากก็ค่อยๆ ทำไป

ทางแก้ไขในเรื่องความโกรธนี้ เราจะต้องศึกษาเรื่องสมมุติภาษา หากมีคนบอกว่าเราไม่ดี แล้วถ้าเราไม่ดีจริงๆ เราก็คควรสรรเสริญเขา เพราะเขาสอนให้เราเป็นคนดี แต่ถ้าเราเป็นคนดีถึงเขาว่าเราไม่ดี เราก็คืออยู่อย่างเดิม เหมือนเราเป็นคนแต่เขาด่าว่าเราเป็นลิง เราก็คงเป็นคนอยู่ดี ถ้าเรารู้อย่างนี้ เราจะไมโกรธ หรือเขาบอกว่าเราดี แต่เราเป็นคนไม่ดี เราก็คงไม่ดีอยู่อย่างเดิม

เราต้องเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา ถ้าเชื่อแบบนี้เราก็คจะระงับความโกรธได้ โกรธแล้วมันเป็นทุกข์ เราต้องเห็นโทษของการเป็นทุกข์ บัดนี้ ถ้ามีคนว่าเรา หากยังสู้ไม่ไหว เราก็คเดินหนีก่อนแล้วเราก็คไปศึกษา เมื่อเข้าใจแล้ว วันหลังพอเขาว่าใหม่เราก็คปล่อยวาง ไม่ต้องไปยึดมั่นความทุกข์ มันก็ไมโกรธแล้ว

จะอย่างไรเมื่อมีความอิจฉาเกิดขึ้น

คนเรามันมีอิจฉาหลายอย่างนะ ถ้าเรามีอิจฉาคนนั้นคนนี้ เราจะอิจฉาอะไร อิจฉาที่เขาได้ตำแหน่งหน้าที่ก่อนเรา อิจฉาการค้าขาย อิจฉาเรื่องร่างกาย ว่าเขาแข็งแรงกว่าเรา เราไม่แข็งแรง หรือจะอิจฉาอะไร อิจฉาพยาบาลเป็นของคู่กันนะ เขาเป็นคำที่สับสนเหมือนกัน ถ้าเรามีอิจฉาเกิดขึ้น เราควรจะศึกษาว่าไปอิจฉาเขาทำไม ถ้าเขา รวยกว่า ได้ตำแหน่งดีกว่า เราก็ไม่ต้องไปคิดอิจฉาใคร ต้องเป็นผู้ตั้งหลักเมตตาขึ้นมา ว่าเขาได้ฐานะตำแหน่งหน้าที่ก็ดี และเราควรจะมีมุทิตา ความพลอยยินดีกับเขา ถ้าเขามีทรัพย์สมบัติ มีรถ มีเรือ มีบ้านมีช่องกัศิ ได้ไปเที่ยวเมืองโน้นเมืองนี้ มีความสะดวกสบาย มีเครื่องใช้สอย หรือเขาทำบุญทำทานการกุศลเก่ง ก็ควรอนุโมทนา ถ้าเขาได้ ตำแหน่งสองชั้นแต่เราไม่ได้ หรือบางคนหมุ่นุ่นเดียวกัน เรียนไม่เก่งเท่าเขา อย่าไปอิจฉา เพราะมันเป็นภูมิของใครของมัน ตั้งใจทำดีๆ ไปเลยดีกว่า การอนุโมทนา ภาษาธรรมะ ก็คือ มุทิตานั่นเอง ความพลอยยินดี อนุโมทนาในบุญบารมีของใครของมัน เพราะมันเป็นเรื่องบุญบารมี เป็นคุณงามความดีไม่ควรที่จะอิจฉากัน

อาศัยปัญญาตรึกตรองสิ่งเหล่านี้มาประเล้าประโลมจิตใจของตน มันก็จะคลาย ออก ทีนี้มันทำยากอยู่เหมือนกัน แต่ว่าเราต้องเป็นคนที่มีเมตตา มุทิตาต่อกัน รู้จักกรรมของคนอีกด้วย เมื่อรู้แล้วมันจะวางของมันเอง ไม่ว่าแต่โยม พระก็ยังอิจฉากัน องค์ไหนดังๆ ใครอยู่รอบใกล้ๆ ก็ยังอิจฉากัน ถ้ามันยังอิจฉา มันหาเรื่องราวจะโจมตี

จับผิดกันอยู่นั้นแหละ นี่มันตัวสำคัญมากเลยทีเดียว มันเหมือนกันหมดทั้งโลก เพราะมันเป็นกิเลส

ก็ขอให้ทุกท่านว่า เออ..เป็นบุญบารมีของเขาดีกว่า พลอยยินดีกับเขา เราก็จะคอยทำไปตามบุญตามกรรมของเราแหละ นี่..ต้องแก้ไขมัน มันก็จะสบาย ถ้าใจมันหมดอิจฉาพยาบาลแล้วใจมันจะสุขอยู่ตลอด ให้พยายามทำใจนะ ถ้าใครอิจฉาเขาให้รีบเลิก เตี้ยวนอนหลับสบายแล้ว ไม่ต้องวุ่นวายอะไร ถ้ามันยังหยุดหยิดอยู่ ก็วางมัน ถ้ากำไว้ไม่วาง มันก็จะทุกข์

ควรทำอะไรเมื่อเกิดความอิจฉาริษยา

ต้องผูกเมตตาความรักให้เกิดขึ้นกับคนนั้น คนที่เรามีความอิจฉาริษยาเขา เราไปอิจฉาริษยาเขาทำไม เขาก็เป็นคนเหมือนกัน เราไปคิดอย่างนี้กับเขาทำไม เมื่อเราคิดอยู่เราก็ทุกข์ ไปคิดอยากให้คนอื่นมีความทุกข์กับเราทำไม ถ้าความเมตตาของเราเกิดขึ้นมา ความอิจฉาริษยาก็จะหายไปจากจิตใจของตนเอง เป็นอภัยทานไปเลย วิธีนี้แก้ไข เราต้องทำความเมตตาให้เกิดขึ้นภายในจิตใจของเราให้มากๆ ความอิจฉาริษยาก็จะหายจากจิตใจของตนเองเท่านั้น เราก็สบายใจ

คนที่รู้จักความโกรธ ความโลภ ความอิจฉาริษยา จะเป็นผู้ที่ไม่โกรธ ไม่โลภ ไม่อิจฉาริษยา จริงหรือ

คนที่รู้จักความโกรธ ความโลภ และความอิจฉาริษยา เขารู้ว่าต้องรู้จักว่ามันไม่ดีก่อน รู้ว่ามันมีโทษก่อน จึงค่อยละความโกรธนั้นได้ ความโลภ โลภะก็เหมือนกัน จะเอาสิ่งของของคนอื่นมาเป็นของตนจนหมดทั้งโลก เพราะมีโลภะมาก จนจะรบราฆ่าฟันกัน แ่งแย่งกัน เขารู้จักโทษของมันว่าจะนำทุกข์มาให้ เขาก็จึงจะละ

ความอิจฉาริษยาก็เหมือนกัน ไปทำสิ่งที่ทำให้มีความทุกข์ใจเกิดขึ้นเมื่อเรากำลังอิจฉาริษยาคนอื่น เห็นโทษของมันจึงจะละ จะเป็นผู้ไม่โกรธ ก็ต้องเห็นโทษของความโกรธว่ามันไม่ดี มันทำให้ทุกข์ ให้ไฟไหม้หัวใจอยู่ รุ่มร้อนอยู่

โลภะ ก็กลัวมันเกิดเรื่องราว หรือไปเอาของคนอื่น เขาจะเสียใจ เราจะไปแย่งสิ่งของของเขา ไปโลภเอาของเขามาเป็นของเราหมด ถ้าเราอิจฉาเขา ริษยาเขา ก็คิดดูซิ เขาก็ไม่ยอมให้อิจฉาริษยา ตนเองก็ไม่ยอมให้อิจฉาริษยาตนเอง เพราะมีความทุกข์เกิดขึ้น ก็หาวิธีละปล่อยวางตามความสามารถ ถ้าละได้หมด คือละความโกรธได้หมด ละความโลภได้หมด ละอิจฉาริษยาได้หมด คนนั้นก็สุขสบาย

การปฏิบัติภาวนา

สวดมนต์

การสวดมนต์มีผลดีอย่างไร

สวดมนต์นี้เวลาสวด เราสวดเป็นภาษาอินเดียนะ การสวดมนต์นั้นมันเป็นธรรมะ เป็นธรรมะหมด เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า อย่างที่ให้พรกันอยู่ หรือสวดมนต์ทุกสูตร เป็นกัณฑ์เทศน์ของพระพุทธองค์เทศน์สอนธรรมทั้งนั้นเลย หลังให้พรพวกนี้ ก็ธรรมะทั้งนั้นเลย หลังจากยกถานี้ก็เป็นธรรมะ ที่แรกพูดให้อานิสงส์ของผู้ที่ได้ทำความดีที่นี้ เมื่อผู้ฟังได้จดจำเอาบทสวดมนต์นั้นไปปฏิบัติก็เลยบรรลุธรรม เหมือนอาตมาเทศน์เมื่อกันแหละ มันเป็นอย่างนี้ ที่สวดมนต์เอามาเทศน์เมื่อกันแหละ อันนี้เป็นไทยเทศน์ไม่ใช่แขก ที่พระพุทธเจ้าเทศน์เป็นบทสวดมนต์ที่เราสวด ทุกสูตรเป็นคำสอนทั้งนั้นเลยที่นี้ พอคนอื่นฟังแล้วก็จำ นำไปปฏิบัติตน เขาเลยได้คุณงามความดีจากการที่ได้ยินได้ฟัง เปรียบเทียบอย่างง่ายๆ ก็อยู่ในมหาวิทยาลัย พออาจารย์ขึ้นไปยืนสอนไข่ม้อย อาจารย์ก็สอนวิชาความรู้ต่างๆ แขนงต่างๆ ในมหาวิทยาลัย นักศึกษาจำกันได้เป็นอย่างไร ได้ประโยชน์ยังงี้ ตอบถูกไข่ม้อย ไปชิตถูกหรือสอบผ่าน นั่นก็คือการสอบผ่าน แต่ว่าสมมุติอย่างง่ายๆ นะ ถ้าเราสวดมนต์ว่า รูปิ อนิจจัง คือรูปไม่เที่ยง เราแปลว่าอะไร รูปไม่เที่ยงนี้หมายความว่า รูปไม่เที่ยง เราเกิดมาแต่น้อยเป็นเด็กนักเรียน เราเป็น

หนุ่มสาวท่ามกลางคน แล้วมาเฒ่ามาแก่ มันไม่เที่ยงจริงๆ คนนี้รู้ไม่หลงตนเอง มีปัญญาไม่หลงตนเอง รู้จักเฒ่า ที่นี้ คนที่ไม่รู้ ฟังไม่ออก เฒ่า ๖๐ - ๗๐ - ๘๐ มันก็ว่ายังหนุ่ม ใจมันยังไม่เฒ่าเลยทั้งผู้หญิงผู้ชายเลยทีเดียว คนหลง คนไม่หลงเขาจะรู้ทันทีว่าเฒ่าแล้ว ไม่ไหวแล้ว จับไม่เท่าแล้วเขาก็สบายใจ เขาไม่ทุกข์เพราะว่ารู้ธรรม นี่แหละผลดีของการสวดมนต์

สวดคาถาชินบัญชรแล้ว จะหายจากโรคร้ายไข้เจ็บจริงหรือ

เราจะสวดชินบัญชรก็สวด ถ้าแปลออกมาแล้วก็ใส่ชื่อพระสาวก ชื่อพระพุทธเจ้า ก็ต้องอ่านคำแปลให้เข้าใจ ไม่ได้สวดอันนั้นก็สวดธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ลองดู ทางเข้านิพพานโดยตรง มรรควิภังค์โน่นแน่ะ สวดเอาไปลองดู นั่นตัวจริงมันอยู่นั่น สวดนั้นก็ยอดเยี่ยม ก็ไม่ต้องไปคิดแต่คาถาโน่นคานี่ คาถานี้เป็นคำสอนพระพุทธเจ้า เป็นของดีทั้งนั้น สวดโพชฌงค์ ๗ นั่นก็องค์ตรัสรู้ แล่นั่น องค์เข้านิพพานดีๆ นั่นแหละไม่ได้คาถาอื่น ก็ขอให้ได้คาถาหนึ่งคล่องๆ ก็พอ ได้ทั้งแปลนะ หรือได้ท่องขึ้นใจแล้วถามหาเลย ทางนิพพานต้องไปแน่ อันนั้นคนไหนชอบคาถาไหนก็เลยเถิดว่า ถึงจะรวยก็บอกกันรวยนะ คาถาที่ฉันสวด เอ..ถ้าพระไปทำอย่างนั้นนะแยะ พระบอกโยมไปทำ บอกว่าหาสิ่งที่มีนั้นมีเหตุมีผลให้แก่โยมจะค่อยยังชั่วหน่อย แท้ที่จริงเป็นโยมละมั้ง พิมพ์หลอกกัน

แท้ที่จริง กัณฑ์ที่ยอดเยี่ยมที่สุดที่พระพุทธเจ้าเทศน์นี้ ๑. ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร ๒. อนัตตลักขณสูตร ๓. อาทิตตปริยายสูตร ๔. วิภังคสูตร ที่อาตมาค้นคว้าดู เหล่านี้เป็นทางพ้นทุกข์ทั้งนั้น เข้านิพพานทั้งนั้น แล้วมหาสติปัฏฐานสูตร ใครทำได้ก็เข้านิพพานเหมือนกันได้ทั้งนั้นเลย แต่เราไม่ได้ เราก็กสวดเอา บ่นเอา บ่นเอา พุทโธ พุทโธ พุทโธ อยู่นี่ละ มันไม่ได้เมื่อไหร่ก็ไม่ยอมมัน บ่นอยู่นี่ละ เหมือนกับโยมอยากได้แหวน

เพชรนะ ฉันอยากได้ อยากได้แหวนเพชรแต่เงินไม่มีไปซื้อ บ่นอยู่นั่นแหละ ถ้าว่ามันได้
แล้วมันไม่อยากจะหยิบอีกหรือ ไม่อยากอีก ไม่อยากได้อีก

ถ้าสวด โยมสวดให้มันได้คล่องๆ ก็ไม่เป็นไร ไม่ผิดอะไรหรือ สวดคาถาชินบัญชร
ไม่ผิดอะไร แต่ที่บอกนี้เป็นบททำวัตรเช้าวัตรค่ำ นั่นก็สรรเสริญพระพุทธ พระธรรม
พระสงฆ์ โยมได้แต่คาถาชินบัญชร แต่ไปทำวัตรเช้าวัตรค่ำกับเขาไม่ได้ คอยแต่ติด
สวดอันเดียว ต้องหาหลายอย่างด้วยกัน ต้องมีที่เคารพด้วย

การสวดมนต์จำเป็นต้องรู้คำแปล และน้อมจิตตามขณะสวดหรือไม่

อันนี้มันมีอยู่อย่างหนึ่ง ถ้าหากว่าเราสวดมนต์ได้ทั้งอรรถ ทั้งพยัญชนะ คือได้
ทั้งบาลีและมคธ ได้ทั้งภาษาไทย มันก็รู้ มันก็เข้าใจถ้ารู้ แต่หากผู้ไม่รู้ ได้แต่อ่านตาม
ภาษาบาลีก็เป็นการประกาศคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยตรง คือควรยึดหลักคำสอนไว้
ที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้ว่า ใครจำคำสอนของเราได้มากเท่าไร ก็ยิ่งดีเท่านั้น บัดนี้ เรา
ไม่ได้มาก เราได้น้อย เราก็กสวดไปตามน้อยของเรา แต่มันทำให้จิตใจของคนสงบนะ ได้
เป็นสมาธิ มีเยอะเหมือนกันแบบนี้

สวดมนต์ ถ้าหากรู้คำแปลมันยิ่งกว่า แต่ก็ขอให้ศึกษาไว้ เรียนไว้ ท่องไว้ สวด
ไปอย่างนั้นละ ไม่รู้ความหมายก็สวดไปอย่างนั้น แต่เทวดาเขารู้กัน คนอื่นเขารู้ เขาก็
รู้จักว่าคนนั้นทำความดี กำลังสวดมนต์สวดพรอยู่ สรรเสริญคำสอนของพระพุทธเจ้า
แท้ที่จริง สวดมนต์นี่คือเทศน์แทนพระพุทธเจ้า เป็นกัณฑ์เทศน์ของพระพุทธเจ้า เรา
เทศน์แทนท่าน เทวดาเขารู้ คนอื่นเขารู้ เขาก็กำลังฟังด้วยความเคารพ สมัยครั้ง
พุทธกาล ถือเป็นบุคลาธิษฐานไว้ มีวัดอยู่ในป่า ไก่ตัวเมียมันอยู่บนต้นไม้ มันไปนอน
อยู่ในวัด พระสวดมนต์อยู่ฟังแล้วเพลิน เเท้มันหลุดออกจากกิ่งไม้ตกลงดินตายแล้วไป
เกิดเป็นนางเทพธิดาอยู่บนสวรรค์ แค่นั้นแหละ ไก่ก็ได้เป็นเทวดาด้วยความเคารพและ
ความพอใจในพระธรรมนั้น แน่ะ..เขาไม่ได้สวดนะ ไก่เขาฟังเฉยๆ อีกอย่างหนึ่งก็อะไร

ค้างคาอยู่ในถ้ำ พระสารีบุตรสวดพระอภิธรรมอยู่ ค้างคาพืงเพลิน เท้าหลุดลงมาตกลงมาตาย ๕๐๐ ตัวก็ไปเป็นเทพบุตรเทพธิดาหมด ด้วยความเคารพในอภิธรรมที่ท่านกำลังสวดอยู่

ทำไมเพียงตกลงมาได้เป็นเทวดาเลย เพราะจิต จิตนั้นละมันมีสุขอยู่ตลอด จิตมันเป็นสวรัคอยู่ด้วยความเคารพ สำคัญที่จิตไม่ใช่ที่ร่างกาย เอาจริงๆ มันจะไป มันเพลิน เพลินนะ เพลินก็ลืมนะ มันลืมนะไปในทางที่ตินะ อย่าลืมนะไปในทางที่ชั่ว อันนี้ลืมนะไปในทางสุข จิตมันสุขอยู่ มันก็เป็นสุขที่เป็นอันต้องหวังของวิญญูณนั้นไป จะเปลอสติก็ช่าง ขอให้เปลอไปทางที่ตินะ ใกล้เคียงตายนั้น เปลอเข้านิพพานก็ไปนิพพานเลย

ความเข้าใจเบื้องต้น

การอ่าน การฟัง และปฏิบัติธรรม
อย่างไหนขจัดกิเลสได้รวดเร็วกว่ากัน

การอ่านหนังสือธรรมะ การฟังเทศน์ฟังธรรม และการปฏิบัติธรรม ปฏิบัติภาวนา ทั้งหลายเหล่านี้ การปฏิบัติภาวนานั้นเองสามารถที่จะเข้าใจในเรื่องของกิเลส ตั้งแต่ขั้นหยาบ ขั้นกลาง และละเอียดได้ กำจัดกิเลสหรือละกิเลสได้รวดเร็วกว่าการอ่านหนังสือธรรมะ หรือการฟังเทศน์ฟังธรรม ทั้ง ๒ อย่างนี้ เมื่อเราอ่านหนังสือธรรมะ แล้ว ฟังเทศน์แล้ว เราก็มาตั้งใจพิจารณาเรื่องที่เรารออ่านนั้น หรือเรื่องที่เรารอฟังเทศน์มานั้น ด้วยการปฏิบัติพิจารณา ก็คือภาวนานั้นเอง พิจารณาด้วยสติปัญญา เมื่อเราภาวนาจิตใจของเราสงบนิ่งจ้อยอยู่กับที่ การที่เราอ่านหนังสือนั้นก็ต้อมาวิจัย การฟังเทศน์นั้นเราก็ต้อนำคำเทศน์มาพิจารณา เพื่อจะให้เราทั้งบาปทั้งบุญ ให้เข้าใจว่าอะไรถูก อะไรผิด ก็มาเป็นภาคปฏิบัติ การที่เรากำลังพิจารณาอยู่นั้นเอง เรียกว่าปฏิบัติธรรม ปฏิบัติภาวนา ก็กำลังวิจัยอยู่นั้นเอง วิจัยในเรื่องบุญเรื่องบาป

เมื่อหากรู้จักว่าอะไรมันผิด อะไรมันถูก เอ้า..รู้ว่าอะไรมันผิดเราก็ละปล่อยไปวางไป อะไรมันถูกเราก็ปฏิบัติต่อไป นี่การปฏิบัติธรรมและปฏิบัติภาวนา จึงเข้าใจเรื่องของกิเลสได้ดี เรียกว่าปฏิบัติดี ย่อมรู้ลวดลายของกิเลส ปฏิภาณ หมายถึงเมื่อปฏิบัติจน

รู้จักกิเลสดีแล้ว ก็ละก็ปล่อยก็วางความชั่วนั้นออกไปก็ได้ เพื่อให้จิตใจของตนเองสะอาดได้รวดเร็ว เหตุฉะนั้น ต้องเป็นการใช้สติปัญญาในการภาวนา เมื่อเราจะอ่านหนังสือธรรมะ ฟังเทศน์ฟังธรรมอยู่บ่อยๆ ก็ตาม เราก็ต้องมาวิจัย มาภาวนา มาคลี่คลาย โยนิโสมนสิการให้แยบคายในการปฏิบัติอยู่ เราจึงจะละกิเลสได้ มันจึงเป็นหนทางที่เราจะละกิเลสได้ ก็คือต้องวิจัยและพิจารณา จึงเป็นเรื่องของการปฏิบัติธรรม ปฏิบัติภาวนา เพื่อให้เข้าใจในเรื่องอาการของกิเลสต่างๆ ทั้งน้อยใหญ่ เพื่อจะกำจัดออกไปจากจิตใจของพวกเรา

การฝึกจิตต้องใช้ระยะเวลาแค่ไหนจึงจะเกิดประโยชน์

การฝึกจิตใจนั้น ใช้ระยะเวลายาวนานพอสมควรจึงจะเกิดประโยชน์ขึ้น เพราะไม่ใช่ของที่จะฝึกได้ง่ายๆ เว้นจากบุคคลที่มีสติปัญญาอ่องไว เรียกว่ามีสติสัมปชัญญะ ระลึกเร็วรู้เร็ว

การฝึกฝนจิตใจนั้น สมมุติว่าบุคคลที่มีสติสัมปชัญญะดี ย่อมสามารถที่จะฝึกฝนอบรมจิตใจของตนเองให้สงบระงับเป็นสมาธิได้ง่าย บางบุคคลก็ฝึกยาก นาน จึงจะได้รับประโยชน์ ได้รับความสุขในความสงบนั้น

นี้ การฝึกจิตใจต้องใช้เวลา ต้องมีความพากเพียรพยายาม เขาจึงต้องมี ฉันทะ คือความพอใจ วิริยะ คือมีความเพียร จิตตะ คือเอาใจฝึกฝั ฌมังสา คือตรึงตรึงเหตุผลนั้น ถ้าเราพากันฝึกฝนอบรมจิตใจให้สงบระงับเป็นสมาธิได้ เราจะมีความสุข และจะมีประโยชน์ มีความสุขเกิดขึ้นแก่ตน

ถ้าพูดไปอีกอย่างหนึ่งก็คือ จิตมีอิสระ อยู่ในอารมณ์หนึ่งอารมณ์เดียว คือจิตไม่มีความทุกข์นั่นเอง ถ้าพูดอย่างย่อๆ คือจิตเป็นหนึ่งอยู่ในอารมณ์เดียว แต่ก่อนจิตของเราที่ยังไม่ได้ฝึกฝนอบรมมีความคิดมาก มันก็ทุกข์มาก ฟุ้งซ่านมากเท่าไรก็ยิ่งมีความทุกข์มากเท่านั้น ใครคิดมากเท่าไร คนนั้นก็ทุกข์มากเท่านั้น มีความทุกข์ทุกครั้ง ที่คิดขึ้นมาในใจ เมื่อเรามาฝึกฝนอบรมจิตใจของตนแล้ว จิตสงบเป็นสมาธิอยู่ใน

อารมณ์หนึ่งอารมณ์เดียวแล้ว คนนั้นจะมีความสุข เพราะไม่คิดมาก คิดอยู่แต่ในอารมณ์หนึ่งอารมณ์เดียว จิตใจก็มีอิสระ

มันก็ได้ประโยชน์ในระยะนั้นคือ ทำให้ตนเองมีจิตใจที่มีความสุข จะนอนก็หลับสบาย ความจำก็แม่นยำดี นี่คือประโยชน์ของการทำสมาธิ เมื่อเรามาอยู่ในสังคมก็ไม่ “ผิดใคร” ไม่ทะเลาะวิวาทกับบุคคลผู้ใด เพราะเป็นคนสงบ เมื่อปัญหาเกิดขึ้นโดยเฉพาะหน้าในปัจจุบัน ก็ทำจิตใจของตนให้สงบได้ แล้วค้นคว้าหาเหตุผล พิจารณาดูสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นภายในจิตใจของตนที่มีความทุกข์หรือมีความสุขนั้น จนรู้จนเข้าใจถึงสาเหตุว่าคิดทุกข์เกิดขึ้นมาจากไหน ก็จะปลดปล่อยได้ด้วยตนเอง ถ้าจิตมีความสุข เกิดจากคิดอะไรเป็นต้นเหตุ จิตจึงมีความสุข ย่อมรู้จริงขึ้นมา บัดนั้น จะได้รับผลรับประโยชน์ คือเป็นคนสงบ เป็นคนฉลาดนั่นเอง

การทำสมาธิแต่ละครั้ง จะต้องใช้เวลานานเท่าไรจึงจะได้รับอานิสงส์

การที่เราทำสมาธินั้น เราไม่คิดว่าใช้เวลานานหรือเวลาสั้นเกินไป แล้วแต่เรามีความสามารถที่จะใช้สติสัมปชัญญะ หรือใช้สติปัญญาประคับประคองจิตใจของเรานั้น ให้สงบระงับเป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคง ตั้งแต่เริ่มขณิกสมาธิ ถึงอุปจารสมาธิ ถึงอัปนาสมาธิโนนแหละ จิตแนบแน่นมั่นคงแน่วแน้อยู่ เป็นสมาธิจริงๆ ไม่ง่อนแง่น ไม่คลอนแคลน ไม่หวั่นไหว ทำวันใดทำเวลาไหนก็เข้าถึงจุดสมาธิอยู่ในอารมณ์หนึ่งอารมณ์เดียวแน่นอน เมื่อนั้นแหละ จึงจะได้อานิสงส์ทั้ง ๓ ข้อนั้น อานิสงส์ข้อหนึ่งก็คือ ความจำได้แม่นยำ อานิสงส์ข้อสองนั้นก็คือ อยู่ในสังคมก็ไม่ผิดใคร คือไม่ทะเลาะวิวาท ไม่ผิดใจกับใคร เป็นคนสงบ ข้อสามก็คือ เมื่อปัญหาเกิดขึ้นโดยเฉพาะหน้าในปัจจุบัน ก็แก้ไขปัญหานั้นให้หลุดออกไปได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องอาศัยคนอื่น ก็อาศัยซึ่งมีสมาธิ มีจิตสงบแล้ว วิจัยหาความจริงได้ จิตไม่ฟุ้งซ่าน และรู้เหตุรู้ผลได้ จึงได้รับอานิสงส์นั้นนี้..การทำสมาธิ เราจะทำนาน สงบถึงอัปนาสมาธิ หรือเราจะทำไม่นาน เมื่อจิตสงบไปถึงที่ของมันแล้วก็จะได้รับอานิสงส์

ฆราวาสที่ยังต้องออกไปทำงาน ควรจัดสรรเวลาเพื่อการนั่งสมาธิภาวนาอย่างไร

ถ้าหากเราเป็นฆราวาสมีงานทำอย่างนี้ อาตมาขอให้อธิบายอย่างนี้

ในวันที่ต้องออกไปทำงาน เราก็เตรียมอะไรทุกอย่างไว้ให้พร้อม พอตื่นขึ้นมาในตอนเช้า ไหว้พระสวดมนต์เสร็จ ก็ไปล้างหน้า ในขณะที่กำลังล้างหน้า เราก็ดูจิตของเรา เราจะไปทำงานไม่ให้จิตวุ่นวายอะไร ขณะกำลังสีฟันอยู่ หรืออาบน้ำอยู่ เราก็ดูจิตของเรา ฟังดูจิต ทำให้ใจให้สบายที่จะไปทำงาน อย่าไปเสียตายเป็นไปทำงานแล้วเลยไม่ได้นั่งสมาธิ

ที่จริงการนั่งสมาธิภาวนานั้น เราสามารถอธิษฐานกำหนดเวลาได้ว่าจะนั่งนานเท่าไร เช่น จะนั่ง ๑๐ นาที หรือครึ่งชั่วโมง พอครบกำหนดเวลาจะรู้สึกตัว ออกจากสมาธิได้ตามเวลาที่เรากำหนดไว้

เวลาเดินทางไปทำงาน ถ้าไม่ต้องขับรถเอง ก็พิจารณาจิตของตนขณะอยู่ในรถได้ ไม่ว่าจะนั่งหรือยืน คือดูว่าจิตใจของเราอยู่ในอารมณ์อะไร เช่น ตีใจ เสียใจ เป็นต้น และดูว่าจิตของเราจดจ่ออยู่กับสิ่งใด ถ้าเห็นว่าอารมณ์สงบอยู่เฉยๆ ก็ดูต่อไป เมื่ออารมณ์เปลี่ยนแปลง ก็ให้รู้ที่อารมณ์เปลี่ยนแปลง และเปลี่ยนไปเป็นอย่างไร คือให้มีสติอยู่ตลอดเวลา ถ้าขับรถเอง ในขณะที่ขับรถก็ตั้งใจขับรถให้ถึงจุดหมายปลายทางด้วยความระมัดระวัง จิตจะเป็นสมาธิอยู่กับการขับรถ

เมื่อไปถึงที่ทำงาน ก็ตั้งใจทำกิจการงานในหน้าที่ของตนให้เรียบร้อย จิตใจก็จะจดจ่ออยู่กับการงานที่ตนเองกำลังกระทำอยู่นั้น จิตก็จะสงบอยู่กับการงาน เช่น เขียนหนังสือ อ่านหนังสือ ทำบัญชี ตรวจคนไข้ โบกปูน หรือดูแลให้ลูกน้องทำงาน เวลาว่างจากการงาน เราก็กำหนดดูจิตของตนเองได้ แม้เวลารับประทานอาหารก็ดูจิตใจของตนเองได้ จิตก็เป็นสมาธิอยู่กับที่นั่น เรียกว่าทำสมาธิตลอดทั้งวัน

ก่อนเข้านอน เมื่อเสร็จจากกิจธุระอื่นๆ แล้ว ก็ไหว้พระสวดมนต์ ถ้ามีเวลาน้อยก็นอนดูจิตใจของตนไปได้เรื่อยๆ จนนอนหลับ เมื่อนอนอิมแล้วตื่นขึ้นตอนเช้า ถ้ามีเวลาพอ เราก็ไหว้พระ ทำสมาธิสัก ๓๐ นาที แล้วจึงไปล้างหน้า เตรียมตัวไปทำงาน

เราก็จะสามารถทำความเพียร เจริญภาวนาได้ทุกอิริยาบถคือ ยืน เดิน นั่ง นอน เรียกว่าเป็นคนมีความเพียรตลอดเวลา เว้นจากนอนหลับเท่านั้น

ถ้าปฏิบัติเช่นนี้บ่อยๆ จิตจะเป็นสมาธิอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นในขณะที่ทำการงานในหน้าที่ หรือในขณะที่ทำกิจส่วนตัว เช่น แต่งตัว สวมใส่เสื้อผ้า เข้าห้องน้ำ ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ อาบน้ำ ภูตั่ว ก็ดูจิตของตน เป็นการทำสมาธิได้ทั้งสิ้น

ถ้ามีเวลาน้อย จะนั่งสมาธิภาวนาไปเลย โดยไม่สวดมนต์ก่อนได้หรือไม่

จะนั่งไปเลยก็ได้ แต่หลักพระศาสนานี้ ท่านก็จะให้ไหว้พระย่อๆ ด้วย ให้แผ่เมตตาเสียก่อนสั้นๆ ก็ได้ แต่สวดมนต์นี้ดีแล้ว ดีแน่นอน ที่นี้ มันมีเวลาน้อยนั่งปฏิบัติเลย นั่งทำสมาธิเลยก็ได้ ไม่เป็นอะไร ที่นี้เราเป็นคณาจารย์สอนนิสิตนักศึกษา เราพักผ่อนเราก็ไปห้องก่อนเลย ไปงีบอยู่ในห้องก่อนที่จะได้สอนอีกรอบคำ นั่งทำสมาธิได้ก็ได้ ไม่เป็นไร ก็คือมันเป็น *อภาลิโก* เมื่อเรานั่งสมาธิจิตใจสงบ เราก็มาดูจิตของเรา มันคิดเรื่องอะไร เวลาทำสมาธิอยู่นี่ พอจิตสงบแล้วก็เห็นความโลภเกิดขึ้น มันโลภะนี้ มันจะทุกข์ มันอยากได้อะไรมาก เกิดทุกข์จะได้แก้ไข เวลามันโกรธเขามากมันแค้นเขา จะได้แก้ไขให้มันละ ถ้าไม่มีสมาธิไม่ได้ละ มันดูยาก แก้ไขยาก ถ้าเราหลงอะไร เรา รู้จักจะแก้ไข เพราะกิเลสคือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง อยู่ที่จิตใจ จิตเป็นภาษาอินเดีย ใจเป็นภาษาไทย กิเลสมันอยู่ที่ใจ พอจิตใจสงบ เราก็ไปดูมันคิดอะไร มันคิดไม่ดีมันจะทำให้เกิดทุกข์ เราไม่อยากทุกข์ก็ต้องปล่อยวางสิ มันถึงจะไม่ทุกข์ ถ้ามันคิดแล้วมันโกรธมันทุกข์อีก เราก็ต้องปล่อยวาง ถ้ามันหลง จิตใจกลัว เราก็หาวิธีละพอละได้เท่านั้นแหละ สบาย อันนี้ลึกลับ สูงนะ นี่มันขึ้นชั้นสูง เป็นดอกเตอร์ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่าธรรมชั้นสูง พิจารณาจิตในจิต หลักพระศาสนาถ้าใครถึงตรงนี้อาตมาจะไม่สอนแล้วการทำสมาธิ เพราะเขาเลยสมาธิแล้ว

การนั่งทำสมาธิ ต้องเลือกเวลาที่เหมาะสมด้วยหรือไม่

การนั่งทำสมาธิ การที่เราจะเลือกหาเวลาให้เหมาะสมนั้นก็ เป็นสิ่งที่สมควร เพราะว่าเวลาไหนควรที่เราจะนั่งบ้าง ควรพิจารณาให้เหมาะสม เช่น เวลาเราทำงานอยู่ เราก็นั่งไม่ได้ เพราะเราทำการงาน ที่เหมาะสมก็คือเรามีเวลาว่างเวลาไหน ทำได้อยู่ตลอดเวลา ถ้าทำสมาธิ ไม่ต้องเลือกว่าหลังจากรับประทานอาหาร ๔ ชั่วโมง ๕ ชั่วโมงก็ดี ชั่วโมงหนึ่งก็ดี ไม่ต้องคิด เพราะธรรมะเป็นอภาลิโก ไม่ประกอบด้วยกาลด้วยเวลา เรามีช่องว่างเมื่อไหร่เราทำเมื่อนั้น ใครจะทำตอนเช้า หรือตอนกลางคืน หรือตอนกลางวัน พอมีช่องว่างเวลาไหนที่จะทำสมาธิ เรานั่งทำได้ เราต้องหาเวลาที่เหมาะสมที่ถูกต้อง เมื่อไม่มีงาน เราเลิกจากงานแล้ว ถ้ามีงานอยู่เราทำไม่ได้ มันยุ่งอยู่ มันอยู่ตรงนี้ จึงว่าหาที่สงบสงัด หาเวลาว่างจากทำกิจธุระอะไรทุกอย่าง พระพุทธเจ้าท่านตรัสสอนว่า ถ้าเรามีความขัดข้องอยู่ เช่น เรากำลังทำการงานค้างอยู่ เราก็ควรทำให้เสร็จเรียบร้อยเสียก่อน เช่น จะตัดเล็บ จะซักผ้า จะเก็บสิ่งของ จะปิดกวาดทำความสะอาดอะไร จะอาบน้ำ จะรับประทานอาหารก็แล้วแต่ พระพุทธเจ้าตรัสว่าให้รีบทำรีบเก็บสิ่งเหล่านั้นให้เรียบร้อยไปเสียก่อนแล้วจึงเข้าทำสมาธิ เพราะมันจะได้ไม่มีความกังวล จึงจะทำสมาธิให้สงบได้รวดเร็ว นี่มันแล้วแต่กาลเทศะเวลาที่เหมาะสม ช่วงที่เรามีเวลาว่างที่จะทำได้ แต่เราขอให้มันมีเวลาว่างจริงๆ นั้นไม่ได้นะ ว่างเวลาไหนพอทำได้ก็ทำเวลานั้น

เลย ถ้าพูดถึงเวลาดีจริงๆ ก็คือเวลาท้องว่างๆ จะเป็นกลางคืนดึกดื่นก็ได้ ถ้าท้องมัน
ว่างร่างกายมันเบา เหตุฉะนั้น ตอนเช้าตี ๒ ตี ๓ ตี ๔ มันเป็นเวลาที่เราร่างกายเบาที่สุด
พระพุทธเจ้าจึงไม่ให้บริโภคอาหารมากเกินไป เพราะมันนั่งลำบาก ให้กินอาหารแต่น้อย
เป็นนักปฏิบัติ ถ้าเราไม่นอนมากเกินไป จะทำให้จิตใจของตนเองสงบระงับเป็นสมาธิได้
ง่ายในกาลเวลานั้นและเมื่ออยู่ในที่สงบอันสมควร

การภาวนา เปิดไฟหรือปิดไฟจะดีกว่ากัน

ปิดไฟแล้วกลัวผีหลอกก็ ปิดไฟก็ได้ เปิดไฟก็ได้ ไม่เป็นอะไร อย่าเปิดส่องตา
ตาของคนนี้มันแววที่สุดเลยทีเดียว หลับอยู่ก็ยังรู้จักกลางวันกลางคืน ก็เป็นของที่แวว
มาก เราอยู่ในที่มีแดดๆ บางคนก็จะกลัว เอาแสงสว่างไว้ที่อื่นได้ แต่มันสว่างก็ได้ในห้อง
นั่งกลางวันมันก็สว่างมันไม่ผิดปกติอะไร เปิดไฟก็ได้ปิดก็ได้ ถ้าหากคนกลัวก็จงแต่
เปิดไฟ อย่าไปกลัว ถ้ากลัวมันจะยังไม่สงบ กลัวทำไมกัน ไปกลัวผีกลัวอะไร ไปกลัว
ทำไม นั่งภาวนาแล้วท่านไม่ให้กลัวอะไร มีแต่จะใช้สติปัญญาดูจิตเท่านั้น ไม่มี
ความหมายอะไร ใช้ไฟก็ได้ หรือว่าอยากเพ่งกสิณ ถ้าอยากเพ่งกสิณก็ใช้ไฟ อย่างนั้น
ควรจะเพ่งกสิณนะ เพื่อให้จิตสงบ ถ้าคนกลัวก็เปิดไฟไว้เสียก่อน เวลามันสงบจริงๆ มัน
มีปัญญา มันก็รู้จักว่าตนเองโง่ไปหลงเปิดไฟ เสียค่าไฟเยอะเยอะเลย ถ้ามีปัญญามัน
จะเป็นอย่างนั้น ก็เหมือนเราตั้งแต่ก่อน คนที่ไม่มีปัญญา ก็เหมือนเข้าโรงหนังนี้แหละ
เข้ามาจนถึงขณะนี้ยังไม่หยุดก็มี บางคนนั้นจนแก่แล้ว แต่ถ้าระลึกถึง มีปัญญารู้ว่าเรา
เอาเงามาหลอก ใช้ผ้าหลอก เราเสียเงินเยอะเลย โธ..ทำไมโง่เหลือเกินตั้งแต่เล็กมา
ปานนี้ เรายังรู้จักความโง่ของตนเองที่หลัง นี่คนฉลาดจะรู้จักตนเองเป็นคนโง่ ถ้าไม่
ฉลาดจะไม่รู้จักว่าตนเองโง่ นักปราชญ์ท่านว่าอย่างนั้น ให้เอาอย่างนั้นดีกว่า เพราะ
ว่าเราทำความเพียรนี้ เอาพอเหมาะสม

ถ้าคนนั่งภาวนา นั่งพับเพียบมันไม่ทนก็นั่งขัดสมาธิ นั่งขัดสมาธิก็ขัดกับสังขาร
สังขารมันไม่เรียบร้อย ขามันไม่ดี มีบางคนนั่งเก้อเสีย อย่าไปตามกิเลสด้วยเล่า นั่ง
เก้อดีๆ ก็พิจารณา เพราะมันไม่มีอะไร มีสติปัญญาควบคุมจิตเท่านั้นเอง ไม่มีงานอื่น
ไม่ต้องว่านั่งแบบนั้นแบบนี้มันจึงจะได้ อ้าว..เดินจงกรม มันก็ไม่ได้เท่านั้น ยืนอยู่นั้นมัน
ก็ไม่มีภาวนา มันต้องภาวนาได้ทุกแบบ แต่ก็ขอให้สติปัญญาเท่านั้นเอง

การทำสมาธินอกจากนั่งปฏิบัติแล้ว นอนปฏิบัติได้หรือไม่

ท่านนอนเป็นท่าสบายที่สุด แต่มันก็จะหลับท่าเดียว คนที่จะทำได้ นอนทำได้
คนป่วยอย่างหนึ่ง ก็เป็นเรื่องธรรมดาลุกขึ้นไม่ได้ แต่ก็ต้องมีปัญญาด้วยนะ ต้องเป็นคน
ที่ทำได้ ไปทำสมาธิได้ดีแล้วจึงจะนอนทำได้ นั่งทำ นอนทำ ยืนทำ เดินทำได้ กินข้าว
กินน้ำ ทำอะไร ซักผ้าซักผ่อนอะไร ทุกสิ่งทุกอย่างจะทำสมาธิได้ เข้าห้องน้ำอาบน้ำอยู่
ก็ทำได้ อันนั้นต้องคนได้ถึงขนาดนั้นจึงไปนอนทำ นอนทำในห้องมันก็จะไปหลับท่าเดียว
เท่านั้นแหละ กิเลสมันบีบคอเข้าไปแล้ว แหม..ดีไม่ดีไปทำงานไม่ทันเลย ๖ โมงยังไม่ลุก
นอนทำนะ นั่นแหละ ไม่เคยนอนก็ดี เพราะกิเลสจะเหยียบ เพราะไปนอนลง อันนี้
ไม่ให้กิเลสเหยียบเจ้าของ ลูกต่อสู้นั้น ไม่ให้เข้ามาใกล้ก็เรียกว่าไม่นอน เอา ๓ อิริยาบถ
ก็ดี หลวงปู่ปลื้มท่านนั่ง ไม่คิดสนุกสนานเรื่องนอน แต่บางคนมันนอนภาวนาไม่ได้ ก็
นอนไปเถอะ นอนเท่าไรยิ่งอ้วนยิ่งภาวนาไม่ได้ ง่วงอยู่ตลอดเวลา เป็นอย่างนั้น แต่การ
ที่ไม่นอน คนนอนน้อย นักปฏิบัติส่วนมากนอนน้อย แต่แพทย์นี้ให้นอน ๘ ชั่วโมง
คนหนึ่งให้นอน ๖ ชั่วโมงก็พอ แต่นักปฏิบัติถ้าจะนอนจริงนะ เหยียดกายจริงๆ เหยียด
แค่ ๒ ชั่วโมงหรือ ๒ ชั่วโมงครึ่ง หรือชั่วโมงครึ่งก็พอแล้ววันหนึ่งนะ นักปฏิบัติ พูดถึง
นักปฏิบัติ แต่คนทำงานนี่คงจะไม่ได้ คนทำงานหนักหรือคนทำงานมากก็คงจะนอนมาก
นั่นเป็นธรรมดา แต่ขอให้ฉลาดเอาดีกว่า ขอเอาสติปัญญา คนนี้นอน นอนเท่าไร
นอนจนหลังแปลมันก็ไม่หยุดนะ มันนอนมาแต่เล็ก มันก็ยังอยากนอนอีกอยู่ บางคน
กลับไปนี่ก็จะไปนอน ลืมหมดคำเทศน์ ไม่ดีหรอก นอนทำสมาธิ ถ้าคนไม่เคยเป็น
สมาธิแน่นอนแล้วไม่ดี

คนนั่งวิปัสสนาแล้วบอกว่าพูดภาษาเทพได้ จริงหรือ

คนที่นั่งวิปัสสนากรรมฐานแล้วพูดภาษาเทพได้ จริง คำว่าพูดภาษาเทพได้จริง นั้น เราควรที่จะเข้าใจ ผู้ที่นั่งวิปัสสนากรรมฐาน ลำเลียงด้วยปัญญา เป็นผู้มีความสมาธิหนักแน่นมั่นคงแล้ว จึงเรียกว่าคนนั่งวิปัสสนากรรมฐาน เมื่อจิตของบุคคลที่ทำสมาธิเป็นสมาธิดีแล้ว นั่งวิปัสสนาพิจารณาซึ่งธรรมอยู่ เมื่อดวงตาเห็นธรรมเกิดขึ้น มันมีแสงสว่าง สามารถเห็นพวกเทพบางท่านบางองค์นั้นมากราบบัว เช่น พระพุทธองค์ก็มีเทพเจ้าทั้งหลายมากราบบัวมาบูชา ก็สนทนากันได้

ครูบาอาจารย์ก็เหมือนกันในสมัยปัจจุบันนี้ ถ้าท่านนั่งทำสมาธิได้ดี มีวิปัสสนา มีปัญญาเกิดขึ้นแก่กล้าแล้ว พวกเทพเจ้าทั้งหลายมากราบบัวมาบูชาท่าน ก็พูดกันด้วยภาษาจิต เข้าใจไหมภาษาจิต ภาษาจิต คือจิตต่อจิตพูดกัน รู้เรื่องกัน จึงพูดได้ภายในจิตพูดได้ จิตมันรับรู้กัน และท่านก็มีดวงตาสว่างใสคือดวงตาปัญญานั้นเอง ท่านก็พูดคุยอะไรกับพวกเทพ สนทนาได้ภายในจิตของท่าน

ส่วนบุคคลที่ไม่ได้นั่งวิปัสสนากรรมฐานอะไรจะมองไม่เห็น จึงพูดภาษาเทพไม่ได้ ไม่รู้เรื่องกัน ส่วนผู้ที่นั่งวิปัสสนากรรมฐานได้ดีแล้ว ท่านก็สามารถรู้เห็นกัน มากราบบัว ไปพบอยู่ที่ไหนท่านจะสนทนากันได้ ควรที่จะเข้าใจอย่างนี้

หลักการและขั้นตอนการปฏิบัติ

ขั้นตอนการปฏิบัติธรรมอย่างย่อ ตามคำสอนของพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าสอนให้พวกเราทำบุญ รักษาศีลให้มีศีล ให้เจริญภาวนา ท่านสอนตามขั้นตอน เมื่อภาวนาจนจิตใจสงบแล้วก็มาพิจารณารูปร่างกาย เรียกว่า สติปัฏฐาน ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม คือมาดูหน้าตาของกิเลสที่อยู่ในใจของเราเพื่อจะชำระความโลภ ความโกรธ ความหลง ออกจากจิตใจของเรา ก็คือความทุกข์ที่มีอยู่ในจิตใจของเรา เราได้ละ ปล่อยวาง นี่เป็นเป้าหมาย พระพุทธเจ้าท่านมีเมตตาต่อสัตว์โลกหมด มีมหากรุณาธิคุณแก่สัตว์โลก เวลาเราปฎิบัติจึงนิยมปักกัน ๓ เล่ม เล่มที่ ๑ บุษยา พระปัญญาธิคุณของพระพุทธเจ้าที่ท่านมีปัญญามาก เล่มที่ ๒ บุษยาพระบริสุทธิคุณหมดจดจากกิเลส ไม่มีกิเลสอยู่ในดวงใจของพระองค์ ท่านกำจัดได้หมด เล่มที่ ๓ บุษยาพระมหากรุณาธิคุณ พระองค์มีความเมตตาแก่สัตว์โลก จึงได้เทศนาแนะนำสั่งสอนให้นำไปปฏิบัติ ครั้นจะปักอีก ๒ เล่ม ก็ขอบูชาคุณพ่อขอบูชาคุณแม่ที่ทำให้เราเกิดมาเลี้ยงดูเรามาจนได้มาปฏิบัติธรรม ถ้าปัก ๔ ดอก ก็คือ นวโลกุตระธัมมานุภาวนะ คือ โสตาปัตติมรรค โสตาปัตติผล สกิทาคามิมรรค สกิทาคามิผล อนาคามิมรรค อนาคามิผล อรหัตมรรค อรหัตผล นิพพาน

ขอคำแนะนำแนวทางการปฏิบัติสมาธิโดยย่อ

วิธีการทำสมาธิโดยย่อ ถ้าเราจริงจังจะทำอย่างไรตั้งสมาธิ ถ้าทำสมาธิต้องฝึกสติก่อน ให้มีสติคือความระลึกได้ มีสัมปชัญญะคือความรู้ตัว จิตคือความคิด คิดไปนู่น คิดไปนี่ คิดได้ก็คิด คิดไม่ได้ก็คิด คิดทุกข์ก็คิด คิดสุขก็คิด คิดไม่ได้อะไรเลยมันก็คิด คือตัวนั้น คือตัวจิต เราจะควบคุมตัวนั้นให้อยู่กับข้อธรรมกรรมฐาน

จิตใจของคนเรานี้ ถ้าไม่มีข้อธรรมกรรมฐานให้ยึดเหนี่ยวเกาะเกี่ยวอยู่ จิตจะคิดไปเรื่อยๆ เลย ไม่มีที่เกาะที่เกี่ยว มันจะไม่สงบ เหตุฉะนั้น มันจึงต้องมีข้อธรรมกรรมฐาน จะเอาลมหายใจเข้าออก หรือจะเอาพุทโธ หรือข้อใดข้อหนึ่งเป็นข้อบริกรรม เป็นหลักจับของจิต ให้จิตมาเกาะอยู่ที่นั่น เมื่อจิตมาเกาะอยู่ที่นั่นก็เลยมีสติ พอ นั่งเข้าไป ก็นั่งขัดสมาธิหรือนั่งเก้าอี้ ถ้าแข่งขาไม่ได้นั่งเก้าอี้ก็ได้ เทคนิคของอาตมาคน ขาไม่ดีให้นั่งเก้าอี้ คนขาดีจะนั่งขัดสมาธิก็ได้ นั่งแบบไหนมันนั่งทนที่สุดให้นั่งแบบนั้น พอ นั่งได้แล้ว ที่นี้ จิตคือความคิด เราก็เอาจิตของเรามาคุมไว้กับข้อธรรมกรรมฐาน กับลมหายใจเข้าออก อาตมาให้อาตมาอย่างนั้น ให้เอาจิตมาคุมลมหายใจเข้าหายใจออกสัมผัส รูจมูก ให้ดูสี มันออกไปก็ดิ่งกลับคืนมา มันออกไปก็ดิ่งกลับคืนมา มันก็ไม่สงบง่ายๆ นะ ที่นี้ ถ้าเราจะสงบง่ายๆ ลัดที่สุดก็คือว่า ให้ละเรื่องอดีต เรื่องราวทุกสิ่งทุกอย่างในอดีต ละทิ้งหมดเลย อย่าคิดเวลาทำสมาธิ เรื่องราวอนาคตที่จะเกิดไปข้างหน้าก็ไม่เอามาคิด เหมือนกัน ให้เอาแต่ปัจจุบัน เดียวนี้จิตของเรานั่นอยู่ที่ไหน อยู่กับลมหายใจเข้าออก ไหม หรืออยู่ที่ใด ก็เลยเอาสติสัมปชัญญะไปควบคุมเอาจิตที่ความคิด มาคิดดูลมหายใจ

สบายๆ นั่งให้สบายที่สุด ถ้าคนอยากไม่ให้มันมีเวทนามง่าย นุ่งเครื่องนุ่งห่มเสื้อผ้าก็ให้มันหลวมๆ นุ่งห่มก็ให้มันหลวมๆ อย่าให้มันรัดตัว ถ้ามันรัดตัวมันจะเจ็บ ไปมีทุกขเวทนา เกิดขึ้นง่ายในร่างกาย ที่นี้ ถ้าละอดีตอนาคตได้มันก็สงบได้ง่าย แทนที่จิตมันจะไปหลงอดีตอนาคต ที่นี้สิ่งที่มันรบกวนจิตไม่ให้สงบก็คือ กามฉันทนิเวรณ นิเวรณนี้เป็นตัวรบกวน จิตไม่ให้สงบ พยาบาทนิเวรณ ถีนมิทธนิเวรณ อุทธัจจกุกกุกจนิเวรณ วิจิกิจฉาวิเวรณ ทั้ง ๕ อย่างนี้ ท่านว่าเป็นนิเวรณธรรม เป็นธรรมที่รบกวนจิตเวลานั่งสมาธิไม่ให้จิตใจสงบ เหมือนกับคน ๕ คนเลยทีเดียว

ถ้าเรานั่งภาวนาเข้าไปคิดว่าอยากไปดูหนังดูลิเกละคร อยากไปฟังเพลง จิตมันเพลิดเพลีนไปตามกามารมณ์ เขาเรียกกามฉันทนิเวรณ ถ้านี้เกิดขึ้นภายในจิตของเรา เวลา กำลังทำสมาธิ รับประทานอาหารอย่าให้มันเกิดขึ้น วางมันไปซะ บังคับไม่ต้องไปดูไป วุ่นวายกามารมณ์ ดูมาแล้วเคยไปเที่ยวมาแล้ว บังคับตนเอง ถ้ากามฉันทนิเวรณมันหายไป พยาบาทนิเวรณมันเกิดขึ้นอีก นั่งต่อไปอีก โกรธเกลียดเคียดแค้นเขามาตั้งหลายปี ยังโกรธเขาอยู่ยังแค้นเขาอยู่ ไปแค้นเขาทำไม ไปโกรธเขาทำไม ผ่านมาหลายปีหลาย เดือนแล้วนี่ จนทุกข์ เราควรที่จะเมตตาเขา พอเราเจริญเมตตา มันก็จะดับไป พอดับไปแล้ว ถีนมิทธนิเวรณมันเกิดขึ้น ถีนมิทธนิเวรณคืออะไร พอ นั่งเข้าไปก็ง่วง อยากนอนอย่างเดียว อยากหลับอย่างเดียวเวลาทำสมาธิ ลำบากกว่าเพื่อนอยู่เหมือนกัน เห็นไหม บางคนนั่งล้มซ้ายล้มขวา สัปหงกไปทางนั้นสัปหงกไปทางนี้ มันอยากนอน เวลาคุยกันนี้ ๓ ชั่วโมงมันไม่อยากนอน ระวังให้ดี เวลาไปดูหนังนี้ ๓ ชั่วโมงครึ่ง ไม่กระตุกกระตัก มันทนดีจริงๆ เวลาไปนั่งสมาธิ ๑๐ นาทีหลับแล้ว ล้มลงกรนครอกๆ อาตมาเทศน์ยังไม่เสร็จเลย มันเป็นอย่างนี้ เหตุฉะนั้น คนนี้ต้องไปล้างหน้าให้ชื่นแล้วมานั่งอีกที นั่งอีก ง่วงอีก ไปเอาน้ำลูบตัวให้ชื่นแล้วกลับมาอีก ถ้ามันง่วงอยู่อีก มันเป็นอย่างนี้ ทำไมมัน ง่วงอยู่อย่างนี้ ก็เลยหันมาดูเรื่องกินอาหาร ต้องไม่กินของมัน ข้าวมันอย่างนี้ต้องเลิก สำหรับผู้ที่ปฏิบัติ ต้องเลิกการกินอาหารของมัน ถ้าเลิกกินอาหารของมันไปนั่งแล้ว ก็ยังง่วงอีก เราก็คิดว่าเราทำงานหนัก เราไม่ได้พักผ่อน หรือเราเดินทางไกล ถ้ามันเป็น

อย่างนี้แล้วร่างกายเราต้องพักผ่อน จิตใจนี้อยากนั่งภาวนา ร่างกายเราบอกไม่ไหวก็เลยอยากนอน เวลาจะนอนให้นอนบริกรรมภาวนาดูลมหายใจเข้าออกให้มันหลับไป พอมันหลับไปตื่นขึ้นมามันอึด ฝืนนั่งนะ อย่างนอนต่ออีกนะ ให้นั่งทำสมาธิ อันนี้คือวิธีแก้ไขของผู้ที่ว่าง ที่นี้ จิตพุ่งช่านอุทฺธจกุกกัจฉนิวรรณ์ นั่งยังงี้ๆ ก็ไม่สงบ วนไปวนมาอยู่นั่นแหละ อันนี้ต้องใช้สติสัมปชัญญะติดตามจิต ตามจิตมันไป คิดอยู่ที่ไหนต้องตามมันมา ไปจับมัน อันนี้สำคัญมากที่สุดตัวหนึ่ง

อาตมาจะเปรียบเทียบให้ฟังว่า สติเหมือนกับพ่อ สัมปชัญญะเหมือนกับแม่ จิตที่มันพุ่งช่านไม่สงบเหมือนกับลูกหัวดี๊ ลูกสาวลูกชายหัวดี๊มันเข้าไปเที่ยวในเมือง พ่อแม่ต้องตามลูกไปอยู่ที่ไหน ต้องตามหาไปจับมาบ้านแล้วมาสอนมันที่บ้าน เหมือนกับจิตที่ไม่สงบ สติสัมปชัญญะก็ล่าตามไม่หยุด ไปจับเอาจิตมันมาไว้กับข้อธรรมกรรณฐาน มันก็จะอยู่กับข้อธรรมกรรณฐาน ที่นี้ วิจิกิจฉานนิวรรณ์เกิดขึ้นอีกละ บางทีปฏิบัติกรรณฐานอยู่ ข้อนี้มันจะถูกกับเราไหมหนอ มันจะสงบไหมหนอ คิดอยู่ คิด ตัดสินใจไม่ลง ถ้าหากบุคคลใดไปหลายวัดได้ข้อธรรมฐานมาจากหลายคณาจารย์ นั่งเข้าไปเดี่ยวบริกรรมอาจารย์นี้ ๓ นาที บริกรรมอาจารย์นั้น ๓ นาที ไป ๕ วัดก็ ๕ กรรณฐาน นั่งอยู่ ๓ ชั่วโมงครึ่งมันก็ไม่สงบละนี้ มันไล่กรรณฐานอาจารย์อยู่ ที่นี้ การตัดสินใจข้อนี้ก็คือ จะเอากรรณฐานอาจารย์องค์ไหนต้องเอากรรณฐานอาจารย์องค์นั้นจริงๆ ปฏิบัติลองดูสัก ๖ เดือน ถ้าทำจริงๆ มันไม่สงบจึงเปลี่ยนข้อธรรมกรรณฐาน ถ้าไม่เปลี่ยนไม่ได้ละ มันไม่ถูกจริต มันไม่สงบ ถ้ามันถูกจิตนี้นั่งภาวนาไม่ถึง ๓ เดือน นั่งทุกวันๆ มันจะสงบเป็นสมาธิได้ ถ้าสงบเป็นสมาธิกับข้อธรรมกรรณฐานข้อไหน ก็จำเอาข้อนั้นมาปฏิบัติ ไปหาอาจารย์องค์อื่นถ้าได้กรรณฐานข้ออื่นอย่าเอา ถ้าไปเอาข้ออื่นมันจะไม่สงบอีกนะ มันเป็นอย่างนี้ เหมือนอย่างไร เหมือนกับเราขับรถเข้าบ้าน เราชำนาญเข้าไปในซอยไหนในแยกไหนที่มันเข้าไปบ้านไวที่สุด เราก็ต้องเดินเส้นทางเส้นนั้น เปรียบเทียบเหมือนกรรณฐานที่ถูกจริตอันนี้แหละ

ถ้าหากว่าเราสามารถควบคุมนิรณธรรมสงบลงได้ จิตใจมันก็สงบเป็นสมาธิ ถ้ามันสงบ ๕ นาทีเป็นขณิกสมาธิ ถ้ามันสงบถึง ๓๐ นาทีเห็นความสุข จิตของเรามันไม่คิดเรื่องอะไร มันสงบ จิตของเรานั่งแป็บเดียวก็ได้เรื่อง มันจะไม่คิดอะไร มันมีความสุขนะ ไม่วุ่นวาย ถ้าสงบถึงชั่วโมงหนึ่งเป็นต้นไป เราเรียกว่า อัปปนาสมาธิ ที่เราต้องการ จะเห็นความสุขมากเลยทีเดียว ตอนนั้นจะเหมือนไม่มีลมหายใจเข้าออกสบายแต่อย่าไปกลัวตายนะ สบาย เบากายและเบาใจ ไม่มีอะไรบกวนจิตใจ จิตใจจะนิ่งอยู่ สงบ มีปิติเกิดขึ้น ขนลุกขนพองเกิดขึ้น ไม่เคยเห็นความสุขซึกที่ตั้งแต่เกิดมาเป็นคน มาปฏิบัติเห็นจิตสงบ บางคนก็น้ำตาไหล ดีใจสุขใจ บางคนก็เหมือนสายฟ้าแลบ บางคนก็ตัวใหญ่เหมือนจะเต็มห้อง อันนั้นเป็นปิติ แต่ตัวที่ระงังที่สุดคือ ตัวเบา เบาเหมือนจะลอยขึ้นไปบนอากาศ มันเบากายเบาจิต นี่เป็นปิติ ถ้าปิติสุขเขาก็เปรียบกัน อย่างนี้ เวลามันสงบเป็นสมาธิจริงๆ ต่อมาปิติดับไปเหลือแต่สุข เรามองดูทำไมมันสุขเหลือเกิน จิตเป็นสมาธิ ครูบาอาจารย์อยากให้เรานั่ง มันมีความสุขอย่างนี้เอง เราไม่เคยพบเลยความสุขนี้ แต่เกิดมาเพิ่งพบมันเป็นอย่างนี้ เมื่อมันเป็นอย่างนี้เราก็ดูสุข จิตมันเลยนิ่ง นิ่งเป็นเอกัคคตาจิต คือเป็นหนึ่ง เป็นอัปปนาสมาธิ ถ้ามันสงบอยู่อย่างนี้จงจำให้ดี ต้องทำให้มันสงบอยู่ทุกวัน

เมื่อจิตสงบแล้วต่อไปเราจะเรียนวิปัสสนากรรมฐาน มาดู เราพูดเมื่อก็พูดเรื่องไตรลักษณ์ เรื่องร่างกาย สติปัฏฐาน ๔ เป็นที่เรียน ที่นี้ก็แปลว่าจบคอลเลจละ เข้ายูนิเวอร์ซิตีละ ภาษาในเมืองเราอันนี้แหละ มาบอกย่อๆ จริงๆ จังๆ แล้วนะ ถ้าทำเล่นๆ แล้วไม่สงบ ต้องละ ต้องควบคุมนิรณธรรมจริงจัง หาวิธีละจริงจัง ไม่ต้องวุ่นวายกับอะไร เราจริงจังมันจะสงบแน่นอน ไม่เหลือวิสัยหรอก มันสงบอยู่ สงบแล้วเราจะมีความสุขด้วยตนเอง แบ่งใครก็ได้มันเป็นของตนเอง เป็นของส่วนตัว จึงอยากให้ทำ ถ้าเป็นนักเรียนนิสิตนักศึกษา ถ้าจิตใจสงบเป็นสมาธิ รับรองฟันเปอร์เซ็นต์เลย เรียนเก่งแน่นอน เรียนหนังสือเก่งแน่นอนเลยทีเดียว ความจำแม่นยำแน่นอนเลยทีเดียว เพราะ

สมาธิเขาดี พอเขาฟังอาจารย์พูดเท่านั้นแหละ เขาจำแม่นยำเลย เขาไม่ลืม คนมีสมาธิ ถ้าคนไม่มีสมาธินี้อาจารย์พูดไปมันก็คิดไปทีอื่น อาจารย์สอนเรื่องอะไรสอบตกอยู่นั้นแหละ ระวังให้ดีนะ ๙ ปีแล้วไม่จบปริยญาตรีเขาจะไล่ออก มันเฒ่าแล้ว เหตุฉะนั้น คนที่มีสมาธิก็จะเรียนเก่ง จำเก่งด้วย พระก็เก่งเหมือนกันถ้ามีสมาธิ ความจำท่องสวดมนต์ ท่องปาฏิโมกข์เก่งทั้งนั้นเลย ถ้าไม่มีสมาธิก็เหนื่อยเหมือนกัน ๓ ปี ๔ ปี ๕ ปีท่องอยู่นั่นนะ แล้วมันเป็นปัญญาของคน บางองค์นี้สวดธัมมจัก ๒ วันเท่านั้น ท่องธัมมจัก กัณฑ์เทศน์ของพระพุทธเจ้าจำได้หมดเลย ท่องปาฏิโมกข์นี้ ๑๒ วันเท่านั้น บางองค์ไปทำอะไร บางองค์ต้อง ๓ ปีนั้นกว่าจะจบ มันเป็นอย่างนี้แหละ ปัญญาของคนที่มีสมาธิและไม่มีสมาธิมันต่างกัน

หลักการปฏิบัติตนเพื่อให้ผลของการปฏิบัติธรรมก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ก็ต้องมีความเพียรอยู่ตลอด คือต้องมี อิทธิบาท ๔ เป็นหลักอยู่ตลอด

๑. ฉันทะ ความพอใจอยากปฏิบัติอยู่

๒. วิริยะ เติญจนกรรมนั่งภาวนาอยู่ มีความเพียรในการปฏิบัติ ไม่ได้ปล่อยปละละเลยในหน้าที่ของตน

๓. จิตตะ เอาใจฝึกฝน ตื่นขึ้นมาก็กราบระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เสร็จแล้วก็นั่งสมาธิ การไหว้พระสวดมนต์อะไร เราไม่ให้ขาด กิจวัตรของตนเอง สี่พันอยู่ก็รู้ว่าเราจะปฏิบัติ เราจะเดินจงกรม เราจะนั่งภาวนา เราจะรักษาศีล เราจะปฏิบัติตนเองให้ดีอยู่อย่างนั้นแหละ เรียกว่าจิตตะเอาใจฝึกฝน ไม่ปล่อยปละละเลย กิจการงานของตน ไม่มัวแต่คุยกันในอันที่จะทำให้เสียเวลาเสียเวลา

๔. วิมังสา ตรึกตรองดูเหตุผลในการปฏิบัติของตนถูกต้อง ก็จะได้สำเร็จมีความสุข

เมื่อมาปฏิบัติต้องตั้งใจปฏิบัติจริงๆ พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า วิริเยณ ทุกขมจฺเจติ คนก้าวหน้าทุกขไปได้เพราะความพากเพียร เพราะความพยายามของคนที่จะเดินทางไปเมืองโน้น เขาจะมีความตั้งใจที่ก้าวขาไปเรื่อยๆ ตลอด เหมือนกับคนที่มี ความเพียร เขาจะไม่หยุดอยู่ เขาจะไปเรื่อยๆ เรียกว่าคนมีความเพียร คนไหนไปยืนอยู่

คนนั้นไม่ถึงที่หมาย ก็คือคนขี้เกียจ ไม่ทำ นั่งภาวนาก็ไม่นั่ง ไหว้พระสวดมนต์ก็ไม่เอา มีแต่นอนแบกหมอนอยู่นั่นแหละ แล้วอย่างนี้นั้นจะไปถึงไหน ก็ถึงเข้ามานลิกลับ กลับแล้วก็ฝัน ฝันไปโน้นฝันไปนี้อยู่ แบบนี้นั้นก็ไม่ถึงไหนแหละ ก็เหมือนกับคนที่เดินทางกลับบ้านโน้นเมืองนี้ แล้วไปเห็นเขาฉายหนังอยู่กลางทาง ก็ไม่ไปต่อ ยืนดูหนังอยู่ที่นั่นแหละ นี่คนที่เดินทางไม่ถึงที่ที่จะไป คนที่ไม่มีความเพียร เห็นคนเล่นดนตรี ร้องเพลง ก็ไปยืนดูเฝ้าอยู่นั่นแหละ ก็เลยเดินทางไปไม่ถึงเมืองนั้นสักที เพราะอุปสรรคที่เกิดในระหว่างทางมีหลายอย่าง มีหมอลำซึ่งก็เป็นอุปสรรคหนึ่ง จะไปเมืองข้างหน้า ก็ไปไม่ถึง จะมาเมืองเหนือก็มาติดชอยู่กลางทางไปไม่ได้ ไปยืนฟังชอยู่อยู่กับเขา เดี่ยวเขาไปเล่นดนตรีก็ไปติดดนตรีกับเขา เขาฉายหนังอยู่ก็ไปติดหนัง ก็เลยทำให้ไม่ถึงบ้าน หรือหมู่บ้านนั้น เพราะมันมีดเสียก่อน นี่คนที่ไม่ทำความเพียร ไม่ก้าวขาเดิน

แต่อีกคนเขาไม่สนใจ เขาก้าวขาเดินไปเรื่อยๆ เขาก็จะไปถึงหมู่บ้านที่จะไป เขาก็มีความสุขเมื่อเขาไปถึงแล้ว เขาเดินไม่หยุด เดินไปเรื่อยๆ ไม่ติดหนัง ลิเก ละคร เขามองแล้วเขาก็ไปเรื่อยๆ คนนี้ต้องการที่จะไปจุดหนึ่งที่มันสบายๆ ไปนอนหลับสบายอยู่ที่โน้น ก็คือการพันทุกข์ การทำความเพียรของเขาก็แก้แล้วขึ้นไปเรื่อยๆ เหมือนเราเป็นนักเรียน เราตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ไม่ได้ทิ้งการศึกษาเล่าเรียน ตื่นขึ้นมาล้างหน้า สัฟนอยู่ เราจะไปศึกษาเล่าเรียนหาวิชาความรู้ เตือนจิตใจของตนเองอยู่ตลอด มีความเพียรอ่านหนังสืออยู่ ไม่ปล่อยปละละเลยในการดูหนังสือ กลับมาบ้าน มีการบ้านอะไรก็ทำ ไม่ต้องไปเฝ้าอยู่กับโทรทัศน์กับละคร ทำกิจการงานเจ้าของให้มันเสร็จ เสร็จก็อ่านหนังสือ พรุ่งนี้จะไปเรียน หรือจะมีสอบ เขาก็ตั้งใจ เขามีความเพียร ฉันทะ มีความพอใจในการศึกษาเล่าเรียนอยู่แล้ว วิริยะ ดูหนังสืออยู่แล้ว เพียรไปโรงเรียนอยู่ไม่ขาด จิตตะ เอาใจฝึกฝน กำลังล้างหน้าสัฟนอยู่ก็เตือนตัวเองว่าเราไม่ใช่มาเล่นนะ เรามาศึกษาหาปัญญาวิชาความรู้ เพื่อที่จะไปเลี้ยงดูตนเองให้มีความสุขนะ ตัวนี้เป็นจิตตะ เอาใจฝึกฝนในหน้าที่การงานของตน ก็เลยไม่โดดร่มไปไหน คนนั้นก็เรียนจบ เพราะเขาไม่ไปเที่ยว เขามีความขยันหมั่นเพียร เขาก็เลยเรียนจบ ตรีศตรองมีเหตุผลแล้ว เมื่อสำเร็จการศึกษามีงานทำก็มีความสุขมีเงินเดือนใช้

จ ร ิต

จริตและวิธีการปฏิบัติธรรมแบบต่างๆ

ราคะจริต พึงให้เพ่งอสุภกรรมฐาน เพราะคนราคะจริตทุกคนมันรักสวยรักงาม ลองถามตนเองดู รักสวยรักงามมันมีทุกคนนะ แต่บางทีบุคคลมันรักมากมันก็ทำมาก ทำอะไรไม่ถูกใจมันก็นอนไม่หลับ ได้เครื่องนุ่งห่มไม่ถูกใจก็นอนไม่หลับ ได้ของใช้ไม่ถูกใจก็นอนไม่หลับ ราคะจริตนี้ก็คือ ต้องอาศัยเพ่งอสุภกรรมฐานว่า สิ่งที่เราชอบเรารัก เป็นของไม่เที่ยง เป็นของที่ไม่สะอาด เป็นของที่สกปรกที่เราชอบ แล้วเราดูไม่ถึง ท่านให้เพ่งว่ามันสกปรก เป็นของสกปรก ถ้าเราพูดภาษาที่เขาเรียนกัน เหมือนเราพูดผู้หญิงที่มีราคะจริตชอบผู้ชายมากๆ ดูหน้าดูตาดูผมมัน ถ้ามันไม่สระไม่หวี ยาวกว่าของผู้หญิง มันจะหอมไหม หรือมันจะเหม็น ถ้านุ่งผ้าถุงผ่อนไม่ซักไม่อาบน้ำ เป็นอีกอ้อมูเซอ แม้ว่ามันหอมไหม สิ่งใดมันสวยๆ มันเก่าเป็นไขไหม มันสกปรกเป็น เสื้อขาวนุ่งไปๆ มันสกปรก เอาไปเอามาดูเจ้าของมันว่า เจ้าของนี้มันมีสกปรกอะไรบ้าง เจ้าของนี้มีตำมีขีด มีหูมีขี้หู มีฟันไม่แปรงฟัน มีจมูกสั่งน้ำมูก ไม่อาบน้ำถึง ๓ วันจะเป็นอย่างไรบ้างหนอ เรามันหลงก็เลยเอาอสุภกรรมฐานมาเจริญสำหรับพวกที่รักสวยรักงาม

โทสจริต ก็เอาเมตตา มีความรักความเมตตาเกิดขึ้น ถ้าเรามีเมตตาไม่คิดจะทุบ จะตีจะฆ่าเขา ก็ดับทันทีเลย เจริญเมตตา ไปเจริญข้ออื่นไม่ได้จะต้องเจริญเมตตา ถ้าหากว่าเกิดถีนมิทธนิรณันท์ก็อันโน้นไปนึกถึงครูบาอาจารย์ นึกถึงพระรัตนตรัย ทำไมครูบาอาจารย์ท่านไม่นอนเหมือนอย่างเรานอนมาก หมอนแตกไม่รู้จะกั๊ว

ถ้า สัทธาจริต เป็นคนเชื่อง่าย บางคนเชื่อง่ายมาก ถ้าเชื่อถูกมันก็ดีแต่เชื่อผิด อันนี้เขาเรียกว่า สัทธาจริต ต้องเชื่อพระรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

แล้ว โมหะจริต ทำอย่างไร ไม่มีปัญญา ต้องอยู่ใกล้ครูบาอาจารย์ หนีจากห่างไม่ได้ ต้องอยู่ใกล้ครูบาอาจารย์ท่านจะสอนวิธีแก้ให้

ที่นี่ พุทธิจริต คือคนเรียนมาก ไปศึกษามาหลายวัด ดูตำราธรรมะมาหมดทุกพระไตรปิฎก แต่นั่งสมาธิจิตใจไม่สงบ ไม่สงบเลยก็เพราะอะไร เพราะมันเรียนมามาก แต่มันจะจับเอาอะไรดีนี่ เขาเรียกว่า พุทธิจริต ให้เจริญไตรลักษณ์ เหมือนที่พูด ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เป็นข้อบริกรรมของเขา

แล้วก็มี วิตกจริต พวกชอบวิตกวิจารณ์หนักไปทางฟุ้งซ่าน ก็ต้องตัดสัจใจ ธรรมฐานข้อไหนก็เอาข้อนั้น

หมดเท่านั้น จิตก็มี ๖ อย่างเท่านั้นนะ ราคะจริต โทสจริต มันเป็นทุกข์ บางคนราคะจริตมันน้อย โทสจริตมันมาก ได้ยินเสียงนิดๆ หน่อยๆ ก็โกรธ พุดอะไรนี้ไม่ได้ ต้องรู้จักจริตของตนเอง แก้ไขตนเอง

ขอคำแนะนำในการทำสมาธิ เพื่อให้เหมาะสมกับจริต

การทำสมาธิเพื่อต้องการให้ถูกจริตของตคนนั้นก็จะต้องทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งก่อน คือเลือกใช้กรรมฐานข้อใดข้อหนึ่งก่อน และลองบริกรรมข้อธรรมกรรมฐานข้อนั้น ให้ทำอย่างเดียวนั่ง ๑ เดือน ไม่ใช่ทำวันนี้แล้ววันรุ่งขึ้นไปทำอย่างอื่น ถ้าใจมันยังไม่สงบ เราจะได้เปลี่ยนกรรมฐานใหม่ แล้วก็ลองทำอีกซัก ๑ เดือน ทำจริงๆ นะไม่ใช่ทำเล่นๆ ถ้าไม่สงบอีกเราถึงจะเลือกกรรมฐานข้ออื่นมาปฏิบัติ

ถ้าหากว่าจิตใจของเราสงบเป็นสมาธิได้เร็วในกรรมฐานข้อไหน ก็ถือว่ากรรมฐานข้อนั้นถูกจริตของตคน เพราะทำจิตใจของตคนให้สงบเป็นสมาธิ เราจะเอาพุทโธกับลมหายใจเข้าออกก็ได้ หรือจะเอาสัมมาอรหัง หรือจะกำหนดดูพระพุทธรูปจ้องอยู่อย่างนั้น หรือจะเอาไว้จุดใดจุดหนึ่ง แล้วแต่ข้อธรรมกรรมฐานมีถึง ๔๐ ข้อสำหรับจะเลือกกับจริตของบุคคล มีถึง ๔๐ จริต พระพุทธเจ้าวางไว้ถึง ๔๐ ข้อ เพื่อให้เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติทำให้จิตใจสงบเป็นสมาธิ เมื่อจิตใจของเราสงบเป็นสมาธิกับข้อธรรมกรรมฐานข้อไหนแล้ว ถ้าครูบาอาจารย์องค์ไหนก็ตามจะให้เราไปทำกรรมฐานข้ออื่น เราก็อย่าไปเอา เพราะเราได้ข้อธรรมกรรมฐานที่ถูกจริตกับของตนเองแล้ว เราก็ยึดข้อนั้นไว้และก็ทำบริกรรมข้อธรรมกรรมฐานนั้นไว้อย่างเดิม จิตใจของเราจึงสงบระงับเป็นสมาธิได้อย่างรวดเร็ว

แก้ปัญหาวេทนา

เวลานั่งสมาธิสามารถเปลี่ยนอิริยาบถบ่อยๆ
หรือไม่ควรเปลี่ยนอิริยาบถเลย

การนั่งทำสมาธินี้ แท้ที่จริงแล้วนั้น เราควรมีขันติ ความอดทน อย่าไปคิดว่าเอา ๑๕ นาทีจะเปลี่ยน มันเคยตัวแล้วมันจะไม่สงบ พอเปลี่ยนครั้งไหนจิตมันก็ต้องออกจากสมาธิ เปลี่ยนครั้งไหนมันก็ต้องถอนจากสมาธิอยู่นั่นเอง ทุกสิ่งทุกอย่างท่านจึงว่าขันติ มีความอดทนเอาไว้ ขันติ ความอดทนนี้แหละ ทำทุกสิ่งทุกอย่างด้วยขันติ ความอดทน งานนั้นจึงจะสำเร็จ ฉะนั้น หากเราตามกิเลสแล้ว วันละ ๑๕ นาทีนะ ฉันทะจะออกกะ คุณาฬิการ้อย จิตก็ไม่สงบ เดียวก็ออกไป พลิกละ เดียวก็พลิกมา พลิกละ เดียวก็พลิกมา พลิกละ ๕ ชั่วโมงมันก็ได้เรื่องหรืออย่างนั้น ถ้าเขาตั้งใจนั่งจริงๆ สัก ๓๐ นาที นั่งอยู่นั่นแหละ มีแต่ใช้สติปัญญาคุมอยู่ หรือจะชั่วโมงก็ตาม คนนั้นแหละจะได้รับผลดีกว่า การนั่งสมาธิต้องอดทน ไม่ล้มเหลวไปตามกิเลส ไม่อ่อนแอ ไม่ท้อแท้ไปกับกิเลส อันนี้กิเลสชวนไปอย่างไรก็ตามมัน มันบอกอย่างไรก็จะเอาตามไปอย่างนั้น ก็เรียกว่าเรานี้ยอมแพ้กิเลส

ควรทำอะไรเมื่อนั่งสมาธิแล้วเกิดทุกขเวทนาต่างๆ

เมื่อนั่งสมาธิแล้ว เกิดทุกขเวทนา เราต้องมีขันติความอดทน นั่งต่อไปโดยไม่ต้องสนใจเรื่องทุกขเวทนานั้น ถ้าเรามีความอดทนเช่นนั้น เราก็จะสามารถข้ามทุกขเวทนาไปได้ อย่าไปยอมตามกิเลส มันข้ามเวทนาไม่ได้ ก็เลยเคยตัว พอพลิกตัวจิตจะถอนออกจากสมาธิ ก็ต้องเริ่มต้นใหม่อีก พอทำสมาธิไปอีกระยะหนึ่ง เดียวเจ็บ อีกรักก็พลิกอีก ผลมันไม่ได้ดีเท่าไร ต้องมีขันติความอดทนต่อสู้นั่งต่อไป อยู่นั่น

ถ้าแยกจิตออกจากความเจ็บปวดไม่ได้ ให้ดูตรงที่มันเจ็บ อยู่นั่นแหละ มันจะเจ็บมากขึ้นเท่าไร กล้าหาญเสียอย่างเดียว มีขันติความอดทนดู จ้องดู จะรู้สึกว่ามีบางที่มันเจ็บแรง บางที่ไม่เจ็บ เห็นความไม่เที่ยงของมัน พอเห็นความไม่เที่ยงของทุกขเวทนาแล้ว เดียวจิตก็จะปล่อยวาง เปลี่ยนจากดูความเจ็บปวดมาดูที่จิต มาตั้งจิตของเราไว้กับข้อธรรมกรรมฐาน เดียวก็จะเลิกสนใจต่อความเจ็บปวดไปเอง วิธีนี้มีประโยชน์กว่าดีกว่าคนที่นั่งสมาธิที่พอเกิดเวทนาปวดชาแล้วพลิกขา จะเคยตัวพลิกขาอยู่เสมอ ทำให้จิตไม่สงบลึกลงไป ไม่ก้าวหน้าในการทำสมาธิ

พยายามมีขันติความอดทนดีกว่า แล้วอย่าพยายามดูตรงที่มันเจ็บอย่างที่แนะนำในตอนแรกก็ได้ เปลี่ยนมาดูที่จิต อย่าไปดูที่มันเจ็บ แต่จิตมันรกร่างกาย จิตมันอาจจะวกเข้าไปยึดมันอยู่ตรงที่มีเวทนาอยู่นั่นอีก ก็เลยรู้สึกเจ็บมากขึ้น ต้องฝืนบ้าง ทุกสิ่งทุกอย่างต้องฝืน ฝืนอดทน จึงจะบรรลุผลตามที่ต้องการ

ต้องมีขันติความอดทน จึงจะข้ามเวทนาได้ เปรียบเหมือนเราทำงาน พุดถึงงานข้างนอก ตากแดดอยู่ร้อน ร้อนโพรงใจจะเสร็จ เกิดเข้ามาที่ร่มเสีย งานเลยค้างอยู่ไม่เสร็จ ถ้าเราทนทำงานไปอีกหน่อย ก็จะสามารถที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จเรียบร้อย ไม่ต้องไปตากแดดอีก คล้ายๆ อย่างนั้น เราข้ามไปได้แล้ว งานของเราเลยบรรลุผลไปเปรียบได้กับการทำสมาธิ ซึ่งถ้ามีความอดทนทำไปก็ย่อมจะก้าวหน้าไปได้เช่นกัน

อาการตัวโยกหรือสัปหงก ของผู้ที่นั่งสมาธิอยู่คืออะไร ควรทำอย่างไร

การที่เรา นั่งสมาธิ ถ้าเวลาเรานั่งไป มันโยก มันง่วงนอน หรือไม่ง่วงแต่ตัวมันสั่นอย่างนี้ละ บางบุคคลจะล้มหน้าล้มหลัง เอียงซ้ายเอียงขวาไป (คือนั่งสัปหงกแรงๆ หรือตัวจะโงกไปข้างหน้า เอนไปข้างหลัง ข้างซ้ายหรือข้างขวา) เพราะอะไร เพราะเราขาดสติระครองร่างกายของเรา

บางคนอาจจะมีอาการตัวสั่น เพราะอะไร เพราะใช้สติสัมปชัญญะบังคับจิตเกินไป มันกดดันมากเกินไป ตัวก็เลยสั่นขึ้นมา เพราะอยากให้จิตใจสงบเร็วๆ มันไปบังคับจิตมากเกินไป ตัวก็เลยมีอาการสั่นเช่นนั้น

บัดนี้ คนที่โงกวง หรือเอียงซ้ายเอียงขวา ล้มหน้าล้มหลังอย่างนั้น เป็นคนที่ขาดสติระครองร่างกายเท่านั้นเอง ไปบังคับดูแต่จิต แต่จิตมันไม่สงบรวมเป็นสมาธิ แต่เราก็ไปบังคับร่างกายให้มันตรงๆ จึงมีอาการโงกวง หรือเอียงซ้ายเอียงขวา ล้มหน้าล้มหลังเกิดขึ้น

ส่วนผู้ที่มีสติระครองร่างกาย เวลานั้นทำสมาธิก็จะไม่เอียงซ้ายเอียงขวา ล้มหน้าล้มหลัง ร่างกายจะนั่งได้ตรงอยู่เช่นเดิม มีบางครั้งร่างกายจะเอียงไปนิดหน่อย หรือก้มหน้านิดหน่อยเท่านั้น

ทุกท่านก็คงจะเคยเห็น เวลานั้นทำสมาธิด้วยกันเป็นหมู่ บางคนนั้นก็ล้มหน้า
ล้มหลังสัปหงก บางคนนั้นก็นั่งตัวตรงอยู่เหมือนเดิม

เหตุฉะนั้น คนที่ขาดสติประคองร่างกายของตนควรที่จะฝึกสติให้มากขึ้น ให้
สามารถประคองร่างกายของตนให้ได้ เมื่อเราใช้สติประคองร่างกายของเราอยู่ เราก็จะนั่ง
อยู่ตรงๆ ได้ บัดนี้ เราก็มาดูจิตของเราว่าจิตของเราอยู่ที่ไหน อยู่กับข้อธรรมกรรมฐาน
ไหม เราก็ทำอย่างนี้เท่านั้น ไม่มีผิดอะไร แต่ว่าให้ฝึกสติของเราให้มากขึ้นเท่านั้น มัน
จะประคองร่างกายของเราให้นั่งได้ตรงดี เป็นอย่างนั้น มีแค่นั้นแหละ

เวลานั่งสมาธิรู้สึกว่ามีมดมาไต่จะอย่างไร

มันไม่ได้มาไต่มั้ง มดมันจะไต่ต้องเป็นคนศีลไม่ดี คนศีลดีมันไม่มารุมมารังทำน
แต่บางทีมันเป็นอย่างนี้ คนบางคนมันเป็นเรื่องของกิเลส พอนั่งเข้าไปละคันจุมก คันไป
เถอะ เวลาออกมามันไม่มีอะไรอยู่ในนั้น เหมือนแมลงจะเข้า นี่..เขาบอกอย่างนั้น บางที
จะเข้าหูจริงๆ พอออกมาไม่มีอะไร แหม..กิเลสมันเยอะแยะจริงๆ มาทุกด้านเลย อันนั้น
ละ บางคนมันคันโน้นคันนี้ เป็นอย่างนั้นเป็นเรื่องของกิเลส จิตมันสมมุติขึ้นมา มันไม่มี
จิตสมมุติว่ามดมาไต่ จิตสมมุติว่ามันเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ สมมุติออกมาเราก็เลยหลงไป
ตามมัน เราซนติดทนอย่างนี้ ยุ้งมันกัดตัวหนึ่งก็ปล่อยมันเสีย ไม่ต้องกลัวมาลาเรีย
อะไรหรอก กัด ๑๐ ตัวก็ปล่อยมันเถอะ วันพรุ่งนี้เราจะกินอาหารใหม่ เอาเลือดใหม่
ก็ได้ ให้ทานมันไปเสีย ถ้าใครทำอย่างนี้แหละ สงบที่สุดเลยทีเดียว อย่าไปกลัว อย่าไป
กลัวยุ้ง นั่งเข้าไป มันจะกินพันตัวก็ช่างหัวมัน นั่งเข้าไปดูจิต นั่งเข้าไปพอละร่างกายนี้
ได้ เสียสละให้มันกิน สงบเร็วที่สุด ไม่มีอะไรเร็วเท่าเลยทีเดียว เอาตอนค่ำวันนี้ก็ได้ ถ้า
ใครสละได้สงบเป็นสมาธิเร็วที่สุด ที่เรียกกะทัดรัดที่สุดเลยทีเดียว เพราะเรามันติด
ร่างกายนี้ เราจะเปลี่ยนเขาก็เพราะร่างกาย มันร้อนก็เพราะร่างกาย มันเจ็บอะไรก็
เพราะร่างกาย มันไปมอมอยู่กับกาย ไม่ได้มอมอยู่กับข้อธรรมกรรมฐาน มันก็เลยไม่สงบ
สักที อยู่โน้น ตรงนั้น อาตมาเคยทำมาก่อน เสียสละ พอเสียสละปั๊บจิตสงบลงไปเลย
ทีเดียว เร็วจริงๆ อย่างนี้ เร็วจริงๆ แต่คนทำได้ยาก ยุ้งตัวหนึ่งบินมาเปรียบเสมือนว่า
เป็นนกอินทรีจะโฉบเอาไปกิน ได้ยินเสียงยุ้งตัวเดียวก็ไม่ได้ มันจะไปสงบได้อย่างไร
มาเรียนให้รู้

ขณะทำสมาธิเรามักจะได้ยินเสียงต่างๆ จากภายนอกอยู่นั้น ยังถือว่าเป็นสมาธิหรือไม่

การทำสมาธิขณะเรานั่งหลับตาอยู่นั้น เราก็มักได้ยินเสียงต่างๆ อยู่ จิตใจของเรามันยังไม่วางสิ่งที่มาสัมผัสนั้นได้ มันจึงได้ยินทุกอย่างแต่ได้ยินเสียงเบาๆ นั่นก็ทำให้จิตใจสงบลงไปบ้างแล้ว ถ้าหากจิตใจของเรายังไม่สงบ มันก็ออกไปฟังเสียงโน้นเสียงนี้ จิตของเราวิ่งออกจากหูแล้วมันไปรับกับเสียง เหมือนกับเราคิดไปที่โน่นที่นั่นนั่นแหละ เหตุฉะนั้นมันจึงได้ยินอยู่เพราะอะไร หูของเราเป็นสิ่งที่ละเอียดมาก

บัดนี้เราทำสมาธิลงไปลึกและละเอียดลงไปเท่าไร เราจะได้ยินเสียงหัวใจของเราเต้นตุบๆ เลยทีเดียว ความละเอียดของความสงบได้ยินหมดเลย เราจะเห็นว่าจิตของเรานี้สงบอยู่กับตัวแล้ว ก็จะสามารถฟังเสียงละเอียดลงไปลึกๆ ได้ แต่เราก็ไม่รู้ว่าอะไรเพราะมันรับได้ คลื่นของจิตมันรับ เมื่อไปรับสัมผัส เขาเรียกว่าจิตวิญญาณรับเสียง แต่เราอย่าให้ใจของเราไปที่อื่นเท่านั้น เรานั่งหลับตาให้อยู่กับข้อธรรมกรรมฐานจนมันสงบ เมื่อมันสงบแล้วเราได้ยินก็ช่างมัน ก็เฉยๆ แล้วก็ดูจิตใจของเราไปเรื่อยๆ ให้สงบลึกลงไปเรื่อยๆ จนมันวางหมดเลย ไม่สนใจทั้งเสียงมันจึงสงบจนถึงอุปนาสมาธิ ไม่ต้องสนใจ ให้อยู่แต่ว่างๆ จนสงบ ไม่ต้องคิดอะไร เราก็ถือว่าเราทำสมาธิอยู่ไม่เสียหายอะไร

จะแก้ไขอาการปวดหัวเมื่อนั่งทำสมาธิได้อย่างไร

ที่เราปวดหัวเพราะเราเครียดเกินไป บังคับจิตใจเกินไป เราจะบังคับจิตไม่ให้ออกไปเลย มันก็เลยเวียนหัวปวดศีรษะเกิดขึ้น จิตใจของคนนี้เรียกว่าต้องค่อยเป็นค่อยไป ให้มันออกไปบ้างแล้วก็ดึงมันเข้ามา ออกไปบ้างแล้วก็ดึงเข้ามาอยู่กับข้อธรรมกรรมฐาน ถ้าเราจะไปคุมให้มันอยู่ที่เดียวเลย เดียวก็ปวดหัวตัวสั่นเหงื่อแตก พระภิกษุนี้จีวรเปียกไปหมดเลย ปวดศีรษะด้วย เราบังคับจิตใจเกินไป

เหมือนกับเราจับนกมาจากในป่าใหม่ๆ ถ้าเรายังจับนกแน่นเท่าไรมันยิ่งตื่น ถ้าเราฉลาด ให้จับเบาๆ แล้วค่อยลูบหัวลูบหลังลูบไหล่ลูบขามัน เอาอาหารให้กิน มันก็จะค่อยๆ เชื่อง ใจเราก็เหมือนกัน เราต้องปล่อยให้มันไปบ้าง แล้วก็ดึงมันมาบ้าง ปล่อยไปบ้างดึงมาบ้าง เอาไปเอามามันก็เลยอยู่ ท่านเปรียบเทียบอีกอย่างเหมือนกับแม่เลี้ยงลูกนี้แหละ ลูกมันดื้อ มันชน มันคลานไป มันร้องไห้ ก็ให้ปล่อยมันไป เดียวมันจะตกบ้านให้ดึงขามันมา เดียวก็ปล่อยมันไป เดียวจะตกบ้านก็ดึงขามันมา ดึงไปดึงมา ต่อไปก็เอาตุ๊กตาให้เล่น มันก็เล่นตุ๊กตาอยู่ไม่ไปไหน แม่ที่ฉลาดในการเลี้ยงลูก อันนี้เราก็มีสติปัญญาฉลาดคุมจิตของเรา มันไปก็ให้ดึงมันมา มันไปก็ดึงมันมา โดยจะมีวิธีไหนเทคนิคไหนที่จะคุมจิตเรา เอาไปเอามาก็เลยอยู่ ไม่ต้องมีอาการปวดหัวหรือ ถ้าเกิดอาการปวดหัวนั้นมันผิดแล้ว ไปบังคับจิตใจเกินไป ไม่ให้มันออกไป การทำสมาธิที่แรกต้องค่อยทำค่อยไป เดียวจิตใจก็สงบนิ่งเป็นสมาธิ นั่งทำสมาธิก็ไม่ปวดศีรษะอีกแล้ว

นั่งสมาธิแล้วแน่นหน้าอกเป็นเพราะสาเหตุใด

ถ้าทำถูกต้องจะไม่มีแน่น มันจะสบาย ยิ่งสุขยิ่งว่าง นั่นคือเราไปบังคับจิต เวลาเราควบคุมจิตอยากให้มันสงบเร็ว แต่มันยังไม่สงบมันจะอึดอัด บางคนเหงื่อแตก ตัวสั่น บางคนปวดศีรษะ เพราะเราไปบังคับจิตอยากให้สงบเร็ว เรียกว่าอัตตกิลมณฺเณยค คือ บุกใหญ่บังคับใหญ่ เพราะฉะนั้น ไม่ให้ทำอย่างนั้น ท่านให้ฉลาดในการที่จะนั่งสมาธิ คือเมื่อจิตมันออกไปก็ให้รู้ ให้มันออกไปแล้วก็ค่อยๆ ดึงมันมา ถ้าฝึกใหม่ๆ ก็ปล่อยมันไปบ้าง ดึงมาปล่อยไป ปล่อยไปดึงมา พอมันคุ้นเข้าๆ มันก็สงบ แล้วทำให้สบายๆ เราอย่าไปบังคับ ถ้าเราไปบังคับมันสงบเร็วๆ เหมือนกับเราจับนกมาแต่ในป่าใหม่ๆ ถ้าเราไปจับมัน กำมันแรงมันยิ่งดิ้น พอดิ้นมันก็ฟุ้งซ่านอึดอัด เหตุฉะนั้น เราจึงต้องฉลาดค่อยๆ ทำไปแล้วมันก็จะคุ้นเคย จิตใจก็จะสงบนิ่งของมันเอง และอย่าไปบังคับให้มันสงบเร็วเกินไป มันไม่สงบ ยิ่งฟุ้งซ่านไปซะด้วย เพราะเรายังไม่มีสติสัมปชัญญะที่รวดเร็ว ถ้ามีสติเร็ว ระลึกรู้เร็ว รู้เร็วเท่าทันจิตใจทุกขณะ มันถึงจะค่อยๆ ประคองเขาได้อย่างดีที่สุด

วิธีแก้ปัญหานั่งสมาธิได้ไม่นาน

ถ้าอยากให้สมาธิสงบอยู่นานๆ เวลานั้นสมาธิจะต้องไม่สนใจสิ่งต่างๆ ที่เข้ามาให้ปล่อยวางแล้วหันมาสนใจเรื่องที่เราจะควบคุมจิตใจของเรา โดยใช้เครื่องมือ ได้แก่ สติคือ ความระลึกได้ และสัมปชัญญะคือ ความรู้ตัว

ขั้นแรก ให้รู้เท่าทันจิตที่คิดแล้วนำจิตมาไว้กับข้อธรรมกรรมฐาน อยู่กับลมหายใจ คอยประคองไว้ ถ้าหลุดออกไปก็ดึงเข้ามา พอจิตเริ่มอยู่เราก็พยายามใช้สติสัมปชัญญะ ระลึกรู้ว่าจิตกำลังอยู่กับข้อธรรมกรรมฐาน หรือลมหายใจเข้าออก คือการประคองเอาไว้ไม่ให้จิตออกไปข้างนอกหรือตามเสียงต่างๆ จิตใจก็จะสงบเป็นสมาธิอยู่ เหมือนเราจับไก่ เราก็ประคองไก่ไว้ไม่ให้หลุดมือ ใช้มือสองข้างจับไว้ไม่วาง ไก่ก็จะอยู่ในมือของเรา

ถ้าจิตใจสงบนิทหน้อยแล้วถอนออกไป เขาเรียกว่า *ขณิกสมาธิ* ยังไม่เห็นความสุข บัดนี้ ถ้าจิตสงบประมาณ ๒๐ นาทีขึ้นไปจะเห็นว่าจิตไม่คิดเรื่องอะไร อยู่ในอารมณ์อย่างนั้นมันมีความสุข เราจะรู้ด้วยตนเองไม่ต้องถามคนอื่น เราก็จะประคองจิตใจของเราต่อไปจนหายใจโล่ง สบาย จนจิตสงบเป็น *อัปปนาสมาธิ* เหมือนเราอยู่ในห้องคนเดียว ไม่มีใครไปกวน เราก็อยู่สบาย จิตมีอารมณ์เป็นหนึ่ง เกิดความสุข

ในขณะที่นั่งสมาธิ ถ้าจิตสงบมีอารมณ์เป็นหนึ่งเดียว เวลาออกจากสมาธิเราจะคิดอะไรก็จะมีสติคอยควบคุมดูแลให้คิดในสิ่งที่ควรคิด ไม่คิดในสิ่งที่ไม่ควรคิด มันจะฉลาดตรงนี้ เหมือนเรายืนอยู่คนเดียว มีคนเดินมาเราก็จะรู้ว่าเขาจะมาตีเราหรือจะมา เป็นเพื่อนเรา เราก็จะเลือกไปกับคนที่ดี คนไม่ดีเราก็ไม่ไป จิตใจของเราคิดขึ้นมา ก็เหมือนกัน ถ้าคิดไปทางไม่ดี เกิดทุกข์ เราก็ต้องวาง ถ้าคิดเรื่องดีมันจึงมีความสุข ดังนั้น การทำสมาธิคือ ต้องการให้เรามีความสุขอยู่ตลอดเวลา ก็ค่อยๆ ทำไป ให้จิตใจเยือกเย็นสบาย

นิ ว ร ณ์

อุปสรรคสำคัญที่สุดในการปฏิบัติธรรมคืออะไร

นิวรรณธรรมเป็นอันตรายที่สุดต่อการทำสมาธิ นิวรรณธรรมก็คือเรื่องอารมณ์ของกิเลส

กามฉันทนิวรรณ พอนั่งสมาธิเข้าไปแล้ว อยากไปฟังดนตรี อยากไปเที่ยวไปโน้นไปนี้ อยากไปแต่งตัว คิดเพเลิดเพลินไป มันเป็นอันตรายแก่สมาธิ

พยาบาทนิวรรณ เวลานั่งสมาธิ เขาดำมาตั้ง ๓ ปี ๔ ปี ยังคิดโกรธคิดเกลียดเขาอยู่ มันก็ทำให้ไม่สงบอีก

ถีนมิทธนิวรรณ พอนั่งสมาธิเข้าไปก็ง่วงเหงาหาวนอนจะล้มหน้าล้มหลัง อันนั้นก็เป็นอันตรายต่อการทำความสงบ

อุทธัจจกุกกุกจนิวรรณ นั่งสมาธิจิตก็ไม่อยู่ คิดไปรอบโลก ไม่รู้คิดอะไร คิดอะไรได้มันก็คิด คิดไม่ได้อะไรมันก็คิด

วิจิกิจฉานิวรรณ นั่งทำสมาธิเข้าไปก็สงสัยว่ามันจะดีหรือไม่ดี เรื่องนี้จะถูกหรือผิด คิดอย่างนี้อยู่ตลอด นั่ง ๓ ชั่วโมงก็ไม่สงบ

นี่แหละเขาเรียกอันตรายในการทำจิตใจให้สงบเป็นสมาธิ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นอันตรายของงานภายในที่ทำให้ใจไม่สงบเป็นสมาธิ ถ้าเราคิดถึงอุปสรรคนอกๆ หรือ งานนอกๆ อย่างเราเป็นนักศึกษา ครั้นเราตื่นแต่เช้าหน่อย ก็ว่ามันเข้าเกิน ยังไม่ต้องไป ล้างหน้า ยังไม่ต้องไปทำงาน ยังไม่ต้องไปเรียนหนังสือหรอก ถ้าตื่นสายหน่อย ก็ว่าวันนี้ ไม่ทันโรงเรียน วันนี้ไม่ไปแล้ว ถ้ามันหิวข้าว ก็ว่าไม่ทำงานแหละมันหิว ถ้ากระหายน้ำ ก็ว่าไม่ทำหรอกเพราะกำลังกระหายน้ำ ถ้าร้อนมากก็ไม่ทำการงานหรอกเพราะมันร้อน มาก ไม่เรียนหรอกหนังสือเพราะในห้องมันร้อน ถ้าหนาวมากก็ไม่เรียนหนังสือหรอก มันหนาวเกินไป ชี้เกียจ ๖ ข้อนี้เป็นอุปสรรค เขาเรียกว่าชี้เกียจทำการงาน งานก็เลย ไม่สำเร็จ อุปสรรคอีกอย่างหนึ่งคือไม่สบาย จะไปโรงเรียนเกิดเป็นไข้หวัด อุปสรรค อีกอย่างหนึ่งคือห่มุชฌนไปเที่ยว บางคนจะไปโรงเรียนหรือไปงาน เขามาเชิญไปงาน แต่งงาน นี่ก็เป็นอุปสรรค อุปสรรคอีกอย่างหนึ่ง เวลาเราจะไป เกิดแม่ป่วยหรือพี่น้อง ป่วยหนัก จะเอาไปโรงพยาบาล เราก็ไม่ได้ไปอีก

อุปสรรคในการจะทำความดีมันเยอะแยะมากมาย ถ้าเราไปมอยู่แต่อุปสรรค อย่างเดียวแล้วไม่ได้เรื่อง ถ้าเราเป็นไข้ปวดหัวนิดๆ หน่อยๆ ก็ไม่ไปโรงเรียน ไม่ดูหนังสือ และเป็นอยู่อย่างนั้นตลอด ก็เรียกว่าเรานี้แพ้ตลอด ก็จะทำให้เราเรียนไม่จบ เหตุฉะนั้น จึงอยากให้ทำสมาธิ พอทำสมาธิแล้ว มีสติปัญญาเกิดขึ้นแล้ว จะรูปร่างกายของเรานี้ว่า เป็นไข้แค่นี้กินยา ก็หายได้ เรายังเรียนหนังสือได้อยู่ หรือยังทำงานได้อยู่ นี่..ถ้าเขามี สมาธิเขาจะกล้าแบบนี้แหละ นี่เป็นประโยชน์ของมัน ที่ไม่มีอุปสรรคก็ต้องมีสมาธิ เพื่อให้รู้จักว่างานนี้มันเป็นประโยชน์สามารถที่จะทำได้ เราก็จะผ่านอุปสรรคนั้นไปได้ นิ่งสมาธิ ถ้ามันปวดขา ก็ไปมแต่ขา มันก็ไม่สงบ ถ้าไม่สนใจ ก็สามารถที่จะผ่านเวทนานี้ ไปได้ ใจก็สงบ ครั้นอยู่ที่บ้านก็มีแต่จะนอนอย่างเดียว กราบพระไหว้พระก็ไม่กราบ ไม่ไหว้ นั่งทำสมาธิก็ไม่นั่ง มันก็เป็นอุปสรรคซิ เพราะคิดแต่อยากจะนอน จิตใจมันก็ไม่สงบ ไม่ได้บรรลุธรรม

การที่เราจะบรรลุคุณงามความดีได้ก็ไม่มีอะไรหรอก ถ้าเราตั้งอยู่ในความไม่ ประมาทก็จะสามารถฝ่าฟันอุปสรรคไปได้ เหมือนว่าฝนตกอยู่นี่แหละ เราจะไปที่ไหน กุฏิหลังโน้นเพื่อไปทำความดี ถ้ามันพอไปได้ก็ฝ่าไปเลย ฝ่าอุปสรรคไป ไม่กลัวฝนเพราะ ฝ่าเปียกฝนสามารถที่จะตากให้แห้งได้ ถ้าเป็นไข้เราก็กินยาแก้ไข้สัก ๒ เม็ดก็หายได้ แต่เราได้ทำความดี ทุกสิ่งทุกอย่าง ถ้าเราจะทำคุณงามความดีย่อมมีอุปสรรคหมด เรา ต้องเข้าใจเรื่องอย่างนี้ พระก็เหมือนกัน ในการทำความดี ถ้าเดินจงกรม เดินไปมากๆ ยังไม่ทันได้สงบ เตียวมันป่วยเป็นไข้ก่อน ถ้านั่งมากๆ เตียวยุ่งมันก็มากัดไม่รู้ก็ตัวต่อก็ตัว เราจะไม่ให้ยุ่งมันมากัดอีก เราก็มองไม่สงบอีก เราทุกๆ คนเมื่อเราพากันมากระทำความดี นั้นก็ย่อมมีอุปสรรคทั้งนั้นแหละ เราต้องมีความอดทนในการทำ ความดี เราจึงจะได้ดี

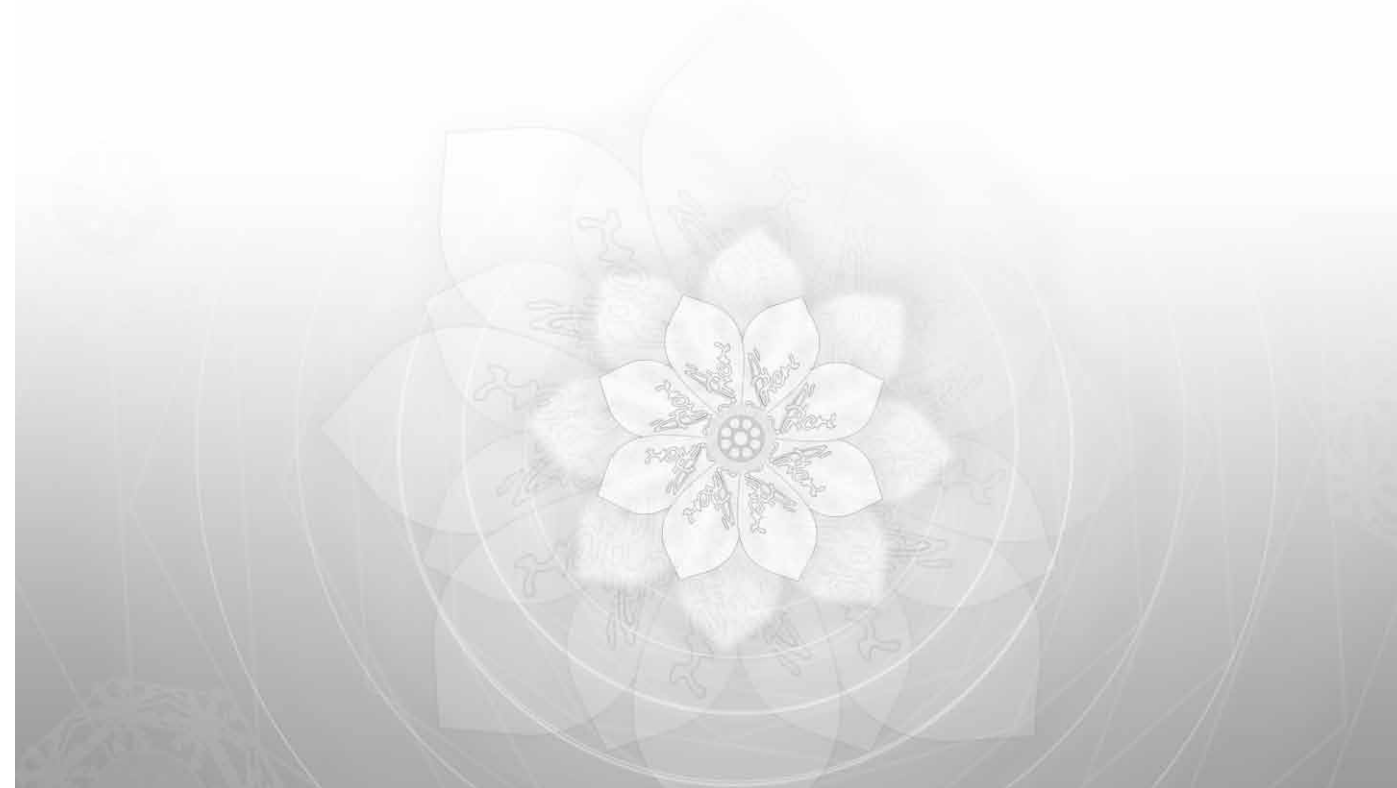
วิธีแก้ความง่วงในขณะที่พยายามทำจิตให้ว่าง

การทำจิตให้ว่างนี้เป็นสิ่งที่ดี จิตใจกำลังจะสงบ เมื่อเริ่มต้นนี้ เราบริหารม
ข้อธรรมกรณฐานอะไร เราใช้สติสัมปชัญญะระครองจิตใจของเราอย่างไร แก้ไขอย่างไร
จิตใจจึงว่าง ใจจึงเป็นสมาธิ ถ้าจิตใจของเราอ่อนลงไป สงบ ว่างจากนิวรณ์ธรรมนั้น มัน
จะว่าง มันไม่ยุ่งกับนิวรณ์ธรรม จิตไม่ยุ่งกับเสียงอะไรภายนอก ไม่ยุ่งกับอะไร มันก็ว่าง
พอว่างแล้วสติของเราขาด กลับง่วง คือขาดสติ

เราต้องใช้สติสัมปชัญญะดูจิตของเราที่ว่างๆ อยู่ ระครองจิตใจให้ว่างๆ พอเห็น
จิตว่างมันมีความสุขนะ ไม่ง่วงหรือ เป็นปกติ เราก็ดูจิตใจของเราอยู่นั้น เห็นความ
สงบขณะที่จิตสงบอยู่เป็นอารมณ์หนึ่งอารมณ์เดียว อยู่ว่างๆ หรือมีความสุขอยู่เป็นคู่กัน
เราต้องดูให้ดีๆ บางทีจะมีปิติแล้วจะมีความสุข แล้วก็ว่างๆ จิตก็รู้ว่างๆ มันมีความสุข
นั่นคือวิธีแก้ไข เมื่อเรามีสติสัมปชัญญะระครองจิตใจของเราอยู่ ใจก็สงบแนบแน่น
แน่วแน่ จิตก็เข้มข้นเบิกบาน ไม่ง่วง จิตเป็นสมาธิมันไม่ง่วง ถ้ามันว่างๆ มันก็ต้องมี
ความสุข ยิ่งรู้สึกเข้มข้นเบิกบาน

แต่ถ้าเราขาดสติเท่านั้น เราเผลอสติ พอจิตจะสงบเราก็มาดูแลจิตของเรา มัน
ง่วงหลับเลย บางคนหลับไปเลย ไม่รู้จิตไปทางไหน ไม่รู้เรื่องเลย นั่งอยู่นั้นแหละบางคน
ไม่หลับ บางคนก็หลับไปเลย ไม่รู้จิตไปไหน นี่เพราะอะไร เพราะเราขาดสติตามดูจิตของ
เราว่ามันสงบอยู่ในความว่างไหม จิตอยู่กับอารมณ์อะไร

เราต้องพยายามใช้สติสัมปชัญญะดูจิตของเราให้รู้จัก รู้จักว่ามันอยู่ในอารมณ์
หนึ่งอารมณ์เดียว เวลามันว่างหรือเป็นสุข ที่ว่างๆ นั้นเอง ตัวของจิตอยู่นั้นแหละ
เราก็ระครองจิตของเราให้สงบอยู่ มันก็มีความสุขเกิดขึ้นเลย จะเข้มข้นเบิกบาน ไม่ง่วง
นี่คือวิธีแก้ไข

เมื่อจิตฟุ้งซ่านตลอดเวลาเราควรทำอย่างไร
และบางครั้งก็จะรู้สึกปวดศีรษะ
นักบวชบริเวณต้นคอควรปฏิบัติอย่างไร

เมื่อจิตฟุ้งซ่านเราก็ต้องฝึกสติสัมปชัญญะของเราให้มากเพื่อที่จะตามควบคุมดูแลจิตใจของเรา ถ้าเราขาดสติสัมปชัญญะและตามจิตของเราไม่ได้ นี่ก็เป็นสิ่งที่ทำให้เราควบคุมดูแลจิตใจไม่ได้ จิตก็จะฟุ้งซ่านอยู่ตลอด ตราบใดที่เรายังฝึกสติสัมปชัญญะของเราได้ช้า เราก็ตามไม่ทัน จิตก็จะไม่สงบ แต่ถ้ามีสติสัมปชัญญะ ระลึกเร็ว รู้เร็ว รู้เท่าทันจิตใจก็จะสามารถควบคุมจิตใจของเรามาไว้กับข้อธรรมกรรมฐานได้ และถ้าจิตฟุ้งซ่านเรามีสติสัมปชัญญะตามจิตของเราไปดูว่าจิตของเราไปยึดอะไร เราก็ควรที่จะเข้าใจในสิ่งที่จิตของตนเองไปยึดอยู่ เมื่อไปยึดอยู่สิ่งนั้นแล้ว เราจะได้ถามจิตของเราได้ว่ามายึดอยู่สิ่งนี้ทำไม เราจะทำให้สงบสุขกับข้อธรรมกรรมฐาน เราจะทำให้สงบทำไม มายุ่งกับสิ่งเหล่านี้ มาคิดกับเรื่องเหล่านี้ ลองถามจิตดู

ดังนั้น เราต้องควบคุมจิตไว้ให้อยู่กับข้อธรรมกรรมฐานกับลมหายใจเข้าออก แต่มันไม่สงบง่าย ๆ จิตมันจะออกไปอีก หากมันออกไปเราก็ควบคุมอีก เลยทำให้เราปวดศีรษะ เพราะเราเครียดเกินไปในการควบคุมจิต เราไม่รู้จักผ่อนคลาย ถ้ารู้จักผ่อนคลายไม่เครียด เมื่อจิตออกจากข้อธรรมกรรมฐานไปแล้วก็ค่อยตามกลับคืนมา ก็ต้องหายใจให้สบาย ไม่ต้องเครียดเกินไป ไม่ต้องควบคุมจิตใจมากเกินไป พอไปๆ มาๆ

เมื่อจิตมันคุ้นเคยมันก็จะอยู่สงบกับข้อธรรมกรรมฐานได้ เราก็เอาวิธีนี้เป็นการปฏิบัติกรรมฐานของเรา ปฏิบัติไปเรื่อยๆ มันก็จะทำให้จิตใจสงบ ถ้าสงบ ๕ นาที มันก็เป็นขณิกสมาธิ แต่จิตใจของเขาก็จะออกไปอีก เราก็ตามมันคืนมา แล้วก็ควบคุมดูแลจิตใจให้สงบมากขึ้นกว่าเดิม มันก็เป็นอุปจารสมาธิ หากมันออกไปอีกก็ควบคุมจิตใจไว้กับลมหายใจเข้าออกให้ละเอียดจนไม่มีลมหายใจ เมื่อเรามองหาลมหายใจไม่เห็น มันก็จะว่างๆ คนที่เขาว่าลมหายใจหายไปไหน ตัวนั้นแหละคือจิต พอลมมันหมด กายก็เบา พอเบาแล้วก็เห็นความสุข มันก็จะมีปิติเกิดขึ้นเพราะเรามีความสุข เป็นสิ่งที่เราไม่เคยเห็นเมื่อเกิดความสุขก็เลยมีปิติ เหมือนคนที่ไม่เคยเห็นอะไรต่างๆ พอเห็นแล้วมันตื่นเต้น มีความสุข พอยิ่งเห็นสถานที่มันยิ่งตื่นเต้น เหมือนเราไปเที่ยวในสถานที่ที่ไม่เคยเห็นก็สนุก เมื่อสุขแล้วก็มียปีติ เดี่ยวปิติก็หมด เหลือแต่สุข สุขกายก็คือกายเบา สุขใจก็คือใจไม่มีอะไรรบกวน จิตไม่ฟุ้งซ่าน จิตนิ่ง จิตเป็นหนึ่งก็คือจิตเป็นสุข ไม่มีทุกข์ เพราะมันอยู่ในอารมณ์เดียวมันเป็นหนึ่ง นิเวศธรรมก็สงบ ไม่มีอะไรมารบกวน ไม่ฟุ้งซ่าน มันก็เบากายและก็เบาจิต ก็เลยสงบเป็นสมาธิ ถ้ามันติดอยู่ในสุขมันจะไม่อยากได้อะไร ไม่อยากพูดกับใคร ไม่อยากกินข้าวกินน้ำ ร้อนหนาวก็หายหมดเพราะร่างกายมันว่าง เหมือนไม่มีอะไร อยากจะอยู่คนเดียว สงบสุข

เวลาทำสมาธิเมื่อหลับตาแล้ว ทำให้จิตฟุ้งซ่านควรจะทำอย่างไร

ถ้าหากเราทำสมาธิแล้ว เมื่อหลับตาเข้าไปทำให้จิตคิดฟุ้งซ่านนั้น เราควรทำแบบสืมาตามอยู่ ลองดู

แต่แท้ที่จริงนั้น การหลับตามันดินะ ทำสมาธินี้ ส่วนมากจะหลับตา ทำไมจึงให้หลับตาทำสมาธิ ก็เพราะไม่อยากให้ตาเห็นโน้นเห็นนี่นั่นเอง เพื่อไม่ให้จิตของเราวิ่งไปตามรูปที่มันเห็น ไม่ให้มองเห็น ให้สำรวมระวังอยู่เพื่อจะไม่ให้จิตฟุ้งซ่าน เราจึงควรที่จะหลับตา ปิดตาเอาไว้

ทีนี้ เมื่อเราทำสมาธิอยู่นั้น เมื่อเราหลับตาแล้วทำให้จิตฟุ้งซ่านนั้นก็คือ เนื่องจากเราฝึกทำสมาธิใหม่ จิตของเรายังควบคุมไม่ได้ เรายังไม่มีสติความระลึกได้ สัมปชัญญะความรู้ตัวว่องไว สติปัญญาของเรานั้นนะ ยังระลึกช้า รู้ช้า ไม่เท่าทันกับจิตใจของเรา พอเราหลับตาเข้าไปเราคิดโน้นคิดนี้ คิดไปโน้นไปนี้ คิดฟุ้งซ่านไปโน้นไปนี้ ไม่สงบอยู่ คิดหาเพื่อนฝูง คิดหาเงินหาทอง คิดหาการหางาน คิดเกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียนก็ดี คิดไปหาครูอาจารย์ก็ดี คิดเรื่องเงินเรื่องทองอะไรต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งในอดีต อนาคต ที่จิตไม่สงบเป็นสมาธิเพราะเราทำใหม่ สติปัญญาของเรายังไม่ว่องไว ไม่เร็วทันจิตใจของเรา มันก็ฟุ้งซ่านนั้นแหละ ที่แรก

ต่อไปเมื่อเราทำบ่อยๆ ทำสมาธิบ่อยๆ เข้า เราควบคุมดูแลจิตใจของเราได้ เรามีสติระลึกเร็วรู้เร็วเท่าทันจิต เราก็ประทับประคองจิตของเราอยู่กับข้อธรรมกรรมฐานที่เราตั้งเอาไว้ ในอานาปานสติกรรมฐาน ใช้วิธีเฝ้าดูลมหายใจเข้าออก หรือจะเอาพุทโธ ข้อไหนที่จะทำให้จิตใจของเราอยู่ เราควรพยายามทำบ่อยๆ เมื่อเราทำสมาธิบ่อยๆ สติปัญญาของเราก็ระลึกเร็วรู้เร็ว รู้เท่าทันจิต ก็ประทับประคองจิตใจของเรา ควบคุมจิตใจของเราอยู่กับข้อธรรมกรรมฐานได้ มันก็ไม่ฟุ้งซ่าน

เราควรที่จะทำบ่อยๆ ทำทุกวันๆ ได้วันละ ๑๐ นาที ๑๕ นาที ๒๐ นาที ๓๐ นาที แล้วแต่เวลา ทำจิตใจให้สบายๆ ไม่ต้องคิดถึงอะไรเวลาเราทำสมาธิ

แต่ถ้าเราไปคิดถึงแต่สิ่งต่างๆ มันก็ฟุ้งซ่าน ให้คิดว่าเราจะทำสมาธิฝึกฝนจิตใจของเราให้สงบ ไม่ต้องไปคิดถึงเรื่องอะไร เรื่องอะไรทุกอย่างไม่ต้องไปคิดยุ่งกับมัน เตี้ยนี้เรากำลังทำความสงบ มาทำจิตใจของเราให้สงบเป็นสมาธิก่อน เมื่อออกจากสมาธิจึงจะไปทำกิจทั้งหลายเหล่านั้น ใช้สติปัญญาของตนเตือนจิตใจอย่างนั้น เมื่อจิตใจยอมรับรู้แล้ว ใจของเราก็จะมาสงบอยู่ เพื่อให้จิตใจของเราได้พักผ่อน ไม่ต้องไปคิดมาก คิดมากมันก็ทุกข์มาก ฟุ้งซ่านมาก มันทุกข์มาก จิตสงบมันมีความสุข นี่ เรามองเห็นอย่างนั้น เราก็ค่อยๆ ทำไปเรื่อยๆ ทำบ่อยๆ เตี้ยวจิตใจของเราก็สงบระงับเป็นสมาธิไม่ฟุ้งซ่าน

จะแก้ไขความลังเลสงสัยเกี่ยวกับบุญบารมี และผลของการปฏิบัติธรรมอย่างไร

เราไม่ต้องสงสัย เราต้องนึกถึงครูบาอาจารย์ นึกถึงพระพุทธเจ้าและพระสาวกทั้งหลาย ท่านปฏิบัติแล้วได้บรรลุธรรมถึงที่สุดแห่งกองทุกข์ เอาตัวนั้นมาเป็นเครื่องวัดไว้ในใจของเรา เราไม่ต้องคิดถึงบารมีเก่า เมื่อเราอยากปฏิบัติ เหมือนทุกคนที่มาปฏิบัติกันอยู่ในเดี๋ยวนี้ เรามีบารมีอยู่แล้ว ถ้าคนที่ไม่มียบารมีเก่าเขาจะไม่อยากเข้าวัด เขาไม่อยากปฏิบัติ เขาไม่อยากสนใจ อันนั้นเป็นเรื่องของคนที่ยังไม่เคย คนที่สนใจเหมือนกับพวกเรานี้ ก็เรียกว่าเป็นคนที่เคยปฏิบัติมาบ้างแล้วมาจากชาติก่อน เคยอยากปฏิบัติ อยู่แล้ว มีทุนเก่าจึงได้เข้าวัด พอเข้าวัดก็มาศึกษาในชาตินี้ เราก็ได้เพิ่มขึ้น เราไม่ต้องสงสัย ถ้าหาของมาเพิ่มเราต้องได้แน่ เหมือนเราปลูกข้าวหรือปลูกต้นไม้ เราก็จะได้เพิ่มขึ้นๆ กว้างไปเรื่อย สติปัญญาของเราก็จะมากขึ้นๆ เราไม่ต้องสงสัย ถ้าเราไปสงสัย อยู่เราก็ท้อแท้

เราต้องดูครูบาอาจารย์ ผู้ที่ปฏิบัติธรรม ว่าทำไมท่านเฒ่าท่านแก่แล้วท่านจึงยิ้มแย้มแจ่มใสหนอ เราหนุ่มๆ อยู่ยังหน้าเหี่ยวยิ้มไม่ค่อยออก เพราะท่านมีคุณธรรม มีของดี ท่านจึงยิ้มออก เราก็นึกดูท่านครูบาอาจารย์หลวงปู่หลวงตาผู้ที่ท่านปฏิบัติ จะพูดกับญาติกับโยมท่านก็ยิ้มอยู่ ท่านมีบุญอยู่ในใจของท่าน มีความสุขอยู่ในใจ โอ้..ท่านยังมีได้ ท่านยังทำได้ มันมีอยู่ มีของที่ดีอยู่ ที่นี้เราก็จะขยันขึ้นมา มันก็จะค่อยๆ ได้ไป

ครูบาอาจารย์ทุกท่านทุกองค์ที่ท่านปฏิบัติธรรมอยู่ ต้องมีของดี มีที่อยู่ดี ได้รับผลดี ท่านจึงอยู่ปฏิบัติ ท่านก็เกิดก่อนพ่อแม่เราอีกเสียด้วย ทำไมท่านจึงอยู่ได้ เรายังเป็นเด็กๆ อยู่ ถ้าท่านไม่มีของดีท่านจะอยู่ได้อย่างไร นี่เป็นหลักสนใจของอาตมาตั้งแต่ยังไม่ได้บวช ที่มองดูครูบาอาจารย์ ถ้าไม่มีของดีคงจะไม่อยู่มาถึงขณะนี้ อยู่ตั้งแต่เล็กจนแก่ ๗๐ - ๘๐ ปี ท่านก็ยังบวชอยู่ได้ ท่านต้องมีของดีแน่ นี่ต้องตั้งหลักตัวนี้ไว้ เราเอาตรงนั้นมาวัด หรือถ้าแม่ชีเขาบวชจนแก่ เขาก็ต้องมีที่พึ่งของเขา จึงบวชอยู่ได้จนถึงแก่ บางที่ต้องทิ้งลูกทิ้งสามีออกมาบำเพ็ญ เขาต้องมีธรรมะเป็นเครื่องอยู่ของเขา แต่บางคนยังมีโกรธอยู่ ยังไม่หมด อันนี้ก็เป็นธรรมดา แต่คนจะยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงว่าเขาได้รับความร่มเย็นเป็นสุขใจของเขา นั่นแหละ เราเอาอันนั้นมาวัด เอามาเป็นเครื่องเช็ดชูอุ้มชูจิตใจของเรา มันจึงจะไม่ท้อแท้ อย่าไปคิดว่าไม่ไหว ไม่มีบารมีเก่า อย่าไปคิด มันมีทุกคนนั่นแหละ เพียงแต่ว่ามีมากมีน้อยต่างกัน ที่นั่งอยู่มี มีสตางค์หมดทุกคน แต่จะมีมากมีน้อยต่างกัน เวลาที่ใครทำได้มาก คนนั้นก็ไต่มากขึ้นของเขาเอง

ส ภา ว ธ ร ร ม

ความรู้สึกว่าตัวเองมีร่างกายใหญ่โตเต็มห้อง ในขณะที่นั่งทำสมาธิคืออะไร

นั่นเป็นนิมิต ถ้าพูดอย่างหนึ่งก็เหมือนกับว่าจิตสมมุติขึ้นมาเอง แต่แท้ที่จริงแล้วนั้นเป็นอาการของปีติ เป็นปีติ แต่เราไม่รู้จักรู้ว่าเราได้ปีติชนิดนั้น รู้เพียงว่าตัวเราใหญ่เต็มห้อง มันเป็นเพียงปีติหรือจิตสมมุติเท่านั้น ไม่เป็นอะไร ถ้าเรารู้จักว่านั่นเป็นปีติหรือจิตสมมุติขึ้นมาเฉยๆ วิธีจะแก้ไขก็ไม่ยากอะไร ถ้ามันเป็นอย่างนั้น เราก็ลืมตาดูว่าตัวเราใหญ่โตเต็มห้องจริงไหม เมื่อเราลืมตาดูตัวของเรา เราจะเห็นว่าก็อยู่เท่าเดิม พอเราหลับตา ตัวเราก็ใหญ่ขึ้น

บัดนี้ พอเราลืมตาก็เห็นว่าตัวเท่าเดิม พอเราเข้าใจอย่างนี้แล้ว เรารู้ว่าจิตของเราสมมุติว่ามันตัวใหญ่เฉยๆ มันก็เลยหายไปเอง มีแค่นั้นเองเรื่องสำคัญว่าเราตัวใหญ่ไม่มีอันตรายอะไร เวลาเราลืมตาดู เข้าใจดีแล้ว ความรู้สึกนั้นก็หายไปเอง แต่เราจะกลัวก่อน แล้วก็เลยหยุดนั่งสมาธิ ก็เลยไม่ได้อะไรในระยะนั้น พอจิตสงบลงไป สงบลงไป มันก็มีความสุข มีความสงบ

มันก็เหมือนคนมีเมตตา เหมือนกับตัวมันพองขึ้น มันสุขมาก มันเอิบอิม ขนลุก ขนพองขึ้น เป็นอาการของปีติ คนขนลุกมันไม่ใช่ตัวน้อยนะ มันตัวใหญ่นะ คนขนลุกนี้มันตัวใหญ่ขึ้นมาทันที

ถ้าครั้งต่อไปเป็นอย่างเดิมอีก ให้เราลืมตาดู ลืมตาดูแล้วตัวเรามันก็น้อยอยู่อย่างเดิม ไม่ใหญ่ เลยหลับตาลงไปอีก ตัวก็ใหญ่อีก ต้องลืมตาดู ๓ ครั้ง ๔ ครั้ง จนมั่นใจว่าตัวเราไม่ใหญ่ เมื่อไม่ใหญ่แล้วมันก็ไม่มีปัญหาอะไร ก็เลยใช้สติปัญญาดูจิตได้อีก ให้จิตสงบเป็นสมาธิได้

ทางที่ดีที่สุด ให้เราตามดูจิตของเรา เวลาจิตจะสงบ มันวางอารมณ์อะไร ลงไปอยู่ในอารมณ์อะไร มันจึงตัวพองขึ้นมาอย่างนี้ สำคัญตรงนี้แหละ อ้อ..มันอยู่ในอารมณ์นี้เอง พอเราวางอารมณ์นี้ลงมันก็ดับไป จิตสงบลึกผ่านไป แล้วมันมีแต่สุขสบายเท่านั้น ถ้าเราทำอย่างนั้นมันก็หมดเรื่องกันแหละ

อาการน้ำตาไหลในขณะที่ปฏิบัติธรรมคืออะไร

พอมันเห็นแล้วก็บีบิต บีตสบลงไปก็คือสุข พอสุขลงไปก็จิตสงบ เห็นของดีอะไรสักอย่าง หรือว่าได้ของดี ได้เงินมากมาย มันก็เข้มข้นนะ ตื่นกว่าคนปกติ เขาเรียกว่าสุขเวทนา ทีนี้เราไปเห็นพ่อเห็นแม่ที่จากกันไปสัก ๑๐ ปี หรือว่าเห็นเพื่อนที่จากกันไปนาน มันก็มีปีติมันสุข บางครั้งมีปีติมากจนน้ำตาไหล แต่เป็นปีติในทางดี ไม่ใช่ น้ำตาไหลเพราะเศร้าโศก

นั่งสมาธิไปแล้วเกิดเสียงระเบิดดังปัง ทำให้สะดุ้ง สมองโปรง ว้าง คืออะไร

บางคนนั่งสมาธิไป นั่งไปพอจิตจะสงบ พอจิตอ่อนลงไป อ่อนลงไป จิตกำลังจะรวม มันไม่เป็นเสียงระเบิดจริงๆ หรือ ก็พอจิตจะสงบดี สติมันขาด มันสะดุ้ง มันตื่นขึ้นเพราะจิตของตนเองนั้นออกจากสมาธิเร็วเกินไป มันจึงเป็นคล้ายเสียงระเบิด นี่เป็นเรื่องสำคัญนะญาติโยม ขณะที่จิตกำลังอ่อนลงใกล้สงบ ขอให้ระมัดระวังที่สุดเลยทีเดียว อย่าไปเคาะประตูเรียกกัน เวลาเห็นคนอื่นทำสมาธิอยู่ อย่าไปร้องเรียกกันแรงๆ จิตกำลังอ่อน มันจะสะดุ้งแรงมาก สะเทือนทั้งร่างกาย

เรื่องเสียหายนั้น ยังไม่เสียหายอะไร แต่ขอให้เราเป็นผู้มีสติปัญญาในการค่อยๆ ถอนจิตออกจากสมาธิเท่านั้น ให้ดูจิตของตน อย่าให้สติขาด ถ้าสติขาด จิตจะถอนออกจากสมาธิเร็วมาก แล้วจะรู้สึกเหมือนมีเสียงดังอย่างนั้น

เสียงนั้นไม่ได้ดังจริงๆ มันเป็นจิตสมมุติขึ้นมาเอง อาจจะเหมือนเสียงระเบิด เสียงอะไรต่างๆ ซึ่งเกิดเพราะจิตออกจากสมาธิเร็วเกินไป เราก็ค่อยใช้สติปัญญาดูจิต เวลาออกจากสมาธิ ให้ถอนจิตออกจากสมาธิอย่างช้าๆ อย่าถอนจิตออกมาอย่างรวดเร็ว

อาตมาสอนทุกวันนี้ อาตมาสอนให้ค่อยๆ ถอนจิตออกจากสมาธิอย่างช้าๆ จึงไม่มีปัญหาอะไรเลยในเรื่องนี้ เวลานั้นสมาธิ จิตใจสงบเป็นสมาธิได้เร็วเท่าไรยิ่งดี เวลาถอนออกจากสมาธิ ควรถอนจิตออกช้าๆ เมื่อชำนาญจริงๆ แล้วเข้าหรือออกก็เร็วได้ไม่เป็นไร

เปรียบเทียบได้กับบุคคลผู้มีความชำนาญเส้นทาง จะขับรถถึงจุดหมายปลายทางได้อย่างรวดเร็ว เพราะเขาชำนาญการขับรถในเส้นทางนั้น รู้จักหลุม รู้จักบ่อ รู้จักที่เลี้ยว จึงขับได้เร็ว เขาก็ย่อมถึงจุดหมายปลายทางได้อย่างรวดเร็วฉับไฉน ก็ฉับนั้นเหมือนกัน

นั่งสมาธิแล้วมันวูบลงและดูเหมือนว่างๆ มันคืออะไร

ถ้านั่งสมาธิไปแล้วจิตมันวูบลงไป นั่นแหละคือจิตมันวางนิรณธรรมสิ่งรอบกวนให้ลงไปสู่ความสงบ แต่เราขาดสติที่จะตามดูจิตของเรา จิตก็เลยไปสงบเป็นสมาธิอยู่อย่างนั้น และจะเหมือนกับอยู่ว่างๆ สบาย เมื่อจิตสงบอยู่แล้วเราขาดสติดูว่าจิตมันอยู่ที่ไหน เราไม่รู้ อาจจะทำมันได้ชั่วชั่วโมงหรือสองชั่วโมงแต่ไม่รู้ว่าจะอยู่ที่ไหน แต่มันสบาย

เราควรที่จะมีสติสัมปชัญญะตามจิตของเราตลอดว่าสงบลงไปขึ้นไหนๆ จนไปถึงสงบนิ่ง ให้รู้ที่อยู่จิตสงบอยู่กับตัว ให้รู้อย่างนั้น เมื่อสงบแล้วก็ระคองจิตของเราไว้ให้สงบนิ่งเป็นสมาธิ ให้มันเป็นสมาธิไว้เสียก่อน ทำวันไหนๆ ก็ให้สงบนิ่งเป็นสมาธิอยู่อย่างนั้นก่อนจึงมาพิจารณาเรื่องไตรลักษณ์ พิจารณารู้อเวทนะ สัญญา สังขาร วิญญาณ หรือจะพิจารณาสติปัฏฐาน กาย เวทนา จิต ธรรม ก็แล้วแต่ จะเอาตัวไหนยกขึ้นมาพิจารณาเป็นปัญญา เขาเรียกวิปัสสนากรรมฐาน แต่อยากให้ฝึกจิตให้สงบเป็นสมาธิก่อน เมื่อจิตสงบดีแล้ว จึงมาพิจารณาเป็นวิปัสสนากรรมฐาน เรียนคนละขั้นกัน แต่ส่วนมากบางคนว่าเขาจะวิปัสสนากรรมฐานเลยเรียนลัดๆ มันจะได้ถึงง่ายๆ แต่เมื่อจิตใจของเราไม่สงบเป็นสมาธิแล้วพิจารณาอะไรไม่เข้าใจ ก็เพราะจิตไม่เป็นสมาธิ เหมือนกับเรามีไฟฉายฉายไปมันจะดูภาพไม่เห็นชัด เพราะมันไม่นิ่ง จิตก็เหมือนกัน จิตที่ไม่นิ่งเราก็ไม่สามารถที่จะดูจิตของเราได้ว่ามันอยู่ที่ไหน แล้วคิดเรื่องอะไรไม่รู้ แต่ถ้าว่างเขาจะ

รู้ อะไรที่เขารู้แล้วก็ปล่อยวางก็คือมันว่าง เหมือนมือเราถือของอยู่ ถ้าเรารู้ว่ามันมีโทษเราก็กว้าง มันก็จะว่างไม่มีอะไรอยู่ในมือ จิตก็เหมือนกัน เมื่อเขายึดอะไรอยู่เขาเข้าใจแล้วเขาก็จะวาง แล้วก็ว่างจากสิ่งนั้น หรือว่าเขากำลังโกรธ พอเขารู้โทษของความโกรธเป็นของไม่ดี เขาก็จะวาง เขาก็จะสบาย ถ้าเขาโลภะจริงๆ เขาจะไปปล้นไปจี้เอาของคนอื่น ไปฉ้อไปโกงคอร์รัปชั่น เพราะเขารู้จักว่าเป็นสิ่งไม่ดี เขาก็จะวาง แล้วก็ว่างออกจากสิ่งนั้น มันก็สบาย เพราะเขาไม่ติดสิ่งนั้น จึงเรียกว่าทำไปๆ แล้วทำให้จิตว่าง เมื่อจิตว่างคือมันไม่ยึดมั่นถือมั่น ใจเราก็เหมือนกัน เดียวก็ยึดสิ่งนี้ยึดสิ่งนั้น ยึดหลายสิ่งหลายอย่าง มันก็หนักอึ้ง มันทุกข์ พอวางๆ วางๆ ไปให้หมดมันก็อยู่ของมันโดยเอกเทศ มันก็ว่าง เบา สบาย

ขณะนั่งสมาธิแล้วเห็นแสงควรทำอย่างไร

บางทีเราจะไปยึดตามแสงสว่าง อาตมาไม่อยากให้ไปยึดอย่างนั้น อาตมาอยากให้รู้จักว่าจิตของเรานี้อยู่ที่ไหน และเราจะเอาไว้ที่ไหน เรียกว่าเหมือนกับมีที่เกาะ ถ้าสว่างนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง จิตสว่างไสวหรือเกิดแสงสว่างขึ้นแล้วอยากดูแสงสว่างนั้น มีอะไรอันนั้นมันเป็นเรื่องหนึ่ง แต่นี้เรายังคุมจิตไม่อยู่เลย แล้วจะไปตามแสงสว่าง ไม่ใช่ไปตามเหมือนอย่างแสงไฟฉาย เราต้องศึกษาให้รู้จิตของเราก่อนว่าจิตคืออะไร จิตคือความคิด คิดไปนู่นคิดไปนี่ นั่นตัวจิต เราจะคุมตัวนั้นให้มันสงบ คนที่ระลึกว่าจิตคิดมันคือใคร คือสติ ท่านแยกออกมาอย่างนี้ สัมปชัญญะความรู้ตัวว่าจิตคิดอยู่กับเรื่องอะไร ให้ศึกษาหลักมันอย่างนี้

บัดนี้ จิตคือความคิด แล้วจะเอาตัวที่คิดนี้มันไม่สงบให้มาอยู่ที่ใดที่หนึ่งก็ต้องมาฝึก ๒ ตัว สติและสัมปชัญญะให้มีกำลัง เอาจิตมาอยู่กับข้อธรรมกรรมฐาน อย่าเพิ่งเอาไปอยู่กับที่สว่าง จะเอาอยู่ตรงไหน จะเอาอยู่ส่วนไหนของร่างกายก็ให้มันไปอยู่ส่วนนั้น มันออกไปแล้วก็เอากลับมา แล้วแต่คนไหนจะเหมาะสมว่าจะเอาจิตใจไว้ที่ไหน พระก็เหมือนกันบางองค์ก็จะเอาไปไว้ที่ปลายจมูก บางองค์ก็จะไว้ตรงหน้าอก บางองค์ก็จะไว้ตรงท้องน้อย บางองค์ก็เอาจิตมาไว้ตรงหัวแม่มือ อยากให้มันสงบอยู่ที่นี้ ไม่ให้ไปคิดอยู่ที่อื่น ถ้าดูพระพุทธรูปที่ตั้งอยู่ก็เอาไว้ที่พระพุทธรูปก็ได้ มันเป็นข้อธรรมกรรมฐานหมดทั้งนั้นเลย เราหาที่อยู่ให้เขาก่อน ให้เขาพักอยู่ก่อน เมื่อเขาอยู่แล้วเราจะได้อาตมาเขา

อีกทีหนึ่ง ดูจิตใจของเรา บัดนี้ เราจะมาดูความโลภ ความโกรธ ความหลงของเขา ถ้าเขาไม่อยู่เราจะดูไม่ได้ มันวิ่งอยู่ เราจึงฝึกให้เขาอยู่ก่อน เราถึงจะสอนเขาได้ จิตใจก็เหมือนกัน ถ้ามันฟุ้งซ่านอยู่ไม่สงบเป็นสมาธิ เราจะไม่เห็นว่ามันโลภ โทสะ โมหะที่อยู่กับเขานั้นมีอาการอย่างไร อยู่อย่างไร เพราะคุมเขาไม่อยู่ มีแต่จะตามเขาอยู่ มีแต่ตามดูเขาเฉยๆ ไม่ได้ดูอาการของเขา เข้าใจไหม

จิตใจของเรามันก็เหมือนกับลิง ลิงมันไม่อยู่ปกติ ผูกเชือกไว้มันก็ไม่อยู่ปกติ เชือกผูกไว้คืออะไร คือสติผูกลิง สัมปชัญญะความรู้ตัวนั่นคืออะไร ก็คือตัวของคนที่หาเชือกมาผูกคอลิง แล้วหลักที่ผูกติดลิงไว้มันคืออะไร คือข้อธรรมกรรมฐาน จะเอาไว้ฝ่ามือก็ได้ หัวแม่มือก็ได้ ฝ่าเท้าไว้เอาก็ได้ ฝ่าเท้าไว้เอาก็ได้ เดี๋ยวนี้เรายังฝึกจิตของเรายังไม่สงบ ก็คือเราไม่มีสติปัญญาเราก็เอาฝ้ายมาผูกคอลิง พอลิงมันกระโดดทีเดียวนั่นแหละ ฝ้ายขาดมันวิ่งขึ้นต้นไม้หายจ้อยเลย ฝ้ายนั่นคือสติมันไม่มี มันอ่อน สติมันน้อย คนไม่มีสัมปชัญญะรู้ตัวไม่มีปัญญาก็เลยเอาฝ้ายเส้นเล็กๆ มาผูกคอลิง มันก็เลยไม่อยู่ ถ้าคนฉลาดมีสติสัมปชัญญะก็มีปัญญา เขาก็เอาโซ่มาผูกคอลิง เมื่อเอาโซ่มาผูกคอลิงแล้วก็ไปผูกกับหลักไว้ โซ่มันก็ไม่ขาด ลิงก็มานั่งเฝ้าต้นเสาอยู่ มันก็นั่งฟังอยู่อย่างนั้นไปไหนไม่ได้ ฉันทก็ดี สติสัมปชัญญะไม่ขาด จิตก็หนีไปไหนไม่ได้ ถูกควบคุมอยู่กับข้อธรรมกรรมฐาน ดังนั้น เราฝึกจิตไม่สงบก็เพราะเราขาดสติสัมปชัญญะนั้นเอง

ควรทำอย่างไร เวลาทำสมาธิภาวนาแล้วมีนิมิตเกิดขึ้น

การที่เรานั่งเจริญเมตตาภาวนานี้ ถ้ามันเกิดแสงสว่างเห็นนิมิตขึ้นมาแล้ว ท่านไม่ให้ตามนิมิต ไม่ให้หลงนิมิต แต่มันอยากดูนะ มันไม่เคยเห็นนี้ มันอยากดูของไม่เคยเห็น มันหลงไหลไปดูแล้ว เขาแสดงหนังก็เหมือนกัน เข้าโรงหนังไม่มีที่ว่างให้เข้าว่าอย่างนั้นเถอะ แต่อันนี้มันยิ่งพิสดารกว่านั้น แสงสว่างเกิดขึ้นปั๊บ มันจะเห็นภาพต่างๆ ออกมา ถ้ามันสว่างชัดเจนแล้วไปไกลจริงๆ แล้วละ มันจะเห็นย้อนภาพอดีตย้อนหลังไปได้ ว่าเราเกิดเป็นลูกของใคร หลานของใคร เกิดอยู่ที่ไหน ทำอะไร มันรู้ไปอย่างนั้น มันยิ่งพิสดารอีกละ ยิ่งตื่นเต้น เห็นใหม่ๆ นี่มันตื่นเต้น ถ้าใครเห็นที่มันอยู่บ้านของเพื่อนฝูง คิดไปถึงไปได้เลย โผล่ออกไปเห็นเป็นตัวชัดลงมาเลยทีเดียว มันก็อยากดูอยากคุยด้วยอีก พออยากดู อยากคุย มันก็ดับไปเลย เพราะจิตมันถอนออกจากหลักมัน แต่แท้ที่จริงนี้ เราอย่าเพิ่งไปดู อย่าไปยึดมันถือมันมัน ด้วยมันเป็นของไม่เที่ยง แต่ขอให้มาดูจิตของเจ้าของ มาดูที่จิต จิตมันตั้งอยู่ในอารมณ์อะไร แล้วก็ไม่สนใจ ไม่สนใจกับนิมิตนั้น ไม่สนใจกับแสงสว่าง ปล่อยทิ้งไป ไม่ยึดมันถือมัน มาดูแต่จิต ใช้สติปัญญา มาดูจิต ให้จิตสงบลึกลงไปโน้น มันสงบเป็นอัปปนาสมาธิมันคงแล้วอย่างเทศน์ที่แล้วมา

บัดนี้ เราจึงเอามาพิจารณาทีหลัง มาดูทีหลัง มาดูเล่น เป็นเครื่องเล่นเฉยๆ ว่า
 จันเถาะ จิตมันเพียงเพิ่งเข้าไปสงบได้ ๒ ชั้น ชั้นอุปจารสมาธิมันก็เห็นแล้ว โยมก็เห็น
 ได้ พระก็เห็นได้ อย่าไปหลงนะ เดียวโดนรางวัลที่ ๑ ออกวิ่งไม่หยุดนะ เจ้าของเห็นเอง
 อย่าไปถามพระเถอะ นั่งเข้าไปมันถึงมันจะเห็นเอง ไม่ต้องถามอาจารย์หรอก ครั้นใคร
 ไปถึงนั้น มันเห็นเอง ไม่ต้องไปถามอาจารย์ที่ไหนให้มันเหนื่อย เสียค่ารถ มันเกิดขึ้นมา
 ด้วยแสงสว่างอันนั้นโดยไม่มีอะไรปิดบัง ข้างหลังก็เห็น ข้างหน้าก็เห็น นี่แหละเรียกว่า
 ปัญญาหรือว่าตาใน ตาภายในเห็นรอบตัว ข้างหลังก็เห็น ข้างหน้าก็เห็นได้ ขึ้นไปข้างบน
 ก็เห็น ลงข้างล่างก็เห็น ส่องลงไปข้างล่างก็เห็นลำน้ำอยู่ใต้พื้นดิน มันแหลมแคไหน
 ปัญหานี้ มันแหลมแคไหน มันสามารถส่องพื้นดินลงไปข้างล่าง ไปเห็นของอยู่ข้างล่าง
 ขึ้นไปข้างบนก็เห็นเทวดา เห็นพรหม ฝานั่งอะไรก็ปิดไม่ได้ ปัญหานี้ ทะลุปรุโปร่ง
 ไปหมดเลย

เหตุฉะนั้น เมื่อมันสว่างอยู่มันจะเห็นคนคิดมาหาหาไม่ได้ เขาคิดจะฆ่าก็รู้ เขา
 จะเอาปืนยิงก็รู้ จะเอามีดมาแทงก็รู้ รู้จักคนนั้น เขาจะด่าเขาก็ด่ามาเลย เพราะจิต
 วิญญาณมันมาพูดของมันเอง แต่เราเอาไว้คุยกันได้ ถ้าใครทำได้นะ วิญญาณเสมอกัน
 คนหนึ่งอยู่เชียงใหม่ คนหนึ่งอยู่ออสเตรเลีย คุยกันได้ อยู่กรุงเทพฯ คุยกันได้ ส่งจิต
 เข้าไปหากันแล้วก็เห็นหน้ากันคุยกัน นัดกันไปประเทศอื่นก็ได้ ถ้าใครทำได้นะ นั่น
 เรียกว่าคุยกันสบาย จิตเอาจิตคุยจิตสบาย แต่มันจะหลงนะ อย่าไปหลงมัน แหม..เรา
 ได้ตาทิพย์ เราได้เห็นจริงนะ คนได้ตาทิพย์ อย่าไปติด ให้เรามาดูจิตของเรา เอ..จิต
 ของเราอยู่ในอารมณ์นี้ แสงสว่างนี้จะอยู่อย่างนี้ เวลาเราอยากใช้งานของมัน พอจิตสงบ
 ไปถึงเท่านั้น ก็หยุดมันไว้ หยุดมันไว้นั้นเลย หยุดเลยอารมณ์นั้น แสงสว่างตั้งอยู่อย่างนั้น
 เลย ไม่ให้มันลึกลงไป และก็ไม่ได้ให้มันถอยออกมา เหมือนเราฉายไฟนั่นแหละ เราจ้อง
 อยู่ที่ไหนมันก็อยู่ที่นั่น อย่างนี้อย่าไปหลงนะ ถ้าเห็นนะมันตื่นตื่น ใหม่ๆ นี่มันตื่นตื่น
 ข้างมัน มันดับไปแล้วเสียดายนะ เข้าไปไม่ถูกทีหลัง ไม่เห็น ไม่เห็นแล้วเสียดาย โอ๊ย..
 ไปนั่งอยู่วัดนั้นเห็นอันนั้นอันนี้ มาวัดนี้มืดเลยไม่เห็นเลยอย่างนั้น วัดอาจารย์นี้คงภาวนา

ไม่ดี แต่ที่จริงเจ้าของเข้าไม่ถึงไม่ถูก ดีไม่ดี ขับริดไม่เข้าประตูวัดอีกด้วย ไปวัดอื่น มัน
 ก็ไม่เห็น อันนี้ เราไม่ควรยึดมันถ้อมัน แต่มันตื่นตื่น ควรมาดูที่จิตเท่านั้นแล้วก็ปล่อย
 ปล่อยวางนิมิตนั้น อย่าไปยุ่ง พยายามที่จะเดินไปสักๆ เพราะมันยังอยู่ไกลหลายโยชน์
 หลายแสน หลายหมื่น หลายล้านวา กว่าที่จะถึงพุทโธนั้นนะ กว่าที่จะถึงปัญญานะ มันยัง
 อยู่ไกล มันก็เลยไปหลงอยู่นั่นแหละ ที่นี้หลงมากเลยทีเดียวละ พระก็หลงบอกเบอร์บอก
 หวอยอยู่ตามถ้ำตามเหวเยอะเยอะเลย ยังไม่ถึงอัปปนาสมาธิเลย หลงหน้าหลงหลังอยู่
 พระก็หลงได้ จะไม่ให้หลง จะเป็นอย่างไร พอเข้าใจไหม นี่นิมิต

การนั่งสมาธิแล้วไม่เห็นนิมิต ถือว่าปฏิบัติล้มเหลวหรือไม่

การนั่งภาวนาไม่เห็นนิมิต ก็อย่าไปคิดมัน แล้วคนเห็นนิมิตก็ไม่ได้คิด บัดนี้ คนอยากเห็นมากกว่านะทุกวันนี้ ถ้าไม่เห็นนิมิตนั่งภาวนานี้มันไม่ถูกหรอก คิดไปอย่างนั้นไม่ใช่ ถูกอยู่ เรื่องเห็นนิมิตนี้มันเป็นบุญบารมีของคนต่างหาก มันได้มาจากบารมี คนที่มองเห็นนิมิตได้ง่าย เขาบวชได้สัก ๑๐ วันเขาก็เห็น เณรน้อยเขาก็เห็น อาจารย์บวชตั้ง ๑๐ พรรษาไม่เคยเห็นนิมิตสักทีเลยก็ได้ แต่ท่านก็ได้รับความสงบอยู่ คนเคยให้ทานรูปทานเทียนไว้เขายังจะเห็น ทานไฟฟ้าไฟฉายไว้ เครื่องส่องไฟไว้ บุญอันนั้นทำให้ประกอบเป็นเครื่องแสงสว่าง เป็นเครื่องปัญญา เรียกว่าบุญบารมี ทำให้คนนั่งเห็นได้ง่าย อันคนที่ไม่เคยทานให้ไว้ ได้แต่เอาความสงบทำเดี๋ยวเท่านั้น ไม่มีไฟฉายก็เพราะงมมืดไป มีดก็ช่างมัน ไปได้อยู่ มันสงบ มันสบายอยู่นี้ก็ได้ จะพ้นทุกข์ไปเหมือนกัน เหตุฉะนั้น มันจึงต่างกัน บารมีนี้มันต่างกัน แต่ว่าไปถึงแล้วมันก็จะเท่ากันนั่นแหละ เอาเถอะ คนหนึ่งถ้าเขาเดินมาตั้งแต่จังหวัดอื่น เขามาถึงกรุงเทพฯ เขาก็จะเห็นกรุงเทพฯ คนหนึ่งขี่รถไฟมาก็จะเห็น คนหนึ่งขึ้นเครื่องบินมาก็จะเห็น เพราะอะไร เพราะบารมีต้องจำค่าเครื่องบินต่างกัน ค่ารถต่างกัน มีไม่มีต่างกัน แต่ถ้าเขามาถึงแล้ว ก็เท่ากัน ไม่มีปัญหาอะไร เหมือนคนมานั่งอยู่ที่นี่แหละ ไม่ได้เป็นเจ้าของห้องนี้นะ เป็นของคุณสมชายเขา แล้วมานั่งก็เย็นเท่ากันด้วยกัน ใครจะถามใครว่าอะไรอยู่ที่ไหน อันนี้

อะไรตั้งอยู่ที่นี่ ไม่ต้องถามคุณสมชายเลยเพราะรู้จัก แล้วก็เย็นร้อนไหม คุณร้อนไหม คุณหนาวไหม ก็ไม่ถามเพราะอะไร เพราะเข้ามาถึงด้วยกันแล้ว เนอะ..ไม่มีปัญหาอะไร เหมือนกันคนเห็นนิมิตหรือคนไม่เห็น ไม่เป็นปัญหาหรอก

สมัยครั้งพุทธกาล บางองค์นั้น แหม..พอสำเร็จฉฉาน มุดลงไปในพื้นที่ดินไปขึ้นทางอื่นๆ ก็ได้ บางองค์นี้ต้องเดินตากแดดไป สะพายกลดไปอย่างนั้น ฉฉานกับเขาไม่ได้ แต่ก็สำเร็จมรรคผลเหมือนกัน ได้ไปนิพพานเหมือนกัน ไม่มีปัญหา ว่าอย่างนั้น องค์ไหนมีฤทธิ์ องค์ไหนไม่มีฤทธิ์ ก็เท่ากันนั่นแหละ ไม่มีปัญหา ขอให้ถึงจุดหมาย มันถึงจุดเดียวกัน เข้าบ้านหลังเดียวกันก็แล้วกัน หมดยุคจะถามกันแล้ว นั่งมองหน้ากันอยู่เท่านั้นเอง นี่เรียกว่าถึงที่สุดของกองทุกข์ อย่าไปสงสัยนะ คนไหนที่ไม่เห็น นั่งได้ก็ปีแล้วไม่เห็นอะไรกับเขา อยากเห็นเทวดา หรืออยากเห็นพรหมโลกกันนั้นนะ อยากเห็นอย่างนั้นเลยไม่เห็นอะไรอีกเสียด้วย ละความอยากเห็นมันเถอะ ขอให้เห็นทางพ้นทุกข์ก็พอ ไม่แปลกกว่ากัน

การรักษาภาวะที่ได้จากการฝึกสมาธิ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การฝึกสมาธิ การปฏิบัติธรรมนี้ เพื่อเอาไว้ประกอบในชีวิตประจำวันของเรา เพื่อให้ใจของเรามีความสุข ให้ใจของเราสงบ เมื่อเราทำงาน อะไรมันยุ่งเหยิง ขึ้นมาไม่สงบ เราจะได้ไปพักจิตใจของเรา คือพอเราหยุดทำงาน เราจะได้ไปนั่งสมาธิ วางจากความยุ่งๆ นั้นออกไป เพื่อให้ใจของเราได้พักผ่อน ได้รับความสงบในชีวิตประจำวัน ทีนี้ถ้าเราเกิดปัญญาขึ้นมา การทำงานมันจะรู้งาน งานที่เราทำ งานนี้มีเหตุ ขึ้นมาอย่างนี้ ผลของงานนั้นจะมีประโยชน์อะไร เราจะรู้จะเข้าใจ อันนี้เราเอาไป ประกอบกับอาชีพการงานของเราได้ดีมาก ทีนี้เวลาเราจะทำงานอะไรทุกอย่าง จะเขียน หนังสือถ้ามีสมาธิอยู่ตั้งใจเขียนไม่สนใจเรื่องอื่น เขียนจดหมายครั้งเดียวเท่านั้นแหละ ไม่ต้องเขียนหลายรอบหรอก จบเลย ทีนี้การนับเงิน คนที่มีสมาธินับครั้งเดียวไม่ต้อง นับอีก จะไม่หลง นี่ประโยชน์ของการมีสมาธิ มีประโยชน์มากๆ เลย จะทำกิจการงาน อะไรทุกอย่าง คนที่มีสมาธินี้ งานของเขาจะเรียบร้อย ไม่มีผิดพลาด

การมีสมาธินี้มีประโยชน์มากมาย จะไปทำกิจการงานต่างๆ ได้ คนที่มีสมาธิ เดินก็ไม่พลาด ยืนก็ไม่พลาด นั่งก็ไม่พลาด เพราะเขามีสติควบคุมอยู่ตลอด นอนก็ไม่ ผิดพลาด พุดก็ไม่ผิดพลาดด้วย คิดอะไรก็ไม่ผิดพลาด คนที่มีสมาธินั้นเขาจะไปแต่ทางดี ทางเดียวเลย นั่นแหละ ชีวิตประจำวันนี้นั่นแหละเลย การทำกิจการงานหน้าที่อะไร

พินิจพิณขวาน ตีตะปู ไม่มีผิดพลาด การเย็บปักถักร้อยหรือจะทำงานก่อสร้างอะไร ต่างๆ ถ้ามีสมาธิแล้วงานออกมาจะเรียบร้อย ถ้าทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักรเครื่องกล ต่างๆ เครื่องจักรไม่ตัดนิ้วมือขาดหรอก ทำงานเกี่ยวกับไฟฟ้า ไฟฟ้าก็ไม่ช็อตเขาตาย หรือถ้าเขามีสมาธิ เพราะเขาฉลาด เขารู้ตลอดว่าอันนี้เป็นอันตราย จึงอยากให้มีสมาธิ เพราะมันมีประโยชน์นานับการที่จะทำให้เราปลอดภัยและมีความสุขของชีวิต

ความรู้สึกในขณะที่จิตใจเป็นสมาธิ ของผู้ที่ฝึกอบรมแล้วเป็นอย่างไร

ผู้ที่ฝึกฝนอบรมจิตใจให้เป็นสมาธิ หนักแน่น มั่นคง ดำรงอยู่ในอารมณ์หนึ่งอารมณ์เดียวนั้น จะมีความรู้สึกมีความสุข จิตใจสงบไม่มีอะไรบกวน จิตที่เป็นสมาธิแล้วนั้นย่อมมีความสุข เป็นเครื่องรู้ที่อยู่ว่าจิตของตนเองนี้อยู่ในอารมณ์หนึ่งอารมณ์เดียว รู้สึกมีความสุขสบาย รู้สึกเบาใจ เพราะใจไม่มีงาน ไม่หนักใจ ก็เลยสบายในขณะที่นั่งอยู่นั่นเอง มีความสุขเอิบอิ่ม มีปีติ มีความสุข มีความสงบอยู่ จิตก็อยู่ในอารมณ์หนึ่งอารมณ์เดียว บางบุคคลนั้นไม่ยากออกจากนั่งสมาธิเลย เพราะมีความรู้สึกว่ามันสุขมากอยู่ในสมาธิ บางบุคคลออกจากสมาธิมาแล้วก็ยังคิดถึงอยากจะกลับไปนั่งอีกเร็วๆ บางคนไม่ยากออกง่ายๆ นั่งหลายชั่วโมงเลย เพราะมีความรู้สึกมีความสุข

ความสงบจากการอยู่กับธรรมชาติ เป็นกุศลเหมือนกับความสงบจากสมาธิหรือไม่

ถ้าเรานั่งดูต้นไม้ ดูอะไรต่างๆ ถ้าหากเราไปถึงไตรลักษณ์เสียก่อน เราจะรู้จักราวาง ถ้าไม่รู้จักรู้ไตรลักษณ์มันจะวางไม่ได้ พุดเฉยๆ ไม่ได้ ความสงบของผู้รู้ไตรลักษณ์นี่เป็นความสงบที่เป็นกุศลอย่างแน่นอน เพราะเราจะออกจากการมอง ออกไปเดิน เราปล่อยตลอด เขามีอยู่ในใจของเขาตลอด เขามีอนิสงส์ตลอดเลยที่นี้ ถ้าเราไปนั่งมองมันเฉยๆ อยู่ไม่คิดอะไร เหมือนกับว่าอุเบกขาเวทนามันมี พอออกไปเจอนั่นนี่จิตมันจะวิ่งออกไป มันจะออกไปแล้วมันจะไม่สงบดังเดิม แต่คนรู้ไตรลักษณ์เขาสงบตลอด ยืน เดิน นั่ง นอน มันเหนือกว่ากันอยู่ตรงนี้แหละ ดีกว่ากันตรงนี้แหละ ถ้าเห็น มองอะไรทุกอย่างเขาเห็นเป็นไตรลักษณ์ เขาจะไม่ยึดมันถือมันเลย แต่ที่นี้ เราดูต้นไม้ดูโน้นดูนี่ จิตมันเฉยๆ ไม่คิดอะไรก็เหมือนมันสงบดี พอไปเห็นของที่น่ารักเกิดรักขึ้นมาอีกละ เห็นเงินกองอยู่อยากได้เงินอีก ไปเห็นเขาดำ ว่า โกรธอีก มันคนละชั้นกันนะ ความสงบคนละชั้นกัน เขาจึงเรียกว่าเวทนา สุขเวทนา ทุกขเวทนา ไม่ทุกข์ไม่สุขกับเวทนาเป็นอุเบกขาเวทนา แต่ว่าผู้รู้ไตรลักษณ์นี้ เขาเรียกว่าทศนปีญญาญาณ ญาณหยั่งรู้ถึงที่สุดของสิ่งนั้น ก็หลุด มันต่างกัน สบายต่างกัน อยู่คนละชั้น

อัปนาสมาธิมีสถานะเป็นอย่างไร

อัปนาสมาธิคือ จิตมันสงบแนบแน่นอยู่โดยไม่ได้ไปเพ่ง มันนิ่งอยู่เฉยๆ สงบอยู่ ปัญญาก็ไม่เกิดอะไรหรอก ฌานก็ไปติดแต่สุข สมาธินี้ก็เหมือนติดสุข แต่มันไม่ติด เมื่อออกมา มันออกมาได้ ฌานนี้มันไม่ยากออกง่ายนะ แต่สมาธิมันนิ่ง มันมั่นคง ดีไม่ดีถ้าพูดแล้วอัปนาสมาธิจะมันคงกว่าฌาน เพราะฌานนี้มันจะเสื่อม ถ้าปล่อยๆ ไว้ หน้อยเดียวจะเสื่อม

จิต

ที่ว่าจิตคิด จิตคิด จิตต่างจากสมองอย่างไร

สมองมันเป็นประสาทเฉยๆ สมองนี้มันคิดอะไรไม่ได้ มันเป็นตัวส่งเสริมเขาเฉยๆ แต่ตัวจิตเป็นตัวคิด สมองไม่ได้ไปคิดอะไร เนื้อเยื่อในสมองมันคิดไม่เป็นหรอก มันเป็นเครื่องรับเฉยๆ เป็นเครื่องรับความสั่นสะเทือน เหมือนกับว่าเรามีวิทยุรับจากคลื่นของสถานีมาแต่ขอส่งเสียงต่อ ถ้าเปรียบเทียบกับจิตที่ทำงานสั่งงาน ก็เหมือนกับหม้อแบตเตอรี่ไฟฟ้า เมื่อเราติดเครื่องขึ้นมันต้องดังกอยู่ตลอด มีไฟอยู่ในตัวของเขา ที่นี้เราจะปล่อยไม้ เราจะทำงาน เราต้องมีสายพานมา ต้องไปติดกับใบเลื่อยอีกทีหนึ่ง ตัวใบเลื่อยจักรเลื่อยไม้อยู่ทุกวันนั้นคือประสาทในสมอง ตัวนั้นแหละจะทำงาน พอตัวนี้สั่งงานก่อน ตัวนี้ก็เป็นลูกมือทำงานต่อ แต่ถ้าทำงานมันหนักเกินไป มันก็จะทำงานไม่ได้ ใบเลื่อยมันจะไม่วิ่งเลย ถ้าทำงานเบาๆ ก็คือมันจะทำมาก มันจะหมดคม ใบเลื่อยจะหมดคมแล้วจะเลื่อยไม่เข้า มันก็หมดสภาพ ที่นี้เวลาจิตสั่งงาน มันคิด พอคิดไปมันก็เครียดในประสาทในสมอง มันก็มีมันงเลย อาตมากำหนดให้ ๔๕ นาทีหรือ ๔๖ นาที จากตอนที่ยังไม่ปวดศีรษะ ถ้าลองคิดทุกข์ขึ้นมาแล้วอาตมาประมาณเวลาไว้ให้เท่านั้น มันจะมีมันง ปวดศีรษะขึ้นมาทันทีเลย บัดนี้มันจะเซ่อไปเลย คิดอะไรไม่ออก คือไม่มีผู้มารับทำงานต่อ แต่คนนี้สั่งไม่หยุดคือที่จิตนี้ คิดไม่หยุด แต่ตัวนี้คือประสาทหมด

สภาพแล้ว คนจึงว่าเป็นโรคประสาท เหตุฉะนั้นจึงกินยาพอระงับประสาทไว้เฉยๆ จะให้หายจากทุกขนั้นต้องไปฝึกที่จิต พอจิตหยุดคิดเท่านั้นแหละ ศีรษะหรือประสาทในสมองนี้ไม่ถึง ๕๐ นาทีก็นายปวดทันที เพราะอันนี้ไปเป็นลูกมือเขา

ถ้าเปรียบเทียบไฟฟ้าก็เหมือนคัทเอาต์ ในระยะนั้นฟิวส์ขาดฟิวส์ไม่มี ไฟก็จ่ายไปไม่ถึงนั้น แต่เครื่องยนต์จะดังอยู่ไม่หยุดนะ ผู้สั่งงานเขาไม่หยุด แต่คนนี้จ่ายไฟไม่ได้ ก็คือสมองนี้มันงไปหมด เชื้อไปหมดแล้ว แต่จิตยังทำงานอยู่ นั่นแหละความคิดของจิต สมองไม่ได้คิด เราลองคิดไปถึงบ้านดูเดี๋ยวนี้ คิดดูอยู่ที่บ้าน สมองมันคิดหรือไม่ โน้นตัวจิตมันอยู่ที่บ้าน ตัวจริงมันคือตัวนั้น มันอยู่ที่บ้าน อยู่ที่หอพัก นั่งอยู่ที่นี้เดี๋ยวนี้ จะรู้จักทันทีเลย ตัวคนเรานี้มันไปหรือเปล่า มันไม่ได้ไป เป็นประสาทอยู่ในสมองเฉยๆ ก็เหมือนพวกเรานั่งอยู่ที่นี้แหละ เราไม่ไปบ้านนะ เขาเรียกว่าเป็นก้ามเนื้อหรือเป็นอณูอันหนึ่ง ที่ภาษาทางโลกเขาเรียกเป็นร่างกาย เป็นก้อนธาตุอันหนึ่งที่เป็นหุ่นอยู่เฉยๆ เปรียบเทียบเหมือนหนังตะลุงหรือหนังแห้งๆ นี่แหละ ต้องมีคนมาชักลอกคนเสียก่อน จึงจะเขย่า จึงจะเดินเป็น ถ้าจิตของเราไม่อยู่กับตัวเรา เอาปล่อยนั่งไว้ที่นี้หมดคีนยันรุ่ง มันก็นั่งอยู่ที่นี้แหละ ถ้าไม่มีจิตสั่งงานให้เราลุกขึ้นก็ไม่ลุก ถ้าตัวของจิตเขาสั่งให้เราลุกขึ้น เราจึงลุกขึ้นยืนขึ้นได้ นั่นแหละมันต่างกันอย่างนี้ สมองมันไม่ได้คิด เป็นตัวรับแทนเขาเฉยๆ รับใช้เขาเฉยๆ ดูซิว่าคัทเอาต์กับฟิวส์มันได้คิดอะไรกับไฟฟ้า ตัวกำเนิดไฟฟ้ามันอยู่ที่เครื่องยนต์เครื่องกำเนิดไฟฟ้าโน้น ทำงานอยู่ตลอดเวลาเลยคือความคิด ไม่ใช่สมองคิด มีความแตกต่างกันอย่างนี้

คนเรามี ๘๙ ดวงจิตหรือ

อันนั้นเขาเรียกปภินณจิต เป็นอารมณ์ เป็นอารมณ์ของจิตไปเสวยอารมณ์ ถ้ามันเป็นมากๆ มันจะเป็นผีบ้าตายเลยนะ เข้าใจไหม จิตหลายดวงขนาดนั้น แค่อสองสามดวงก็จะตายแล้ว ดวงเดียวเหมือนกัน คนๆ เดียวจิตเขาคิดนี่ คิดนั้น คิดนี้ คิดเข้าใจไหม คิดเป็นร้อยเป็นร้อย เข้าใจไหม อันนี้คิดจะฟังเพลงหนึ่งเรื่อง คิดจะฟังเพลงหมอลำก็อีกหนึ่งเรื่อง คิดจะไปเที่ยวก็อีกหนึ่งเรื่อง ที่จะตีคนหนึ่งๆ และคิดโกรธคนหนึ่งๆ ละ มันเท่าไรล่ะ วันหนึ่งคิดเท่าไร นั่งถามเจ้าของคิดระลึกก็อย่าง ถึงบอกว่ามันเป็นเสวยอารมณ์ ส่วนจิตจริงๆ มีดวงเดียวเท่านั้น เหมือนกับคนคนเดียวไปหลายประเทศ เข้าใจไหม พุดง่าย ๆ จะเข้าใจง่าย เหมือนคนคนเดียวไปหลายหมู่บ้าน มันจะไปอยู่นั้นร้อยหมู่บ้าน พันหมู่บ้านก็ไปคนเดียว เข้าใจง่ายไหม อาตมาอุปมาอุปไมยถึงจิตใจ ก็คนคนเดียวไม่ใช่คนอื่น จะลองตัดสักสามร้อยชูดนุ่ก้นุงคนเดียว เข้าใจไหม ไปแต่งเสริมสวยมาสีบ้านแม่บ้านก็คนคนเดียว พ่อบ้านก็พ่อบ้านคนเดียว ไม่ใช่คนอื่นเข้าใจไหม นั่นแหละก็คนเดียวทำอย่างนั้นก็ได้ ทำอย่างนี้ก็ได้ มีมือทำอย่างนี้ก็ได้ คนคนเดียวมันแสดงได้หมด ตัวจิตที่ออกไปรับอารมณ์ เข้าใจไหม ๘๙ ดวง ๑๒๑ ดวงมันก็เรียนไม่หมด และนี่ก็มาศึกษาเรื่องจิตว่า ทำไมจิตถึงมีมากมายขนาดนี้ นี่เราเสวยอารมณ์เฉยๆ ตัวเราที่จับโน่นจับนี่ ทำอะไรเหมือนเดิม จิตมันอยู่นี่ เดียวก็ไปนอนไปที่ใหม่ได้เลยใช้ไหม คนคนเดียวแล้วมันไปนั่นแหละ เมื่อไหร่ที่เขาจะรู้เท่านั้นเอง ที่เขาจะรู้ร่างกายที่เขาหลงอยู่ เมื่อไหร่เขาจะรู้ เพราะมันหลง เหตุนั้น ไม่มีอะไรสวยที่สุด

เท่าร่างกายในโลกนี้ ไม่มีอะไรที่จิตพิศวาสเท่าร่างกาย จิตใจหวังที่สุดห่วงหาพันที่สุด
 เข้าใจไหม ยุ่งกั๊กก็ไม่ได้ เป็นอะไรก็ไม่ได้ ร้อนก็ไม่ได้ หนาวก็ไม่ได้ เข้าใจไหม เจ็บก็
 ไม่ได้ ยุ่งตลอดนั้นแหละ เขาหวังเขารักเข้าใจไหม เราปรารถนาเกิดมาได้เท่านี้ มันเป็น
 อำนาจกรรมเป็นของของตน กรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมเป็นบังเกิด ท่องอยู่เป็นนกแก้ว
 นกขุนทองแต่แปลไม่ออก ใครทำบาปได้รับบาป ใครทำบุญได้รับบุญ สวดอยู่นั้นแหละ
 แต่ก็ดีกว่าไม่สวดนะ คนอื่นเขาฟังรู้เรื่อง เขาบรรลุนิพพานก่อน เขาไปก่อนเรา แต่เรา
 เป็นคนพูด ตรงกันข้าม ยังไม่รู้

คำอธิบายเรื่องจิต ความคิด อารมณ์ และเทศนาธรรมชั้นสูง

ความคิด จิตมันคิด มันออกไป เขาเรียกว่าสมมุติ มันออกไป มันคิด คิด
 ออกไป เข้าใจไหม อย่างนั่งอยู่ที่นี่คิดถึงบ้าน มันออกไปอยู่บ้าน เข้าใจไหม ฟังง่ายไหม
 อย่างคิดถึงแฟน ตัวอยู่กับเราแต่จิตมันออกไปอยู่กับเขา อย่างคิดถึงลูก จิตก็ไปอยู่กับ
 ลูกไม่อยู่กับตัว ปล่อยไปเฉยๆ เลย ถ้าจิตไม่อยู่กับวิญญูณ เราจะไม่รู้สึกตัวเลย ร่างกาย
 ของคน ถ้าจิตกับวิญญูณไม่อยู่นะ เวลาผ่าตัด ผ่าตัดได้สบายเลยไม่มีปัญหา แพทย์ก็
 ไม่ต้องฉีดยาสลบ ถ้าแยกได้นะ ไม่มีปัญหา เพราะตัวเจ็บคือตัวจิตวิญญูณรับความเจ็บ
 ร่างกายมันเป็นหุ่นเฉยๆ เป็นหุ่นเหมือนกับบ้านร่างกาย อย่างบ้าน เราไม่อยู่มันไม่
 คิดถึงเรา มันเฉยๆ อย่างขโมยไปจัดหน้าต่าง ไปจัดประตูพัง ไปจัดข้าวของ บ้านมัน
 ไม่บ่นเลยนะ แต่เจ้าของไปเห็น อื้อ..มาจัดหน้าต่างกุญชของกุญชออกไปหมด โกรธ จิตก็
 เหมือนกัน ร่างกายเวลาเจ็บขาไม่เคยเห็นขามันบ่นสักที วึ่งหน้าวึ่งหลังกูเจ็บมันไม่พูด
 ท้องเจ็บมันก็ไม่พูด ใจที่พูด เข้าใจไหม ฟังเข้าใจไหม หลักธรรมะมันเป็นอย่างนั้น

คนที่จิตไม่มีกิเลสคือคนที่ไม่ยึดเข้าใจไหม ไม่ยึดมันถือมัน จิตไม่ยึดมันถือมัน
 คือจิตพ้นทุกข์ เข้าใจไหม หมดอุปาทาน เดียวนี้เราทุกข์อยู่ก็เพราะมีอุปาทาน ไม่ควร
 ยึดมันถือมัน รากตึกของเรา เป็นตัวเป็นตนของเรา เป็นของของเราหมด จึงยึดมันกัน
 ไปหมด ถ้าเรียนไปจริงๆ นะ มันบอกว่าแย่งบ้านแย่งเมืองกันอยู่ทุกวัน น่าสงสาร
 น่าสงสาร ถ้าเป็นนักปฏิบัตินะ น่าสงสารเขาทุกวัน ทั้งแผ่นดินไม่ใช่ของใคร เข้าใจไหม

ตัวเองตายก็ต้องไปนอนอยู่แผ่นดินอยู่แล้ว จะไปแย่งของเขาทำไม เอาไปทำไม มันน่าละอาย มันน่าสงสารเขาหลงกันอยู่ มันใช้อาวุธปืนใช้จรวดยิงกันอยู่ทุกวัน แย่งเอาแผ่นดินต่างๆ ที่ตนเองก็ยังไม่ได้อยู่ ร่างกายตนเองยังเอาไปไม่ได้ ยังจะต้องไปแย่งเอาดินอยู่ ถ้าเรียนสูงๆ จะรู้จัก จิตมันจะคลายของมันเอง คลายความยึดมั่นของมันเอง ก็พอเห็นรูปร่างกายเป็นทุกข์ มันเป็นทุกข์กับรูปร่างกาย มันก็ไม่อยากปรารถนากลับมาเกิดอีก ถ้ามันเกิดอีก ยังไงๆ มันก็ทุกข์แน่ มันจะรับประกันของมันเอง ถ้าเกิดมาสวยไม่สวย จะรวยจะจนก็ต้องทุกข์แน่ นี่ก็จะยอมรับตัวของเขาเอง ยอมรับสภาพเลย ใจเขาจะยอมรับเอง ปัญญาให้เห็นแจ้งเห็นชัดเจน ปัญญาอาศัยว่าให้จิตมีปัญหา เข้าใจใหม่ มันพูดอย่างง่ายๆ เหมือนอย่างคนที่ไม่มีวิชาความรู้ก็ให้ไปเรียนหนังสือ เรียนจนมันเรียนจบดอกเตอร์ มันเรียนจบแล้ว มันต้องอาศัยวิชาของมัน มันรู้ของมันเองนั่นเรียกว่าจิตรู้ ถ้าสมมุติออกมาอย่างนั้น ถ้าหากเราไม่สมมุติมันก็ไม่มี สูงสุดมันอยู่ตรงนี้จริงสัจจะ จริงบัญญัติ จริงสมมุติ จริงวิมุตติ

จริงบัญญัติ บัญญัติ นี่บัญญัติคน บัญญัติอันนี้อันนั้น บัญญัติที่เขาจะเรียกกันจริงบัญญัติ

จริงสัจจะก็คือ ของที่ไม่เที่ยง ไม่เที่ยงจริงแต่หักก็หักพังเอง เก่าก็เก่าคร่ำคร่าจริง มันเป็นความจริงอยู่อย่างนั้น มันเป็นสัจจะ

จริงสมมุติ สมมุติไว้ใช้ สมมุติคน สมมุติผู้หญิง สมมุติผู้ชาย สมมุติกระโถน สมมุติของใช้ต่างๆ เพื่อจะเรียกเอามาใช้ว่ามันจริงสมมุติ ถ้าจริงสมมุติก็ไม่เที่ยง ก็ไม่เที่ยงจริงๆ ก็สมมุติว่าไม่เที่ยง จริงว่าทุกข์ สมมุติว่าทุกข์ ก็มันทุกข์จริงๆ จริงเพราะมันเป็นอนัตตา สมมุติว่ามันเป็นอนัตตา ท่านเรียกมันเป็นจริงสมมุติ

จริงวิมุตติคือ รู้สิ่งนี้จิตไม่ติด เข้าใจใหม่ หลุดเลย รู้จักสิ่งนั้น ไม่ยึดมั่นสิ่งนั้น เขาเรียกจริงวิมุตติ

ตัวที่เราต้องการก็เหมือนที่เราโกรธ เราโกรธเก่งไปก่อน ค่อยศึกษามันเบาไปก่อน พอมันหายจริงๆ เขาต่ำลงไปก็ไม่โกรธ จริงวิมุตติ เข้าใจใหม่ หลุดแล้วหลุดจากโกรธเลย จะไปอยู่กับใครก็ช่าง ความโกรธนะ เพราะเราละได้แล้ว เปรียบเทียบให้ฟังง่ายๆ แต่ก่อนเราหลงกันเป็นเด็กหลงตุ๊กตา หลงอะไรต่างๆ พอมันตัวใหญ่ ตัวใหญ่มันไม่เล่นละ หลุด มันหลุดแล้วจิตหลุดแล้ว เคยอยากได้อะไรมากๆ มันไม่ได้สักที มันเป็นทุกข์ มันเลยหยุด ไม่อยาก เพราะร่างกายเมื่อเราเห็นทุกข์ มันไม่อยากเกิด มันเบื่อหน่าย พอ เบื่อหน่ายตนเอง เมื่อเราเห็นคนอื่นก็เหมือนกัน มันจะแยก เราก็ออยู่ด้วยกันแบบความเมตตาทั้งนั้น แต่ของใครของมันแล้ว ตัวใครตัวมัน เป็นอย่างนั้น

เหตุฉะนั้น จึงเข้าใจปัญจขันธ์เป็นภาระหนัก เพราะเรามีรูปร่างกายนี้ก็เป็นภาระหนัก ต้องกินข้าว ต้องอาบน้ำ ต้องนั่ง ต้องนอน ต้องยืน ต้องเดิน ต้องนั่งต้องห่ม ต้องหาบ้าน หารถมาให้มัน หนักแล้วนะนี่ ภาระหนัก ภาระหนักเกิดขึ้นมา ภาระมีปัญจขันธ์ทั้ง ๕ ภาระอารมณ์ต่างๆ บุคคลนำภาระไปเกิดอีก ทุกข์อีก เข้าใจใหม่ ภาราทาน์ ทุกข์ โลภะ ปัญจขันธ์ทั้ง ๕ เป็นทุกข์ในโลก ภารานิเกชปนํ สุขํ ละภาระได้แล้วผู้นั้นเป็นสุข พระพุทธเจ้าท่านสอนมาอย่างนี้ ซึ่งพระนิพพาน ซึ่งพ้นโศกพ้นทุกข์ เมื่อบุคคลใดปลงภาระได้แล้ว ไม่ฉวยเอาสิ่งอื่นมาเป็นภาระอีก คือเราวางงานนี้ เข้าใจใหม่ การวางงานนี้ไปแล้วไม่ต้องเอางานนี้มาทำอีก ทำให้เกิดทุกข์ เข้าใจใหม่ เราทำงานนี้มันทุกข์แต่จะวางงานแล้วเราไม่ทำ ก็คือไม่ทุกข์ ก็คือร่างกาย เข้าใจใหม่ คือไม่เอาอีก วาง ปลงแล้ว คือไม่ต้องเอาอีก ถอนตัณหาพร้อมกันนั้น ถอนทั้งรากเหง้าเค้ามูลแล้ว ย่อมเข้าถึงนิพพาน แล้วต้องสิ้นหมด ถอนรากถอนกิเลสตัณหา คือความยึดมั่นถือมั่นหมด ก็คือรู้เห็นแจ้งด้วยตนเองจึงจะหมด ถ้าไม่รู้เห็นแจ้งจะไม่หมด มันมาเกิดเราไม่รู้ นั่นเองว่าเกิดขึ้นเดี๋ยวนี้ แต่ไม่รู้ถ้าเราไม่รู้ในชาตินี้ เราก็จะเกิดอีกชาติหน้า ยังไงๆ เราก็ทุกข์อีก มาปรุยก้านงๆ อย่างนี้ ไปเล่นกับต้นไม้ ต้นดอก ต้นหญ้ากับผัก วุ่นกันหากินอยู่ นี่ เกิดอีกก็ทุกข์อีกอยู่นี่แหละ ถึงว่าให้มันรู้ด้วยปัญญา ด้วยตัวคนเฝ้า ให้รู้บ้านเข้าใจใหม่ บ้านที่เราอยู่เวลาเราทำขึ้นมาใหม่ๆ นะ เข้าใจใหม่ ถ้ามันใหม่แล้วเก่าอย่าไป

เศร้าใจ หมั่นเช็ดขาดูไปก็อยู่ เวลาหน้าตาไม่ดีก็ซ่อม หลังคารั่วก็ซ่อม ประตูไม่ดีก็ซ่อม ซ่อมไป เจ็บตา ก็ไปหาหมอตา เจ็บหู ก็ไปหาหมอหูซ่อมหู เจ็บจมูก ก็ซ่อมจมูก เจ็บฟัน ก็ซ่อมฟัน เจ็บท้อง ก็ซ่อมท้อง ไล่ตังก็ตัดออก มันยาวเกินไปไล่ให้ตัดออก มันหลายซ่อมต่อไป ขาหักก็ขันนอต นอตบ้าน เสามันไม่ดีอาคารมันไม่ดี ตัดแข่งตัดซากัน ขันนอตวันๆ รุนวาย ซ่อมบ้านแล้วนี้ถูกซ่อม เข้าใจไหม บ้านของเรา เราก็ซ่อมอยู่อย่าไปเสียใจ เข้าใจไหม ถ้าเรารู้จริงๆ มันป่วยมาก ไม่มียารักษานะ นอนแหว่งกันอยู่ห้องไอซียู (ICU = Intensive Care Unit ห้องผู้ป่วยหนัก) โธ่ ซ่อมไม่ไหวแล้วบ้างก็มี จิตมันก็ออก เข้าใจไหม วางทิ้งก็ไปเอารูปใหม่ เกิดใหม่ เขายังทิ้งไปได้หมด

อันนี้ใครถ้าได้ทำความดีมากๆ แล้วไปเกิดดีกว่าเดิมหน่อยหนึ่ง ขาดต่อไปด้านปัญญา ด้านธรรมะ จะไปเกิดอีกจิตดวงเดิมไปเกิดอีก ไปเกิดเป็นรูปร่าง ก็เหมือนว่าเราหาเงินได้เยอะ เข้าใจไหม มาก..โอ้โหบ้านหลังนี้มันเก่า รื้อ ไฟไหม้ รื้อ รื้อออกหมด เอาดินมาถมใหม่ เข้าใจไหม ออกแบบใหม่เพราะว่าเงินเยอะ สร้างสวยกว่าเดิม ดีกว่าเดิม บ้านหลังนั้น จิตเดิมซึ่งมันมีสมบัติ ถ้าจะสร้างดีกว่าเดิม มีคุณภาพดีกว่าเดิม ไม่ต้องหาเงินถ้าเรามีเงินมากๆ ก็เอาไปเทิร์นเสียรถคันเก่า เอาคันใหม่มาใช้ ไม่รู้ก็คันก็จะมาได้นั่งขนาดนี้ ไม่รู้เกิดมาก็สัญชาติ จิตดวงเดิมไม่มีดวงอื่น

กิเลสมันเปรียบเทียบเหมือนกับข้าวเปลือก เข้าใจไหม ข้าวเปลือก สมมุติเรามีข้าวเปลือก พอไปปลูกน้ำ มันก็คือค้นหา มันเป็นยาของมัน มันทำให้งอกขึ้นมา เข้าใจไหม ถ้าเราไปปลูกเปลือกข้าวสาร รับรองมันไปปลูกอีกไม่มีเกิดขึ้น ปลูกสำหรับจิตใจคือละกิเลส ที่อาจารย์นำมาเปรียบเทียบ มันก็จะไม่เกิดอีก ถ้ามันไปยึดมันก็เอาอีก เข้าใจไหม ถ้าไม่ยึด ไม่เอาอีก เมื่อก่อนเคยโกรธมันก็ได้แล้ว ถ้าไปโกรธอีกมันก็ยึดขึ้นมา ถ้าเราวางไปแล้วมันก็ไม่ยึด เอาอย่างนี้ดีกว่าที่ง่าย ๆ อย่างโยมมีเงินมากๆ โยมตายแล้วโยมเอาไปด้วยไม่ได้ ง่ายที่สุดเลย ไม่มีอะไรเอาไปสักบาทเดียวเลย มันหมดมันไม่เอาแล้ว มันทิ้งหมดแล้ว ไม่มีทางเลย เอาไว้หลายๆ คนข้างหลังเขาจะไว้กินสนุก คนจึงเป็นทุกข์ถ้ายึดเงินที่มีอยู่

เหตุฉะนั้น จงรู้จักใช้ ก็ถือว่าเป็นของใช้ ร่างกายมันก็เหมือนกับเรายืมเงินธนาคารมาค้าขายเท่านั้นเอง แล้วก็จะเก็บคืน เข้าใจไหม เอาร่างกายมาทำประโยชน์เท่านั้นเอง ไม่มีอะไร จะทำประโยชน์ให้มีคุณค่าที่สุดเท่านั้นเอง เงินยืมมาแล้วต้องเอาไปค้าขายเอากำไรเท่านั้นเอง ร่างกายเกิดมาแล้วก็ต้องค้นหากำไร ร่างกาย จะทำบุญทำความดีต้องอาศัยร่างกาย จะรักษาศีลต้องร่างกาย จะนั่งสมาธิก็อาศัยร่างกาย อย่างนั้น จิตใจสงบได้ก็ต้องดูที่ร่างกายให้เห็นชัดเจน เหมือนคุยกัน ตัวจะพันทุกข์ก็ต้องอาศัยร่างกาย พอมันเห็นทุกข์ก็เลยไม่อยากได้ มันไม่อยากได้มันจึงจะพันทุกข์ เกิดความเบื่อหน่าย ตอนนี้เราเมาอยู่ เราหลงมันอยู่ เราหลงร่างกาย แต่เราจะไม่กระหายเสียแล้วเมื่อเห็นทุกข์ ไม่อาลัยอาวรณ์ คือความยึด อุปาทานไม่มีเลย ถ้าตัดต้องตัดทิ้งทั้ง ๓ ขาดหน้าไม่เอาแล้วไม่ต้องการอย่างนั้น ไม่ต้องเอา ถ้ามาเอารูปร่างกายอีก มันจะต้องทุกข์อย่างนี้แหละ มันแน่นอนที่สุด มันจะวางได้ไหม มันจะรู้ได้ไหม มันเป็นอย่างนี้

ปัจจุบันเดี๋ยวนี้เราทำอะไรเราคิดอะไร ถ้าทำอะไรดีหรือไม่ดีดูในปัจจุบันอย่างเดียว ให้นึกถึงปัจจุบัน แต่เราก็วางอนาคตว่าเป็นอย่างนั้นนะแต่ไม่ต้องไปคิดถึงมัน เราวางแผน จะวาง จะเขียนถนนหนทาง เขียนบ้านเขียนช่อง เขียนไว้เฉยๆ ไม่สร้างก็ไม่มีที่อยู่ ปัจจุบันนี้จะลงมืออย่างนี้หรือ ลงมือเลย เอาปัจจุบัน เหตุฉะนั้น ต้องลงมือทำปัจจุบัน อย่างเราจะปรุงยาก็ต้องหามาไว้เลย นั่งคุยกันอยู่เฉยๆ ทำไม ไม่ทำมันก็ไม่มีความเกิดขึ้น เข้าใจไหม ถ้าลงมือทำเราเรียกว่าปัจจุบัน พอทำเสร็จปั๊บมันเป็นอนาคต เมื่อตะกี้ก็เป็นอดีตไปแล้ว อย่างพูดจบก็เป็นอดีตไปแล้ว พูดใหม่เป็นอนาคต กำลังพูดอยู่เป็นปัจจุบัน เหตุฉะนั้น ให้เอาปัจจุบันตลอด เดียวนี้จิตของเราอยู่ที่ไหน เดียวนี้จิตมีความโกรธหรือมันหลงอยู่ที่ไหน เท่านั้นเอง ปัจจุบันเดี๋ยวนี้จิตมันเป็นยังงี้ เขาให้ดูตรงนี้ ควบคุมอยู่ตรงนี้ ขณะปฏิบัติแท้จริงมันเป็นอย่างนั้น ถ้าเราไม่ดูจิตของเราอยู่ในปัจจุบัน มันจะไปคิดทุกข์อยู่ ทั้งๆ ฟังเทศน์อยู่ยังไปคิดอยู่ว่าเขาต่ำ ๓ ปี เรายังไปเคาะกบาลเขาอยู่ ยังไปตีเขาอยู่ ดูๆ มันไม่รู้จักปัจจุบัน บางคนก็คิดทุกข์อยู่ ไม่ยอมวาง เพราะมันไม่รู้ทุกข์ มันก็เลยไม่วาง ให้รู้ปัจจุบันเดี๋ยวนี้มันอยู่ยังงี้

เหตุฉะนั้น เพราะจิตมันทุกข์กับร่างกาย จึงไปฝึกที่จิต ตอนนี้น้ำมันแยกออกคือ สติสัมปชัญญะ สติปัญญา เข้าใจไหม เป็นอาจารย์เป็นดอกเตอร์ที่จะสอนจิตที่มันโง่อยู่ อย่างนี้ สติปัญญาหลงเหลือในตัวคนเดียวเข้าใจไหม *สุตมยปัญญา* - ปัญญาเกิดจากการอ่านการฟัง *จินตมยปัญญา* - ปัญญาเกิดจากการคิดพิจารณา นี่เป็นเหตุอีกสื่อหนึ่ง และ *ภาวนามยปัญญา* - ข้อปฏิบัติจิตใจสงบแล้วมาดู มาดูสิ่งนั้นให้เข้าใจ

หากเปรียบเทียบ อาตมาจะเปรียบเทียบกับกลองกระดาก สมมุติว่ากลองของขวัญอย่างเราทุกคนทำบุญวันเกิดสักคนหนึ่งเพื่อนเอากลองของขวัญมาให้ ห่อมาจากร้านและก็ติดนามบัตรว่ามีเพื่อน ๒๐ คน ๓๐ คนเขาเอามาคนละกลองๆ แต่เราสงสัยทุกกลอง พอรับปั๊บก็สงสัยทุกกลองเลย คนนี้น้ำมันจะให้สายสร้อย นาฬิกา ให้แหวน ให้สายแขน ให้เข็มขัด ให้ผ้าเช็ดหน้า มันจะสงสัย ๑๐ กลอง ๒๐ กลอง ๓๐ กลอง สงสัยหมดเลยทีเดียว อันนั้นเปรียบเทียบให้ฟัง มันสงสัยอยู่ถ้าหากว่าเรายกกลองขึ้นมา สมมุติว่าถ้าเราเห็นกลองมันห้อยอยู่เราบางคนจะไปแกะดูว่าข้างในมีอะไร เวลายกขึ้นมาก็จะดูลักษณะว่าจะเปิดตรงไหน อันนี้ปัญญา ญาณนั้นจะรู้อะไรอยู่ในนั้น ปัญญาเหมือนว่าที่แกะ ถ้าแกะรับขึ้นออกตรงไหนแกะนามบัตรออกยังงี้ ในกลองของขวัญที่เพื่อนเอามาให้ ญาณเขาก็อยากรู้อะไรซ่อนอยู่ในนั้น เพื่อนคนนี้เอามาให้ พอตีบังเอิญบังเอิญกำลังจะยกขึ้นมามาจะดู มีเพื่อนคนหนึ่งมาหา แต่มีมือถืออยู่อย่างนั้นเข้าใจไหม สงสัยอยู่นั้น นั่งคุยกับเพื่อนก็สงสัยอะไรหนออยู่ในนี้ มีคนหนึ่งคือ กามฉันทนิเวรณ คือมารบกวนจิตใจทำให้ไม่สงบ เข้าใจไหม มีเพื่อนมานั่งชวนไปฟังเพลง ชวนไปเที่ยว บัดนี้กำลังคุยกันอยู่เพื่อนมาหาที่ต้องรับแขกใช้ไหม ก็คืออยู่นี้ สงสัยอยู่ บาปนิเวรณมารบกวนมาแล้ว มีแต่อยากนอน ดูไม่ได้อีก พออยากจะทำอีก จิตก็ฟุ้งซ่านไม่สงบ ก็ดูไม่ได้อีก มีคน ๔ คนมานั่งอยู่ด้วยจิตมันจะวนอยู่อย่างนี้ เข้าใจไหม มีอะไรอยู่ในกลอง สายสร้อย สายแขน นาฬิกา เข็มขัด หรือผ้าเช็ดหน้า เพื่อนจะนำมาให้ในวันเกิดเราต้องสงสัยตลอด เมื่อเพื่อนทั้ง ๕ คน (นิเวรณ ๕) หนีหมด ไม่มีมารบกวนจิต เอาละเป็นสมาธิจะยกขึ้นมาก็คือทัศนปัญญาญาณ ปัญญาที่เปิดออก พอเปิดออกก็เห็นสายแขนทองคำ

อยู่นี้ เปิดกลองปั๊บมีทั้งนั้น มีสายแขนเส้นหนึ่งเพื่อนเอามาให้ เปิดเขย่าดูก็หายสงสัย เพื่อนคนนี้เอาสายแขนมาให้ แล้วเอาใส่กลองนี้ไว้ก่อน ๑๐ ปีไม่เปิดก็ไม่สงสัย เข้าใจไหม นั่นนะ รู้แจ้ง เข้าใจไหม ขณะรู้แจ้งแล้วถ้าเอาไปไว้ในตู้เซฟดี ไม่เปิดก็รู้ว่าเพื่อนคนนั้นเอาสายแขนมาให้ ตรวจสอบเมื่อไหร่ มันรู้ เราเรียกว่าญาณหยั่งรู้ถึงที่สุดในสิ่งนั้น คนรู้ทุกขะรู้ทุกข์ตลอดเลย คนละความโกรธได้ก็ละตลอดเลย เขาต่อก็ไม่โกรธ มันหลุดเลย คือรู้จริง คือตรงนั้นแหละ เขาถึงเรียกว่า ทัศนปัญญาญาณ สุดท้ายก็สมมุติออกมา ญาณก็คือทัศนะ ก็คือดู ปัญญาญาณ คนๆ เดียวจบ มานี้สิ่งของทุกสิ่งทุกอย่างของเพื่อน ๓๐ กลองก็เปิดดูหมดแล้ว อยู่คนเดียวก็ไปเก็บใส่ตู้ไว้ ๓๐ กลอง มองดูไม่ต้องไปเปิด เข้าใจไหม รู้หมดแล้ว รู้จักแจ้ง

ทำอย่างไรจึงจะรู้ทุกขว่า เกิดมาก็ชาติมันก็ทุกข์มาอย่างเดิม อยากเกิดอีกไหม ถ้ามเจ้าของดูก่อน ไม่อยากเกิด ไม่อยากเกิดจะทำยังไงจึงจะไม่เกิด ต้องรู้ทุกขอย่างเดียว ถ้ารู้ทุกขมันก็ไม่อยากเกิด ถ้าคนรู้จริง เหมือนเรารู้ว่าแดดมันร้อนเราก็ไม่ไปตากแดด บัดนี้เราก็กองอยู่ หลงทั่วไป หลงต่างๆ ก็เพราะว่าเรายังไม่รู้จริง เข้าใจไหม ทุกอย่างถ้ารู้จริงแล้วก็หมดปัญหา นี่เป็นของที่ละเอียดที่สุด ธรรมะ เป็นของที่ละเอียดที่สุดที่จะปฏิบัติกว่าจะได้ความสุขขึ้นมาเป็นของเจ้าของ

เคยเห็นคนมีลูกใช้ไหม สงสาร อย่างเป็นเด็กมันเล่นดินเข้าใจไหม เล่นดินไม่มีน้ำ มันฉี่ใส่ดินปั้นเล่น มันทำเม็ดยาขาย ไปดูคลองแสนแสบที่กรุงเทพฯ น้ำดำๆ ทั้งนั้นยังเล่นดำผุดดำว่าย ถ้าคนสะอาดกลัวเป็นโรคผิวหนังใช้ไหม เขาก็ไม่อาบ คนเขารู้แล้วจะเป็นอย่างนั้น คนฉลาด คนรู้ไปดูหนัง ถ้าไปดูครั้งหนึ่งไม่ไปดูเลยใช้ไหม ถ้ามันหลงอยู่มันก็จะไปอยู่นั้นแหละ ๑๐ ครั้งก็ไป ดูหนังเรื่องเดิมๆ จะทำยังไงละ เป็นเรื่องของใครของมัน ใครจะรู้หรือใครไม่รู้ คนเฒ่าคนแก่ ๘๐-๙๐ ปี เก็บเงินไปหมด ใครก็ไม่ให้ หลานก็ไม่ให้ คือมันยึด หลง เวลาจะตายแล้วบ้านก็ไม่เอา บ้านหลังนี้สร้างตั้ง ๖๐ ล้าน ลูกหลานจะเอาไปโรงพยาบาลละ จะตายอยู่บ้านหลังนี้หรือ เวลาป่วยเขาเอาไปโรงพยาบาลตายกลางทาง มันหมดสิทธิ์อย่างนั้น เงินก็หมดสิทธิ์ บ้านก็หมดสิทธิ์

รถก็หมดสิทธิ์ แต่ละคนหมดสิทธิ์ เข้าใจไหม ตาย จะเอาการ์ดยัดใส่มันรูดก็ไม่ไป นั้นแหละเงินสักแสนล้าน ให้รวยไปเถอะ ใช้ให้เป็นประโยชน์ มันรวยก็อยากรวยแต่ใช้ให้เป็นประโยชน์ บ้านก็ทำหลังใหญ่ๆ อยู่สบาย คนปฏิบัติมันไม่อยากไปอยู่หลังใหญ่หรือ มันซื้อเก๊ยจู้คร้านปิดกวาดเช็ดถู ถ้าคนปฏิบัติจะขายได้หมดทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ซื้อหลัง ๑๐ ล้าน ซื้อหลังละล้านกว่ามันจะดีเสียกว่า เคยเห็นพระไหม บวชแล้วเอาพระวิหารไปไหม ท่านมรณภาพ จีวรก็ไม่เอา บาตร สบง ร่างกายก็ไม่เอาไป ทิ้งไว้มีแต่ยุ่งกันข้างหลัง คุณตาคุณยายก็เหมือนกัน คนไม่ฉลาดเกิดยุ่งงานศพ ไม่ต้องไปยุ่งมันหรือ อะไรมันเก็บเรียบร้อยไปเผาให้เรียบร้อย สบายๆ ง่ายๆ ดีกว่า อย่าไปเป็นทุกข์ นั้นแหละ

นี่..ถ้าสร้างไว้พอ หาเงินให้พออย่าไปคอยคนอื่นทำให้ อันความดีไม่มีใครทำให้กันได้อีก ลองดูง่ายๆ ท่านกลับไปเอาเงินให้คนนั้นไปซื้อข้าวซอยให้กินเผื่อ ฝากคนไปทำบุญส่วนตัวเองทำเองไม่ได้ เขาเรียกอาศัยคนอื่น ตนเองไม่ได้ทำ เข้าใจไหม ตนเป็นที่พึ่งของตน ใครทำดีได้ดี ใครทำชั่วได้ชั่ว ใครทำบาปได้บาป ใครทำบุญได้บุญ ฉะนั้นตัวจริงมันก็พูดกัน ศึกษาไป ใช้ของใคร ของใครของมัน เวลาไปคนไหนทำดีเขาก็เก็บข้อมูลดีได้ ก็ไป จิตกำลังบังเกิดเก็บข้อมูลไป ถ้าจะเปรียบเทียบกัน CD, MP3 หรือ VCD หรือเทปคาสเซ็ท เหมือนกับจิตวิญญาณของเรานั้นนะ ตัวของเทปเป็นตัวของเรา ตลับเทปเป็นสาย ถ้าเรากดสวิทช์ อาจารย์เทศน์ ๕ นาที คนด่ากัน หมาเห่า นกร้อง เขาจะบันทึกมาหมด ตัวจิตจะเป็นอย่างนี้ วิญญาณจะยึดมันถ้อมมัน มีอุปาทาน พอต่อมาเครื่องมันเสียคือคนมันตาย แต่ตลับเทปสายมันไม่ขาด นั้นแหละ..จิตวิญญาณ ถ้ามีเงินมากจะซื้อ AIWA ชื่อ SONY ก็มีตัวสวยๆ เขาเรียกคนมีบุญเข้าใจไหม ตลับเทปเหมือนเดิมเขาเรียกว่า *อุปนิสัยสยปจฺจโย* เก็บข้อมูลมา ถ้าเป็นความโกรธ คนขี้โกรธอยู่ชาตินี้ก็เก็บไปชาติหน้าด้วย เพราะมันบันทึกไว้นั้นในสายเทป สายมันไม่ขาดเหมือนจิตวิญญาณ เข้าใจไหม สายมันไม่ขาดมันหน้ามันราคาแพง ๑๕๐ บาทอย่างนี้ สายเทปมันไม่กร่อนมันทนมันไม่ยี้ดง่ายๆ เครื่องตายไป ๔ - ๕ ตัวเอามันเก่าไปเปิด มันก็ตัวอย่างเก่าเข้าใจไหม ก็เปิดออกมาเหมือนเดิม เก็บโกรธก็โกรธมา เก็บหลงก็หลงมา

จะอย่างไร พอดูเทปมันเดิมคือจิตจิตเดิม เรามาใส่เครื่องใหม่ เรามาศึกษา อาจารย์เทศน์ ๕ นาที เทศน์ต่ออีก ๕ นาที ลบที่เขาด่ากันใช้ใหม่ ลบเลย ลบเขาด่ากัน หมาเห่าลบเลย เสียงปืนลม ลบไปได้ ๑๐ นาที เราลบความชั่วได้ ๑๐ นาที ๒๐ นาที ๓๐ นาที ได้ชาตินี้ ตายไปอีกตัวเครื่องใหม่อีก ๑๐ นาที แล้วก็ไปฟังเทศน์อีก รักษาจิตภาวนาอีก แต่ละชาติละชาติแต่คงไม่มากขนาดนั้นลบไปทุกครั้ง ความรกลือน้อย ลบหมด ๓๐ นาที บริสุทธิ์มีแต่เสียงเทศน์อย่างเดียว เขาเรียกจิตบริสุทธิ์ คือจิตมันไม่ยึดความโกรธ ความเกลียด ทิ้งไปหมดแล้ว ถ้าไม่อุปมาอุปไมยเราจะไม่รู้จักเลย ฝรั่งเศสไม่รู้จัก ก็จิตไม่สงบ เปรียบเทียบแบบนี้จะเห็นชัดเจน มันฟังง่าย เข้าใจง่าย คนเราจะดีหรือไม่ดีถ้ารู้ว่าทุกข์ คือจะรู้ว่าทุกข์อยู่

คนเราถ้ามายึดติดก็มาวัดไม่ได้มันต้องมีอุปสรรค ถ้าเขาละสิ่งนั้นได้ก็จะมาได้เคยนอนที่นอนหนาๆ แต่ถ้านอนวัดมีเสื่อผืนเดียว ต้องละทิ้งให้ได้ กายสัมผัส เป็นอนิจจัง เรียกว่าไม่เที่ยง ถ้าไม่ติดที่นอนมานอนที่นี้ได้ นั่งรถแบบไหนก็ได้ เราละความโกรธเกลียดได้ก็สบาย เอาแค่นี้หรือคะ พຼ່ງนี้ค่อยมาใหม่ อาตมาให้ความเห็นน้อยเพราะเวลามีนิดเดียว เดียวจะได้ฟังหลายเรื่อง อันนี้ได้หลายเรื่องก็อยากให้ประสบการณ์หลายอย่าง ต้องฟังเทศน์จะได้เนื้อหาของธรรมะก็จะได้ของดีไป

ฉาน

จิตระดับไหนจึงควรนำมาพิจารณาภายในกาย เพื่อปล่อยวางในการหลุดพ้น

จิตของเราสงบมั่นคงและเป็นสมาธิได้แนบแน่นจริงๆ แล้ว เข้าวันไหนก็พริตเข้าไปถึงจุดสงบนิ่งอยู่ตลอดเวลาทีเดียว เป็นอัปนาสมาธิแน่นอน แล้วเวลาเราถอยจิตออกมาถึงอุปจารสมาธิที่แสงสว่างนี้ จึงจะพิจารณาภายในได้ ถ้าอยู่ในที่สงบนั้น เขาไม่พิจารณาอะไร เขาสุข เขาดีดสุข อยู่ในสุขเขาไม่อยากจะอะไร ระยะนั้นเหมือนกับคนหลุดพ้นแล้วนี้ แต่มันยังไม่หลุดนะ มันไม่อยากจะพิจารณาอะไร มันอึด มันสบาย มันเยือกเย็น อยู่ก็ชั่วโม่งมันก็เย็นสบายอยู่อย่างนั้น ไม่เอาอะไรทั้งนั้นกับโลกนี้ ไม่ได้คิดถึงใครเลย โลกนี้ ไม่คิดถึงการถึงงานถึงอะไร มันเป็นงานของมัน งานสบาย งานว่างๆ ที่มีร่างกายก็เหมือนไม่มีร่างกาย ระยะนั้นมีแต่จิตสงบอยู่เฉยๆ นิ่งอยู่สบาย เมื่อมันสงบแล้วอย่างนี้ เราก็ถอยออกมาถึงอุปจารสมาธิ มันจึงจะพิจารณาได้ ถ้าอยู่ที่นั่นมันไม่พิจารณาอะไร เรียกว่ามันนอนอยู่ในห้องแอร์ สบายอยู่อย่างนั้นแหละ ไม่ต้องออกมาถูกแดดสลับ พ้อออกมาถูกแดดมันรู้จักร้อนรู้จักหนาว ก็เหมือนกับเราถอยออกมา ถอยออกมาแล้วมาเห็นมาดูร่างกาย มันจึงจะเห็นทุกข์ นี่มันจึงจะเห็นความจริง ก็เหมือนเรานอนอยู่ในบ้านเราไม่ออกไปทำงาน เขาจะออกไปทำได้อย่างไร เขาซ่อมรถอย่างนี้ ถ้านอนอยู่บ้านมันก็ไม่รู้จักรถว่าอะไรเสีย อะไรเป็นอย่างนี้ พ้อออกมา ออกมาทำงานมาทำงานก็เหมือนเห็นชิ้นส่วนของมัน เห็นความจริงของมัน ปัญหามันก็เกิดขึ้น เห็น

ความจริงอันนั้นแล้วก็มาประกอบเข้า ก็เลยเป็นคน เหมือนกับรถนี้แหละ ถ้าเอาบังโคลนรถออกแล้ว เขาว่าบังโคลนรถใช้ไหม เอาล้อรถออกเรียกล้อรถ เอาตาออกไป ตารถ เอาละไปอย่างนั้น พวงมาลัยออก พวงมาลัยรถอันนี้ แล้วก็หม้อแบตเตอรี่รถ คันส่งรถ อะไรก็ขนออกไปกองกัน เรียกว่าเครื่องอะไหล่รถ รถยังไม่มี ไม่มีรถนะ ประกอบเข้ามาหมดแล้วก็ป็นรถ เราก็ต้องไป ออกไปทำงาน ว่าอย่างนั้นเถอะ ก็เหมือนกับถอยจิตออกมาพิจารณา ถ้าจิตของเราไม่สงบจริง พ้อมาพิจารณานี้ มันหนีเตลิดเปิดเปิงไปเลย จิตนี้แหละ ไม่สงบมันพิจารณาไม่ได้ พิจารณาไม่รู้ ไม่เข้าใจ

ถ้าเราจะเปรียบเทียบเหมือนอย่างนี้ละ เหมือนของนี้ ถ้าจิตไม่สงบนะ ไม่ถึงอัปนาสมาธิ ไม่มั่นคง ก็เหมือนกำลังจะแกะกล่องนี้ เปิดกล่องนี้ออกมาจะดูของข้างใน เปรียบเทียบกันเหมือนเพื่อนให้ของขวัญในวันเกิด ผูกโบว์อย่างดีเลย ลวดลายสวย อะไรหนออยู่ในที่นั่น คิดอย่างนี้แหละ เพื่อนเอานาฬิกามาให้ หรือสายสร้อย หรืออะไร เข็มขัดหรือเครื่องนุ่งห่ม ก็คิดอะไรหนอ อะไรหนออยู่ เรียกว่าสงสัย พอสงสัยก็จะมาเปิด พ้อมาเปิดก็มีคนอื่นมาคุยด้วย พอคนอื่นมาคุยด้วยก็ต้องคุยกับคนอื่น ก็จับอยู่อย่างนี้แหละ คนนั้นมาคุยก็จับอยู่อย่างนี้ จะแก้ไม่ได้สักที แก้ไม่ได้เปิดไม่ได้ จิตไม่สงบก็เหมือนกัน อารมณ์มันก็มาหลอกจิตออกไป เหมือนเราพูดกับคนอื่น นี่จิตที่ไม่สงบ อารมณ์นั้นก็มาหลอกออกไป อารมณ์นี้ก็มาหลอกออกไป เหมือนคนนั้นมาคุย คนนี้มาคุย เราก็แก้ไม่ได้สักที ๕ ชั่วโมงก็ยังแก้ไม่ได้กล่องนั้น พอไม่มีใครมาคุยด้วย คือจิตเป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคง ก็เลยไม่มีใครมาคุย หาวิธีแกะนี่เป็นผู้พิจารณา อยู่ที่ความเพียรและมีสติปัญญาจะแกะที่ไหน จะเปิดที่ไหน ก็เลยมาแกะโบว์ออก มาเปิดตรงนี้ๆ ออก พอเปิดออกปั๊บ เห็นแหวนเพชร วาง โอ..เพื่อนเราให้แหวนเพชร เปิดออกมาแล้วก็ปิดไว้เสีย พอเปิดไว้แล้วก็เอาไปวางไว้ หายสงสัยแล้ว เอาเข้าตู้ก็หายสงสัยว่าอะไรอยู่ในนั้น เรียกว่าเห็นของจริง จะพิจารณาร่างกายได้ต้องจิตนิ่งอยู่ตลอดเวลา เหมือนเราเขียนหนังสือนี้ละ ว่าอย่างข้างนอกเอาไปเปรียบเทียบให้ฟัง ถ้าเรากำลังคิดอยู่ประเทศอื่นโน้น อยู่นี้แหละปากกากับกระดาษนี้ตัวเดียวมันก็ไม่ไป เพราะจิตมันไม่บอกว่าเขียนตัวนี้ใส่ตัวนี้ มันไปไม่ได้ นี่จิตไม่สงบ ถ้าจิตสงบแล้วมันจะบอก อ่านไปภายใน จิตมันอ่าน ทั้งมือมันก็เขียนไป มันใช้งาน เพราะใจเป็นนาย กายเป็นบ่าว ใจมันบอกกายทำอะไร มันก็ทำไปตามอำนาจของใจ เข้าใจไหม

ฌานและสมาธิแตกต่างกันอย่างไร

อันนี้เป็นของที่ลึกลับ ฌานกับสมาธิ ท่านพูดไว้อย่างย่อๆ ว่า ฌานนี้คือเพ่ง เพ่งดูอารมณ์ เพ่งดูอารมณ์ที่จิตมันไปจดจ่ออยู่ในอารมณ์นั้น เสรวยอารมณ์นั้น เพ่งอยู่ ว่ามันสุขมันสบาย มันสงบสัจอยู่ เรียกว่า เพ่งดูอยู่ เพ่งดูอยู่เรียกว่าฌาน การเพ่ง ถ้าสมาธิ มันนิ่งอยู่เฉยๆ ไม่ได้ไปเพ่งมัน มันสงบอยู่เฉยๆ ฌานนี้เขาติดเพราะมันสุข มันเบา มันว่าง มันสบาย มันเสวยอารมณ์ นั่นเขาเรียก ฌาน เพ่งอยู่ในฌาน

สมาธินี้ เขานิ่งอยู่เฉยๆ มันก็อยู่เฉยๆ สุขหรือไม่สุข จิตมันนิ่งอยู่เฉยๆ ฌานที่มีความเสวย มันติด เรียกว่าติดในฌาน นิ่ง ๕ ชั่วโมง ๑๐ ชั่วโมง นิ่งไปตั้ง ๒ วัน ๓ วัน นิ่งติดอยู่ในฌานว่ามันสุขมันสบาย สมาธินี้เขาเข้าไปสักชั่วโมง ๒ ชั่วโมงก็ออกมาได้ เขาเข้าไปใหม่อีกได้ สมาธิ

ฌานนี้มันติด นิ่งได้ทน คนเข้าฌาน แต่ความได้เปรียบกันตรงที่เวลาเจ็บป่วยเท่านั้น คนเข้าฌานกับคนมีสมาธิธรรมดา คนเข้าฌานเขาได้เปรียบเวลาตอนเจ็บป่วย เขาเข้าฌานเสียให้ร่างกายมันว่างไปเสีย วางร่างกาย มันว่างสบาย เขาจะอยู่สบาย ทั้งนั่งทั้งนอน จะอยู่สบายไม่เจ็บไม่ปวดที่ไหน เรียกว่ามันแยกจิตออกจากกาย สงบสมาธินี้มีความสงบ แต่สัมพันธ์กันอยู่ มีความรู้สึกอันนี้รู้ รู้แล้วขันตอดทน ทางสมาธินี้ จ้องอยู่ เอาจิตมาเป็นหลักสมาธิ วางอันนั้น แต่มันก็ยอมวาง มันจะต่อกันอยู่ มันต่อ

กันอยู่ ต่อกัน แต่มันมีขันติความอดทน คือมีปัญญารู้เท่านั้นเอง มันก็สงบเป็นสมาธิอยู่ ถ้าฌานนี้ มันวางทิ้งเลย ไม่เอาอะไรเลย ไม่เอาอะไรก็เลยอยู่สบาย พอออกจากฌาน มากก็เจ็บอีกแล้ว ต้องรีบเข้าอีก รีบเข้าฌานอีก อันนี้ต่างกันอย่างนั้น ฌานมันคือวางร่างกาย มันว่างแต่มันติด มันติดสุข ติดสุขก็เข้าฌานเรื่อยๆ

ฌานสมาบัติต่างกับนิโรธสมาบัติอย่างไร

ฌานสมาบัติกับนิโรธสมาบัตินั้น เราจะว่าอะไรมันต่างกันอย่างไร คนเข้านิโรธสมาบัตินี้มันก็ดับหมดเหมือนกับไม่รับรู้อะไร แต่ว่าเหมือนกับมีอธิฐานเอาไว้อย่าง พระอริยเจ้านั้น เราจะออกเวลาไหน วันไหน ๑๕ วันอย่างพระสารีบุตรจึงจะออก ไม่ต้องฉันทอะไรทั้งนั้น ๑๕ วันจะออกมา นิโรธสมาบัติคือดับหมด ฌานสมาบัติก็คล้ายๆ ว่าอาจจะเข้าไปไม่มากถึงขนาดนั้น เพราะนิโรธสมาบัติต้องดับ ดับสัญญาหมด ไม่รับรู้กับอะไร ทั้งร้อนทั้งหนาวทั้งอะไร ทั้งกันหมดเลย นั่งตากแดดอยู่ ๑๕ วันก็นั่งได้ เรียกว่าดับ นิโรธแปลว่าดับ ฌานสมาบัติอาจจะเข้าฌานอยู่ เสวยความสุขอยู่ แต่มันเข้าได้สบายอยู่เต็มเปี่ยมอยู่ แต่ก็ไม่ต้องไปตากแดดหรือร้อนนี้ อยู่ในร่มก็ได้ อยู่ที่ไหนก็ได้

โลกียฌานกับโลกุตระฌานต่างกันอย่างไร

โลกียปัญญานี้ยังไม่เป็นพระอริยเจ้าเลย พระเทวทัตนะ เห็นไหม เข้าฌานได้ อยู่นะ โลกียปัญญา โลกียฌาน ฌานได้ ฤๅษีก็ฌานได้ ศील ๕ เท่านั้น ไม่ต้องศีล ๘ ศील ๒๒๗ ข้อหรอก เขาทำกันได้ ฌานนะ ฤๅษี ศील ๕ เท่านั้นเอง โลกียฌานว่าอย่างนั้น โลกุตระฌานนี้มันจะไม่เสื่อมเลย ไม่เสื่อมเพราะมันรู้จริง เข้าฌานได้ละก็รู้ของจริงหมด รู้ของจริงหมด เห็นสังขารแล้วจิตจะไม่หวนกลับไปหลงสิ่งนั้นอีก โลกียะนี่คือเข้าฌานได้ ละได้ชั่วคราว อย่างเช่นคนละความโกรธนี่ละ เขาว่าอย่างนั้นอย่างนี้ โกรธ ฉุนเฉียวขึ้นมาเดินหนีจากเขาแล้วก็หายไป เขาว่าอีกก็โกรธอีก นี้อย่างนี้ โลกียะ ถ้าโลกุตระก็เวลานี้เขาทำให้เราโกรธ แก้ให้หายแล้วไม่โกรธแล้ว เขาว่าอีกไม่โกรธ โลกุตระค่าอีก ๑๐ ครั้งก็ไม่โกรธ ค่าเรื่องเดิมอันนั้น โลกุตระปัญญา เป็นอย่างนั้น โลกียฌานกับโลกุตระฌานมันก็ต่างกัน คือท่านเข้าฌานได้แล้ว ฌานไม่เสื่อม โลกุตระ โลกียะนี่เสื่อม พอเข้าใจไหม เป็นอย่างนี้ เทียบความโกรธให้ฟังเมื่อคืน

ปัญญา

ปัญญาต้องเป็นปัจจุบัน ไม่ใช่สัญญาในอดีต หมายความว่าอย่างไร

ปัญญาเป็นปัจจุบัน คือ ไม่ได้คิดถึงอดีตว่า โอ้..เรามีปัญญาแต่อดีตอย่างนั้น
อย่างนี้ อันนั้นสัญญาจำมา สัญญามันเป็นอดีตที่จำมาอันนั้นอันนี้เฉยๆ พอมันเกิดมา
ขึ้นสูงแล้ว มันไม่ใช่สัญญา มันทั้งเป็นอดีตแล้ว สัญญานั้นมาเป็นปัญญาอยู่ในปัจจุบัน
ปัจจุบันที่จะรู้อะไรต่างๆ เป็นปัญญาของตัวปัจจุบันที่จะกำจัดกิเลส คือว่าแต่ก่อนมัน
จำมาเฉยๆ จะพูดง่าย ๆ หรือจะเปรียบเทียบให้ฟัง เหมือนเราเรียนอยู่ชั้นประถมเข้าใจ
ไหม เราจำเฉยๆ ทีนี้เราเรียนสูงขึ้นมา เราก็ทิ้ง ไม่ไปอ่านแล้วหนังสือเล่มนั้น เล่มที่เรา
เรียนผ่านมาแล้ว ดูแต่ปกก็รู้ว่าเรียนจบมานานแล้ว ขี้เกียจอ่านมันแล้ว อันนี้เป็นเรื่อง
อดีตมันผ่านมาแล้ว ตัวจริงเรากำลังเรียนมัธยมนี้อยู่ ปัญญาศึกษาชั้นสูง มันสูงกว่ากัน
ก็เลยทิ้งเป็นอดีต จึงเป็นปัจจุบันที่กำลังเรียนอยู่ เขาเรียกปัญญาปัจจุบัน ไม่ใช่สัญญา
ไม่ใช่ความจำ เป็นการคลี่คลายให้ละเอียด ต้นไม้ต้นนี้มันมีทั้งกิ่งทั้งใบ ลิดออกหมด
เลื่อยออกหมด ไสกบแล้วมีแต่ต้นเสาที่เหลือมี ขัดแล็คเกอร์ มันงามกว่าต้นไม้ต้นนั้น
มันดีกว่าต้นไม้ต้นนั้นด้วย นั่นแหละเขาเรียกปัญญา ทิ้งกิ่งก้านใบหมด ไม่เอา เหมือน
เดี๋ยวนี้เราไม่เอาแล้ว ป.๓ ป.๔ เพราะเราเรียนมาก่อนแล้ว หรือเห็นเด็กเล่นตุ๊กตา เรา
ก็ไม่เข้าไปเล่นแล้ว เพราะเราใหญ่แล้ว เรารู้อะไรแล้วว่าเป็นเรื่องที่ผ่านไปในอดีตเท่านั้น
มีแต่พวกเราจะต้องศึกษาสร้างให้มีปัญญาสูงขึ้นไปเรื่อยๆ ต่อไป

ปัญญาทางธรรมมีการแบ่งระดับ เช่นเดียวกับปัญญาทางโลกหรือไม่

ปัญญาในทางโลกนั้นเราพอจะรู้เรื่องง่าย จบปริญญาตรี เราก็รู้ว่าเราจบปริญญา
ตรี จากหนังสือเล่มใด หรือจบด้านไหน ถ้าศึกษาต่อปริญญาโท เราก็รู้จักว่าเรากำลัง
ศึกษาระดับไหน หรือว่าศึกษาต่อปริญญาเอกจนได้เป็นดอกเตอร์ เมื่อจบมาแล้วเราก็
ไม่ต้องบอกว่าเราเป็นดอกเตอร์ คนอื่นเขาก็จะเรียกของเขาเอง การจบดอกเตอร์ทาง
โลกก็คือจบในแต่ละแขนงๆ ไป ไม่ใช่จบหมดทุกอย่าง ที่เรากำลังเรียนอยู่ในมหา-
วิทยาลัยขณะนี้ อันนี้เป็นปัญญาทางโลก ก็จะใช้บริหารทางด้านวัตถุต่างๆ ในการ
ประดิษฐ์ก่อสร้างสิ่งต่างๆ เช่น ทำรถ ทำเรือ ทำเครื่องคอมพิวเตอร์ ทำเครื่องใช้ต่างๆ
นี่คือปัญญาทางโลก มันก็ได้สุดแค่นั้น

ที่นี้ปัญญาทางธรรมะ พระพุทธเจ้าท่านสอนไว้ ๓ ชั้นเหมือนกัน

๑. สัญญา เป็นปัญญาอ่อนๆ
๒. วิญญาณ เครื่องหมายรู้
๓. ปัญญาพลัง เรียกว่าปัญญินทรีย์

ที่นี้ถ้าเปรียบเทียบทางธรรมะ ปัญญาขั้นต้น ก็เหมือนกับเด็กกำลังคลาน กำลัง
นั่ง กำลังหัดเดิน ถ้าเรามีเหรียญบาท หรือเหรียญห้าบาท เอาไปให้เด็กดู เขาอยากได้
แต่เขาไม่รู้ว่าเงินนั้นเอาไปทำอะไร ไปซื้อสิ่งซื้อของอะไรเขาจะไม่รู้เรื่อง อันนี้คือปัญญา

ขั้นต้นเรียกว่าสัญญา คือความจำเริญ จำว่าสีมันสวยมันงาม เอามอมมาเล่น นั้นแหละเรียกว่าปัญญาขั้นต้น ก็จะได้เพียงแค่นั้น เหมือนเด็กที่มันเล่นอยู่ ไม่รู้ค่าของเงินนั้นว่า จะเอาไปใช้ประโยชน์อะไร เห็นแต่ว่ามันสวยอยากได้เท่านั้นเอง

ที่นี่ **ปัญญาชั้นกลาง** คือวิญญานเครื่องหมายรู้ เหมือนกับผู้ใหญ่หรือพวกเราทั่วไป รู้ว่าเงินนั้นมีทั้งเหรียญห้าบาท เหรียญสิบบาท หรือเงินที่พิมพ์มาเป็นกระดาษ มีใบละร้อย ใบละห้าร้อย ใบละพัน เรารู้ว่าเงินนี้เอาไปซื้อสิ่งซื้อของ ซื้ออาหารการกิน ซื้อรถซื้อเรือ สร้างบ้าน ซื้อหยูกซื้อยา ซื้อเครื่องใช้ต่างๆ มาอำนวยความสะดวกให้แก่เรา ถ้าเรามีเงิน เราก็ซื้อมาใช้ได้ตามความชอบใจ ชีวิตของเราจะได้มีความสุข อันนี้มีแค่นี้ ปัญญาระดับนี้ได้เพียงแค่นี้

บัดนี้ **ปัญญาชั้นสูงสุด** ปัญญาพลัง หรือปัญญินทรีย์ เป็นใหญ่ในการรอบรู้กองสังขารทั้งหมดทั้งปวง จะรู้ทั้งด้านวัตถุว่ามีความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และแตกสลายไปในที่สุด รู้ธรรมชาติ รู้ว่าคนเราเกิดขึ้นก็พากันเติบโตใหญ่ขึ้นมา ต่อไปก็จะเผ่าจะแก่ และในที่สุดก็จะไปถึงซึ่งความตาย เปรียบเทียบกับเงิน ก็รู้ว่าเงินนี้เอาไปใช้ซื้อสิ่งซื้อของได้ ที่เราสมมุติกันตามระดับของเงิน แต่เขาจะรู้สึกเข้าไปว่า เงินนี้เอามาจากไหน เขาจะค้นคว้าเข้าไปว่าเงินนี้เขาพิมพ์จากไหน น้ำหนักเท่าไร คือพิมพ์ที่กองกษาปณ์ แล้วก่อนที่จะเอามาทำเป็นเงินนี้ มันอยู่ที่ไหน ก็คือเป็นแร่อยู่ที่ก้อนหิน ต้องเอาแร่นั้นมาถลุงก่อน ถลุงออกมาเป็นแท่ง แล้วจึงเอามาหล่อเป็นเงิน ทำเป็นลวดลายต่างๆ ออกมาใช้ ใช้ไปใช้ไปตัวหนังสือมันลบไปหมด ก็หมดค่า มันก็ลงไปหาพื้นดินอย่างเดิม เพราะแร่ทั้งหมดถือเป็นธาตุดิน บัดนี้มันก็ลงไปสู่สภาวะอันเดิม รู้จักที่ต้นเหตุมันเกิดขึ้นมา แล้วก็ไปสู่ที่เดิม ถ้าเป็นเงินกระดาษหรือธนบัตร เราก็รู้จักว่าอันนี้สมมุติออกมาว่าเป็นใบเท่านั้น เท่านั้น แล้วลวดลายต่างๆ พิมพ์มาจากที่ไหน เอาสีอะไรมาใส่ ก่อนที่ยังไม่พิมพ์มาจากไหน ก็มาจากโรงงานทำกระดาษ โรงงานทำกระดาษเอาอะไรมาทำ เอาเยื่อไม้ไผ่มาทำ แล้วไม้ไผ่นั้นเกิดจากที่ไหน เกิดจากพื้นดิน เราเอาไม้ไผ่มาทำเป็นกระดาษ เอากระดาษนั้นขึ้นมาพิมพ์ แล้วก็สมมุติว่าเป็นแบงก์สิบ แบงก์ยี่สิบ แบงก์ร้อย แบงก์ห้าร้อย หรือแบงก์หนึ่งพัน เมื่อใช้ไปใช้ไปมันก็เก่าเข้าไป เก่าเข้าไป ในที่สุดมันก็ขาด

ผูกพันไปสู่พื้นดิน ไปเป็นธาตุดินเหมือนเดิม อันนี้เรียกว่า ปัญญินทรีย์ ปัญญาพลัง รู้ทั้งความเกิด และความสลายของมัน ผู้รู้จริงแล้วผู้จะไม่ติด คือเป็นผู้ใหญ่เหมือนกัน แต่เขา รู้จุดที่สุดของเขา อันนั้นเป็นตัวของปัญญา ๓ ขั้น

ทางที่จะให้เกิดปัญญานั้นมี ๓ ทาง คือ

๑. **สุตมยปัญญา** คือการได้ยินได้ฟังก่อน ฟังจากการเทศน์ของครูบาอาจารย์ แล้วมาพิจารณา จนเห็นจริงอย่างที่ท่านเทศน์

๒. **จินตามยปัญญา** จินตนาการ คิดพิจารณาใคร่ครวญตามเหตุตามผล จนเกิดความเข้าใจในสิ่งนั้นๆ

๓. **ภาวนามยปัญญา** นั่งสมาธิจิตใจสงบ เมื่อจิตใจสงบเกิดขึ้น พอมองดูสิ่งนั้น สิ่งนี้เห็นชัดเจนเลย เพราะจิตเขาสงบเขาจึงเห็นชัดเจน

ปัญญาจึงเกิดขึ้นได้ ๓ ทาง แต่ว่าปัญญาขั้นต่ำ ขั้นกลาง และขั้นสูงในทางพุทธศาสนาย่อมรู้สภาวะธรรม ความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปของทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ในโลกนี้ เรียกว่ารู้ทั้งสังขารที่มีวิญญานครองและที่ไม่มีวิญญานครอง สังขารที่ไม่มีวิญญานครอง ได้แก่ ต้นไม้ ภูเขา รถ เรือ ตึกรามบ้านช่อง ห้วยหนองคลองบึง วัตถุธาตุทั้งหลายที่ตั้งอยู่และเคลื่อนไหวไปมาด้วยตนเองไม่ได้ ซึ่งเรียกว่าอนุปาทินน-สังขาร ปัญญินทรีย์ ปัญญาพลังจะรู้หมด สังขารที่มีวิญญานครองก็คือมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย มีวิญญานครองร่างอยู่ สามารถที่จะเคลื่อนไหวไปมาได้ด้วยตนเอง คือมีจิตวิญญานคอยสั่งงาน อันนี้ ปัญญินทรีย์หรือปัญญาพลังก็จะรู้หมด รู้ทั้งความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ และความดับไป จึงเรียกว่าปัญญาที่แท้จริง รู้แล้วก็ไม่หลงอีก เข้าใจชัดเจนนี้เป็นปัญญาทางธรรมะ แต่ปัญญาในทางโลก รู้แล้วก็หลง รู้แล้วก็หลงรถ เพราะไม่รู้ที่สุดของที่สุด รู้นาฬิกาก็หลงนาฬิกา รู้แหวนก็หลงแหวน หลงก้อนหิน หลงเพชรไป นั้นแหละมันจึงวนอยู่ในโลกนี้ ที่วนวนอยู่ทุกวันนี้ก็เพราะหลง เรียนทางโลกจนจบปริญญาเอก แต่ยังหลงเงินหลงทอง หลงสิ่งหลงของ หลงบ้านหลงช่อง หลงสารพัดในวัตถุต่างๆ แต่ ถ้าปัญญาทางธรรมะแล้ว ถ้ารู้ถึงที่สุดเป็นปัญญาพลังแล้ว ก็ไม่มีหลงอะไรในโลกนี้อีก

นักปฏิบัติจะรู้ระดับปัญญาทางธรรมของตนเอง ว่าเป็นปัญญาแท้หรือปัญญาเทียมได้อย่างไร

ปัญญาเทียมนั้นก็คือโลกียปัญญา ไม่ใช่โลกุตระปัญญา ปัญญาทางโลกุตระนี้มี
เกรดตั้งแต่พระโสดาบันบุคคลขึ้นไป พระสกิทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์ อันนี้
เป็นโลกุตระปัญญา รู้แล้วไม่หลงไม่สั่นอีก ถ้ารู้แล้วหลงสั่นอยู่นั้นเป็นโลกียปัญญา ยังไม่
สามารถที่จะพ้นทุกข์ได้ สมมุติว่าเรารู้ว่าแดดมันร้อนนี่แหละ เราก็ไปตากมันอยู่อีก เรา
ว่าจะเข้าไปในที่ร่ม แต่ก็อยากตากมันอยู่อีก เห็นไหมพวกฝรั่งที่ไปนอนตากแดด ร้อน
จะตายก็ยังไปนอนตากแดดอยู่ เนื่องจากเขาไม่รู้ว่าแดดมันร้อน มันก็อยากตากอยู่ เขา
เรียกว่าไม่รู้ว่ามันร้อน เหมือนกับไฟนี้แหละ เราก็รู้ว่ามันร้อน แต่ก็ยังเล่นกับไฟอยู่
เรายังหลงอยู่ เรารู้ว่าเหล้านี้กินแล้วมันเมา ดูไม่สวย แต่ก็ยังอยากกินอยู่อีก มันยังไม่
รู้จริง ไม่รู้ถึงโทษถึงที่สุดของมัน นั่นเป็นโลกียปัญญา รู้เทียมๆ รู้โกหกหลอกลวง ถ้า
รู้จริงแล้วเขาจะไม่สั่น

ขั้นพระโสดาบันบุคคล พระพุทธเจ้าท่านเปรียบเทียบไว้ก็คือ ละสักกายทิฐิ
วิจิกิจฉา สีสัพพตปราคาสได้ ละสักกายทิฐิ คือรูปร่างกายนี้มีเกิด มีแก่ชรา แล้วก็ม
ตาย เขาจะมีความมั่นใจอย่างนี้ ใครจะว่าไม่ตายนี้มันไปขัดกับปัญญาของผู้ที่เขาเห็น ละ
วิจิกิจฉา ความลังเลสงสัยในบุญในบาปไม่มี มันจะรู้อยู่ในตัวของเขาเอง ละสีลัพพต-
ปราคาส เขามีศีลข้อไหน เขาก็รู้ว่าเขามีศีลข้อนั้น เขารู้ชัดว่าศีลข้อนั้นมี เจตนาถ้วน

เขามีพร้อมอยู่ตลอด เขาตัวเองว่ามีศีล ๕ ถ้าไม่ถึงศีล ๕ ก็เป็นพระโสดาบันบุคคลไม่ได้
ศีลขาดข้อหนึ่งก็ไม่ได้ มันจะไม่เข้ากับภูมิของพระโสดาบัน หรือศีล ๘ ก็รู้จักว่าตนเอง
มีครบบริบูรณ์ทุกข้อ หรือว่าเราปฏิบัติได้มากกว่านั้น ก็รู้จักว่าตนเองได้เกินกว่านั้นได้
เราไม่ต้องสงสัย ไม่ต้องไปลูปไปคลำว่าศีลข้อนั้นมันดีหรือไม่ดี เหมือนเราไม่ฆ่าสัตว์ เรา
ไม่ไปลูปไปคลำว่าเราฆ่าสัตว์หรือเปล่าในวันนี้ นั่นเกรดของพระโสดาบันบุคคล ย่อมรู้
ได้ด้วยตนเอง

ที่นี้ **พระสกิทาคามี** ละความโลภ ความโกรธ และความหลงให้เบาบางลงไป
แต่ไม่หมด แต่ก่อนเคยโลภะ เขาก็รู้จักเห็นใจคนอื่น เขาไม่ต้องโลภะเอาของคนอื่น
แต่ก่อนมันโลภมาก แต่บัดนี้เขาไม่โลภมาก โทสะเคยอยากทุบอยากตีคนอื่นก็ลดลงไป
เบาบางไป ไม่อยากทุบอยากตีใครง่ายๆ โมหะคือความหลงในสิ่งเหล่านี้ เขาก็ไม่หลง
ง่ายๆ สรุปลแล้วไม่โลภะง่ายๆ มันเบาบาง ไม่เอาง่ายๆ เห็นเงินอยู่ก็ไม่เอาง่ายๆ ขโมย
เขาก็ไม่ขโมย ถ้ามีคนเขาด่าว่าให้เรา เราว่าจะตีเขาก็เลยไม่ตี อันนี้ เขาเบาบางแล้วไม่
เหมือนแต่ก่อน โมหะคือความหลง หลงในสิ่งเหล่านี้เขาก็ไม่หลง เพราะเขารู้ว่ามัน
มีโทษ โมหะก็เบาบางออกจากจิตใจ จะเปรียบเทียบง่ายๆ คือ จะรักคนก็ไม่รักง่ายๆ จะ
ชังคนก็ไม่ชังคนง่ายๆ ไม่หลงง่ายๆ ของที่เขามาหลอกลวงว่าจะให้เราหลง ให้หลงเชื่อ
ไปตามคารมของคน ก็ไม่หลงง่ายๆ บุคคลพวกนี้ก็จะสูงกว่าพระโสดาบัน

บัดนี้ **พระอนาคามี** ท่านอยู่ในฌาน เป็นพรหมจรรย์ อยู่โดดเดี่ยวเหมือน
คนไม่มีคู่เรียงเคียงหมอนกับคนอื่น อยู่กับความสุขและไม่ยุ่งกับใครหรือก ประพฤติอยู่
เป็นพรหมจรรย์ เหมือนกับเราอยู่คนเดียว ไม่นอนกับใคร ไม่มีเพื่อนมีฝูงมาหยอก
มาเย้า อยากอยู่แต่คนเดียว นี่เขาเรียกว่าพรหมจรรย์ พวกนี้ศีล ๘ เขาสมบูรณ์ ศีลใน
ข้อ ๓ เขาสมบูรณ์ พวกนี้อยู่ในฌาน มีความสบายอยู่ตลอดนั่นแหละ เกรดของใคร
ของมัน เกรดของจิต

ถ้าเป็น**พระอรหันต์**แล้ว เราก็ไม่ต้องพูด รู้แจ้งหมดแล้ว หายสงสัยในโลกหมดแล้ว รู้โลกแจ้งชัดเจนแล้ว ไม่หลงโลก ใครจะทำให้หลงก็ไม่หลง ท่านจะรู้รอบหมดในสังขารทั้ง ๒ อย่าง ไม่เกิดไม่ดับ หมดแล้ว บัดนี้ท่านก็เลยเบื่อหน่าย ไม่มีความต้องการร่างกายก็รู้หมด รู้เฒ่ารู้แก่ รู้เจ็บ รู้ตาย รู้ทุกข์ รู้ยาก ท่านก็มีความเบื่อหน่าย ท่านพอท่านอิ่มแล้ว ท่านไม่มาเอารูปชั้นอื่นอีกแล้ว เรียกว่าตัดกิเลสขาด ขาดจากความยึดมั่นถือมั่น วิราโค คลายความกำหนัด สิ้นความยินดี ไม่ยินดีกับอะไรในโลกนี้ มันก็จะไม่มาเกิดอีก หมดจากดวงใจของท่าน ไม่หันซ้ายไม่หันขวาหรง หันเข้าบ้านบ้าง หันเข้าป่าบ้าง ความรักความชังขาดลอยหมดแล้ว มีแต่อุเบกขาญาณ วางเฉย แต่พระอรหันต์ท่านก็ยังสอนคนอยู่ จะเอาไม่เอาก็ช่างมัน สอนด้วยความเมตตาเฉยๆ แต่ตัวท่านนั้นทำงานเสร็จแล้ว ไม่มีงานจะทำแล้ว ชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์คือการปฏิบัติธรรมอยู่จบแล้ว กิจที่ควรทำไม่มีอีก ที่จะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ จะมาเกิดอีกไม่มี จิตท่านเราไม่ต้องพูด เป็นสมาธิทั้งวันทั้งคืน เป็นอยู่ทุกขณะ รู้อยู่ตลอด พุทโธเต็มบริบูรณ์อยู่ตลอด ท่านมีธัมโม มีสังโฆ อยู่ในตัวของท่านตลอด

ถ้าเป็นพระพุทธรเจ้าท่านก็จะเป็นพุทธะอยู่ตลอด แต่ธัมโมที่ท่านรู้แจ้ง มีพระพุทธรและพระธรรม ๒ อย่าง ผู้ที่มารู้ที่หลังนี้เรียกว่าสังโฆ ถ้าผู้ชายเรียกว่าสาวก ผู้หญิงก็เรียกสาวิกา ถ้าใครยังไม่ได้บวชเหมือนอย่างพวกเรานี้ ถ้าเป็นพระโสดาบันบุคคล ท่านก็เรียกว่าสาวิกาหรือสาวก เพราะคนนี้ได้มรรคผล ได้เป็นพระโสดาบันบุคคลแล้ว แต่ยังมีครอบครวอยู่

ปัญญาในทางพระศาสนามี ๔ ระดับ ส่วนทางโลกมี ๓ ระดับ ถ้าเราจะคิดให้มันมากๆ มันก็มาก เอาตั้งแต่อนุบาลระดับหนึ่ง ประถมระดับหนึ่ง มัธยมระดับหนึ่ง ที่นี้อनुปริยญา ปริยญาอีก มันจะมากเกินไป จึงจัดเอาแค่ ๓ ระดับ ปัญญาที่สูงสุดของพระศาสนา และผู้ที่บรรลุธรรมย่อมรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นปัจเจกตัง วิญญูชนรู้ได้ด้วยเฉพาะตัวเอง เหมือนว่าร้อนเรารู้ หนาวเรารู้ สุขเรารู้ เรารู้คนเดียว คนอื่นไม่รู้ด้วย

ทุกข์เรารู้คนเดียวของเรา คนอื่นจะมารู้ไม่ได้ ท่านไม่ให้ท่านายทายทัก เว้นจากพระพุทธรเจ้าจะทำนายพระสาวกแต่ละองค์ๆ แต่เราจะรู้เองว่าเราได้อะไร เหมือนกับว่าเขามีศีล เขาก็จะรู้ว่าเขามีศีลเองของเขา ใครจะว่าเขาไม่มี เขาก็มีของเขา ถ้าเขามีความสุข คนอื่นไปว่าเขามีความสุข เขาก็ไม่ทุกข์อยู่นั่นแหละ เพราะเขามีความสุขของเขา วิญญูชนรู้ได้ด้วยเฉพาะตนเอง ไม่ต้องไปวัดหรง ไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์มาวัดหรง เขาจะวัดของเขาเอง ถ้าเขาหลุดพ้นเป็นพระอรหันต์ เขาก็จะรู้ของเขาเองว่าหลุดพ้นแล้ว ไม่มีอะไรขัดข้องกับจิตใจ

พระอรหันต์ท่านเป็นผู้ที่ตัดสิ้นขาด พระโสดาบันรู้ว่ามันไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตาเฉยๆ แต่ก็ยังวางไม่ขาด แต่รู้แน่นอนว่าเกิดแล้วต้องตาย แต่มันยังปล่อยวางไม่ขาด ยังมีร้อนมีหนาวมาสัมผัสจิตอยู่ แต่ก็วาง ส่วนพระอรหันต์นั้นไม่ได้วางแล้ว มันชัดเจนขาดไปเลย ไม่กระทบกับจิต มันต่างกันอย่างนั้น ชั้นที่ ๕ นี้ปล่อยทิ้งสิ้นหมดเลย ไม่มีอะไรที่จะมาเกาะจิตของท่าน แต่พระโสดาบันนั้นยังติดอยู่ พระอนาคามีนี้ท่านติดสุขเวทนา ซึ่งท่านก็ว่าท่านละเอียด ท่านพ้นแล้ว แต่ไปติดสุข นิ่งอยู่ทั้งวันทั้งคืน อยู่ในนิมานสุขสบาย ตากแดดหมดวันก็ได้ แต่พระอรหันต์ไม่ติดทั้งสุขและทุกข์ ไม่ติดใคร ไม่ติดอะไร มันต่างกันอย่างนี้ พระสกิทาคามีได้แค่ละความโลภ ความโกรธ ความหลงให้เบาบางลงไปเฉยๆ ไม่ใช่ว่าละขาดแล้ว มันยังมีอยู่ แต่พระโสดาบันปัญญาเขาก็อ่อนกว่าลงตามระดับรู้ต่างกัน

ส่วนพระอนาคามีเมื่อรู้จักว่าติดสุขเมื่อไร ท่านก็วาง ท่านเป็นพระอรหันต์เลย ตอนนั้นปัญญายังไม่เกิดก็เลยไปติดสุขอยู่ก่อน เปรียบเทียบเหมือนเราเข้าไปนั่งไปนอนอยู่ในห้องแอร์คนเดียววันไหนแหละ เมื่อรู้โทษว่าไปไหนกับเพื่อนไม่ได้ ต้องเปื้อนห้องแอร์เสียก่อนจึงจะออกไปเที่ยวกับเขาได้ ไปเห็นโน่นเห็นนี่กับเขา ก็เลยเปิดห้องแอร์ออกมาทิ้งห้องแอร์ เพราะรู้ว่าทำให้เราไม่ได้ไปไหน มันทำให้เราติดอยู่ที่นี่แหละ เราก็ก็นั่งไม่ติดแอร์ พอวางสุขหมดก็ไม่มีทั้งทุกข์ทั้งสุขเลย ก็เลยมองเห็นหมด ถ้าเปรียบเทียบข้างนอก

ก็เหมือนพวกเรา คนนี้เรารัก คนนี้เราชัง แต่เราไม่ติดทั้งสองคน เข้าใจไหม เวลาคุยก็คุยได้ทั้งสองคนนี้เลย แต่เวลาจะกลับบ้าน คนที่เรารักก็ไม่ไปด้วย คนที่เราชังเราก็ไม่ไปด้วยกับเขา เราจะไปบ้านของเรา นี่เปรียบเทียบเหมือนพระอรหันต์ท่านละทิ้งได้หมด ไม่ติดบุญ ไม่ติดบาป ไม่ติดคนดีคนไม่ดี ท่านรู้แจ้งหมดแล้ว อะไรเป็นอะไรท่านรู้จัก ท่านก็เลยเป็นอุเบกขา อุเบกขากุณฺณ ญาณหยั่งรู้ที่สุดแห่งกองทุกข์ ถ้าไปติดสุขเราจะเกิดอีก ถ้าเราไปติดทุกข์ก็เป็นทางกิเลสอีกเหมือนกัน สุขก็เป็นกิเลสแต่เป็นกิเลสอย่างละเอียด

ขั้นของพระอนาคามีจะไปถึงขั้นพระอรหันต์ก็ไม่ลำบาก มันยังอีกนิดเดียว เหมือนกับกล้วยมันสุกเหลืองทั้งเปลือกจากต้นแล้ว เราแค่ปอกเปลือกกินเนื้อก็หวานเลย มีแค่นิดเดียวคล้ายๆ ว่าติดอยู่นิดเดียว เหมือนกับว่ามีประตูที่ออกไปแต่กำลังทำลูกกุญแจอยู่ เมื่อทำลูกกุญแจเสร็จก็เปิดออกไปเลย ออกไปจากห้องนั้นเลย ก็หลุดพ้นไปเลย มีแค่นั้นแหละท่านไม่ได้ทำอย่างอื่น ฝึ้อยู่ประตูกับลูกกุญแจ เมื่อเปิดประตูได้ก็ไปเลย กิเลสมีนิดเดียว เหมือนกับเราซักผ้าขาว ซักไปๆ แล้วมันมีหมองอยู่นิดเดียว อยู่มุมเดียว ถ้าเรามาทำความสะอาดตรงนั้นหมดก็หมดไปเลย ผ้าจะขาวผ่องทั้งผืนเลย ถ้าคนตาดีเขาก็เห็นว่าเสื้อที่นุ่งอยู่นี้มันไม่สะอาด แต่คนตาไม่ดีก็ว่ามันขาวอยู่ ต้องซักขาวผ่องจนหมดได้ เรียกว่าผ้านี้มันขาว จิตใจก็เหมือนกัน เมื่อมันสะอาดแล้วมันจึงรู้จักหลุดพ้น

อะไรคือเครื่องรับรองปัญญาแท้ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติธรรม

ถ้าเราละได้ เหมือนกับเราละโลภะได้แล้ว ศีลข้อ ๒ เราจะสมบูรณ์เลย เราจะไมขโมยของของใคร ไม่ฉ้อโกง ก็จะเห็นชัด อย่างฆาตกรนี้เราก็ไม่ฆ่าอีก เป็นปัญญาที่รู้ว่าสัตว์มีชีวิตเขาก็รักชีวิตเหมือนเรา มันจะฆ่าไม่ลง เขาวัดได้ด้วยตัวของเขาเอง เรียกว่าเขาจริงจัง เหมือนกับคนที่ละเหล้าได้ ไม่ไปดื่มอีกแล้วเพราะรู้โทษของมัน แต่ก่อนโกหกเก่ง ก็หยุดโกหก แล้วก็ไม่ได้โกหกใครอีกแล้ว มีความซื่อสัตย์ตลอดไป นั่นแหละเขารู้ ปัญญาของเขากำจัดความที่ไม่บริสุทธิ์ออกไปหมด ใจที่เราเคยคิดไม่ดีกับคนอื่นก็จะหยุดคิดหมดเลย นั่นเราจะรู้ได้ว่าปัญญาของเรานี้ตัดออกไปหมด เราละได้ เราเคยติดที่นอนเราหนีจากที่นอนได้ ไปนอนวัดอื่น นอนกับกระดานได้ ไม่ติดเตียงสปริง นี่แหละเขาเรียกละได้ ศีล ๘ เขาสมบูรณ์ นั่งรถก็ได้ทุกยี่ห้อ ไม่ติดยี่ห้อ นั่งเครื่องบินก็ไม่ติด นั่งเบาะนอนอะไรก็ไม่ติด ลูกหนีจากไปได้ นี่เขารู้ว่าเขาละได้เอง ไม่ห่วงใยกับสิ่งไหน มาก็นั่งได้แต่ก็ไม่ติด เงินถ้ามันมี เกิดมันหายไป เขาก็ไม่เสียใจ คนนั้นก็รู้ว่าเรานี้ละเงินได้ เสียเท่าไรก็ช่าง แต่ละได้ รู้ว่ามันเกิดมันดับ เขาจะรู้เองไม่มีความเสียตาย เขาจะรู้จักของเขาเองหรือว่าเขาละอะไรได้ อะไรที่เขาละไม่ได้เขาก็จะรู้ พอปัญญาสูงขึ้นมา โอ..อันนี้ยังวางไม่ได้ ยังกำอยู่ ยังติดมืออยู่ หรือว่าสิ่งนี้วางได้แล้ว หันหลังใส่กันแล้ว ไปคนละทางกับกิเลส กิเลสก็อยู่ของกิเลสเสีย จิตใจก็อยู่เป็นเรื่องจิตใจ อยู่ใครอยู่มันไม่ต้องยุ่งกันอีกต่อไป ทุกคนย่อมรู้ว่าตนเองมีปัญญารู้อะไร ละอะไรได้ เป็นเครื่องรับรอง

การบรรลุธรรมผล

ผู้ปฏิบัติจะรับรองตนเองได้อย่างไร

ว่าการปฏิบัติธรรมของตนนั้นถูกผิด หรือเรียนจบแล้ว

เวลาเราเรียนทางโลกก็มีผู้ให้ประกาศนียบัตร จบปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก ถ้าเรียนทางปริยัติ ประโยค ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ก็ต้องมีผู้ตรวจตราว่าวิชาที่เรียนนั้นตอบถูกต้องหรือไม่ ที่นี้การปฏิบัติธรรม ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา ก็คือว่าเมื่อเราปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว รู้จักคำสอนของพระพุทธเจ้าว่าเป็นการสอนที่ถูกต้อง สอนของจริง เป็นสัจธรรม ก็เชื่อว่าพระพุทธเจ้าบรรลุสิ่งนั้น ตนเองก็รูสิ่งนั้น รู้ในสิ่งอันเดียวกัน คืออริยสัจ ๔ นี้ เขารู้จบอย่างเดียวกัน เหมือนเราจบปริญญาทางโลกนี้แหละ จบอันเดียวกัน เมื่อศึกษาจบอันเดียวกันแล้ว ตัวเจ้าของก็ย่อมรู้ตัวเจ้าของ รับรองว่าความโลภะของตนเองนั้นมีอยู่ในจิตใจไหม โทสะของตนเองมีอยู่ในจิตใจไหม โมหะคือความหลงของตนเองมีอยู่ในจิตใจไหม หมดสงสัยไม่มี ตัวนั้นจะรับรองด้วยตัวเอง ก็เลยเคารพพระพุทธเจ้าที่ท่านสอนให้เราเรียนรู้และเห็นแจ้งชัดตามความเป็นจริงในสิ่งนั้น คนนั้นเมื่อหมดความหลงแล้ว คนนั้นก็หมดสงสัยของตนเท่านั้นเอง เขาเรียกว่ารับรองรู้ได้ด้วยตัวเอง

บัดนี้ ถ้าจะไปถามคนอื่น เหมือนพระภิกษุองค์หนึ่งไปถามพระสารีบุตร ท่านถามว่า ภาวนาไปก็ได้เท่าเท่าอยู่ ภาวนาไปเท่าไรก็อยู่แค่นั้น ท่านพระสารีบุตรก็ตอบว่า ผมก็ได้เท่ากันกับท่านนั่นแหละ ท่านตอบแค่นั้นแหละ เหมือนกับอาจารย์ของพวกเราเป็นดอกเตอร์ จบปริญญาเอกทางโลกแล้ว เรียนจบหนังสือเล่มนี้แหละ ที่นี้พอถูกศิษย์จบปริญญาเอก เรียนจบหนังสือเล่มเดียวกัน เราจะถามอาจารย์อีกไหมว่าอาจารย์จะให้ผมเรียนหนังสือเล่มไหนอีก ท่านก็จะบอกว่าเราก็จบเล่มเดียวกันนั่นแหละ มีแค่นี้แหละ

ในทางพุทธศาสนานั้น เมื่อเขาเรียนจบอริยสัจ ๔ แล้ว ถ้าถามกันก็จะมีความเห็นอันเดียวกัน เรียนจบอันเดียวกัน ก็จะเป็นตัวรับรองของตนเองว่าตนเองหมดทุกข์แล้ว ไม่มีทุกข์ไม่มีอะไรมารบกวนจิตใจแล้ว จะเชื่อมั่นของตนเองว่าการพ้นทุกข์มีอย่างนี้ เหตุฉะนั้น พระภิกษุเมื่อไปเจริญภาวนาในป่าเดือนหนึ่ง สองเดือน แล้วกลับคืนมานมัสการพระพุทธเจ้า ถ้าองค์ไหนบรรลุธรรม เมื่อกราบพระพุทธเจ้าเสร็จแล้วก็นั่งยิ้มอยู่เฉยๆ ไม่พูดอะไร ที่นี้องค์ที่ยังไม่บรรลุธรรม ก็จะกราบเรียนพระพุทธเจ้าว่า ภันเตพระเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าภาวนาไปก็ยิ่งคาๆ ค้างๆ อยู่ นั่นแหละ ปล่อยกไม่ได้ พระพุทธเจ้าก็ตรัสกล่าวว่า จริงแหละเมื่อเธอยังไม่รู้ เธอก็ต้องมาถามเรา ภิกษุที่รู้แล้วเขาไม่ถาม เขานั่งอยู่เฉยๆ ยิ้มอยู่ นั่นเขารู้แล้วเขาจึงไม่ถามเรา เพราะเขารู้แจ้งเห็นจริงแล้ว อันนี้เข้าใจไหม มันก็เลยไม่ต้องถาม เราไม่ต้องถามอาจารย์อีกหรือถ้าเรียนจบแล้ว ได้รับปริญญาแล้ว ว่าผมจบปริญญาหรือยัง นั่นแหละ พระศาสนามันก็เหมือนกัน ท่านไม่ถามกัน แต่พูดคุยกันธรรมดาไม่รู้เรื่องหมด พูดก็ไม่ถึง ๑๐๐ องค์ก็ไม่ถึงกัน เพราะท่านรู้เห็นอันเดียวกัน จบอันเดียวกัน นั่นแหละ ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นเรา ก็คือได้พุทธโธ

พุทธโธ คือวิชาความรู้ ธรรม ก็คือรู้แจ้งซึ่งธรรมะทั่วไปทั้งดีและทั้งชั่ว สังโฆ ก็คือตัวของตนเองนั่นเอง คือเป็นตัวพระอยู่นั่นเอง ที่นี้ถ้าเป็นโยมผู้หญิงก็เรียกว่าสาวิกา เขาก็มี พุทธโธ ธรรม สังโฆ อยู่ในตัวของเขา เขาเป็นสงฆ์คือสาวิกา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์นั้นมีอยู่แล้วในตัวเองนั่นแหละ ไม่ใช่อยู่อื่น เขาเรียกว่าคนถึงธรรม คนมีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง เติบวัยนี้เรายังไม่ได้ พระพุทธก็ยังไม่ได้ พระธรรมก็ยังไม่ได้

พระสงฆ์ก็ยังไม่ได้ ไม่ได้พระรัตนตรัย มีแต่บ่นพึมพำๆ แต่ปากเท่านั้น แต่ยังไม่ทันได้ปัญญาที่รู้แจ้ง ผู้รู้นั้นแหละคือพุทโธ ธัมมก็คือรู้ธรรมะหมด สังโฆก็คือตัวของผู้นั้นแหละ ก็เลยเป็นตัวประกอบเพื่อศึกษาธรรมให้รู้แจ้งแล้ว เขาเรียกสังโฆ หรือสาวกสาวิกา พระพุทธเจ้านั้นเขามาสมมุติชื่อของท่านว่าสมณโคตม แต่พุทโธนั้นเราเอาตัวที่ท่านรู้ เอาพระปัญญาธิคุณของท่าน เอาพระบริสุทธิคุณของท่านมาสมมุติเรียกกันว่า พระพุทธเจ้า หรือพระศาสดา

การจะบรรลุมรรคผลนิพพาน ต้องอาศัยบารมีเก่า ใช้หรือไม่

อันนั้นก็เป็นส่วนหนึ่ง ส่วนบารมี เพราะพระสาวกทั้งหลายท่านสร้างมานานมาแล้ว จิตท่านสำเร็จเพราะบารมีเก่ามาเพิ่มเติมด้วย เราก็มาสร้างเพิ่มเติมอีก อย่าไปคอยเอาแต่บารมีเก่านะ โอ๊ย..บารมีเก่าไม่มีไม่ไหวหรอก ทำอย่างไรก็ไม่ไหวเลย เงินไม่มีสักบาทก็ไม่หา มันก็ไม่มีเงินอีกแหละ ต้องหาต้องเพิ่มเติม ส่วนมากแล้วเป็นอย่างนั้น นั่นแหละ จะเอาชาติเดียวเลยเป็นอันว่าไม่ได้ ต้องเคยมีบารมีมาบ้าง แล้วก็เพิ่มเข้าไปอีก แต่สาวกทั้งหลายท่านสร้างบารมีมากับพระพุทธเจ้าไม่รู้กี่พันชาติเหมือนกันนะ กว่าจะเป็นพระอรหันต์ที่ผ่านไปแล้วนั้น ทั้งหญิงและทั้งชายก็ดี ท่านสร้างมานานเหมือนกันจึงสำเร็จ เราจะได้สำเร็จชาตินี้ โอ๊ย..ไม่รู้เจ้าของเขาสร้างมาก็ชาติแล้ว ไม่เข้าใจ สร้างมาอยู่แล้ว เหมือนอย่างคนอยากนั่งภาวนานี้ละ เคยนั่งมาแล้วในชาติก่อน คนอยากนั่งเองนะ ไม่มีใครชวน ถ้าคนที่มาทำใหม่ คนอื่นต้องชวน ชวนไปนั่ง ไปนั่งมันก็ไม่อยากไป ชวนไปก็ไม่อยากไป ชวนไปชวนมาก็ไป วันนี้หมู่เขานั่งสงบ เจ้าของไม่สงบ นั่งอยู่ข้างหลังเขา นั่งไปนั่งมาอยู่นั่นแหละ เลยเป็นอุปนิสัยในชาตินี้ชาติต่อไปเขาก็อยากนั่งเอง เพิ่มบารมี เป็นเรื่องของบารมี แต่เราอย่าไปอาศัยแต่บารมี ต้องขยันเข้าไปอีกจึงจะพ้นทุกข์ เหมือนกับการเรียนหนังสือมันก็ต้องขยัน เหมือนการหาเงินมันก็ต้องขยัน จะคอยเอาบารมีอยู่ นอนหลับหรือหรือนอนอยู่บ้านอยู่เตียงสบายอยู่ ให้เงินมันมาหา นี่ไม่ทำงานให้ปัญญามันเกิดขึ้น ไม่ได้พิจารณามันจะได้ที่ไหนกัน ต้องหาเพิ่มเติม ต้องมีบารมีอยู่บ้าง

คนจะพ้นทุกข์ในชาตินี้ ต้องมีบารมีเดิมอยู่บ้าง ถ้าไม่มีจริงแล้วมาเอาเลยทีเดียวมันคงไม่ได้แน่ๆ มันต้องมีอยู่เพราะปัญญามันมี ไม่มีทุนของปัญญานี้มันไม่รู้แจ้งได้ง่ายๆ เพราะคนจะมีปัญญามีความรู้อยู่ทุกวันนี้ เรียนจนจบปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอกนี้ เขามีพื้นฐานมาแล้วแต่ชาติก่อน พื้นฐานของเขาอยู่ในชั้นปริญญาตรีอย่างนี้ สอบปริญญาโท มันตกชาติที่แล้วมา ชาติหน้าก็มาสอบขึ้นมา เลื่อนมาปริญญาโทได้ แต่ปริญญาโทสอบปริญญาเอกทำวิทยานิพนธ์ตกตลอด ชาตินี้ได้แค่นั้นแหละ ชาติหน้ามา เขามีพื้นฐานที่เขาเรียนไว้แล้วนะ ทำวิทยานิพนธ์ไว้แล้วนะ มีพื้นฐานอยู่แต่มันยังไม่ครบคอร์ส มันไม่หมดวิชา มันเหลือสัก ๒ วิชาอย่างนี้ เขามาทำชาติหน้าเขาก็รู้ต่อไปเลยได้ปริญญาเอก นี่พื้นฐานเขามันอยู่ภายในจิต เรียกว่าความดีนั้นบันทึกไว้ภายในจิตวิญญาณ

ทุกวันนี้ไม่เข้าใจ นักวิทยาศาสตร์ก็เรียกว่า เอ..เด็กหัวดี แหม..เด็กหัวดีเรียนเก่งๆ มันเรียนมาไม่รู้ก็พ้นชาติแล้ว มันสร้างปัญญามา แต่วิญญาณดวงนั้นมันไม่ตาย มันเก็บความดีของมันไว้ พอมาเรียน อาจารย์พูดออกมาก็รู้ทันทีเลย เพราะมันอยู่ในใจของมัน เรียกว่าจิตใต้สำนึก พอเข้าใจไหม เปิดมันออกมาเลย อาจารย์พูดรู้เรื่อง นี่เราศึกษามาแต่ชาติก่อนนั่น เพราะอันที่เราไม่รู้มันยังนิดเดียว ก็ศึกษาเอาตัวที่ไม่รู้ จำเข้าไปตรงนี้ เดี่ยวเขาก็รู้เขาจะตอบได้เลย เลยได้ ๓ เอกเลย เป็นปริญญาเอกเลยนั่นนะ ได้ทันที ได้ง่าย คนเรียนเก่งๆ นี่เขาสร้างมามากมาย เราจะดูอุปนิสัยของคน คนจะเรียนหนังสือเก่งและความรู้รอบรู้ เขาพูดถึงว่าจะทำบุญพิมพ์หนังสือธรรมะแจกคน ผมเอาก่อนเลยทีเดียวนะ เหมือน ดร.วรพัฒน์ ผมเอาก่อน ๓,๐๐๐ ลงไปที่เดียว พิมพ์หนังสือขึ้นมา คนที่ได้ปริญญาเอกตั้งแต่หนุ่มๆ ยังน้อยๆ อยู่ล่ะ เขาได้ปัญญา ทางปัญญานี้เขาชอบที่สุดเลย ควักกระเป๋าก่อนเลย ถ้าพูดเรื่องอื่นเขาจะเฉยๆ อยู่ ถ้าพูดเรื่องปัญญานี้เขาหันทีเลย เงินนะ ควักกระเป๋าทันทีก่อนเพื่อน นี่มันมีอยู่อย่างนั้น มีโยมอยู่วัดอาตมา อาตมาพูดให้ฟัง โยมคนหนึ่งนี่อ่านหนังสือไม่ได้ก็มาจำศีล อ่านหนังสือไม่ได้แต่นับเงินเก่ง มันแปลก เงินก็มีว่ายังงั้นเถอะ เงินก็มีหลายหมื่นอยู่ แต่ขอไปซื้อหนังสือธรรมะสักเล่มหนึ่ง ๗ บาทก็ไม่ให้ ขอซื้อปากกาบิคส์ ๒ บาทหรือ ๓

บาทก็ไม่ให้ ชาติหน้าจะอ่านไม่ได้อีกละมั้ง อาตมาก็คิดอยู่ เขาเขียนค่าทั้งวันก็ไม่รู้เหมือนกัน แต่ว่ามีเงินอยู่ นี่มันไม่อยากจะสร้างเลยปัญญานี้ อาตมาก็อยากเอาปากกาสักบาท เอาสมุดสักเล่ม เอาหนังสือธรรมะโนวาทสั ๕ บาท ๖ บาท มาให้พระอ่านเพื่อเขาจะได้บุญบ้าง แหม..เงินก็มีหลายหมื่น ไม่ยอมให้เลย ไม่ยอมให้จริงๆ ถึงเดี๋ยวนี้เลย ขอมาหลายปีแล้ว ตั้ง ๑๐ กว่าปีแล้วไม่ได้ ก็เลยไม่เอา ยอมจำนนเลย ชาติหน้าจะอ่านหนังสือไม่ได้ละ อ่านไม่ออกเลย ไม่รู้จักตัวหนังสือว่าเป็นตัวอะไรเลย ไม่รู้แล้ว เขาเขียนค่า รู้แค่นั้นก็ช่างเลย อุเบกขาเลยก็แล้วกัน นี่มันเป็นอย่างนี้

คนเรามีอุปนิสัย นี่เราดูอุปนิสัย เหตุฉะนั้น อุปนิสัยบารมีนี่จึงเป็นเรื่องสำคัญอยู่ บุญวาสนาบารมีนี้ แต่เอาอย่างนี้ดีกว่า เราก็กทำตามไปตามกำลัง รักษาศีลไป ภาวนาไปเป็นพื้นฐาน เร่งไปทางหนึ่งเร่งไปทางภาวนาด้วย เมื่อเร่งไปทางภาวนา ถ้าไม่ทำบุญ มันก็ไม่มีทรัพย์ทางเงินทางทองทางสมบัตินั้น แต่มันก็จะหลุดพ้นไปได้เหมือนกัน ทีนี้คนหนึ่งทำบุญเก่ง ทั้งรวย ทั้งรักษาศีล ทั้งภาวนาก็ตาม คนนี้มี ๑,๐๐๐ ล้าน คนนี้มี ๑๐๐ ล้าน คนนี้มีล้านหนึ่ง คนนี้มีแสนหนึ่ง คนนี้มีหมื่นหนึ่ง คนนี้มีบาทหนึ่ง คนจำพวกนี้ละนี่ ถ้าสร้างแต่ด้านปัญญา สร้างปัญญาไปเหมือนกัน มันก็เข้าไปจุดเดียวกันได้หมด ไม่มีปัญหาอะไร เข้าไปจุดเดียวกันคือด้านปัญญา ถ้าภาวนาเก่งๆ ละก็เข้าจุดสุขเดียวกันได้ คนจนคนรวยไม่มีปัญหา แต่ถ้าไม่ถึงต่างกันนะ คนรวยก็สบายกว่า คนจนนี่ทุกข์ ถ้าเมื่อเข้าถึงแล้วพ้นทุกข์แล้วเท่ากัน หลวงพ่อก็จะเท่ากัน โยมก็ได้เท่ากัน อาตมาก็เท่ากัน ถ้าได้เท่ากัน มานั่งในห้องนี้นะ ไม่ถามละนี่อะไร ไม่ถาม เพราะมันเท่ากันตรงที่เท่ากัน มานั่งอยู่ดีๆ เงินมันไม่เท่ากันหรอก ไม่เท่ากันสักคนนะเงิน แต่ว่าได้นั่งห้องนี้เท่ากัน สบายเท่ากัน เย็นเท่ากัน หลวงปู่ก็ไม่เอาเงินก็สบายเท่ากัน เย็นอยู่เท่ากัน คนที่มีเงินก็สบายอยู่อย่างนั้น เย็นอยู่อย่างนั้นแหละ นี่คนรู้ คนรู้ก็มีวิชา มีปัญญาแล้วยอมอยู่ด้วยอย่างแบบสบาย

นิพพานคือการดับทุกข์ใช่หรือไม่ หรือคือดับสูญ มีสภาวะเป็นอย่างไร

อันนี้เป็นการถามธรรมะชั้นสูงมาก ถ้าเราคิดว่านิพพานดับสูญนั้น สูญจากรูปขันธ์ คือรูปร่างกาย ไม่มาเกิดอีก เรียกว่านิพพาน ถ้าเรดับกิเลส ความโลภ ความโกรธ ความหลงหมดสิ้นไป แล้วคนนั้นตายไปแล้ว เรียกว่าดับรูปร่างกาย ไม่มาเกิดอีก พระพุทธองค์จึงตรัสสอนไว้ *นิพพานํ ปรมํ สุขญํ* นิพพานนั้นสูญ สูญจากภพชาติ ไม่มาเกิดอีก จากรูปร่างกายนั่นเอง ไม่มีรูปร่างกายก็ไม่มีทุกข์ ก็ไม่มาเกิดอีก *นิพพานํ ปรมํ สุขํ* นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง ก็คือไม่มาเกิดอีกแล้ว ไม่มีทุกข์อีกแล้ว เพราะเมื่อไม่มีร่างกาย ก็ไม่มีเจ็บมีป่วย ไม่มีหิว ไม่มีกระหาย ไม่มีร้อน ไม่มีหนาว ไม่มีเผามีแวก มีเจ็บมีตายอะไร ถ้าเปรียบเทียบจะมีสภาพเป็นอย่างนั้น พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ อย่างนี้ นิพพานเป็นสุขอย่างยิ่ง เพราะดับกิเลส ดับเชื้อเพลิงกิเลสหมดสิ้น ความโลภ ความโกรธ ความหลงไม่มี เรียกว่า จิตบริสุทธิ์ถึงขั้นวิมุตติ จิตเข้าสู่สภาวะนั้น เรียกว่า ไปนิพพาน พระพุทธองค์ทรงสั่งสอนไว้อย่างนี้

พ่อ แม่ ครู บา อ า จ า ร ย์

ขอทราบประวัติการเดินธุดงค์ของหลวงปู่ และธรรมะต่างๆ ที่ได้จากพระอาจารย์รุ่นก่อนๆ เช่น หลวงปู่ตื้อ หลวงปู่แหวน

ประวัติก็ลงไปในหนังสือเยอะแล้ว ที่ลงไปแล้วก็หาอ่านเอง การเดินธุดงค์มันก็ดี ทุกองค์ท่านก็ให้ธรรมะธัมมโหมว่าไปจุดเดียวกัน แต่ว่ามีอุบายต่างๆ กัน อย่างผู้ที่จะให้ตรงที่สุดที่ได้เข้าศึกษาก็คือโดยไม่อ้อม โดยไม่หวังอะไรกับเรื่องลาภสักการะ ทั้งโยม และทั้งพระ คือมีหลวงปู่แหวน หลวงปู่ตื้อ แม้ว่าอาจารย์องค์อื่นก็ยังมีชีวิตอยู่อีก หลายองค์ หลวงปู่เทศน์นั้นก็เหมือนกัน แต่ท่านก็มีเทคนิคในการเทศน์หลายอย่าง แต่ที่ตรงที่สุดนี้คือว่า ศึกษา ไม่ใช่คิทยกย่องหลวงปู่แหวน นี้เรียกว่าไปจุดเดียวเลยทีเดียวนะ ไปจุดเดียว สอนไปหาทางพ้นทุกข์อย่างเดียวเท่านั้น ไม่ให้พระนี่หลงไหลไปในการก่อสร้าง ไม่ให้ทำอะไรทั้งนั้นเลย ไม่คิดเอาอะไรทั้งนั้น ฝึกแต่จิตตลอด อยู่กฎอย่างไรรก็อยู่ ท่านว่าเขาสร้างให้อย่างไรก็อยู่อย่างนั้น ฝึกแต่จิตใจอย่างเดียว หาทางพ้นทุกข์อย่างเดียว ท่านบอกว่ามีเต็มบริบูรณ์อยู่ ท่านบอกมรรคผลเต็มบริบูรณ์อยู่ เราควรที่จะทำให้ได้ อันนี้ท่านย้ำสอนตลอด นี้เรียกว่าเป็นผู้ที่ไผ่ไปในทางพ้นทุกข์อย่างเดียวนะ ที่ได้ศึกษาและได้อยู่ด้วยนาน

แต่หลวงปู่ตื้อนี้ ท่านก็เทศน์ตรงเหมือนกันนะ ถ้าโยมฟังก็จะว่าเป็นหยาบไปเลย อันนี้อาตมาฟังซะแหลกเลย เรียกว่าเทศน์ตรงไปเลย หาทางเบื่อหน่ายและหลุดออกไปเหมือนกัน แต่หลวงปู่แหวนท่านไม่เทศน์มาก แต่องค์อื่นท่านเทศน์สละสลวย มีเทคนิคทำให้นุ่มนวลก็มี กระแทกก็มี แต่หลวงปู่ตื้อนี้มีแต่กระแทกทำเฉยเลย ไม่มีไว้หน้าใครก็แล้วกัน ส่วนหลวงปู่แหวนท่านก็นุ่มนวล แต่ทว่าท่านเน้นไม่ให้ก่อสร้าง ๒ องค์นี้ หลวงปู่ตื้อ หลวงปู่แหวนนี้ไม่ให้สร้างอะไรเลย สร้างแต่ใจ ว่าอย่างนั้นเถอะ มุ่งสร้างแต่จิตใจอย่างเดียวเป็นส่วนมาก แต่องค์อื่นยังมีอะไรสร้างอะไรหลาย ญาติโยมสร้าง ท่านก็เบื่อแต่ท่านก็อยู่กันไปธรรมดา อันนี้ การไปหาครูบาอาจารย์ บางปีนี้ได้ตั้ง ๑๑ อาจารย์ อาตมาก็เรียนหลายมหาวิทยาลัยเหมือนกันว่าอย่างนั้นเถอะ ไม่รู้ว่าวิทยาลัยไหนก็ดีทุกวิทยาลัย แต่ว่าเทคนิคต่างๆ กัน บางองค์ก็สับสนเพราะเทคนิคของท่าน

บางองค์ที่ไม่เทศน์ เทศน์เอาสั้นที่สุดคือหลวงปู่ชอบ เมื่อได้นิมนต์จากท่านนั้น เราส่งจิตใจไปหาท่าน ไปกราบท่าน พอไปเห็นท่าน ขอนิมนต์หลวงปู่เทศน์ให้ฟังหน่อย ท่านก็เทศน์ให้ฟัง มีแต่เกิดกับดับเท่านั้นแล้ว ได้แค่นั้นแหละ ส่งจิตไปครั้งไหน วัดบ้านโคกบน เราอยู่เชียงใหม่ส่งจิตไปหาท่าน ท่านก็ว่าอย่างคำเดิม มานี้ตัวของเราไปจริงๆ จะได้ฟังเทศน์อย่างไร ก็ต้องไปเฝ้าอยู่นั้นเกือบ ๒ เดือนก็ได้ฟังเทศน์ครั้งหนึ่ง ว่ามีแต่เกิดกับดับเท่านั้นแล้ว ได้คำเดียวเท่าเดิม มีเท่านั้น ก็เอายอดมันมาพูด จะขยายออกอย่างไรก็แล้วแต่ เทคนิคของพระมหากัจจายนะว่าอย่างนั้นเถอะ จะขยายธรรมะเรียกว่าอย่างหลวงปู่นี้ คือท่านทำสมาธิได้เร็วที่สุดจนไม่สามารถจะบรรยายให้ฟังได้ เหมือนกับคนขึ้นเครื่องบินไปลงจุดหมายเลยทีเดียว ข้างล่างไม่รู้เรื่อง เรียกว่าละนิวรณ์ธรรมได้รวดเร็วที่สุด สงบเร็วที่สุด

คนที่สมาธิเร็วที่สุดอย่างนี้มีอิทธิฤทธิ์นะ มีอิทธิฤทธิ์ มีอิทธิฐานได้หลายอย่าง ท่านได้อย่างนั้น คือมันเร็ว มันนั่งเข้าไปแป๊บมันสงบเลย เร็ว เร็วที่สุด เมื่อมันสงบเร็วที่สุด มันบอกไม่ได้ เพราะไม่มีด้านตำรวกกันเหมือนเรานั่งรถ คนนั่งเครื่องบินบินไปแล้วไม่มีด้านตำรวกอยู่ในอากาศ อันคนที่ท่านที่จะเทศน์ได้นี้ ท่านมากู้เอาใหม่ทั้งนั้น เริ่มข้อใหม่ว่าอยากเทศน์อบรมคน ท่านก็ต้องเอาปัญญาอบรมสมาธิ บัดนี้ คนที่นั่งรถนี้เขารู้นะ นั่งรถจากกรุงเทพฯ จะไปเชียงใหม่ ไปติดด่านที่โน้น รู้ทางแยกที่โน้น รู้ไปติดอยู่ที่โน้น ติดอยู่จังหวัดนั้นจังหวัดนี้ รู้ที่เทศน์ได้ดีมาก นั่งภาวนานี้กว่าจิตจะสงบเป็นสมาธิจริงๆ บัดนี้ เวลาลูกศิษย์มาถาม โอ้ย..มันไม่ได้ มันไปติดอยู่อารมณ์นั้น ท่านรู้จักว่าไปติดด้านตำรวกนั้น ต้องเอาของขาวให้ตำรวกนั้นจึงจะไปได้ ก็เอาของขาวให้มันให้มันยกของขาวเสียก่อน พอมันจับของขาวมันก็ยอมแพ้เรา แล้วก็ไป กิเลส คือนิวรณ์ธรรมก็ตัดออกไปได้นี่ สอนได้ต้องหนึ่ง นี่ต่างกัน

เหตุฉะนั้น อย่าว่าท่านไม่เทศน์ แต่ท่านได้คุณงามความดีอย่างเต็มที่ แต่ท่านไม่เทศน์เพราะท่านนั่งจรวดไป ไปลงโน้นในเมืองอื่นเลย เมืองที่เขาสุขๆ นั้นเลยทีเดียว สนามกว้างๆ เป็นอย่างนั้น ท่านไม่เทศน์ อย่าไปหาว่าไปเฝ้าท่าน ท่านไม่เทศน์ให้ฟังเสียที บางทีอาจจะไม่ได้บุญไม่ได้อะไรหรอก ไปเฝ้าท่านเฉยๆ อย่าไปประมาทนะ ของดีมันไม่ต้องเอาออกมาใช้อะไรหนักหนาก็ได้ ดาบมันคมอยู่ในฝักมันนะ ชักออกมาก็ฟันเลยทีเดียว ต้องขาดเป็นท่อนๆ เลยกี่ได้ ถ้าเราไปแห่ อาตมาไปแห่อยู่ ๒ เดือน ได้แค่นั้นแหละ ได้แต่เกิดกับดับ ปิ๊บขานี้จนมืออ่อนถึงตีสอง ว่าอย่างนั้น ไ่หมนี้หมคว่าจะได้ธรรมะอะไรอย่างอื่นเพิ่มเติม ได้แค่นั้น ครั้งไหนก็ได้แค่นั้น ก็เอาละ แค่นั้นก็ไม่ใช่ไร เราต้องมาแปลเอา พอได้ น้อย่างนั้น

ท่านหลวงปู่หลุย ท่านก็เทศน์อยู่บ้าง เทศน์เรื่องอสุภะ หลวงปู่ไม่เอาเรื่องอื่น หลวงปู่อ่อนนั้ก็ชักจะไม่มีมันเทศอัด ถ้าไม่เอามันเทศใหญ่ ถ้าท่านเทศน์ต้องตั้ง ๓ ชั่วโมงไว้ข้างหลัง อันนี้ท่านก็เทศน์ได้อยู่ หลวงปู่อ่อน แต่เราต้องจับเอาจุดมัน แต่มันยาวเกินไปมากก็ดี อันนี้ไปทางอสุภะ จะได้ฟังแต่หลวงปู่เทศน์นี้ ท่านเทศน์นุ่มนวล สละสลวยก็ดี ฉลาด อาตมาถึงยกว่าในเมืองไทยแล้วนี้ ไม่ใช่ยกย่องนะ มีพ่อแม่ครู อาจารย์มหาบัวกับหลวงปู่เทสก์ ๒ องค์นี้เยี่ยมที่สุดทางด้านปัญญานี้ ที่จะสอนทางสมาธิและอะไร ๒ องค์นี้เรียกว่าเด่นที่สุดตั้งแต่เข้าศึกษามา หลวงปู่เทสก์นี้ศึกษาตั้งแต่พรรษาที่สอง อยู่ภูเก็ตร่วมกันกับท่านแต่ พ.ศ. ๒๕๐๓ อยู่โน้นด้วยกับกับท่าน ภูเก็ตร่วมกัน ศึกษาอยู่ ไปด้วยกัน ๓ องค์ ไปด้วยกันแต่หมู่ไปก่อนก็มี แล้วแต่ใครจะได้ ไปด้วยกัน ใครจะเก็บอะไรได้ก็แล้วแต่ เป็นของใครของมัน นี้อย่างหนึ่ง แต่ส่วนพ่อแม่ครูอาจารย์มหาบัวนี้ แม้ท่านเทศน์ เรียกว่า ปัญญารวดเร็วที่สุด เร็วที่สุด อันนี้เรียกว่า มีปัญญาเร็วที่สุด มากที่สุดเลยทีเดียว พุดไม่ทันเลยทีเดียว มันออกมาจากใจ พุดได้เร็วที่สุดเลย พ่อแม่ครูอาจารย์มหาบัว ก็คือหลวงพ่อบัว หลวงตาบัว วัดตาดนั้นแหละ

พ่อแม่ครูอาจารย์หมายถึงอย่างไร

อันนี้ภาษาพระพูด พ่อแม่ เขาเรียกพ่อแม่ครูอาจารย์ เป็นภาษาอีสานที่เคารพ สูงสุดกับครูบาอาจารย์ เขาเรียก ท่านมหาบัว คือเป็นภาษาพื้นบ้านของคนในเมืองเขา ทางอื่นอีสานเขาไม่เรียกหรอก พระ เขาต้องเรียก พ่อแม่ ทั้งนั้น อันนี้เป็นภาษาที่เคารพ อ่อนน้อมที่สุด ท่านจะเปิดธรรมะให้เราอย่างเต็มเปี่ยม ต้องพูดอย่างนั้นเวลาเข้าไปหา “ขอพ่อแม่จงโปรดลูกหลาน” ต้องพูดอย่างนี้ สับเข้าไปเลย บอกอย่างนั้นแหละ ท่านจะคันฟัน จะไหลออกมาเลยทีเดียวถ้าเราบอกอย่างนั้น แต่ถ้าเราไปพูดอย่างนั้นอย่างนี้ ท่านจะไม่เอานะ เราต้องมอบให้ท่านก่อน เลยได้ดิบได้ดี พระทำอย่างนั้นได้ดี หลวงปู่ตีเลย พูดอย่างภาษาหลวงปู่คือ ค้อนใส่เลย จะนั่งฟัง คันฟันแล้วนะ ไหลออกมาเลยนี้ ธรรมะ อัดเทปไม่ทันก็แล้วกัน ถ้าหากทำซึ่งซึ่งอย่างนั้นอย่างนี้ไป ถ้าไม่อย่างนั้นอย่างนี้ ท่านดูภายใน ภายในจิต เพราะจิตเลวก็มี จิตลูกศิษย์มันแข่งกระด้าง เอาอะไรสับมันหนอ คิดหาละ หาเทคนิคจะด่ามัน อาตมาโดนมาแล้ว โดนสองตลบแล้ว ไปบ้านตาดนั้น พระไปด้วยนี้หมอบเลย เท้ากระดุกกระดิกไม่ได้เลย อาตมาก็ยิ้ม ท่านมองหน้ายิ้ม ท่านยิ้ม โอ้ย..ยังได้ฟังเทศน์สนุกเลย อัดเทปเข้าก็ไม่ทัน ว่าอย่างนั้นเถอะ เราฝึกใจของเราไปแล้วต้องไป แต่อาตมาว่าดีที่สุตนะ มันดีที่สุตนะ ถ้าท่านไม่ด่านี้ แหม..มดแดงนี้ มันอยู่ในรังมัน มันไม่ออกถ้าเราไม่เอามือไปแหะรังมัน แหะแล้วมันออกมาขบมือ โอ.. มันยังมีอยู่เว้ย กิเลสนี้ มีอยู่ มันยังหงุดหงิดอยู่ ต้องชำระ อันนั้นเรียกว่าท่านฉลาด

ท่านเอามือแห่ดู เคาะดู มีตัวไหม ถ้าไม่มีตัว ท่านก็สบายใจ ลูกศิษย์ดี นั่นนะ อาตมาว่าดีที่สุตนะ

ถ้าหากว่าขอให้เทศน์มีนวนจนลูกศิษย์จะนอนหลับ ฟังแต่คำมีนวนอยู่ละ หลับไปหมดเลย จำคำเทศน์ไม่ได้ มีหลายอาจารย์อยู่เหมือนกันนะ ท่านเทศน์ไพเราะ เทศน์ไปๆ ลูกศิษย์หลับ ไม่ได้อะไรเลย เพราะท่านเทศน์คล่องแคล่วที่สุด สละสลวยที่สุด ธรรมะเลยเป็นวงดนตรีสุรพลเลย ก็เลยไม่ได้ ต้องด่าบ้างชิมันจึงได้ของดี เรียกว่า ถ้าพระองค์ไหนกลั่นนะ องค์นั้นไม่ได้ธรรมะ องค์ไหนด่าเก่ง ด่า ไม่ใช่ท่านด่าด้วยความโกรธ ท่านด่าหากิเลสในจิตใจของลูกศิษย์ มันดี มันเป็นของดี โยมถ้าไปบ้านตาด ถ้าถูกต้องยืมนะ อย่าไปทำหยาบเหว้า ยืมนับฟัง ว่าอย่างนั้น รับธรรมะ น้อมรับ โอปนียโก น้อมเข้ามาใส่ใจ เราจึงได้ของดีนะ ดีที่สุด อาตมาประกาศเลย บอกว่าท่านดีที่สุดที่จะสอนลูกศิษย์ ดีที่สุดเลย

หลวงปู่เทสก์ ท่านก็ไม่กระแทกเท้าไหน ร้องๆ ลงมาหน่อย ท่านก็เทศน์สละสลวย หลวงปู่แหวนนี้ท่านไม่สับดอก ท่านเทศน์ไป ท่านก็ไม่มีเทคนิคเท้าไหน แบบเดียวกัน กับหลวงปู่ชอบ คล้ายๆ กัน แต่ว่าเทศน์ได้มากกว่าหลวงปู่ชอบหน่อย หลวงปู่แหวนแต่เสียที่สมัยก่อนมันไม่มีเครื่องอัด แม้อาตมาไปเฝ้าขนาด ไปอาบน้ำอยู่ ๒-๓ องค์ กับอาจารย์คำบ่อนี้ อาจารย์คำบ่อ อาตมา ท่านอยู่กับหลวงปู่แหวน ๓ องค์นี้อยู่กันนาน อาจารย์หนูท่านไม่อยู่ไปอุบล เราหรือสนุกฟังธรรมทุกวัน วันละ ๒ รอบ อาตมาฟัง แต่ไม่มีเครื่องบันทึก บันทึกไว้ในใจนี้ บันทึกได้ แต่เอามาเทศน์ไม่ได้ ของท่านมันลึกลับ ค่อยไปเทศน์ที่ใหม่ ให้แก่ๆ กว่านี้ก่อน เดี่ยวนี้เขายังว่าหนุ่ม มันเฒ่าเลยกลางคนไปแล้วเขายังว่าหนุ่ม แต่แท้ที่จริงนั้น ครูบาอาจารย์แต่ละองค์นั้นให้ธรรมะดี แต่เดินธุดงค์อาตมาไม่ยากพูดให้ฟัง มันยืดยาว ไปพบช้างพบเสืออะไร พบผีอะไร นี่พูดเรื่องไปหาครูบาอาจารย์ให้ฟัง แต่ทุกองค์ก็มีดี หลวงปู่คำดีก็ดี ต้อนรับแขกขนาด ๒๐ นาที อาตมาไป ต้อนรับอาตมาชั่วโมง ๔๐ นาที จนพระมาดูกันนะ ทำไมหลวงปู่เทศน์ไม่หยุด อยู่กับท่าน ก็เพราะเรามอบตัวให้ท่านเทศน์ให้ฟัง

หลวงปู่ nibliao ครูบาอาจารย์ ที่เป็นพระอรหันต์องค์ไหนบ้าง

นับถือครูบาอาจารย์อยู่หลายองค์อยู่ แต่ถ้าไปพูดแล้วมันผิดจากหลัก พระพุทธเจ้าสอนไม่ให้พูดถ้าสำเร็จเป็นพระอรหันต์ แม้นตนเองสำเร็จก็ห้ามไม่ให้พูด หลักพระศาสนาท่านห้ามไม่ให้พูดเพราะอวดอุตริมนุสธรรม ต้องลงโทษหนัก ของพระก็คือ ปาราชิกถ้าพูดแล้ว ให้ดูเอาเองให้พิจารณาเอาเอง การประพฤติปฏิบัติของแต่ละองค์ว่าปฏิบัติละกิเลส ผู้ใดจะละได้กว่ากัน บางองค์นะโยมคลุมจีวรก็ไม่สวย นุ่งสบงก็ไม่สวย ขณะปฏิบัติเดินโคลงเคลงมันก็ไม่เท่าที่โยมจะเลื่อมใส เวลามรณภาพไปเผา ๑๒ วัน กลายเป็นพระธาตุเลย อัฐิของท่าน ไม่รู้ว่าท่านสำเร็จตั้งแต่เมื่อไหร่ อย่างนี้ก็มี บางองค์ก็เรียบร้อย ปฏิบัติเรียบร้อย มันเป็นกิริยามารยาท ก็ดูยาก ต้องดูทางความละ ต้องอยู่กับแต่ละองค์ว่าท่านละชั้น ๕ ได้ไหม รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ท่านปล่อยได้ดีไหม เราจะนำเลื่อมใสว่าองค์นี้ปล่อยเก่ง ละได้เก่ง องค์นี้คงจะหลุดพ้น นึกในใจอย่างนั้น ทีนี้ บางองค์ท่านก็ดู โยมต้องดูดีๆ ท่านดูด้วยความเมตตาเหมือนพ่อแม่ดูลูกนะ แท้จริงท่านละอยู่ ถามดูพ่อแม่รักลูกนะ มันไม่ดีก็ด่าเลยใช้ไหม บางทีด่าหยาบๆ เลย ทีนี้ พระบางองค์ท่านก็รักลูกศิษย์ บางองค์นี้ดูเลย แต่เวลาลูกศิษย์ป่วย เอาขึ้นเครื่องบินไปใช้ร่างกายเลย ท่านมีเมตตาดูแลอย่างดีเลย อย่างนี้ก็มี นั่นดูกันยาก แต่ด่าแล้วยิ้มด้วยเหมือนหลวงปู่ตื้อ ด่าแล้วหัวเราะนี้เป็นพระที่พ้นทุกข์แล้ว ท่านด่าพระด่าเก่งเหมือนกัน กราบไม่ทันเสร็จเลยบางองค์นี้ด่าแล้ว เงยหน้าขึ้นมายิ้มใส่หน้า แน่จริง

ค่าแล้วอย่าให้โกรธ ท่านทดลองจิตใจเฉยๆ ว่าบำเพ็ญมานี้แข็งแรงแค่ไหน ละอะไรได้บ้าง พอรู้ละได้มองหน้ากันท่านก็ยิ้ม เลิกค่าแล้ว มันเป็นอย่างนี้

เหตุฉะนั้น พระไม่ว่ามหานิกาย ไม่ว่าธรรมยุติ ไม่ว่าญาคูโณม ญาคูโณมนี่อาตมาให้สังเกตว่าถ้าบรรลุลุทธิธรรมน่าจะได้อิสราณบุคคล หรือสภิกาคามี ถ้าเดินทางที่ถูกต้อง ถ้าพระที่บรรลุดีได้ถึงที่สุดแห่งกองทุกข์มันก็ไม่ขาดผู้ที่มีปัญญาละกิเลส แต่ยังไม่รู้องค์ไหนอาตมาบอกไม่ได้นะ อาจจะมีหลายองค์ในเมืองไทยที่บรรลุลุทธิธรรมในที่สุดแห่งกองทุกข์ แต่อาตมาบอกไม่ได้ มีแต่พระด้วยกันเราอยู่ด้วยกันถึงจะรู้ ถ้าพระองค์ไหนท่านว่าจะทำงานอะไรหนอ ไม่มีงานจะทำ องค์นั้นสำเร็จแล้ว พุดแค่นี้แหละ ไม่มีงานทำคือไม่มีกิเลส ไม่มีกิเลสที่จะละแล้ว มันหมดงานทำ อันนี้เป็นพระอรหันต์ หมดงานทำ กวาดวัดบ้าง จักตอกเล่นบ้าง มัดใบตองบ้าง เหมือนหลวงปู่มัน มันไม่มีอะไรทำ อยู่เฉยๆ เดินจงกรมแล้วมาจักตอกให้พระมุงตูป มันไม่มีอะไรทำ กิเลสมันหมด มันเป็นอย่างนั้น ที่อาตมามันใจมี หลวงปู่แหวน หลวงปู่ตื้อ หลวงปู่สิม พุดได้เพราะท่านไปแล้ว หลวงปู่ชอบ หลวงปู่หลุย หลวงปู่เทศก์ หลวงปู่ดูลย์ หายห่วง คนที่หายห่วงนี้มาให้เห็นตอนที่อาตมาอยู่ที่ควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย อาตมาภาวนาอยู่ที่นั่น กำลังสวดธัมมจัก อยู่คอนโดชั้นที่ ๒๖ ริมทะเล หลวงปู่ใส่สบงจีวรไป ผ้าสังฆาฏิเหมือนทองคำ ลอยไปหาอาตมา นี่นะคนเป็นพระแท้เลย ไปแล้วเข้าไปในห้องหาอาตมา อาตมา กำลังนอนสวดไสยาสน์ตอนเที่ยงคืน วันนั้นมันเพลียมาก ได้สวดมนต์แล้วก็เลยนอนภาวนา หลวงปู่เข้าไปแล้วก็ว่า “เออ มันมาเมืองนอกนี้ มาเมืองนอกเมืองออสเตรเลียมาแล้วมานอนอยู่อย่างนี้ไม่ได้ ไม่ภาวนา” เลยลุกขึ้นภาวนาไม่ได้หลับจันรุ่งเลย โดนหลวงปู่ชู้ ท่านอยู่หินหมากเป้ง หนองคาย อาตมาอยู่ประเทศออสเตรเลีย หลายหมื่นกิโลจะไป นั่นแหละจิตหาด้วยความเมตตา ท่านเมตตาอาตมาไม่ให้เพลอ เพลอมันเพลียเดินทางทั้งวันจนค่ำ มันก็เพลีย สวดมนต์สวดเสร็จก็นอนเปิดกระຈักไว้กว้างนิดเดียวส่องเห็นทะเลนั่น เห็นหลวงปู่ไปหาด้วยความรักความเมตตา ท่านอยู่หินหมากเป้งมองเห็นเราอยู่ประเทศออสเตรเลียนั่น จิตใจผู้ที่บริสุทธิ์ตามไปสอน ท่านอยากให้เราพ้นทุกข์ ท่านตามไปสอน เป็นพระที่สมบูรณ์แล้ว นั่นแหละคนที่จะไม่เกิดอีก ต้องเป็น

พระอยู่ตลอดเลย จิตใจท่านบริสุทธิ์ตลอด อาตมาถามหลวงปู่ “หลวงปู่สบายดีไหม” ไปกับ ดร.วรพัฒน์ “ท่านถามถึงกายหรือถึงใจ” “หลวงปู่เฒ่าขนาดนี้ หนึ่งเหี่ยวขนาดนี้ ลูกหลานไม่ถามหรือเรื่องของร่างกาย ถามถึงใจหลวงปู่เป็นอย่างไร” “ใจนี้สบาย” ท่านว่า เมื่อสบายแล้ว มันอยู่ที่ไหนก็สบายหมดทุกที่ ลูกหลานนี้สิ อยู่ไหนยังไม่สบาย ส่วนหลวงปู่ที่ท่านพ้นทุกข์แล้ว ไปอยู่ที่ไหนก็สบาย หนึ่งเหี่ยวหนึ่งแห้งจนจะได้จูงย่งว่าสบาย ที่นี้ ไปหาหลวงปู่ขาว หลวงปู่ขาวนอนอยู่ลุกไม่ได้ อาตมาก็ไปลูบเท้าท่าน “หลวงปู่สบายดีไหม” “สบาย” “ลุกได้ไหม” “ลุกไม่ได้” นอนอยู่นี้ยังว่าสบาย สบายใจละไปแล้ว ละร่างกายไปแล้ว หมดไปแล้วตัวตน ตัวกูของกูเกลี้ยงไปแล้ว ไม่มีแล้ว นั่นก็หายห่วง อาตมาหายห่วงแล้ว หลวงปู่ครูบาอาจารย์ต่างๆ

พระศาสนานี้คนมีปัญญามันก็ไม่ขาดเลย มหาวิทยาลัยเราขาดดอกเตอร์ไหม ไม่ขาด มีคนจบอยู่ ในทางพระศาสนาคนมีปัญญารู้ละกิเลสได้มีอยู่ ไม่มีเสื่อมเสียหายไปไหน ในพระพุทธศาสนามีเต็มเปี่ยมอยู่ทุกวันทุกเวลาเลยโยม จึงพุดได้ว่าเป็นโอกาสโกไม่ประกอบด้วยกาลด้วยเวลาที่คนจะรู้ได้ โยมโกรธอยู่วันนี้โยมละอยู่วันนี้ สุขแน่นอนเลยทีเดียว

อยากให้ญาติโยมเข้าใจว่าพระพุทธศาสนาไม่มีเสื่อมคลายหายไปไหน สมบูรณ์อยู่ดังเดิมเลย ถ้าได้ทำบุญก็มีความสุข ถ้าได้รักษาศีลก็มีศีลอยู่ สงบอยู่ ถ้ามีสมาธิทำได้ก็มีปัญญา ผู้มีปัญญาละกิเลส ความโลภ ความโกรธ ความหลง ก็ละได้อยู่ไม่มีปัญหาอะไร เขาว่าพุทธศาสนาเสื่อมไม่มี คนไม่ปฏิบัติ ไม่ได้น้อมเอาคำสอนของพระพุทธเจ้าไปปฏิบัติเท่านั้นว่ามันเสื่อม ไม่เสื่อม พระพุทธศาสนานี้มีอยู่ทุกประเทศในโลก คำสอนทางพระพุทธศาสนามีอยู่ทุกประเทศ ประเทศที่ไม่มีพุทธศาสนาไม่มี คืออะไร สอนอะไร สอนให้รู้ไตรลักษณ์ สอนไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา มีไหมโยม ประเทศไหน เราจะถือลัทธิไหน สมบูรณ์ไหม ความเกิดแก่เจ็บตายของคนมีไหม ทุกประเทศเลยในโลก พระพุทธศาสนาสอนเรื่องอย่างนี้ ผู้ใดทำบาปก็ทุกข์ ผู้ใดทำความดีก็สุข สอนเรื่องอย่างนี้มันจะเสื่อมไปไหนละ มันใจนะพันเปอร์เซ็นต์ ไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ละ

ประวัติดิโย หลวงปู่เปลี่ยน ปัญญาปทีโป

หลวงปู่เปลี่ยน ปัญญาปทีโป นามสกุลเดิม วงษาจันทร์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๖ ตรงกับวันพฤหัสบดี ปีระกา ณ บ้านโคกคอน ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร บิดาชื่อ กิ่ง มารดาชื่อ อร์ดี สกุลเดิม จุนราชภักดี ท่านเป็นบุตรคนที่ ๓ ในพี่น้องทั้งหมด ๖ คน บิดามารดาทำการค้าขาย มีฐานะดี คุณตาเป็นกำนันอยู่ที่ตำบลโคกสี ชื่อ ขุนจุนราชภักดี และคุณยายรักหลานคนนี้นี่มาก จึงรับมาเลี้ยงดูตั้งแต่ยังเล็กๆ

สมัยเด็กเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ที่โรงเรียนบ้านโคกคอน ท่านเรียนเก่งมากและมีอุปนิสัยเป็นผู้ใฝ่เรียน จึงมีความประสงค์จะเรียนต่อ แต่มารดาต้องการให้ท่านมาช่วยงานค้าขายของบิดา และเนื่องจากท่านเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการงานสูง ญาติพี่น้องและผู้ใกล้ชิดไว้วางใจ จึงได้พากันนำเงินมาฝากท่านเหมือนหนึ่งเป็นธนาคาร ท่านก็เก็บรักษาให้เขาโดยไม่ได้อะไรตอบแทน

ท่านมีความสนใจในการรักษาคนเจ็บป่วย โดยท่านได้รับถ่ายทอดวิชาความรู้เรื่องยา การรักษาคนไข้จากหมอประจำอำเภอซึ่งเป็นญาติกัน หลังจากผ่านการคัดเลือกทหารแล้ว คุณหมอจึงคิดจะส่งท่านไปเรียนต่อที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งคุณตาก็สนับสนุน แต่มารดาไม่อนุญาต ต้องการให้ท่านดูแลการค้าต่อไป

ท่านได้มีโอกาสคุ้นเคยกับพระสงฆ์มาตั้งแต่อายุ ๑๑ - ๑๒ ปี หลวงปู่พรหม จิรบุญโญ ได้สอนให้ท่านเดินจงกรม จึงถือได้ว่าหลวงปู่พรหมเป็นพระอาจารย์องค์แรกของท่าน

ตั้งแต่นั้นมา ท่านก็คิดบวชอยู่ตลอดเวลา แต่มารดาก็ไม่อนุญาตต่างๆ ที่โยมมารดาเองก็ไปวัดถือศีลทุกวันพระ และบางครั้งเดินทางไปกราบนมัสการหลวงปู่มนัฏฐิทัตโต จนกระทั่งบิดาของท่านถึงแก่กรรมใน พ.ศ. ๒๔๙๗ และอีก ๕ ปีต่อมา คุณลุงก็ถึงแก่กรรมอีก ท่านจึงใช้ความพยายามขอบวชอีกครั้งหนึ่งเพื่อทดแทนพระคุณพ่อแม่ มารดาและคุณตาทนการรบเร้าของท่านไม่ไหว จึงอนุญาตให้บวชแค่เพียง ๗ วัน ซึ่งขณะนั้นท่านมีอายุ ๒๕ ปี

ท่านเข้าพิธีอุปสมบทที่วัดธาตุมีชัย บ้านโคกคอน ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ พระอุปัชฌาย์ชื่อ พระครูอดุลย์สังฆกิจ พระกรรมวาจาจารย์ชื่อ พระครูพิพิธธรรมสุนทร ได้ฉายาว่า ปัญญาปทีโป ต่อมาท่านได้ย้ายไปอยู่วัดทุ่งสว่าง บ้านโคกคอน ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร ท่านมีความสบายกายสบายใจมากเพราะได้ปล่อยวางภาระต่างๆ ตั้งแต่การรับผิดชอบเงินทองจำนวนมาก การดูแลการค้าขายให้กับครอบครัวและญาติพี่น้อง รวมทั้งการดูแลรักษาไร่นา วัวควาย และทรัพย์สินสมบัติที่ท่านแบกอยู่ผู้เดียวมาตั้งแต่อายุ ๑๒ ปี ครั้นบวชได้ ๑๘ วัน โยมมารดาก็ขอให้ท่านสึก เพราะเลยกำหนดเวลาที่อนุญาตแล้ว แต่ด้วยความฝักใฝ่ในการศึกษาธรรมะของท่าน จึงได้ขอยอมมารดาบวชต่อให้ครบ ๑ พรรษา

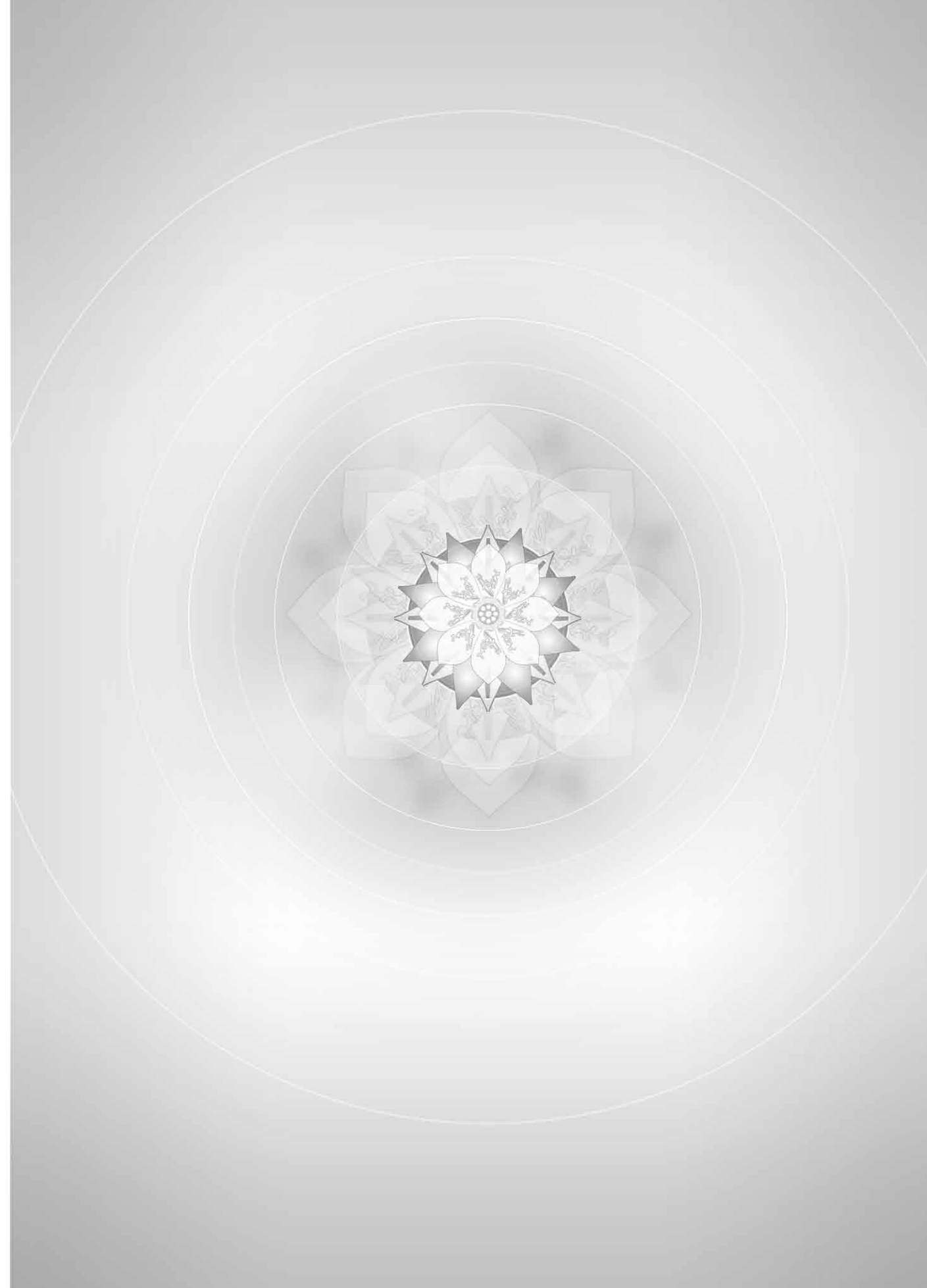
ด้วยความมุ่งมั่นของหลวงปู่เปลี่ยนที่จะศึกษาธรรมให้ถึงที่สุดของพระศาสนา ท่านจึงพยายามบ้ายเปี่ยงโยมมารดาในการสึกและออกธุดงค์ไปตามจังหวัดต่างๆ เพื่อแสวงหาโมกขธรรม และได้ศึกษาธรรมกับครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบทั้งในภาคอีสาน ภาคใต้ และภาคเหนือ ครูบาอาจารย์ที่ท่านได้พบนั้นต่างมีเมตตาเทศน์

อบรม ทำให้ท่านมีความก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรมยิ่งขึ้นไปเป็นลำดับ ครูบาอาจารย์ที่ท่านอยู่ฝึกปฏิบัติธรรมด้วยนาน ๆ และอุปัชฌาย์ใกล้ชิดคือ หลวงปู่พรหม จิรบุญโญ หลวงปู่เทศก์ เทศรังสี หลวงปู่ตื้อ อจลธัมโม หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ และยังมีครูบาอาจารย์องค์อื่นๆ ที่ท่านได้พบ เช่น หลวงปู่สิม พุทธาจาโร พระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ หลวงปู่ขาว อนาลโย หลวงปู่คำดี ปภาโส หลวงปู่ชอบ ฐานสโม พระสุธรรมยานเถร (อินตา อินทจักโก) หลวงปู่สาม อภิญาโณ พระอุดมสังวรวิสุทธิเถร (วัน อุตตโม) หลวงปู่แว่น ธนปาโล หลวงพ่อผาง จิตตคุตโต

ท่านเป็นพระป่การรมฐานผู้เคร่งครัดในพระธรรมวินัย มีความเพียรอันยิ่งในการปฏิบัติ เป็นพระสุปฏิปันโนและเป็นพระแท้ที่เปี่ยมด้วยปัญญาอันลึกซึ้งและเมตตาอันไร้ประมาณ ท่านมีปณิธานแน่วแน่ที่จะสอนธรรมให้แก่พุทธศาสนิกชนทั้งใกล้และไกลอย่างไม่กลัวความเหน็ดเหนื่อยแม้ในยามที่ท่านมีอายุมากแล้ว ธรรมบรรยายของท่านนั้นล้วนเป็นสิ่งที่ถูกต้องตรงจริตของผู้ฟัง ด้วยภาษาที่ประณีต ไพเราะ และเข้าใจง่าย สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติของตนเองได้เป็นอย่างดี คำสอนของหลวงปู่เปลี่ยนมุ่งเน้นการปฏิบัติที่เป็นลำดับขั้นตอนนำไปสู่พระนิพพานอันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา เพื่อประโยชน์สุขของสรรพจิตทั้งหลาย ตามพระพุทธานุญาตที่ว่า

“ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่ มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ จงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะครบบริบูรณ์ บริสุทธิ์ สัตว์ทั้งหลายจำพวกที่มีรูปคือกิเลส น้อย มีอยู่ เพราะไม่ได้ฟังธรรมย่อมเสื่อม ผู้รู้ทั่วถึงธรรม จักมี”

หลวงปู่เปลี่ยนเป็นเจ้าอาวาสวัดอรัญญวิเวก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๙ จนกระทั่งปัจจุบัน

หนังสือชุด

ปัญญาปทีปธรรม

หลวงปู่เปลี่ยน ปัญญาปทีโป

จัดทำขึ้นเพื่อเผยแผ่เป็นธรรมทาน ห้ามจำหน่ายหรือทำการค้า
สงวนลิขสิทธิ์ : หากประสงค์จะพิมพ์เป็นธรรมทาน กรุณาติดต่อ
วัดอรัญญวิเวก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

พิมพ์ครั้งแรก พฤศจิกายน ๒๕๖๐ จำนวน ๒,๐๐๐ ชุด

ที่ปรึกษา

ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์

คณะทำงาน

มูลนิธิอุทยานธรรม

ศิริพรรณ สุทธาโรจน์

ชนาพร สุทธาโรจน์

ศิริเพ็ญ สุทธาโรจน์

สุดาทิพย์ เจียรวงศ์

อนันต์ เจียรวงศ์

ธัญญ์นรี ศรีบุญยาสติกุล

ศรีลันต์ ตะล่อมสิน

พินิจกาญจน์ ลาภานันท์

ศุภางค์พรรณ พิสิษฐเกษม

จัดพิมพ์โดย

บริษัท จังหวะเฮงเส็ง จำกัด

บริษัท เจ วาย เอช เทรตติ้ง จำกัด

ส่วนห้อง สมาจารย์

สุมาลี จันทรโรจนพันธ์

วรลี จันทรโรจนพันธ์

พัชร จันทรโรจนพันธ์

อนิต โรจนชนานันท์

ชานาญ - ศรีลันต์ วิฑูรปกรณ์

วิวัฒน์ - สุดารัตน์ ตะล่อมสิน

ครอบครัววิฑูรปกรณ์

ครอบครัวตะล่อมสิน

ครอบครัวจังหวะเฮง

ครอบครัวเจียรวงศ์

สุคนธ์ สุรฤทธิ์ยางกูร

ครอบครัวสุทธาโรจน์

ครอบครัวพิสิษฐเกษม

ครอบครัวเจมส์ พาวิลเลียน

นิตพันธ์ - ปราณีศา ดารากานนท์

คณะศรัทธาและศิษยานุศิษย์

ขอขอบคุณ

คณะศิษยานุศิษย์วัดอรัญญวิเวกทุกท่าน

ผู้รวบรวมและจัดทำเนื้อหาธรรมะ

ผู้เอื้อเฟื้อภาพถ่าย ผู้ประสานงาน

ออกแบบและเอื้อเฟื้อการเผยแผ่ธรรมโดย

สำนักพิมพ์ธรรมดา โทร: ๐๘๐ ๕๗๘ ๓๑๖๓, ๐๘๙ ๒๐๒ ๗๔๘๓

พิมพ์ที่: โรงพิมพ์เมตตา ๙๘/๙-๑๐ ถนนเจริญสุขนิทวงศ์

แขวงอรุณอมรินทร์ บางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐

